ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ

ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΠΗΓΑΣ ΤΟΥ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΝ ΜΕΝ ΡΩΣΣΙΣΤΙ

ΥΠΟ

Ν. ΤΟΡΝΑΟΥΦ

Πρώην Ὑποδιοικητοῦ τῆς Κασπιανῆς Ἐπαρχίας τῆς ῥωσσικῆς αὐτοκρατορίας, Γενικοῦ Ἐπιτρόπου τῆς ἐν Πετρουπόλει Γερουσίας, Συμβούλου ἐν ἐνεργείᾳ τῆς ῥωσ. αὐτοκρατορίας καὶ Μέλους τῆς Ἀνατολικῆς ἐν Γερμανίᾳ Ἑταιρίας

ΜΕΤΑΦΡΑΣΘΕΝ ΔΕ ΕΙΣ ΤΗΝ ΓΑΛΛΙΚΗΝ

ΥΠΟ

Μ. ΕΣΒΑΧ

Καθηγητοῦ τοῦ Ναπολ. Κώδηκος ἐν Στρασβούργῳ

ΚΑΙ

ΜΕΤΑΓΛΩΤΤΙΣΘΕΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ

ΥΠΟ

Ν. ΣΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Προξένου τῆς Ἑλλάδος ἐν Σμύρνῃ, Ἱππότου τοῦ Τάγματος τοῦ Σωτῆρος κ.λπ.

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΔΑΠΑΝΗ Γ. ΚΑΡΥΔΟΥ.

ΤΟΜΟΣ Β'.

ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ, ΤΥΠΟΙΣ «ΣΜΥΡΝΗΣ».

1872.

ΤΩ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΟΝΤΙ.

Ἀναγγέλλων τὴν ἔκδοσιν τοῦ παρόντος συγγράμματος, προσετίθην ὅτι, πρὸς τελειοτέραν αὐτοῦ συμπλήρωσιν, θέλω ἐπισυνάψει ἐν τέλει, ἐν εἴδει παραρτήματος, πραγματείαν ἰδιαιτέραν περὶ Βακουφίων καὶ Γεδικίων, ἥτις ὁμολογουμένως εἶναι λίαν χρήσιμος καὶ ἀναγκαία.

Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ μετὰ τὴν προσθήκην ταύτην τὸ ὅλον τοῦ ἀνὰ χεῖρας σπουδαίου συγγράμματος ἤθελέ πως παρουσιάζει ἔλλειψίν τινα εἰς τὸ περὶ ἀκινήτου ἰδιοκτησίας κεφάλαιον, ἐθεώρησα ἀναπόφευκτον καὶ τὴν συμπλήρωσιν ταύτην, προσθεὶς ἐν τέλει ἐκτεταμένην περὶ τούτου πραγματείαν, ἣν ὁ φιλόπονος μεταφραστὴς κ. Ν. Σακόπουλος προθύμως πάνυ μοὶ παρέσχεν.

Τὴν πρὸς ἐκτύπωσιν τῆς οὐσιώδους ταύτης ἀναπληρώσεως δαπάνην, ἐκτὸς τῶν διὰ τῆς Ἀγγελίας ἐπιβαλλομένων μοι ὑποχρεώσεων οὖσαν, λογίζομαι πάντη ἐπουσιώδη ἀπέναντι τῆς τοῦ συγγράμματος τελειότητος.

Ο ΕΚΔΟΤΗΣ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΙΚΑΑΤ.

Τὸ βιβλίον *Εἰκαδτ* περιλαμβάνει ὅλα τὰ συναλλάγματα ἅτινα, μὴ ἀναγκαίως ἀπαιτοῦντα τὴν ἀμοιβαίαν συναίνεσιν τῶν συναλλαττομένων, στηρίζονται μᾶλλον ἐπὶ τῆς βουλήσεως τοῦ ἑνὸς μόνου ἐξ αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ εὐχῆς ἐξ ἐσωτερικῆς πεποιθήσεως πηγαζούσης.

Ὅθεν δὲν εἶναι ἀναγκαία ἐν τοῖς συναλλάγμασιν τούτοις ἡ δήλωσις τοῦ *ἰτζὰπ βὲ καβοὺλ*, ἀλλ' οἱ περὶ αὐτῶν κανόνες περιορίζονται εἰς τὴν ἐλευθέραν τῶν συναλλαττομένων βούλησιν, εἰς τὴν παρουσίαν μαρτύρων, καὶ εἰς τὴν τήρησιν διατυπώσεών τινων, π. χ. τῆς δηλώσεως τοῦ *σιγκὲ*, ὡς θέλομεν ἴδει ἐν ἑκάστῳ τῶν συναλλαγμάτων τούτων κατωτέρω.

Τὰ συναλλάγματα τοῦ προκειμένου βιβλίου διαιροῦνται κατὰ τὴν οὐσίαν των εἰς τέσσαρας κλάσεις.

α΄.) Εἰς συναλλάγματα ἀναγόμενα εἰς τὸν οἰκογενειακὸν βίον, εἰς ἃ ἀνάγονται, τὸ διαζύγιον, ἡ ὕβρις κατὰ τῆς συζύγου, — ὁ περὶ ἀποχῆς τῶν ἀφροδισίων ὅρκος, — καὶ ἡ κατάρα.

β΄.) Εἰς σχέσεις ἐκ τῆς δουλείας πηγαζούσας, ἐν αἷς ἀνάγονται ἡ δουλεία ἐν γένει, — ἡ ἀπελευθέρωσις τοῦ δούλου ὑπὸ τοῦ πάτρωνός του, — ὑπὸ τοῦ νόμου, — διὰ διαθήκης, — δι' ἐξαγορᾶς — ἡ ἀνάκτησις δούλου φυγάδος, — αἱ μετὰ τῆς δούλης σχέσεις καὶ τὰ ἐντεῦθεν γενόμενα τέκνα.

γ΄.) Εἰς τοὺς περὶ διαδικασίας κανόνας, ἐν οἷς γίνεται λόγος περὶ ὁμολογίας καὶ περὶ ὅρκου· καὶ

δ΄.) Εἰς τὸ ἀφορῶν τὰς ἐπευχὰς καὶ τοὺς ἁγνισμοὺς μέρος.

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

ΤΑΛΑΚ, ΔΙΑΖΥΓΙΟΝ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεϊλ-οὐλ μεράμ, σ. 121—132.—*Πίστ πάπ*, σ. 403—409. —*Κέσφ ἐνβάρ*, σ. 541—607.—*Χαλὴλ ἰδζάζ*, 329 — 356.— *Ἰχτιλαφὰτ-οὐλ-ἐρπαὰ*, σ. 196—204.—Dulau, p. 52—61, 68 —70.— Mouradgea d'Ohsson V. p. 197—215.—Macnagten, p. 59—60.

§ 1. Τὸ διαζύγιον *ταλὰκ* εἶναι συνάλλαγμα, δι' οὗ ὁ γάμος διαλύεται.

Ὁ ζητῶν τὸ διαζύγιον σύζυγος ὀνομάζεται *μουταλὴκ*, ἡ δὲ γυνὴ, καθ' ἧς ζητεῖται τὸ διαζύγιον, *μουταλακά*.

Ὡς πρὸς τὸ διαζύγιον, διακριτέον κατὰ τὸ μουσουλμανικὸν δίκαιον τὰς ἑξῆς τέσσαρας περιστάσεις:

α΄.) *Ταλὰκ βαΐν*, τὸ διαζύγιον δι' οὗ ὁριστικῶς διαλύεται ὁ γάμος.

β΄.) *Ταλὰκ ρὶτζιὶ*, τὸ διαζύγιον δι' οὗ ὁ ἀνὴρ διατηρεῖ τὸ δικαίωμα ν' ἀνανεώσῃ μετὰ ὡρισμένην προθεσμίαν τὸν γάμον.

γ΄.) *Χουλὶ*, τὴν πρᾶξιν, ἥτις προηγεῖται τοῦ ὑπὸ τῆς γυναικὸς, ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ ἀνδρὸς, ζητουμένου διαζυγίου.

δ΄.) *Μουβαρὰτ*, πρᾶξις προηγουμένη ἐπίσης τοῦ διαζυγίου καὶ στηριζομένη εἰς ὑποχρέωσιν πρὸς ἀποζημίωσιν, συνεπείᾳ συμφωνίας μεταξὺ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς γενομένης.

§ 2. Τὸ *ταλὰκ βαΐν*, δι' οὗ ὁ γάμος ὁριστικῶς διαλύεται, λαμβάνει χώραν εἰς τὰς ἑξῆς περιπτώσεις:

α΄.) Ὅσάκις ὁ ἀνὴρ οὐδαμῶς συγκοιμᾶται μετὰ τῆς γυναικός του.

β΄.) Ὅσάκις ἕνεκα τῆς νεαρᾶς ἢ τῆς προβεβηκυίας ἡλικίας τῆς γυναικὸς, δὲν ἐπῆλθον εἰσέτι εἰς αὐτὴν ἢ ἐπαύθησαν τὰ ἔμμηνα.

γ΄.) Ὅσάκις τὸ διαζύγιον τρίτην φορὰν ἐδηλώθη εἰς τὴν γυναῖκα, καὶ τοῦτο ἀφοῦ ὁ ἀνὴρ ἀνενέωσε δὶς τὸν γάμον κατὰ τοὺς κανόνας τοῦ *ταλὰκ ρὶτζιὶ*.

δ΄.) Εἰς τὰς περιπτώσεις, ἐν αἷς τὸ *χουλὶ* ἢ τὸ *μουβαρὰτ* ὁριστικῶς ἐδηλώθησαν. (ὅρα κατωτέρω).

ε΄.) Εἰς τὰς περιπτώσεις, ἐν αἷς ἀπηγγέλθησαν τὸ *ζιὰρ* καὶ *ἰλὰ* (ὅρα κατωτέρω).

Διὰ τοῦ *ταλὰκ βαΐν* ὁ γάμος διαλύεται παραχρῆμα, καὶ διὰ νὰ συναφθῇ ἐκ νέου ἀπαιτεῖται νὰ τηρηθῶσιν οἱ πρὸς τέλεσιν αὐτοῦ διαγραφόμενοι κανόνες, δηλ. νὰ γίνῃ νέα πρᾶξις γάμου (1).

§ 3. Τὸ *ταλὰκ ρὶτζιὶ*, ἀπεναντίας, ὡς παρετηρήσαμεν, εἶναι τὸ εἶδος τῆς διαζεύξεως, ἐν ᾗ ὁ σύζυγος διατηρεῖ τὴν ἐξουσίαν ν' ἀνανεώσῃ τὸν γάμον, ἄνευ νέας συναινέσεως τῆς συζύγου, ἥτις ὑποχρεοῦται νὰ ὑποταχθῇ εἰς τὸν σύζυγον ἄνευ ἀντιλογίας.

Ἡ πρᾶξις, δι' ἧς ὁ γάμος ἀνανεοῦται, ὀνομάζεται *ρὶτζιὲτ*, καὶ συνίσταται εἴτε εἰς λόγους εἴτε εἰς πράξεις, ὡς ἰδίως εἰς φίλημα, εἰς συζυγικὴν μίξιν καὶ εἰς ἁπλῆν χειραψίαν ἐπὶ τοῦ σώματος τῆς γυναικός.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιῖται δὲν παραδέχονται τὸ ρὶτζιὲτ εἰμὴ ὡς ἔκφρασιν προφορικὴν τῆς θελήσεως· ἀλλ' οἱ Ἀζεμῖται ὡς καὶ οἱ Σιῖται παραδέχονται ὅτι ἁπλῆ πρᾶξις ἀρκεῖ ἵν' ἀποτελέσῃ τὸ ρὶτζιέτ. Ἑνοῦνται δὲ μὲ τὴν γνώμην τῶν Σαφιϊτῶν, οἵτινες κηρύττουσι τὸν μιχθέντα σαρκικῶς μετὰ τῆς γυναικός του σύζυγον, πρὶν ἢ ἐκπληρώσῃ τὸ ρὶτζιὲτ διὰ λόγου ἢ ἔργου, ἔνοχον πράξεως εἰς τὸν νόμον ἀντικειμένης· χωρὶς δὲ νὰ ὑποβάλλωσι τὸν τοιοῦτον σύζυγον εἰς ποινὴν ἐγκληματικὴν χάριν ἢ ἐπανορθωτικὴν τααζὴρ, τὸν ὑποχρεοῦσι νὰ πληρώσῃ εἰς τὴν γυναῖκα τὸ μὴρ οὐλ-μὴσλ, δηλ. ἀποζημίωσιν ἀναλογοῦσαν πρὸς γαμικὰ δῶρα.

Ἐὰν τὸ *ρὶτζιὶτ* γίνηται διὰ λόγου, ἡ μαρτυρικὴ ἀπόδειξις εἶναι δεκτή· ἐὰν δὲ δι' ἁπλῆς πράξεως, πιστεύεται ἡ διαβεβαίωσις τῆς γυναικός.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἡ ἀνανέωσις τοῦ γάμου μετὰ τὴν δήλωσιν τοῦ *ταλὰκ ρὶτζιὶ*, ὑποβάλλεται εἰς ὡρισμένον χρόνον, (2) τοῦ ὁποίου παρελθόντος, ὁ μεταξὺ τῶν διεζευγμένων συζύγων δεσμὸς δὲν δύναται πλέον νὰ λάβῃ χώραν, εἰμὴ διὰ τῆς ἐπισήμου συστάσεως νέου γαμικοῦ συναλλάγματος.

Διαρκούσης τῆς προθεσμίας ταύτης, ὁ ἀνὴρ δύναται ἄνευ κωλύ-

(1) Οἱ ἐπιφέροντες διὰ παντὸς διάλυσιν τοῦ γάμου λόγοι, χωρὶς νὰ ἐπιτρέπηται πλέον ἡ ἀνανέωσίς του, εὑρίσκονται ἐν τῷ βιβλίῳ Οὐκουδάτ, Τμ. Α΄., κεφ. Α, § 4. Ἐν τῷ βιβλίῳ Εἰκαάτ, κεφ. 4, § 3.

(2) Ὅρα ἀνωτ. ἐν τῷ βιβλίῳ Οὐκουδάτ, τμημ. Α. νικιάχ, περὶ γάμου § 5, ἔνθα γίνεται λόγος περὶ τοῦ ἰδδὲτ καὶ τοῦ ἰστιβρά.

ματος ν' ἀνανεώσῃ τὸν γάμον. Ἡ γυνὴ ὑποχρεοῦται ἀπολύτως νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν συζυγικὴν οἰκίαν· ἐὰν δὲ ἀπειθήσῃ εἰς τὴν διαταγὴν τοῦ ἀνδρὸς, οὗτος δύναται νὰ τὴν καλέσῃ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, καὶ ἂν ἐπιμένῃ ἀπειθοῦσα, ὁ σύζυγος δύναται νὰ προκαλέσῃ τὴν φυλάκισίν της. Ὁ σύζυγος χαίρει τὸ δικαίωμα τοῦτο καὶ ἂν ἤθελε δηλώσει τὸ *ταλὰκ ρὶτζιτ* δευτέραν φορὰν· ἀλλ' ἂν τοῦτο ἐγένετο τρίτην φορὰν μετὰ τῆς αὐτῆς γυναικὸς, ὁ ἀνὴρ δὲν δύναται πλέον ν' ἀνανεώσῃ τὸν γάμον μετ' αὐτῆς, εἰμὴ ἐν περιπτώσει καθ' ἣν αὕτη, ὑπανδρευθεῖσα μετὰ τὸ ἰδδὲτ μετ' ἄλλου, ἀπεβλήθη ὑπὸ τοῦ νέου συζύγου της. Οἱ δοῦλοι δὲν δύνανται εἰμὴ ἅπαξ μόνον νὰ δηλώσωσι τὸ *ταλὰκ ρὶτζιτ*. Ὁ ἀποκτήσας μετὰ τῆς δούλης τέκνα, *οὐμμὶ βελὲδ*, δὲν δύναται νὰ δηλώσῃ τὸ *ταλὰκ ρὶτζιτ* εἰμὴ δίς.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Ἡ περὶ διαζεύξεως δήλωσις, κατὰ τρεῖς διαφόρους φορὰς γινομένη διὰ τῆς πράξεως ρὶτζιτ, δύναται, κατὰ τοὺς Σουννίτας, νὰ συγχωνευθῇ εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν δήλωσιν, ἢ δηλοῦντος τοῦ συζύγου τρὶς κατ' ἐπανάληψιν ὅτι θέλει νὰ διαζευχθῇ, ἢ κοινοποιοῦντος τρὶς κατὰ διάφορα χρονικὰ διαστήματα τὸ ρὶτζιτ. Οἱ Σῖται, ἀπεναντίας, ἀπαιτοῦσι νὰ παρέλθῃ ὡρισμένον τι χρονικὸν διάστημα μεταξὺ ἑκάστης δηλώσεως τοῦ ρὶτζιτ, καὶ φρονοῦσιν ὅτι ἡ τρὶς κατ' ἐπανάληψιν γενομένη ὑπὸ τοῦ συζύγου δήλωσις τοῦ ρὶτζιτ λογίζεται ὡς μία μόνη.

Ἐὰν οὕτω πως ὁ γάμος ἐννεάκις διαλυθεὶς ἀνενεώθη μετὰ τῆς αὐτῆς γυναικὸς, δὲν δύναται ν' ἀνανεωθῇ πλέον, ἐὰν διαλυθῇ καὶ δεκάτην φοράν.

§ 4. Κανόνες περὶ τοῦ *ταλὰκ βαὶν* καὶ *ταλὰκ ρὶτζιτ*.

Μόνον ἐπὶ τοῦ διαρκοῦς γάμου, *νικιὰχ δαὶμ*, δύναται νὰ γίνῃ λόγος περὶ διαζυγίου, οὐχὶ δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ προσκαίρου *νικιὰχ μουδέτ*.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Σίταις δὲν τηρεῖται τοῦτο.

Ἡ περὶ τοῦ διαζυγίου κήρυξις ἀφίεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν θέλησιν τοῦ ἀνδρὸς, ὅστις δὲν ὑποχρεοῦται νὰ ἐκθέσῃ τοὺς κινοῦντας αὐτὸν λόγους. Κατωτέρω θέλομεν ἀπαντήσει περιστάσεις τινὰς, καθ' ἃς ὁ *Χακὴμ σὲρ*, ἢ ὁ τὰ τῆς διοικήσεως ἐπιφορτισμένος δύνανται νὰ ὑποχρεώσωσι τὸν σύζυγον νὰ κηρύξῃ τὸ διαζύγιον. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν γυναῖκα, ἡ κήρυξις τοῦ διαζυγίου εἶναι ὑποχρεωτικὴ δι' αὐτὴν κατὰ τοῦ κανόνος τοῦ *σερῆ*, ἀλλ' ὁ σύζυγος ὑποχρεοῦται νὰ τῇ ἀποδώσῃ πᾶν τὸ εἰς αὐτὴν ἀνῆκον καὶ νὰ τῇ πληρώσῃ τὰ συνομολογηθέντα γαμικὰ δῶρα. Ἐξαίρεσις τοῦ κανόνος τούτου ὑπάρχει εἰς τὸ *χουλὶ* καὶ *μουβαρὰτ*, ὡς θέλομεν ἰδῆ κατωτέρω, ἐὰν τὰ περὶ τούτου δὲν εἶχαν κανονισθῆ προηγουμένως.

Διαλυθέντος τοῦ γάμου διὰ τοῦ διαζυγίου *ταλὰκ ρὶτζιτ*, ἡ γυνὴ δύναται μετὰ τὴν ἔκπνευσιν τῆς προθεσμίας *ἰδδὲτ*, νὰ ἔλθῃ εἰς δεύτερον γάμον.

Ὡς δὲ πρὸς τὰ τέκνα, παρὰ τοῖς Σίταις ὑπάρχει κανὼν καθ' ὃν μετὰ τὴν διάζευξιν μένουσι πάντοτε παρὰ τῷ πατρὶ, ἐκτὸς τοῦ προσδιωρισμένου διὰ τὸ *ρὶδὰ* χρόνου. (Ὅρα ἀνωτ. βιβ. *Οὐκουδὰτ*, κεφ. Α. *νικιὰχ* § 8 στοιχ. β' καὶ γ'.)

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφῖται καὶ οἱ Ἀζεμῖται ἀφίνουσι τὴν ἐπιτήρησιν τῶν τέκνων ἐπί τινα χρόνον εἰς τὴν μητέρα, τῶν μὲν θυγατέρων μέχρι τῆς ἐμφανίσεως τῶν ἐμμήνων, τῶν δὲ υἱῶν μέχρι τῆς ἡλικίας τῶν ἑπτὰ ἢ ἐννέα ἐτῶν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἀτομικὰς ἰδιότητας τῶν διαζευγνυομένων συζύγων ἀπαιτεῖται:

1) *Βουλοὺγ*, ἐνηλικιότης τοῦ δηλοῦντος τὴν διάζευξιν συζύγου, καὶ

2) *Ἀκλ*, σωματικὴ καὶ διανοητικὴ ὑγεία ἀμφοτέρων τῶν μερῶν.

Ὡς πρὸς τοὺς φρενοβλαβεῖς καὶ τοὺς βλάκας, ὁ φυσικὸς κηδεμὼν αὐτῶν *βελῆ*, ἢ μὴ ὑπάρχοντος τοιούτου, ὁ *Χακὴμ σὲρ*, ἢ καὶ αὐτὸς ὁ Σουλτάνος κηρύττει τὸ διαζύγιον· ἀπαγορεύεται δὲ τοιαύτη πρᾶξις γενομένη παρ' ἀνθρώπων εὑρισκομένων ἐν καταστάσει μέθης, βαρείας ἀσθενείας ἢ λειποθυμίας, *βιχούς*.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις Οἱ Σουννῖται ἐπιτρέπουσι νὰ γίνῃ ἡ περὶ διαζεύξεως αἴτησις ὑπὸ προσώπων εὑρισκομένων ἐν καταστάσει μέθης, ἢ βαρείας ἀσθενείας. Ἐν τούτοις δὲν συμβουλεύουσι τοιαύτην πρᾶξιν, καθότι ἠδύνατο νὰ ὑποτεθῇ, (ἐν περιπτώσει ἰδίως βαρείας ἀσθενείας ἢ καταδίκης εἰς θάνατον ἢ ἀναχωρήσεως εἰς τὸν πόλεμον) ὅτι ὁ σύζυγος θέλει διὰ τοῦ μέσου τούτου νὰ στερήσῃ τὴν σύζυγόν του ἀπὸ τὴν κληρονομίαν τῆς περιουσίας του.

3) *Κὰστ*, λογομαχίαι σφοδραὶ ἐν τῷ οἴκῳ καὶ αἴτησις περὶ διαζεύξεως.

4) *Ἰχτιὰρ*, ἐλευθέρα θέλησις ἐκ μέρους τοῦ προκαλοῦντος τὸ διαζύγιον καὶ οὐχὶ καταναγκασμός.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφῖται καὶ οἱ Ἀζεμῖται ἐν τούτοις ἐπιτρέπουσιν εἰς τὸν ἰμάμην νὰ μεταχειρισθῇ τὸν καταναγκασμὸν, ἱκρὰχ, πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς διαζεύξεως· ἀλλὰ διαταγὴ τοιαύτη τοῦ ἰμάμη (εἰς ἣν ἀναγκαίως πρέπει νὰ ὑπακούσῃ τις), δὲν δύναταί ποτε νὰ θεωρηθῇ εἰμὴ ὡς πρᾶξις τοῦ ρὶτζιτ, καὶ ὄχι ὡς τρίτη πρᾶξις τῆς διαζεύξεως. (Ἴδε ἀνωτέρω § 3.)

5) Ἡ γυνὴ πρέπει νὰ ἦναι καθαρὰ, *χαλὶζ* καὶ *νεφὰς*, δηλ. δὲν πρέπει νὰ ἔχῃ τὰ ἔμμηνα οὐδὲ νὰ ἦναι ἔγκυος, ἀλλ' οἱ ὅροι οὗτοι δὲν ἀπαιτοῦνται ὁσάκις ὁ σύζυγος εἶναι ἀπών.

§ 5. Κηρυττομένου τοῦ διαζυγίου, τηρητέον τὰ ἑξῆς:

α'.) Πρέπει ν' ἀπαγγελθῇ ἀραβιστὶ τὸ *σὶγκ*, καὶ νὰ προφερθῇ σαφῶς ἡ περὶ διαζυγίου δήλωσις.

Τὸ *σὶγκ* δύναται π. χ. νὰ διατυπωθῇ κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον:

Ταλλακτουκή, «ἐκήρυξα τὴν ἀπὸ σοῦ διάζευξιν,» ἢ *ἐντὲ ταλήκ*, «εἶσαι διεζευγμένη,» ἢ ἁπλῶς *ταλήκ* (1). Τὸ αὐτὸ δύναται νὰ ἐκφρασθῇ καὶ διὰ τῆς λέξεως *νεὰμ*, ὅπερ σημαίνει *ναί*, ὅταν ὁ σύζυγος ἐρωτώμενος, ἐνώπιον δύο μαρτύρων, ἐὰν ἐκήρυξε τὴν ἀπὸ τῆς συζύγου του διάζευξιν, ἤθελεν ἀποκριθῇ οὕτως. Ὁ ἄλλος ἐκφράζει τὸ *σίγκ* διὰ σημείων ἢ ἐγγράφως.

Τὸ *σίγκ* πολλάκις καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἐπαναλαμβανόμενον, ἰσοδυναμεῖ μὲ μίαν μόνην πρᾶξιν τοῦ *ταλὰκ ρίτζιτ*.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφίται καὶ οἱ Ἀζεμῖται παραδέχονται ἑκάστην δήλωσιν περὶ διαζεύξεως, ἀμέσως γενομένην, ὡς ἰδίαν κήρυξιν τῆς διαζεύξεως, ἐξ οὗ ἔπεται ὅτι παρ' αὐτοῖς τρεῖς περὶ διαζεύξεως δηλώσεις *ρίτζιτ*, δύνανται νὰ γίνωσι συνάμα.

δ'.) Ἀπαιτεῖται ἡ παρουσία δύο μαρτύρων *γκλουβάχ*. Οὗτοι πρέπει νὰ ἦναι πρόσωπα γνωστὰ καὶ ἄμεμπτα, δυνάμενα νὰ μαρτυρήσωσιν, ὅτι ἤκουσαν ἀμφότερα συγχρόνως ἀπαγγελθὲν τὸ *σίγκ*· ἡ μαρτυρία δύο ἢ πλειοτέρων προσώπων ὅτι ἤκουσαν τὸν σύζυγον ἀπαγγείλαντα τὸ *σίγκ*, ἀλλὰ μὴ βεβαιούντων ὅτι ἀμφότερα τὸν ἤκουσαν συγχρόνως, οὐδὲν ἐπιφέρει ἀποτέλεσμα οὐδὲ καθιστᾷ τὸ διαζύγιον ἰσχυρόν.

γ'.) Ὁ σύζυγος εἴτε ἐνώπιον μαρτύρων, εἴτε ἐπὶ δικαστηρίου, πρέπει σαφῶς νὰ δηλώσῃ ἀπὸ τίνος τῶν γυναικῶν του ἐννοεῖ νὰ διαζευχθῇ.

δ'.) Τὸ *ταλὰκ* δὲν δύναται νὰ ἦναι ὑπὸ ὅρον, τοὐτέστιν ὅτι δὲν θέλει εἶσθαι ἰσχυρὸν εἰμὴ ἐφόσον τοιάδε ἢ τοιάδε περίστατασις θέλει πραγματοποιηθῇ· δύναται ὅμως νὰ τεθῇ ὑπὸ προθεσμίαν, τοὐτέστιν νὰ συνομολογηθῇ, ὅτι τὸ *ταλὰκ* θέλει ἐπιφέρει τ' ἀποτελέσματά του ἀπὸ ὡρισμένου τινὸς χρόνου ὁριζομένου πρότερον· ὡς π. χ. ὅταν ὁ σύζυγος δηλοῖ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, ὅτι ἐγνώστοποίησεν εἰς τὴν γυναῖκά του τὴν περὶ διαζεύξεως ἀπόφασίν του, καὶ ὅτι αὕτη ὀφείλει τὴν δεῖνα ἡμέραν τοῦ προσεχοῦς μηνὸς νὰ ἔλθῃ διὰ ν' ἀπαντήσῃ.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφίται καὶ οἱ Ἀζεμῖται παραδέχονται ὅτι τὸ ταλὰκ ὑποβάλλεται εἰς οὓς οἱ σύζυγοι ἀρέσκονται ὅρους, καίτοι μὴ συμφώνους πρὸς τοὺς κανόνας τοῦ σερῆ, τὸν ὀρθὸν λόγον, ἢ πρὸς τὰ τοπικὰ ἔθιμα. Οὕτω π. χ. θεωροῦσιν ἀλυσιτελῆ τὴν δήλωσιν, καθ' ἣν τὸ διαζύγιον *ρίτζιτ* δὲν ἠδύνατο νὰ γίνῃ εἰμὴ ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦ νὰ μὴ ἀνανεωθῇ ὁ γάμος· ἐν τούτοις καί τοι τοιούτου ὅρου ὑπάρχοντος, τὸ δικαίωμα πρὸς τὸ *ρίτζιτ* δὲν καταστρέφεται.

ε'.) Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ *ἰδδὰτ*. δηλ. τῆς ὡρισμένης προθεσμίας, πρὸ τῆς παρελεύσεως τῆς ὁποίας, ὁ σύζυγος νὰ δύναται ν' ἀναστείλῃ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς περὶ διαζεύξεως αἰτήσεώς του καὶ νὰ διατηρήσῃ τὸν γάμον. Διαρκούσης τῆς προθεσμίας ταύτης, ἡ γυνὴ ἐξαρτᾶται ἀποκλειστικῶς ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ ὁποίου δὲν δύναται μήτε τῆς οἰκίας ν' ἀπομακρυνθῇ, μήτε νὰ πράξῃ τι ἐκτὸς τοῦ κύκλου τῶν συνήθων ἐργασιῶν της (1).

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Νομοδιδάσκαλοί τινες φρονοῦσιν ἐν τούτοις ὅτι αἱ γυναῖκες, διαρκοῦντος τοῦ ἰδδὰτ, δικαιοῦνται νὰ παραιτήσωσι, καὶ ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ ἀνδρὸς, τὴν συζυγικὴν οἰκίαν, ὅπως κάμωσι τὰς ὑποχρεωτικὰς προσκυνήσεις, Χατζῆ βαδζίπ.

Τὸ χρονικὸν διάστημα τοῦ *ἰδδὰτ*, ὡς πρὸς μὲν τὰς ἐλευθέρας γυναῖκας, εἶναι τριῶν *κερουὰ* (2), δηλ. περιλαμβάνει τὸ διάστημα τριῶν περιόδων τῶν ἐμμήνων, ὡς πρὸς δὲ τὰς δούλας, εἶναι δύο *κερουά*. Ἐγειρομένης ἀμφισβητήσεως περὶ τῆς πραγματικῆς ἐποχῆς τῶν ἐμμήνων, ὁρίζεται αὕτη διὰ τῆς ἁπλῆς τῆς γυναικὸς βεβαιώσεως. Ἐὰν παρά τινι γυναικὶ δὲν ἐνεφανίσθησαν τὰ ἔμμηνα, καί τοι ἐχούσῃ τὴν ἀνάλογον ἡλικίαν, τὸ *ἰδδὰτ* ὁρίζεται εἰς μῆνας τρεῖς· τὸ αὐτὸ γίνεται καὶ ὡς πρὸς γυναῖκας, εἰς ἃς ἡ περίοδος αὕτη γίνεται ἀτάκτως.

Ὡς πρὸς τὰς ἐγκύους γυναῖκας, τὸ *ἰδδὰτ* διαρκεῖ μέχρι τοῦ τοκετοῦ. Ὁ πρὸ τῆς παρελεύσεως τοῦ *ἰδδὰτ* ἐπελθὼν θάνατος τοῦ συζύγου δὲν διακόπτει τὸ *ταλὰκ*, ἀλλ' ὑποχρεοῦται ἡ σύζυγος νὰ σεβασθῇ τὸ *ἰδδὰτ* κατὰ τοὺς περὶ *ταλὰκ* κανόνας, οἵτινες διέπουσι τὸ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου *ἰδδάτ*. (Ὅρα τὸ περὶ γάμου κεφάλαιον).

Ἄλλως ὁ ἐπιζῶν σύζυγος τοῦ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ *ἰδδὰτ* ἀποθνήσκοντος δὲν χάνει τὰ ἐπὶ τῆς κληρονομίας τοῦ προαποθανόντος συζύγου δικαιώματά του.

§ 6 *Χουλλ*, διαζύγιον ὑπὸ τῆς γυναικὸς προκληθέν.

Τὸ *χουλλ* λαμβάνει χώραν τῇ αἰτήσει τῆς γυναικὸς καὶ τῇ πληρωμῇ ἀποζημιώσεώς τινος εἰς τὸν σύζυγον. Ἡ αἴτησις αὕτη δὲν ἀπαιτεῖται νὰ διατυπωθῇ ῥητῶς· ἀλλὰ δύναται ἄνευ δηλώσεως

(1) Ἡ πραγματεία Κὲσφ-Ἐνδὰρ, σ. 559, περιέχει ὀγδοήκοντα περίπου διαφόρους τύπους τοῦ πρὸς δήλωσιν τοῦ διαζυγίου *σίγκ*.

(1) Περὶ τῆς κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἰδδὰτ καὶ μετὰ τὴν διάζευξιν διατροφῆς τῆς συζύγου, ὅρα τὸ περὶ γάμου *νικιὰχ* κεφάλαιον ἐν τῷ βιβλίῳ Οὐκουδάτ.

(2) Ἡ ἐτυμολογία τῆς λέξεως *κερουὰ* ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς διαφόρους ἐξηγήσεις καὶ λεπτολόγους ἀναπτύξεις ἐκ μέρους τῶν οὐλεμάδων. Ὁ Ἰμὰμ Ἀβοὺ Σαφῆ φρονεῖ ὅτι *κερουὰ* σημαίνει τὴν ἔναρξιν τοῦ μηνιαίου καθαρισμοῦ *χαὴζ*, ἐνῷ ὁ Ἰμὰμ Σὰφ δοξάζει ὅτι διὰ τῆς λέξεως ταύτης νοητέον τὸ μεταξὺ δύο καθαρισμῶν *χρονικὸν διάστημα τάχρ*. Τὴν γνώμην ταύτην παραδέχονται οἱ Σίται.

ἐκ μέρους τῆς γυναικὸς νὰ γίνῃ ἀποδεκτὴ ὑπὸ τοῦ συζύγου, νὰ ἐξάγηται δ' ἐκ μόνης τῆς κηρύξεως τῆς συζύγου, «ὅτι σκοπεῖ νὰ ἔλθῃ »εἰς νέον γάμον μεθ' ἑτέρου ἀνδρὸς, ὅστις θέλει εἶσθαι καλλίτερος »τοῦ ὑπάρχοντος συζύγου της.»

Οἱ ἑξῆς κανόνες ἀφορῶσι τὸ *χουλί*:

α΄.) Ἡ κήρυξις τοῦ *σίγκ*, ἥτις γίνεται διὰ τῆς ἑξῆς φράσεως· «Δίδω σοι τὸ *χουλί*, ἵνα λάβῃς τὸ διαζύγιον.»

Οἱ καλῶς ἀνατεθραμμένοι τὸ λέγουσιν ἀραβιστὶ,

Χουλὶ τουκί ἀλὰ κεζὰ φεέντι ταλέκουν

ἀλλὰ δὲν ἀπαγορεύεται καὶ ἡ εἰς ἄλλας γλώσσας ἀπαγγελία αὐτοῦ.

Ἀπαγγελθέντος τοῦ *σίγκ*, ἡ γυνὴ ἐκφράζει τὴν συναίνεσίν της καὶ προτείνει εἰς τὸν σύζυγον τὸ διαζύγιον, προσφερομένη νὰ τῷ πληρώσῃ εἰς χρήματα ἀποζημίωσίν τινα· δηλωθείσης δὲ ὑπὸ τῆς συζύγου τῆς περὶ διαζεύξεως προτάσεώς της, ὁ σύζυγος ὀφείλει ἐπίσης νὰ τὴν ἀποδεχθῇ, καὶ οὕτω ἡ διάζευξις ἀποτελεῖται.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ *σίγκ*, ἀκολουθοῦν τοὺς ἐκτεθέντας περὶ *ταλὰκ δαὶν* κανόνας, δηλ. ὅτι πρέπει νὰ γίνῃ ἐνώπιον δύο μαρτύρων καὶ νὰ δειχθῇ σαφῶς ἀπὸ τίνος γυναικὸς ἐγένετο ἡ διάζευξις.

β΄.) Οἱ ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς πρὸς τὸ *χουλὶ* ἀπαιτούμενοι ὅροι εἶναι οἱ αὐτοὶ μὲ τοὺς ἀφορῶντας τὸ *ταλάκ*· ἤτοι:

1) *Βουλοὺγ*, ἐνηλικιότης.

2) *Ἀκλ*, αἱ διανοητικαὶ δυνάμεις νὰ ἦναι σῶαι.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Κατὰ τοὺς Σαφιίτας, οἱ ἀσθενεῖς τὸ πνεῦμα καὶ οἱ ἐν μέθῃ διατελοῦντες δύνανται νὰ ἐκτελέσωσι τὸ χουλί.

3) *Ἰχτιὰρ*, ἐλευθέρα θέλησις.

4) *Κὰστ*, αὐθόρμητος πεποίθησις.

γ΄.) Ὡς πρὸς τὴν γυναῖκα ἀπαιτεῖται ἵνα λάβῃ χώραν τὸ *χουλί*:

1) Ὁ γάμος νὰ ἦναι μόνιμος, *νικιὰχ δαῖμ*.

2) Ἡ γυνὴ νὰ μὴ ἐξαρτᾶται ὑπό τινος καὶ νὰ ἔχῃ τὴν ἱκανότητα νὰ διαθέτῃ τὴν εἰς τὸν σύζυγον ἀνήκουσαν λόγῳ ἀποζημιώσεως ποσότητα.

3) Νὰ ἦναι καθαρὰ ἀπὸ τὰ ἔμμηνα *χαὴζ* καὶ ἀπὸ τὸν τοκετὸν, (ἤτοι νὰ παρῆλθον τεσσαράκοντα ἡμέραι) *νεφὰς* (1).

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιίται φρονοῦσι τὸ ἐναντίον θεχόμενοι, ὅτι ἡ γυνὴ δύναται κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐμμήνων νὰ δηλώσῃ τὸ χουλί.

4) Νὰ μὴ ἦλθεν ἡ γυνὴ ἀπὸ τῆς παρελεύσεως τῶν ἐμμήνων εἰς σαρκικὴν σχέσιν μετὰ τοῦ συζύγου.

δ΄.) Ἡ ὑπὲρ τοῦ συζύγου συνομολόγησις ἀποζημιώσεός τινος,

1) Σ. Μ. Ὁ Μ. Δοσσὼν ὀνομάζει τοῦτο *ἰδδὲτ χάμλ*.

φιδγιὲ δύναται νὰ σύγκηται ἐκ παντὸς εἴδους πραγμάτων, ἐκτὸς τῶν χαρακτηριζομένων ὡς *χαρὰμ*, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἦναι ἀκριβῶς ὡρισμένη.

ε΄.) Ἐν *ἰδδὲτ*. Ἡ ἀνάκλησις τοῦ διαζυγίου *χουλὶ*, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ *ἰδδὲτ*, δὲν δύναται νὰ λάβῃ χώραν εἰμὴ συναινούσης τῆς γυναικός· ἐν τούτοις ἡ συζυγικὴ πρᾶξις δὲν εἶναι νόμιμος, εἴτε διαρκούσης εἴτε παρελθούσης τῆς προθεσμίας τοῦ *ἰδδὲτ*, εἰμὴ ἀφοῦ διὰ νέου συναλλάγματος γαμικοῦ ἠνώθησαν αὖθις οἱ σύζυγοι.

§ 7. *Μουβαράτ*. Τὸ δι' ἀμοιβαίας συναίσεως διαζύγιον.

Τοῦτο διαφέρει τοῦ *χουλὶ*, καθόσον τὸ *μουβαρὰτ* ἀποτελεῖται διὰ τῆς ἀμοιβαίας συναινέσεως τῶν συζύγων, καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ οὐδέποτε ἡ *φιδγιὲ*, ἀποζημίωσις, δύναται νὰ ὑπερβῇ τὴν ἀξίαν τῶν γαμικῶν δώρων.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιίται καὶ Ἀζεμίται δὲν θεωροῦσι τὸ μουβαρὰτ ὡς χωριστὸν εἶδος διαζυγίου, ἀλλὰ τὸ συγχέουσι μὲ τὸ χουλί, διότι τοῦτο δύναται ὡσαύτως νὰ λάβῃ χώραν διὰ τῆς ἀμοιβαίας θελήσεως τῶν συζύγων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

ΖΙΧΑΡ, ΥΒΡΙΣ ΔΙΑ ΛΟΓΟΥ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεὶλ οὐλ μεράμ, σελ. 132—137.— *Πίστ πάπ*, σελ. 419—421.— *Κέσφ ἐρβάρ*, σ. 627.— *Χαλὴλ ἰδζάζ*, σ. 358—60.— *Ἰχτιλαφὰτ οὐλ ἐρπαά*, σ. 305—07.— *Μουρατζᾶ Δοσσὼν*, τ. Ε. σ. 234—237.

§ 1. Ἡ ὕβρις, *ζιχὰρ*, ἀποτελεῖται διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ συζύγου εἴς τινα τῶν γυναικῶν του ἀπευθυνομένης φράσεως, «ὅτι τὴν θεωρεῖ ὡς τὴν ῥάχιν τῆς μητρός του.» Αἱ λέξεις αὗται ἀπευθυνόμεναι ὑπὸ γυναικὸς πρὸς τὸν σύζυγόν της δὲν ἀποτελοῦσιν ὕβριν. Ὁ ἐκφράσας τὸ *ζιχὰρ* σύζυγος ὀνομάζεται *μουζαχὴρ*, ἡ δὲ ὑβρισθεῖσα γυνὴ *μουζαχερὲ*.

§ 2 Διὰ νὰ ἐναχθῇ ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων ὁ σύζυγος, λόγῳ τῆς ὕβρεως *ζιχὰρ*, ἀπαιτεῖται:

α΄.) Ν' ἀποδειχθῇ διὰ τῆς καταθέσεως δύο μαρτύρων, ὅτι ὁ σύ-

ζυγος πραγματικῶς ἐξέφερεν ἢ ἀπηύθυνεν εἰς τὴν σύζυγόν του τοὺς ἀποτελοῦντας τὸ *ζιχὰρ* λόγους, «ὅτι θεωρεῖ αὐτὴν καθὼς (δηλ. ὄχι πλειότερον ἀπὸ) τὴν ῥάχιν τῆς μητρός του.»

Ἐὰν ὁ σύζυγος εἶπεν ὅτι θεωρεῖ τὴν γυναῖκά του ὡς τὴν ἀδελφὴν ἢ τὴν θείαν του, τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ ὕβριν· τὸ αὐτὸ ἐννοεῖται ὑπάρχει καὶ ὅταν ὁ σύζυγος ἁπλῶς συνομιλῶν ἢ ἀστεϊζόμενος ἐξέφρασε τὴν εἰρημένην φράσιν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Σαφιΐταις ἡ ἐξομοίωσις τῆς γυναικὸς μὲ τὴν ἀδελφήν της, ἢ μὲ πᾶν ἄλλο συγγενικὸν ἐκ μητρὸς πρόσωπον μεθ' οὗ ὁ γάμος ἀπαγορεύεται ἀποτελεῖ τὸ ζιχάρ (1).

6'. Ὁ ἐκφέρων τὴν ὕβριν σύζυγος πρέπει νὰ ἦναι ἐνῆλιξ, νὰ ἔχῃ ἐλευθέραν τὴν χρῆσιν τοῦ λογικοῦ του καὶ νὰ ἐνήργησεν ἐκ προθέσεως·

γ'.) Ὡς πρὸς δὲ τὴν ὑβριζομένην γυναῖκα, πρέπει προηγουμένως νὰ ἔλαβε χώραν μεταξὺ τῶν συζύγων σαρκικὴ σχέσις καὶ νὰ ἐκαθαρίσθη ἡ γυνὴ διὰ τοῦ *χαὴζ* ὡς τὸ *νεφὰς*, γενομένης δὲ τῆς ὕβρεως νὰ μὴ ἦλθε πλέον εἰς σχέσιν σαρκικὴν μετὰ τοῦ συζύγου.

§ 3. Ὁ σύζυγος μετὰ τὴν ὕβριν *ζιχὰρ*, δὲν δύναται πλέον νὰ συγκοιμηθῇ μετὰ τῆς ὑβρισθείσης γυναικὸς, πρὶν ἢ ἀποκτήσῃ τὸ δικαίωμα τοῦτο διὰ τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ *κεφαρὲτ*.

Ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ *κεφαρὲτ* γίνεται συμφώνως πρὸς τὴν ἀπόφασιν τοῦ πνευματικοῦ δικαστοῦ, καὶ συνίσταται εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν ἑνὸς δούλου, εἰς νηστείαν δύο μηνῶν, καὶ εἰς ἀπονομὴν ἐλεημοσύνης ἀναλόγου πρὸς τὴν περιουσίαν τοῦ ἀνδρός. (Τὰ βιβλία σερῆ θέτουσιν ὡς κανόνα τὴν ἀπονομὴν τῶν πρὸς συντήρησιν μέσων εἰς ἑξήκοντα πτωχούς. (Ὅρα τὸ περὶ *Κεφαρὲτ* κεφάλαιον).

(1) Σ. Μ. Ὁ Μουρατζὰ Δοσσὼν, ὅστις ἔγραψε κατὰ τὰς ἰδέας τῶν Σουννιτῶν, πραγματευόμενος περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου θεωρεῖ, ὅτι πᾶς σύζυγος ἐξομοιῶν τὴν γυναῖκά του μὲ τὴν μητέρα του, τὴν ἀδελφήν του ἢ μὲ πᾶσαν ἄλλην συγγενῆ ἐξ αἵματος ἢ ἐκ τοῦ γάλακτος, ἐκφράζει ὕβριν κατ' αὐτῆς, διότι οὕτω συγκρίνων αὐτὴν πρὸς συγγενῆ, μεθ' οὗ εἶναι ἀπαγορευμένον νὰ ἔλθῃ εἰς γάμον, προσβάλλει τὴν νομιμότητα τοῦ γάμου του. Ἡ ἐξομοίωσις αὕτη πρέπει νὰ γίνῃ πρὸς περιφρόνησιν, ἐμπαιγμὸν ἢ ὕβριν καὶ τότε εἶναι πάντοτε ἐξυβριστική, καίτοι ἀναφερομένη εἰς ἓν μόνον μέλος τοῦ σώματος, οἷον τὴν κεφαλὴν τὸν λαιμὸν κλπ. Μετὰ τὴν ὕβριν ὁ ἀνὴρ δὲν δύναται πλέον νὰ ἔλθῃ εἰς μίξιν σαρκικὴν μετὰ τῆς γυναικὸς μέχρις οὗ ἐπανορθώσῃ τὴν ὕβριν, ἢ ἐπαναφέρῃ τὴν νομιμότητα διὰ μιᾶς ἱλαστηρίου ποινῆς, ἥτις συνίσταται ἢ εἰς ἀπελευθέρωσιν δούλου ἢ εἰς νηστείαν ἑξήκοντα ἡμερῶν ἢ εἰς χορήγησιν τροφῆς εἰς ἑξήκοντα πτωχούς· ἐκθέτων δὲ λεπτομερείας διαφόρους, ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ποινῶν τούτων, παρατηρεῖ ὅτι αἱ διατάξεις αὗται εἰσὶν ἄγνωστοι εἰς τοὺς πλειοτέρους Μουσουλμάνους, ἐκ δὲ τῶν γινωσκόντων αὐτοὺς ὀλίγιστοι θεσπιδαίμονας τὰς τηροῦσιν.

Ἐὰν τὸ *κεφαρὲτ* δὲν ἐπεβλήθη διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως, ὁ *Χακὴμ σὲρ* ὁρίζει προθεσμίαν τινὰ πρὸς ἐκπλήρωσιν αὐτοῦ, καί τοι τοῦ ἀνδρὸς ἀνανεώσαντος μετὰ τὸ *ζιχὰρ* τὰς μετὰ τῆς συζύγου του σχέσεις (1). Παρελθούσης τῆς προθεσμίας ταύτης χωρὶς ὁ ἀνὴρ νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ *κεφαρὲτ*, ἡ γυνὴ δύναται νὰ ζητήσῃ τὸ διαζύγιον, καὶ εἰς τὴν περίστασιν ταύτην, δὲν δύναται πλέον νὰ λάβῃ χώραν *κεφαρέτ*.

Ἡ μετὰ τῆς γυναικὸς, καθ' ἧς τὸ *ζιχὰρ*, σαρκικὴ μίξις τοῦ συζύγου, γενομένη πρὸ τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ *κεφαρὲτ*, (μέχρι ταύτης ἀπαγορεύεται εἰς αὐτὸν νὰ τὴν ψαύσῃ ἢ νὰ τὴν φιλήσῃ) ὑποβάλλει τὸν σύζυγον εἰς δεύτερον *κεφαρέτ*· ἐὰν δ' οὗτος ἐπρόφερε τὸ *ζιχὰρ* κατὰ πολλῶν ἐκ τῶν γυναικῶν του ἢ ἂν ὑπέπεσεν εἰς ὑποτροπὴν, καταδικάζεται εἰς πλειότερα *κεφαρέτ*.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιΐται καὶ οἱ Ἀζεμῖται θεωροῦσι τὴν μεταξὺ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς καθ' ἧς ἀπηυθύνθη τὸ ζιχὰρ συνουσίαν, ὡς ἔγκλημα ποινικῶς τιμωρητέον, ἐὰν ἡ σχέσις αὕτη ἔλαβε χώραν πρὸ τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ κεφαρὲτ, ἡ δὲ κατόπιν γενομένη πληρωμὴ δὲν δύναται νὰ ἐξαλείψῃ τὸ ἔγκλημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΙΛΑ, Ο ΠΕΡΙ ΕΓΚΡΑΤΕΙΑΣ ΟΡΚΟΣ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεὶλ οὐὶλ μεράμ, Τ. Β, σ. 137—38.— *Ἱστ πάπ*, σ. 421—23.— *Κὲσφ ἐρβὰρ*, σ. 624—27.— *Χαλὴλ ἰσζὰζ*, σ. 356—38.— *Ἰχτιλάφ. οὐὶλ ἐρπαὰ*, σ. 204.— *Μουρατζὰ Δοσσὼν*, Τ. Δ, σ. 216.

§ 1. Τὸ *ἰλὰ* εἶναι πρᾶξις, δι' ἧς ὁ ἀνὴρ ὑποβάλλεται δι' ὅρκου εἰς τὴν ὑποχρέωσιν, τοῦ νὰ μὴ ἀπαιτήσῃ παρὰ τῆς γυναικός του τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ γαμικοῦ καθήκοντος· ὁ ὑποχρεωθεὶς διὰ τοιούτου ὅρκου σύζυγος ὀνομάζεται *χαλὴφ*, ἡ δὲ γυνὴ *μαχλούφ*.

(1) Ἐν ταῖς Ὑπερκαυκασίαις χώραις ὁ Καδὴς ἀναπληροῖ τὸν Χακὴμ-σέρ. Καὶ τοι σπανίως παρουσιαζομένων τοιούτων περιπτώσεων, ὁ συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου τούτου εἶδε πολλὰς κατὰ τὴν εἰς Σχεμάχην διαμονήν του.

§ 2. Ὡς πρὸς τὴν πρᾶξιν ταύτην τηρητέον τὰ ἑξῆς:

α΄.) Τὸ *i.là* πρέπει ν' ἀφορᾷ τεσσάρων μηνῶν τοὐλάχιστον χρονικὸν διάστημα, διότι κατὰ τὸν νόμον, ὁ ἀνὴρ ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ μὴ συνευρίσκηται μετὰ τῆς συζύγου του, εἰμὴ ἅπαξ μόνον κατὰ τετράμηνον διάστημα.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται παραδέχονται διάστημα χρονικὸν ἧττον τῶν τεσσάρων μηνῶν, ἀλλ' ὄχι κατώτερον τῶν δύο· ἀλλὰ τοῦτο ὡς πρὸς τοὺς δούλας γυναῖκας. Οἱ Σαφιῖται δὲ καὶ οἱ Σιῖται δὲν κάμνουν διάκρισιν μεταξὺ τῶν ἐλευθέρων καὶ τῶν δούλων γυναικῶν.

β΄.) Ὁ ὁρκιζόμενος τὸν μνησθέντα ὅρκον πρέπει νὰ ἦναι ἐνῆλιξ, ἐχέφρων, νὰ πράξῃ δὲ τοῦτο αὐθορμήτως καὶ σπουδαίως.

γ΄.) Τὸ *sìγκ* τοῦ ὅρκου *i.là* πρέπει νὰ γίνῃ ἐπ' ὀνόματι τοῦ *βα.l.laχì, βιl.laχì*, καὶ νὰ περιλαμβάνῃ τὴν ῥητὴν ἐκ μέρους τοῦ ἀνδρὸς ἔκφρασιν, ὅτι μετὰ τῆς δεῖνος γυναικὸς ὁρκίζεται νὰ μὴ θελήσῃ, καθ' ὡρισμένον χρονικὸν διάστημα, νὰ λάβῃ σχέσιν.

§ 3. Γενομένης τοιαύτης βεβαιώσεως καὶ τῆς γυναικὸς σιωπηλῶς συναινεσάσης, δὲν δύναται πλέον ὁ σύζυγος ν' ἀπαιτήσῃ κατὰ τὸν ὁρισθέντα χρόνον παρὰ τῆς γυναικός του τὴν σαρκικὴν μίξιν· ἀλλ' ἐὰν ἡ γυνὴ δὲν θέλει νὰ συγκατατεθῇ εἰς τὸν ὅρκον τοῦτον, γίνεται προσφυγὴ εἰς τὸν *χακὴμ σὲρ*, ὅστις ὁρίζει τεσσάρων μηνῶν προθεσμίαν, μετὰ τὴν ἔκπνευσιν τῆς ὁποίας ὁ σύζυγος ὑποχρεοῦται ἢ νὰ διαζευχθῇ ἀπὸ τῆς γυναικός του ἢ νὰ συνευνασθῇ μετ' αὐτῆς πληρόνων τὸ *κεφαρέτ*. Ἐὰν ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ὁ σύζυγος δὲν ἀπέχῃ κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν προθεσμίαν τῆς συζύγου του, δύναται νὰ καταναγκασθῇ εἰς τοῦτο διὰ τῆς βίας· ἐν τῇ δευτέρᾳ ὅμως περιπτώσει ὑποχρεοῦται νὰ πληρώσῃ τὸ *κεφαρὲτ γεμὶν*, ὅπερ συνίσταται εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν δούλου, εἰς τὴν διανομὴν τροφῶν εἰς δέκα πτωχοὺς, καὶ εἰς τριήμερον νηστείαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

ΛΕΑΝ ΤΟ ΑΝΑΘΕΜΑ.

ΠΗΓΑΙ.

Νετ.l-οὐ.l μεράμ, Τ. Β. σ. 138.—*Πὶστ-πὰπ*, σ. 423.—*Κὲσφ ἐνβὰρ*, σ. 639.— *Χα.lὴ.l-ἰδζὰζ*, σ. 362.—*Ἰχτ.ιαφὰτ οὐ.l-ἐρπαὰ*, σ. 307.— *Μ. Δοσσὼρ*, Τ. Ε. σ. 223.

§ 1. *Λεὰρ*, ὀνομάζεται τὸ ἀνάθεμα, ὅπερ ὁ σύζυγος, κατηγορῶν τὴν γυναῖκά του ἐπὶ ἀτάκτῳ διαγωγῇ ἢ ἐπὶ τῇ γεννήσει τέκνου μὴ ἀνήκοντος εἰς αὐτὸν, ἐκφέρει ἐπ' ὀνόματι τοῦ Θεοῦ κατὰ τῆς γυναικός του· καὶ ὁ μὲν ἀνὴρ ὀνομάζεται *μου.lὰἰr*, ἡ δὲ γυνὴ *μου.laεrέ*.

§ 2. Κανόνες ἐπὶ τοῦ *λεάr*:

α΄.) Στηρίζεται ἐπὶ τοῦ Κορανίου (κεφ. ΚΔ΄., ἐδ. 6 καὶ 9.) καὶ λαμβάνει χώραν ὁσάκις ὁ σύζυγος, καίτοι πεπεισμένος ἐντελῶς περὶ τῆς ἀπιστίας τῆς συζύγου του, δὲν δύναται νὰ κάμῃ χρῆσιν τῆς διὰ τῶν μαρτύρων ἀποδείξεως, εἴτε διότι παντελῶς στερεῖται τοιαύτης, εἴτε διότι δὲν ἔχει τέσσαρας μάρτυρας, ἤτοι ὅσους τὸ Κοράνιον ἀπαιτεῖ ὅπως κατηγορηθῇ καὶ ἀποδειχθῇ γυνή τις ὡς μοιχαλίς. (Ὅρα κατωτέρω τὸ βιβλ. *Ἀχκιὰμ*, κεφ. Δ. περὶ μαρτυριῶν, *σεχαθέτ*.

β΄.) Τὸ ἀνάθεμα, *λεὰr*, προφέρεται ὑπὸ μόνου τοῦ συζύγου, ὁσάκις ἔχει ἰσχυρὰς ὑποψίας ὅτι ἡ σύζυγός του παρεξετράπη, ἢ ἔτεκεν ἐκ μοιχείας. Παρεκτροπὴ γυναικὸς πρὸ τοῦ γάμου δὲν δικαιολογεῖ τὸ *λεάr*.

γ΄.) Ὁ σύζυγος πρέπει νὰ ἦναι ἐνῆλιξ, ὑγιὴς τὸν νοῦν καὶ νὰ ἦναι εἰλικρινῶς πεπεισμένος περὶ τῆς ἐνοχῆς τῆς συζύγου του.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιῖται καὶ Ἀζεμῖται παραδέχονται τὸ λεὰν ἐπὶ τῶν καθ' ὅλους τοὺς κανόνας τοῦ σερῆ συστηθέντων γάμων, ἐν ᾧ οἱ Ἀζεμῖται εἰς παντὸς εἴδους γάμου.

δ΄.) Τὸ *sìγκ* πρέπει ν' ἀπαγγελθῇ ἀραβιστὶ ἐνώπιον τοῦ δικαστοῦ καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ μαρτύρων καὶ δημοσίως, ἐνώπιον δηλ. τοῦ λαοῦ· οἱ τῆς μικρᾶς τάξεως ἄνθρωποι δύνανται νὰ τὸ ἀπαγγείλωσι καὶ εἰς ἄλλην παρὰ τὴν ἀραβικὴν γλῶσσαν.

Ἀπαιτεῖται περὶ πλέον ὁ *χακὴμ σὲρ* (1) νὰ ἵσταται ἐπὶ τῆς θέσεώς του ἐν τῷ τζαμίῳ ἔχων τὰ νῶτα ἐστραμμένα πρὸς τὸ *κεβλὲ*, ὁ δὲ σύζυγος νὰ ἵσταται ὄρθιος εἰς τὰ δεξιὰ αὐτοῦ καὶ ἡ σύζυγος εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ ἀνδρός της. Πρὶν ἢ ὁ σύζυγος ἀπαγγείλῃ τὸ ἀνάθεμα, ὁ *χακὴμ σὲρ* ὑποχρεοῦται νὰ καταστήσῃ προσεκτικοὺς τοὺς δύο συζύγους καὶ νὰ προσπαθήσῃ νὰ τοὺς ἀποτρέψῃ ἀπὸ τὴν ἐσχάτην ταύτην ἀπόφασιν.

ε΄.) Τὸ *sìγκ* συνίσταται εἰς τοὺς ἑξῆς λόγους:

«*Ἐσχέδου βιλλὰχ ἔννε λέμιν ἐς-σαδίκιν φιμὰ ρεμεῖτουχα.*»

«Μαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὅτι ἡ κατηγορία τὴν ὁποίαν τῇ ἀποδίδω εἶναι ἀληθής.»

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιῖται ἀπαιτοῦν ὥστε ὁ *χακὴμ σὲρ* νὰ προφέρῃ τὸ *sìγκ*, ὁ δὲ σύζυγος νὰ τὸ ἐπαναλάβῃ κατὰ λέξιν.

---

(1) Ἐν ταῖς Ὑπερκαυκασίαις χώραις ὁ Καδῆς.

Ἀφοῦ ὁ σύζυγος ἐπαναλάβει τὸν ὅρκον τοῦτον τετράκις, προσθέτει ἔπειτα τὸ ἀνάθεμα ὡς ἑξῆς :

«*Λαρὲτ οὐλλὰχ ἀλιγιὰ ἴν κιούντου, μὶν ἔλ κλαζιβίρ.*»

«Κατηραμένος νὰ ἦμαι ἀπὸ τὸν Θεὸν ἂν δὲν λέγω τὴν ἀλήθειαν».

Ἡ δὲ γυνὴ ἐὰν θεωρῇ ἑαυτὴν ἀθῴαν, προφέρῃ τετράκις τὸ ἀκόλουθον *σίγκ.*

«*Ἐσχεδοὺ βιλλὰχ ἔννεχου λέμιν ἐλ-κλαζιβίν.*»

«Μαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὅτι δὲν λέγει τὴν ἀλήθειαν· καὶ τέλος ἀπαγγέλλει τὴν ἑξῆς κατάραν.

«*Γκαζὲπ ἰλλαχὶ ἀλιγιὰ, ἴν κλάνε μὶν ἂς σάδικιν.*»

«Ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἂς πέσῃ ἐπ' ἐμὲ ἐὰν λέγῃ τὴν ἀλήθειαν.»

§ 3. Αἱ συνέπειαι τοῦ *λεὰν* εἶναι αἱ ἑξῆς:

α΄.) Ὁ κατηγορῶν τὴν γυναῖκά του ἐπὶ κακῇ διαγωγῇ, πρέπει ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, νὰ ἔχῃ πρὸς τοῦτο λόγους σπουδαίους· ἐὰν δὲν ἔχῃ μάρτυρας, ἢ ἐὰν δὲν θέλῃ ν' ἀπαγγείλῃ τὸ ἀνάθεμα, ὀφείλει ν' ἀπέχῃ τῆς κατηγορίας, ἄλλως ὑποβάλλεται εἰς ποινὴν *χάδδ.* Ὡσαύτως τιμωρεῖται καὶ ἡ γυνὴ, ἥτις, ἀπαγγελθέντος κατ' αὐτῆς ὑπὸ τοῦ συζύγου τοῦ ἀναθέματος, δὲν ἀπήντησεν ὁμολογήσασα οὕτω τὸ σφάλμα της. Αἱ ποιναὶ αὗται εἶναι πνευματικαὶ, καὶ θέλει γίνει περὶ αὐτῶν λόγος κατωτέρω ἐν τῷ βιβλίῳ *Ἀχκιάμ.*

β΄.) Ὁ γάμος διὰ παντὸς διαλύεται.

γ΄.) Ἐὰν ἀμφότεροι οἱ σύζυγοι ἀπήγγειλαν τὸ *σίγκ*, τὰ τέκνα, ἅτινα ὁ πατὴρ δὲν θεωρεῖ νόμιμα, παραδίδονται εἰς τὴν μητέρα, χωρὶς νὰ χάσωσι τὸ παράπαν τὰ ἐπὶ τῆς κληρονομίας τοῦ συζύγου δικαιώματά των.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Σαφιίταις, ὅταν ὁ ἀνὴρ μετανοῇ διὰ τὸ ἀπαγγελθὲν κατὰ τῆς συζύγου του ἀνάθεμα, ἢ ἀναγνωρίζει ὅτι εἶχεν ἄδικον, ἀπαλλάσσεται τῆς ποινῆς καὶ ἀνακτᾷ τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ λάβῃ τὰ τέκνα· ἡ γυνὴ ὅμως θεωρεῖται πάντοτε δι' αὐτὸν ἀπηγορευμένη, χαράμ.

δ΄.) Τὸ *λεὰν* μηδενίζει πᾶν μεταξὺ τῶν συζύγων κληρονομικὸν δικαίωμα.

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΔΙΚΑΙΟΝ ΤΗΣ ΔΟΥΛΕΙΑΣ.

Ἐνταῦθα ἀνήκουσιν ἐν γένει ὅλα τὰ περὶ δουλείας συναλλάγματα, καὶ ἰδίως τὰ ἑξῆς κεφάλαια. Περὶ τῆς καταστάσεως τῆς δουλείας ἐν γένει, βενδέ. Περὶ τῆς συναινέσει τοῦ πάτρωος ἀπελευθερώσεως τοῦ δούλου, ἄτκ. Περὶ τῆς δυνάμει τοῦ Νόμου ἀπελευθερώσεως, ἀζὰδ σχοῦδεν σέραν. Περὶ τῆς διαθήκης, τεδπίρ. Περὶ τῆς ἐξαγοράσεως δούλου, κετάβετ. Περὶ τῆς καταδιώξεως φυγάδος δούλου, τζουαλέχ καὶ τέλος περὶ τῶν μετὰ δούλης σαρκικῶν σχέσεων καὶ τῶν ἐντεῦθεν γεννωμένων τέκνων, ἰστιλάδ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

ΒΕΝΔΕΤΖΙ, ΠΕΡΙ ΔΟΥΛΕΙΑΣ ΕΝ ΓΕΝΕΙ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεϊλ-οὐλ μεράμ, Τ. Β, σ. 140.— *Πίστ πάπ*, σ. 426.— *Χαλὴλ ἰδζάζ*, σ. 532.—*Ἰχτιλαφὰτ-οὐλ-ἐρπαδὰ*, σ. 298.—*Μουρατζᾶ Δοσσὼν*, Τ. ΣΤ, σ. 2—59.— Macnaghten, p. 65—69, 311—326.

Εἰς κατάστασιν δουλείας ὑπάρχουν οἱ ἐν πολέμῳ αἰχμαλωτιζόμενοι ἄπιστοι· ὅθεν οἱ χριστιανοὶ, οἱ ἰουδαῖοι καὶ αὐτοὶ οἱ ἐνθικοὶ, οἱ κατοικοῦντες εἰς μωαμεθανικοὺς τόπους καὶ πληρόνοντες τὸν κεφαλικὸν φόρον, *δζιζιὲ*, δὲν δύνανται νὰ γίνωσι δοῦλοι (1).

Ἐν τούτοις κατ' ἔθος ὑπάρχουσι σήμερον ἐν ἁπάσαις ταῖς Μωα-

(1) Εἰς τὰς Ῥωσσικὰς Ὑπερκαυκασίας χώρας τὰς ὑπὸ Μωαμεθανικῶν φυλῶν κατοικουμένας ὁ ἀριθμὸς τῶν δούλων εἶναι λίαν περιωρισμένος· οἱ δ' ὑπάρχοντες εἶναι ἄνευ ἐξαιρέσεως αἰθίοπες ὀνομαζόμενοι *βενδὲ* ἢ *κουλ*. Εἰς τὸ Δαγεστὰν τοὺς ὀνομάζουν *τζεγάρ*.

μεθανικαῖς χώραις δοῦλοι αἰθίοπες μὴ αἰχμαλωτισθέντες ἐν πολέμῳ, ἀλλ' ὑποδουλωθέντες διὰ τῆς ἀπάτης ἢ τῆς βίας.

Οὕτω, παρὰ τὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς τοῦ Ἰσλαμισμοῦ, παῖδες καὶ ἔρηβοι ἐλεύθεροι ἐπωλήθησαν ὡς δοῦλοι, ἀλλ' αἱ πράξεις αὗται εἶναι παράνομοι μὴ προστατευόμεναι ὑπὸ τοῦ νόμου.

Ἡ κυριότης τῶν δούλων, ἐκτὸς τῆς διὰ τῆς ἐν πολέμῳ αἰχμαλωσίας, δύναται ν' ἀποκτηθῇ κατὰ τρεῖς τρόπους, δι' ἀγορᾶς, διὰ δωρεᾶς καὶ διὰ κληρονομίας· ἐν περιπτώσει δὲ πωλήσεως δύνανται νὰ πωληθῶσι κατ' οἰκογενείας ἢ χωριστὰ κατ' ἄτομα.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφῖται καὶ οἱ Ἀζεμῖται ἐπιτρέπουσιν ἐπὶ πωλήσεως δούλων νὰ χωρισθῇ ἀδελφὸς ἀπ' ἀδελφοῦ, καὶ θυγάτηρ ἀπὸ τῆς μητρὸς, καὶ ἐν γένει τὰ τέκνα ἀπὸ τοὺς γονεῖς, συμβουλεύουσιν ὅμως νὰ μὴ πράττηται τὸ τοιοῦτον· (ὅρα τὸ περὶ ἀγοραπωλησίας κεφάλαιον).

Δὲν ἐπιτρέπεται ν' ἀποκτήσῃ τις δούλους τὰ ἑξῆς πρόσωπα: 1) τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς ἀνιόντας αὐτῶν, 2) τοὺς υἱοὺς καὶ τοὺς κατιόντας αὐτῶν, 3) τὰς ἀδελφὰς, 4) τοὺς ἐκ μητρὸς θείους καὶ θείας, 5) τὰς θυγατέρας τῶν ἀδελφῶν (ἀνεψιὰς), 6) τοὺς κατιόντας τοῦ πατρὸς καὶ 7) πάντας τοὺς ἐκ γαλουχίας εἰς τὸν αὐτὸν βαθμὸν συγγενεῖς.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ Σαφίταις ἡ ἐκ γαλουχίας συγγένεια, ῥιζαὰ, δὲν ἀποτελεῖ κώλυμα.

Ὅσάκις δοῦλοι κατεχόμενοι ὑπὸ ἀπίστων δέχονται ἄνευ τῆς θελήσεως τούτων τὸν ἰσλαμισμὸν, οἱ κύριοι δύνανται νὰ ὑποχρεωθῶσιν εἰς τὴν πρὸς μωαμεθανοὺς πώλησιν τῶν δούλων, λαμβάνοντες τὴν ἐν τῷ τόπῳ τρέχουσαν αὐτῶν ἀξίαν.

Εἰ καὶ πᾶς ἄπιστος ἐνῆλιξ καὶ ὑγιὴς τὸν νοῦν δύναται ν' ἀπαλλοτριώσῃ τὴν ἐλευθερίαν του, ἀπαιτεῖται ὅμως πρὸς τοῦτο ἡ τοῦ *Χακὴμ σὲρ* ἢ τοῦ ἡγεμόνος ἐπικύρωσις. Γενομένης τῆς ἐπικυρώσεως ταύτης, ὁ πωληθεὶς δὲν δύναται πλέον οἰκείᾳ θελήσει ν' ἀπαλλαχθῇ τῆς δουλείας. (1)

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται καὶ οἱ Σαφῖται δὲν παραδέχονται ὡς ἰσχυρὰν τὴν ὑπὸ τοῦ ἀπίστου πώλησιν τῆς ἐλευθερίας του.

Οἱ δοῦλοι ἀνήκουσιν εἰς τὴν πλήρη καὶ ἀπεριόριστον κυριότητα τοῦ κυρίου των καὶ κατατάσσονται μεταξὺ τῶν κινητῶν πραγμάτων, *μούλκ*· ὅθεν ὁ κύριος δικαιοῦται νὰ τοὺς μεταχειρίζηται εἰς παντὸς εἴδους ἐργασίαν καὶ εἰς ἀνάλογον μὲ τὰς δυνάμεις των καὶ τὴν ἐπιδεξιότητά των ἐνασχόλησιν. Ἀλλὰ δύναται νὰ τιμωρηθῇ

(1) Ὅρα περὶ πωλήσεως τῶν δούλων τὸ βιβλίον Οὐκουδάτ τμ. 13. κεφ. Α'. τετζαρέτ.

ἂν κακομεταχειρίζηται τὸν δοῦλον, ἂν τῷ ἐπιβάλλῃ ἐργασίας ἀνωτέρας τῶν δυνάμεών του, ἂν τῷ ἀναθέτῃ ἐντολὰς παρανόμους καὶ ἂν καταχρασθῇ δούλης ἀνήβου. Ἐν τούτοις αἱ παρεκτροπαὶ αὗται τοῦ κυρίου δὲν δικαιολογοῦσι τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ δούλου. Οἱ δοῦλοι δὲν ἔχουν ἰδίαν θέλησιν, καὶ ἐπομένως δὲν δύνανται, ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ κυρίου, νὰ συνομολογήσωσιν οἱανδήποτε πολιτικὴν πρᾶξιν ἢ νὰ συναλλαχθῶσιν.

Ἂν καὶ διὰ μόνης τῆς παραδοχῆς τοῦ ἰσλαμισμοῦ ὁ δοῦλος δὲν ἀπελευθεροῦται, ἡ μουσουλμανικὴ ὀρθοδοξία εἶναι ὅρος ἀναπόφευκτος πρὸς ἀπελευθέρωσιν τοῦ δούλου.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται καὶ Σαφῖται δὲν παραδέχονται τὸν ὅρον τοῦτον ὡς ἀναπόφευκτον.

Τὰ τέκνα τῆς δούλης ἀνήκουσιν εἰς τὴν κυριότητα τοῦ κυρίου της, ἐκτὸς τῶν μετ' αὐτοῦ γεννηθέντων, διότι ταῦτα, ὡς θέλομεν ἰδεῖ κατωτέρω, γεννῶνται ἐλεύθερα.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Πρὸς ἀναγνώρισιν τῆς υἱότητος τοιούτων τέκνων, οἱ Ἀζμῖται καὶ οἱ Σαφῖται ἀπαιτοῦσι τὴν ὁμολογίαν τοῦ κυρίου

Ἀνηκούσης δούλης τινος ἐξ ἀδιαιρέτου εἰς πολλοὺς κυρίους, τὰ ἐξ αὐτῆς γεννηθέντα τέκνα ἀνήκουσιν ἐπίσης κοινῶς εἰς αὐτοὺς, ἐκτὸς ἂν οἱ κοινωνοὶ συνομολογήσωσι ἄλλως πως.

Ὅσάκις ἐκ τῶν δύο συζύγων ὁ μὲν εἶναι ἐλεύθερος, ὁ δὲ δοῦλος, τὰ ἐκ τοῦ γάμου τούτου γεννηθέντα τέκνα εἶναι ἐλεύθερα καὶ ἀνήκουσιν εἰς τὸν ἐλεύθερον σύζυγον· ἐκτὸς ἂν ὁ κύριος τοῦ δούλου ἢ τῆς δούλης δὲν συνήνεσε εἰς τὸν γάμον ἐκείνου ἢ ταύτης, εἰμὴ ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦ νὰ γίνωσι ἰδιοκτησία του τὰ ἐκ τοῦ γάμου αὐτῶν γεννηθησόμενα τέκνα.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφῖται διδάσκουσιν ὅτι τὰ ἐκ τοῦ γάμου, μεταξὺ δύο προσώπων, ὧν τὸ ἓν ἐλεύθερον τὸ δὲ δοῦλον, γεννώμενα τέκνα ἀκολουθοῦσι τὴν κατάστασιν τῆς μητρός. Οἱ δὲ Σουννῖται παραδέχονται, τὰς ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει γινομένας συμφωνίας. Κατὰ τοὺς Ἀζεμίτας, ἀπεναντίας, τὰ ἀπὸ μητέρα δούλην καὶ πατέρα ἄλλον παρὰ τὸν κύριον γεννώμενα τέκνα, εἶναι ἰδιοκτησία τούτου, καίτοι τοῦ πατρὸς ὄντος ἐλευθέρου. Τὰ τέκνα ταῦτα ὀνομάζονται Χανεζαάδ. Ἐὰν γυνὴ ἐλευθέρα ἔλθῃ εἰς γάμον μετὰ δούλου, τῇ συναινέσει καὶ τοῦ κυρίου του, τὰ ἐκ τοιούτου γάμου γεννώμενα τέκνα κατὰ τὴν γνώμην τῶν Ἀζεμιτῶν εἶναι δοῦλοι, ἐκτὸς ἐὰν συνομολογηθῇ ἄλλως. Τέλος τὰ ἐκ συναφείας μεταξὺ δούλου καὶ δούλης μὴ συζευχθέντων γεννώμενα τέκνα δὲν θεωροῦνται νόμιμα· ἀνήκουσι δὲ εἰς τὸν κύριον τῆς μητρός.

Περὶ τῶν πράξεων τῶν δούλων, καὶ τοῦ καταλογισμοῦ αὐτῶν θέλει γίνει λόγος εἰς τὰ σχετικὰ μέρη τοῦ βιβλίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΙΤΚ, ΕΚΟΥΣΙΑ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΙΣ.

ΠΗΓΑΙ.

Νετλ ουλ-μεραμ, Τ. Β, σ. 140—141, 24—26.— *Πιστ-παπ*, σ. 426—36.— *Χαληλ ιδζαζ*, σ. 532—38.— *Ἰχτιλαφατ-ουλ ἐρπαδ*, σ. 298.—Dulau, σ. 14.

Ἡ ἀπελευθέρωσις δούλου εἶναι πρᾶξις θεάρεστος. Ὁ προφήτης ὑπόσχεται εἰς τὸν ἀπελευθεροῦντα δοῦλον μουσουλμάνον ἀνάλογον ἀμοιβὴν ἐν τῷ μέλλοντι βίῳ. Ἰδοὺ ἡ μετάφρασις τῶν *χαδίς* (1), αἵτινες εἶναι δεκαὶ ὑφ' ὅλων τῶν αἱρέσεων τοῦ ἰσλαμισμοῦ (2): *Μὲν ἔτεκε ρακέμπετερ ἔτεκ ἀλλὰχ ταάλα μπὶ κὶοὺλι οὔζβεν λέχου μὶν ἐν-νάρ.*

« Ὁ παντοδύναμος Θεὸς θέλει ἀπαλλάξει ἀπὸ αἰωνίου ἐν τῷ »ἅδῃ Βασάνους τὸν ἀπελευθεροῦντα πιστὸν δοῦλον, καὶ ἀναλό»γως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀπελευθερωθέντων. Τὸ σῶμα ἐκείνου ὅστις »τοὺς δίδει τὴν ἐλευθερίαν θέλει σωθῆ ἀπὸ τὸ αἰώνιον πῦρ.»

Ὁ ἀπελευθερῶν τὸν δοῦλόν του κύριος ὀνομάζεται *Μουουτήκ*. Ἵνα ἡ ἀπελευθέρωσις ᾖ ἰσχυρὰ, πρέπει ὁ κύριος, ἔχων πλήρη κυριότητα ἐπὶ τοῦ δούλου, νὰ δύναται νὰ τὸν διαθέσῃ καὶ νὰ πράξῃ τοῦτο ἐλευθέρως καὶ πρὸς μόνον τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ἐκτελέσῃ πρᾶξιν θεάρεστον· πρὸς δὲ ὁ ἀπελευθερούμενος δοῦλος, ὅστις ὀνομάζεται *Μουουτὲκ* ἢ *Ἀτὴκ*, νὰ ἦναι μουσουλμάνος πιστός.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σουννῖται δὲν ἀπαιτοῦσι τὸν τελευταῖον τοῦτον ὅρον.

Ἰδοὺ τὸ *σίγκ*, ὅπερ ὁ κύριος ὀφείλει, χρηγῶν εἰς τὸν δοῦλον τὴν ἐλευθερίαν του, ν' ἀπαγγείλῃ.

Ἔντι χουρούμ, ἢ
Ἔντι ἀτίκουν, Κουρβέτερ ἐλὰ ἐλλάχ.
τοὐτέστι,
« Ὅπως ἢ ἀρεστὸν εἰς τὸν Ὕψιστον λαμβάνεις τὴν ἐλευθερίαν σου. »

(1) Ὅρα ἐν τῇ Εἰσαγωγῇ περὶ τῆς ἐννοίας τῶν χαδίς.

(2) Τὸ παρὸν χαδὶς ἐχορηγήθη εἰς τὸν συγγραφέα ὑπὸ τοῦ Τζαδὴρ Ἐφ-ἀδδουλλάχ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΠΕΡΙ ΝΟΜΙΜΟΥ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΕΩΣ.

ΠΗΓΑΙ.

Νετλ ουλ μεραμ, Τ. Β, σ. 140.— *Πιστ-παπ*, σ. 426—36.— *Χαληλ ιδζαζ*, σ. 532—38.— *Ἰχτιλαφατ ουλ ἐρπαδ*, σ. 298.

Ἡ ἀπελευθέρωσις ἦν ὁ νόμος *σιρῆ*, ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ κυρίου, κηρύττει εἶναι συνέπεια ὡρισμένων τινῶν πράξεων ἢ περιστάσεων, ἐπιφερουσῶν ἀμέσως τὴν ἀπελευθέρωσιν, ἢ χορηγουσῶν εἰς τὸν δοῦλον τὸ δικαίωμα νὰ τὴν ἀπαιτήσῃ δικαστικῶς κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ *σερῆ*. Περὶ τούτων πραγματεύονται τὰ ἑπόμενα.

1) Τὰ ἐκ τῆς συναφείας μεταξὺ κυρίου καὶ δούλης γεννηθέντα τέκνα καὶ ἀναγνωρισθέντα παρ' αὐτοῦ, εἶναι αὐτοδικαίως ἐλεύθερα, καὶ ἀπολαμβάνουσι τὰ δικαιώματα ἅτινα κατὰ πλάτος ἐξετέθησαν ἐν τῷ περὶ γάμου κεφαλαίῳ.

2) Ἡ δούλη, ἥτις μετὰ τοῦ κυρίου αὐτῆς ἀπέκτησε τέκνα, *οὐμὶ βιλὲδ*, ἀποκτᾷ, ἀποθανόντος τοῦ συζύγου της, τὴν ἐλευθερίαν της, ἐὰν κἀνὲν ἐκ τῶν τέκνων ζῇ τότε. (Ὅρα κατωτ. τὸ περὶ ἀποστασίας κεφαλ. ἐν τῷ ποιν. δικαίῳ, § 6).

3) Ἐπίσης ἀποκτῶσι τὴν ἐλευθερίαν των δοῦλαι, αἵτινες τῇ συναινέσει τοῦ κυρίου των ἦλθον εἰς γάμον μετὰ ἐλευθέρου ἀνδρὸς, καθὼς καὶ τὰ ἐκ τοιούτου γάμου γεννηθέντα τέκνα, ἐκτὸς ἐὰν συνωμολογήθη τὸ ἐναντίον.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται καὶ Σαφιῖται δὲν ἐπιβάλλουσι τὴν ὑποχρέωσιν εἰς τὸν κύριον, τὸν ἐπιτρέψαντα τῇ δούλῃ του νὰ ἔλθῃ εἰς γάμον μετ' ἐλευθέρου ἀνδρὸς, νὰ τὴν ἀπελευθερώσῃ.

4) Τὰ τέκνα δούλης, τὴν ὁποίαν κύριός τις παραχωρεῖ εἰς τρίτον, ἵνα συγκοιμηθῇ μετ' αὐτῆς, εἶναι αὐτοδικαίως ἐλεύθερα. (Ὅρα ἐν τῷ βιβλίῳ *Οὐκουδὰτ* τὸ περὶ γάμου μετὰ δούλης κεφάλαιον).

5) Ἐὰν ὁ πάτρων ἐπὶ παρουσίᾳ μαρτύρων παραχωρήσῃ εἰς τὸν δοῦλον τὴν ἐλευθερίαν μέρους τινος τοῦ σώματος, οἷον τοῦ ποδὸς ἢ τῆς χειρὸς, ἡ ἐλευθερία αὕτη ἐκτείνεται ἐπὶ τοῦ ὅλου προσώπου τοῦ δούλου, ὅστις ἀποκαθίσταται ἐλεύθερος· ἡ πρᾶξις αὕτη ὀνομάζεται *σιραγιὲτ*, ἐπέκτασις. Ὡσαύτως ἐὰν δοῦλος ἀνήκῃ εἰς δύο πάτρωνας, ἐξ ὧν ὁ εἷς τὸν ἀπελευθερωῖ, δὲν δύναται ὁ ἕτερος ν' ἀντιτείνῃ

εἰς τὴν πρᾶξιν ταύτην, ἀλλὰ μόνον νὰ ζητήσῃ ἀποζημίωσιν παρὰ τοῦ συνιδιοκτήτου· ὁ δοῦλος εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις ταύτας δικαιοῦται νὰ ζητήσῃ δικαστικῶς τὴν ἀπελευθέρωσίν του.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφῖται δὲν παραδέχονται τὴν περὶ ἀποζημιώσεως ταύτην ἀγωγὴν κατὰ τοῦ ἀπελευθερώσαντος τὸν δοῦλον συνιδιοκτήτου, εἰμὴ καθ' ὅσον οὗτος εἶναι πλούσιος. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἡ ἀγωγὴ αὕτη περὶ ἀποζημιώσεως κινεῖται κατὰ τοῦ δούλου αὐτοῦ. Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις, ἀπ' ἐναντίας, ὁ ἀπελευθερώσας τὸν δοῦλον συνιδιοκτήτης δὲν εἶναι ὑπόχρεως εἰς ἀποζημίωσιν τῶν μὴ συναινούντων εἰς τοῦτο συνιδιοκτητῶν, οἵτινες δὲν ἔχουσιν ἀγωγὴν εἰμὴ κατὰ τοῦ ἰδίου δούλου, ἂν ἄλλως δὲν ἤθελον συναινέσει ἕκαστος τὸ καθ' ἑαυτὸν εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν αὐτοῦ.

6) Ὁ προσβληθεὶς ὑπὸ λέπρας, *τζουζὰμ* ἢ *βερὲς*, δοῦλος δύναται ν' ἀπαιτήσῃ τὴν ἐλευθερίαν του.

7) Ὁτάκις δοῦλός τις ἕνεκά τινων περιστάσεων ἔμεινεν ἐπί τινα χρόνον ἐλεύθερος, ἀπελευθεροῦται ὁριστικῶς. Τοῦτο λαμβάνει χώραν π. χ. ὅταν δοῦλος μωαμεθανὸς αἰχμαλωτισθεὶς ὑπὸ ἀπίστων, ἔμεινεν εἰς τὴν κατάστασιν ταύτην ἐπί τινα χρόνον, καὶ κατόπιν φυγὼν ἐπανῆλθεν εἰς τὸν ἀρχαῖον κύριόν του, διατηρεῖ τὴν ὁποίαν ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ του ἀπέκτησεν ἐλευθερίαν, διότι ἄπιστος δὲν δύναται νὰ ἔχῃ μωαμεθανὸν δοῦλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

ΤΕΔΒΗΡ, ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΙΣ ΔΙΑ ΤΗΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΣ ΒΟΥΛΗΣΕΩΣ.

ΠΗΓΑΙ.

Nεἰλ οὐλ μεράμ, Τ. Β, σ. 141.— *Πὶστ πὰπ*, σ. 436.— *Χαλὴλ ἰδζάζ*, σ. 538.— *Ἰχτιλαφὰτ οὐλ ἐρπαὰ*, σ. 298.

Ἡ ἀπελευθέρωσις *τεδβὴρ* πηγάζει ἀπὸ πρᾶξιν τῆς τελευταίας θελήσεως καὶ ἄρχεται ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ διαθέτου· δύναται δὲ ν' ἀνακληθῇ ἐφ' ὅσον ὁ διαθέτης ζῇ.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Κατὰ τοὺς Ἀζεμίτας, ὁ μουτεδεδδὴρ δηλ. ὁ κληροδοτούμενος τὴν ἐλευθερίαν του δοῦλος δὲν δύναται πλέον νὰ πωληθῇ ὑπὸ τοῦ κυρίου του, κἂν οὗτος δὲν ἐπεφυλάχθη ἐν τῇ δηλώσει

τοῦ τεδβὴρ τὸ δικαίωμα τοῦτο. Παρὰ τοῖς Σαφίταις, τὸ πρὸς πώλησιν καὶ πρὸς ἀνάκλησιν τοῦ κληροδοτήματος δικαίωμα τοῦτο εἶν αι ἀπεριόριστον

Ὁ βουλόμενος νὰ κάμῃ τὸ *τεδβὴρ* πρέπει νὰ ἦναι ἐνῆλιξ, νὰ ἔχῃ ἐλευθέραν τὴν χρῆσιν τῶν διανοητικῶν του δυνάμεων, καὶ νὰ ἦναι κύριος ἀπόλυτος τοῦ δούλου, νὰ ὁρμᾶται εἰς τοῦτο οἰκοθεν καὶ ἡ συναίνεσίς του νὰ ἦναι ἐλευθέρα.

Οὐδεὶς δοῦλος δύναται ν' ἀπελευθερωθῇ διὰ τοῦ *τεδβὴρ*, ἐὰν ὁ κύριος δὲν ἔχῃ ἀπόλυτον ἐξουσίαν νὰ τὸν διαθέσῃ, ὡς λ. χ. ὁ δοῦλος *μεδκοὺρ*, ὅστις εἶναι ἀφιερωμένος εἰς πρόσωπόν τι ἢ εἰς ὡρισμένον τινα σκοπὸν, ἢ ὁ δοθεὶς εἰς ἐνέχυρον δοῦλος, πρὸ τῆς πληρωμῆς τοῦ χρέους.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Ὅταν ἡ περιουσία τινὸς συνίσταται μόνον εἰς δούλους, τοὺς ὁποίους διὰ μιᾶς ἀπελευθεροῖ διὰ τοῦ τεδβὴρ, μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ οἱ κληρονόμοι του προσβάλλουσι τὴν ἀπελευθέρωσιν ταύτην, ὡς καταστρέφουσαν τὰ συμφέροντά των, ἕκαστος δοῦλος δὲν ἀποκτᾷ παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις, εἰμὴ τὸ ἓν τρίτον τῆς ἐλευθερίας του, ὡς πρὸς δὲ τὰ λοιπὰ δύο τρίτα αὐτῆς, ὀφείλει νὰ πληρώσῃ τὴν ἀξίαν της εἰς τοὺς κληρονόμους Παρὰ τοῖς Σαφίταις, ἐξ ἐναντίας, μόνον τὸ ἓν τρίτον ἐκ τῶν δούλων τούτων ἀπελευθεροῦται ἐντελῶς· ὅθεν ἐπὶ ἓξ δούλων ἐλευθερωθέντων διὰ τοῦ τεδβὴρ δύο μόνον ἀποκτῶσι τὴν ἐλευθερίαν των, καὶ ἡ ἐκλογὴ γίνεται διὰ κλήρου.

Τὸ *τεδβὴρ* γίνεται ἢ διὰ διαθήκης ἢ διὰ προφορικῆς δηλώσεως, γενομένης ἐνώπιον μαρτύρων· τὸ δὲ *σίγκ* συνίσταται εἰς τὴν ἑξῆς φράσιν: «*ἔντε χούρερ μπὰ-δὲ βεφάτι!*»

«Σοὶ δίδω μετὰ τὸν θανατόν μου τὴν ἐλευθερίαν σου.»

Ἐν τῷ *τεδβὴρ* πρέπει ν' ἀναφέρηται ὁ δοῦλος πρὸς ὃν δίδεται ἡ ἐλευθερία του.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Ἐὰν ὁ προσδιορισμὸς τοῦ δούλου δὲν γίνῃ σαφὴς, ἀπόκειται εἰς τοὺς κληρονόμους, κατὰ τοὺς Ἀζεμίτας καὶ τοὺς Σαφίτας, νὰ ἐκλέξωσι τὸν δοῦλον ὅστις θέλει ἀπελευθερωθῇ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

ΚΙΤΑΒΕΤ, ΕΞΑΓΟΡΑΣΙΣ ΔΟΥΛΟΥ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεζλ οὐλ μεράμ, Τ. Β, σ. 143.— *Πὶστ πὰπ*, σ. 440.— *Χαλὴλ ἰδζὰζ*, σ. 540.

Κιταβὲς ἢ *μουκιατεβὲ* εἶναι τὸ συνάλλαγμα δ.' οὗ ὁ κύριος ὑποχρεοῦται ν' ἀπελευθερώσῃ τὸν δοῦλον, ὅστις ὑπόσχεται νὰ τῷ πληρώσῃ ἐντὸς ὡρισμένης προθεσμίας συνομολογηθεῖσαν ἀποζημίωσιν.

Ὁ λαμβάνων τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ *κιταβὲτ* πρέπει νὰ ἦναι ἐνῆλιξ, ὑγιὴς τὸν νοῦν καὶ ἀπόλυτος κύριος τοῦ δούλου.

Μόνον δοῦλος πρεσβεύων τὴν μωαμεθανικὴν θρησκείαν, δύναται ν' ἀποκτήσῃ τὴν ἐλευθερίαν του διὰ τοῦ *κιταβὲτ*.

Κατὰ τὴν σύστασιν τοῦ συναλλάγματος, οἱ συναλλαττόμενοι πρέπει νὰ ἐκφράσωσιν ἑκάτερος τὴν συναίνεσίν του, ὁ μὲν κύριος ὅτι δέχεται τὸ *κιταβὲτ*, ὁ δὲ δοῦλος ὅτι θέλει πληρώσει τὴν ἀποζημίωσιν.

Ὁ κύριος πρέπει ν' ἀπαγγείλῃ τὸ ἑξῆς *σὶγκ: κιατεπτοῦκε ἄλα ἐλφὶ δινάριν*!

«Σοὶ ἔδωκα τὸ *μουκιατεβὲ ἀντὶ χιλίων δηναρίων*.»

Ἀμέσως ὁρίζεται ἡ προθεσμία, καθ' ἣν θέλει πληρωθῇ ἡ συνομολογηθεῖσα ποσότης, ἢ ὁ χρόνος ἐντὸς τοῦ ὁποίου θέλει περατωθῇ ἡ συμφωνηθεῖσα ἐργασία. Ὁ δὲ δοῦλος ὀφείλει νὰ δηλώσῃ ὅτι ὑποχρεοῦται νὰ πληρώσῃ κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν προθεσμίαν τὴν συμφωνηθεῖσαν ποσότητα, ἢ νὰ ἐκτελέσῃ τὴν συνομολογηθεῖσαν ἐργασίαν.

Δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἄμεσος κατὰ τὴν σύμβασιν πληρωμὴ τῆς συνομολογηθείσης ἀποζημιώσεως, (ἥτις ἄλλως οὐδέποτε πρέπει νὰ ὑπερβαίνῃ τὴν ἀγοραίαν ἀξίαν τοῦ δούλου), ἀλλὰ πρέπει νὰ πληρωθῇ κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν προθεσμίαν μέχρι τῆς ὁποίας θεωρεῖται ὀφειλομένη.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Κατά τινα διαταγὴν τοῦ Καδῆ Χὰν τῶν Ἀζεμιτῶν, ὁ δοῦλος δύναται νὰ πληρώσῃ τὸ ποσὸν τῆς ἀποζημιώσεως εἴτε ἀμέσως, εἴτε κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν προθεσμίαν.

Ἅμα γενομένης τῆς πληρωμῆς, ὁ δοῦλος ἄνευ ἑτέρας διατυπώσεως καθίσταται ἐλεύθερος.

Ἀλλ' ὅταν κατὰ τὴν προθεσμίαν δὲν εἶναι ὁ δοῦλος εἰς κατάστασιν νὰ πληρώσῃ τὴν ἀποζημίωσιν *ἰδὰζ*, ὁ ἰμάμης ὀφείλει νὰ τὸν ἀπελευθερώσῃ διὰ χρημάτων προερχομένων ἐκ τοῦ *ζεκιάτ*. (1)

Διαρκούσης τῆς πρὸς ἐξαγορὰν τοῦ δούλου ὁρισθείσης προθεσμίας, ὁ πάτρων ἀποβάλλει τὸ τῆς κυριότητος δικαίωμα, καὶ εἶναι ἁπλοῦς κάτοχος· ὅθεν ὁ δοῦλος δὲν δύναται οὔτε νὰ πωληθῇ, οὔτε ν' ἀπαλλοτριωθῇ, οὔτε νὰ ἐνεχυριασθῇ.

Ἐγειρομένης ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου ἀμφισβητήσεως περὶ τῆς διαρκείας τῆς πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ *κιταβὲτ* προθεσμίας, ἢ περὶ τοῦ ποσοῦ τῆς ἀποζημιώσεως, πιστεύεται ὁ ἐπικαλούμενος συντομωτέραν προθεσμίαν καὶ μικροτέραν ποσότητα, καὶ ἑπομένως ὁ ἕτερος ὀφείλει ν' ἀποδείξῃ διὰ μαρτύρων τὸ ἐναντίον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

ΤΖΟΥΑΛΕΧ, ΕΥΡΕΣΙΣ ΔΟΥΛΟΥ ΦΥΓΑΔΟΣ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεζλ οὐλ-μεράμ, Τ. Β, σ. 150.—*Πὶστ πὰπ*, σ. 301.—*Κὲσφ ἐρδὰρ*, σ. 365.—*Χαλὴλ ἰδζὰζ*, σ. 249.— *Ἰχτιλαφὰτ σὰλ-ἐρπαδὰ*, σ. 172.

Ὀνομάζεται *τζουαλὲχ* τὸ συνάλλαγμα, δι' οὗ ὁ κύριος δούλου φυγάδος ὑποχρεοῦται νὰ πληρώσῃ ὡρισμένην τινα ποσότητα εἰς τὸν προσαγαγόντα τὸν φυγάδα.

Ἡ ἀμοιβὴ αὕτη πρέπει νὰ ὁρισθῇ ἀκριβῶς, καὶ δὲν εἶναι ἀπαιτητὴ, εἰμὴ ἀφοῦ ὁ φυγὰς συνελήφθη πραγματικῶς καὶ παρεδόθη εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ πάτρωνος.

Ὅταν ἡ ἀμοιβὴ δὲν ὁρισθῇ, ἢ ὅταν ὁ πάτρων παρακαλῇ νὰ τοῦ ἀποδώσωσι τὸν δοῦλον δωρεὰν, *τεββεροῦ-ἂν*, «δι' ἀγάπην τοῦ Θε-

(1) Περίστασις τοιαύτη ἔλαβε χώραν εἰς Σεμαχᾶ, ὅπου ὁ Χατζῆ Μουλλᾶ Σαδὶκ Ἀχμὲτ εἰσπράξας δι' ἐράνου ἐκ τῶν κατοίκων χρήματα ἠγόρασε τὴν ἐλευθερίαν δούλου σιίτου, ὅστις ἀνήκων εἰς τὸν Χατζῆ Κουρπὰν εἶχε μεταβιβασθῇ μετὰ τὸν θάνατον τούτου εἰς τὴν κυριότητα τῶν συγγενῶν του σουννιτῶν.

οῦ», δὲν δύναταί τις νὰ ζητήσῃ παρ' αὐτοῦ μήτε τὸ *ζουαλὲχ* μήτε τὸ *μίσλ οὐλ τζουαλὲχ* δηλ. τὴν εἰς ὁμοίας περιστάσεις χορηγουμένην ἀμοιβήν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται φρονοῦσιν ὅτι ὁ πάτρων ὀφείλει εἰς πᾶσαν περίπτωσιν ν' ἀνταμείψῃ τὸν προσάγοντα τὸν φυγάδα δοῦλον. Οἱ δὲ Σαφιῖται ὅτι τὸ *μίσλ οὐλ τζουαλὲχ* δὲν ὀφείλεται, εἰμὴ ὁσάκις ὁ πάτρων ἐκήρυξεν, ὅτι ἤθελε δώσει ἀμοιβὴν εἰς τὸν εὑρόντα τὸν δοῦλόν του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

ΙΣΤΙΑΑΔ, ΜΙΞΙΣ ΚΑΙ ΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΕΚΝΩΝ ΜΕΤΑ ΔΟΥΛΗΣ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεϊλ οὐλ-μεράμ, τ. Β, σ. 145.—*Πιστ-πάπ*, σ. 446.— *Χαλὴλ ἰδζάζ*, σ. 545.

Ὀνομάζονται *Οὐμμὶ βελέδ* αἱ δοῦλαι, αἵτινες ἐλθοῦσαι εἰς σαρκικὴν μίζιν μετὰ τοῦ πατρῶνός των ἀπέκτησαν ἐξ αὐτῶν τέκνα.

Τοιαύτη δούλη δὲν ἀποκτᾷ ἐκ τούτου τὸ δικαίωμα πρὸς ἀπελευθέρωσίν της· οὐχ ἧττον ὅμως τὰ ἐπ αὐτῆς δικαιώματα τοῦ πάτρωνος περιορίζονται, ὥστε οὗτος δὲν δύναται μήτε νὰ τὴν πωλήσῃ, μήτε νὰ τὴν δώσῃ πρὸς γάμον εἰς ἄλλον· ἀποθανόντος δ' αὐτοῦ, ἡ δούλη *οὐμμὶ βελέδ* τίθεται εἰς τὴν κληρονομικὴν μερίδα, ἤτις θέλει πέσει εἰς τὰ τέκνα της, καὶ τοῦτο ἐπιφέρει τὴν ἐλευθερίαν της.

Ἐὰν ἡ εἰς τὸ τέκνον λαχοῦσα μερὶς δὲν ἀναβαίνει εἰς τὴν ἀξίαν τῆς δούλης μητρὸς, τὸ τέκνον ὑποχρεοῦται νὰ καταβάλῃ τὸ περιπλέον.

Ἀποθανόντος τοῦ πάτρωνος, ἡ *οὐμμὶ βελέδ* πρέπει νὰ τηρήσῃ τὸ *ἰδδά*, περὶ οὗ ἐγένετο λόγος ἐν τῷ περὶ γάμου τμήματι.

Δούλη τεκνοποιήσασα μετ' ἄλλου προσώπου ἐκτὸς τοῦ πάτρωνός της δὲν γίνεται *οὐμμὶ βελέδ*, καίτοι τοῦ πατρὸς τοῦ τέκνου ἀγοράσαντος κατόπιν τὴν δούλην μητέρα.

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ.

ΕΝΟΧΑΙ ΑΦΟΡΩΣΑΙ ΤΗΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΙΚΡΑΡ, ΟΜΟΛΟΓΙΑ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεϊλ οὐλ μεράμ, Τ. Β, σελ. 146.— *Πιστ πάπ*, σελ. 270.— *Κέσφ ἐρδάρ*, σ. 290.— *Χαλὴλ ἰδζάζ*, σ. 200.— *Ἰχτιλαφὰτ οὐλ ἐρπαά*, σ. 147.— *Μουρατζᾶ Δοσσών*, Τ. ΣΤ. σ. 210.

§ 1. *Ἰκρὰρ* εἶναι ἡ ὁμολογία, δι' ἧς ἀναγνωρίζει τις ὅτι ἔπραξε τοιάνδε πρᾶξιν, ἢ ὅτι ἀνεδέχθη τοιάνδε ὑποχρέωσιν, καὶ οὕτως ὑποχρεοῦται νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἐνοχήν του.

Ἡ ὁμολογία εἶναι σαφὴς καὶ ὡρισμένη, *ἰκρὰρ σερὶτ*, ἢ ἀόριστος καὶ ἀσαφὴς, *ἰκρὰρ μουβχέμ*.

§. 2. Διὰ νὰ ἦναι ἡ ὁμολογία ἰσχυρὰ ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου δὲν πρέπει νὰ ἦναι διφορουμένη, ἀλλὰ νὰ ὁρίζῃ ἀκριβῶς ὁποίαν ὑποχρέωσιν ἀφορᾷ καὶ τίς ἡ ἔκτασίς της.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Σιΐταις εἶναι ἰσχυρὰ μόνον ἡ *ἰκρὰρ σερὶτ*, οὐδεμίαν δὲ ἀξίαν ἔχει ἡ *ἰκρὰρ μουβχέμ*. Κατὰ τοὺς νόμους τῶν Σαφιϊτῶν καὶ τῶν Ἀζεμιτῶν, ὁσάκις ἔν τινι δίκῃ γίνεται ὁμολογία ἀσαφὴς *ἰκρὰρ μουβχέμ*, ὁ καθῆς πρέπει ν' ἀπαιτήσῃ παρὰ τοῦ ὁμολογήσαντος τοιαύτην ὁμολογίαν, διασάφησιν ἢ ἀκριβῆ περιορισμὸν τῆς ἐκτόσεως τῆς ὁμολογίας.

Ἐὰν ἡ ἔννοια τῆς ὁμολογίας δὲν συνάδῃ πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ ἐνάγοντος, ἐπιβάλλεται ὅρκος εἰς τὸν *μουκήρ*, δηλ. τὸν ὁμολογήσαντα.

Ἡ ὁμολογία συνίσταται εἰς ἀπάντησιν ἁπλῆν καὶ ἁρμόζουσαν πρὸς τὴν ἐρώτησιν τοῦ ἀντιδίκου: «οἷον τοιόνδε συνάλλαγμα συνέστη, τοιάδε ὑποχρέωσις συνωμολογήθη.»

Αἱ ἀπαντήσεις «νομίζω, στοχάζομαι,» δὲν ἔχουσιν ἰσχὺν ὁμολογίας.

Προκειμένου περὶ ὁμολογίας πρέπει νὰ παρατηρῶμεν ἐὰν ἡ σύμ-

βασις, ἡ ἐνοχὴ, ἢ ἡ πρᾶξις ἦσαν δυναταὶ νὰ γίνωσι· καὶ περιπλέον, ἐὰν ἐν τῇ ἰδίᾳ πράξει δὲν περιέχηται ἡ ὁμολογία πρὸς σκοπὸν δόλιον.

Ὁ *Μουκὴρ*, δηλ. ὁ ὁμολογῶν, πρέπει νὰ ἦναι ἐνῆλιξ, ὑγιὴς τὸν νοῦν, ἐλεύθερος καὶ νὰ ἔχῃ τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας του· οὐδόλως δ' ἀπαιτεῖται νὰ ἦναι χρηστῶν ἠθῶν *εδαλέτ*.

Ὁ δὲ *μουκαρούμ λὲχ*, δηλ. ὁ ἐκ τῆς ὁμολογίας ὠφελούμενος πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν πρὸς τὸ συναλλάττεσθαι ἱκανότητα, καὶ νὰ ἦναι κάτοχος περιουσίας τινος.

Τὰ ἐκκλησιαστικὰ δικαστήρια μόνον τὴν *ικρὰρ σεριὲ* παραδέχονται ὡς ἰσχυράν. Ὁ δικαστὴς δύναται ἀκολουθῶν τὴν πεποίθησίν του, καίτοι ὑπαρχουσῶν μαρτυριῶν, ν' ἀπορρίψῃ τὴν ὁμολογίαν, ὅταν αἱ συνοδεύουσαι τὴν ὑπόθεσιν περιστάσεις τὸν πείθουσιν ὅτι ἡ ὁμολογία εἶναι δολία.

Ἐὰν ὁ *μουκαρούμ λὲχ* ἀντιτάσσῃ κατὰ τῆς ὁμολογίας τοῦ *μουκὴρ* ἐνστάσεις, ὁ *χακὴμ σὲρ* ἐπιβάλλει εἰς τὸν ὁμολογήσαντα ὅρκον, τοῦ ὁποίου δοθέντος τὸ συνάλλαγμα πρέπει νὰ ἐκτελεσθῇ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΓΕΜΗΝ, ΟΡΚΟΣ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεὶλ οὐλ μεράμ, Τ. Β, σ' 151—202.— *Πίστ πὰπ*, σ. 453.— *Κὲσφ ἐνβὰρ*, σ. 607.— *Χαλὴλ ἰδζὰζ*, σ. 484.— *Ἰχτιλαφὰτ οὐλ ἐρπαδ*, σ. 210.— *Μουρατζᾶ Δοσσὼν*, Τ. ΣΤ, σ. 230.

§ 1. Ὁ ὅρκος παρὰ τοῖς Μουσουλμάνοις πρέπει νὰ γίνηται διὰ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ: *βαλλαχῆ, βιλλαχῆ, ταλλαχῆ*· ὁ δὲ γενόμενος διὰ τῆς ἐπικλήσεως τῶν ἰδιοτήτων τοῦ Θεοῦ, τοῦ κορανίου, τῶν ἱερῶν τόπων κλπ. εἶναι ἀνίσχυρος.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται καὶ Σαφιῖται ἐπιτρέπουσι νὰ γίνηται ὁ ὅρκος διὰ τῆς ἐπικλήσεως παντὸς ὀνόματος καὶ πάσης ἰδιότητος τοῦ Θεοῦ. Οἱ Ἀζεμῖται θεωροῦσι παράνομον τὸν ὅρκον Ἄλλα οὐλλάχ, δηλ. μὰ τὸν παντοδύναμον Θεόν.

§ 2. Μετὰ τὴν δόσιν τοῦ ὅρκου, ἕκαστος Μουσουλμάνος πρέπει

νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ *κεφαρέτ*. (Ὅρα κατωτέρω τμῆμα Δ'. κεφ. Ϛ'.)

Διὰ νὰ ἦναι ἰσχυρὸς ὁ ὅρκος ἀπαιτεῖται:

α'.) Ἡ ἐσωτερικὴ πεποίθησις περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ πράγματος, ὅπερ θέλει βεβαιώσει τις. Ὁ βεβαιῶν μὴ ἀληθῆ πράγματα *γκαμὶς* τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. (Θέλει πέσει εἰς τὸ πέλαγος τῶν ἁμαρτημάτων, *βάχρι γκλουνὰχ γκάμς μὶ κλουνέδ*).

Κατὰ τοὺς θρησκευτικοὺς κανόνας, τὸ *κεφαρὲτ* δὲν λαμβάνει χώραν μετὰ ψευδορκίαν, καθότι αὕτη εἶναι ἁμάρτημα βαρὺ ἀπὸ τὸ ὁποῖον διὰ μόνης τῆς μετανοίας, καὶ οὐχὶ διὰ τῆς ἁπλῆς ἐλεημοσύνης δύναταί τις ν' ἀγνισθῇ. Ὁ ψεύδορκος τιμωρεῖται ὑπὸ τῶν πολιτικῶν Νόμων, ὄχι κατὰ τὸ *σερῆ*, ἀλλὰ αὐθαιρέτως καὶ κατὰ τὰς περιστάσεις. (Ὅρα κατωτ. τὸ κεφ. α'. τοῦ Βιβλίου Ἀχκιάμ) (1).

Οὐδεὶς Μουσουλμάνος δύναται νὰ ψευδορκήσῃ, εἰμὴ ὁσάκις δύναται διὰ τοῦ ψευδοῦς ὅρκου νὰ σώσῃ ὁμόθρησκόν του ἀπὸ βαρεῖαν κατηγορίαν, ἥτις ἀδίκως τῷ ἀποδίδεται.

β'.) Ἔλλειψις παντὸς καταναγκασμοῦ.

γ'.) Γνῶσις τοῦ ἀντικειμένου περὶ οὗ ὁ ὅρκος· ὁσάκις ὀρκίζεταί τις περὶ γεγονότος, περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ ὁποίου δὲν εἶναι ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως πεπεισμένος, καὶ βραδύτερον ἀνακαλύπτει ὅτι ἦτο ψευδές, δὲν θεωρεῖται ἔνοχος ψευδορκίας (2).

δ'.) Ἐνηλικιότης.

ε'.) Ἐλευθέρα χρῆσις τῶν διανοητικῶν δυνάμεων. Ὅρκος παράφρονος, μεθύσου, ἢ παραφόρου δὲν εἶναι ἰσχυρός.

ϛ'.) Ἱκανότης τοῦ διαθέτειν ἑαυτόν. Ὅθεν γυναῖκες, παῖδες καὶ δοῦλοι δὲν δύνανται νὰ ὁρκισθῶσιν, ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ συζύγου, τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ κυρίου των. Εἰς τὰς περὶ γάμου καὶ διαζεύξεως ὅμως διαφορὰς, εἰς ἃς ὁ νόμος κατὰ προτίμησιν δέχεται τὴν μαρτυρίαν τῶν γυναικῶν, αὗται καὶ ἄνευ ἀδείας δύνανται νὰ ὁρκισθῶσιν.

Ὁ ὅρκος ἀπίστου ἐπικληθέντος μόνον τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἰσχυρός.

Ἐν γένει δὲν πρέπει τις νὰ ὁρκίζηται ἄνευ σπουδαίου λόγου. Πᾶς Μουσουλμάνος ὀφείλει ν' ἀπέχῃ τοῦ νὰ δίδῃ ὅρκον καὶ νὰ

---

(1) Σ. Μ. Οὔτε ἐν τῇ Γαλλικῇ, οὔτε ἐν τῇ Γερμανικῇ μεταφράσει γίνεται λόγος εἰς τὸ ἐνδεικνύμενον κεφάλαιον περὶ ψευδορκίας.

(2) Τὸ Κοράνιον ἐν κεφ. Β. ἐδ. 225 λέγει: «ἕνεκα λόγου ἀπροσέκτως παρεισφρήσαντος εἰς τὸν ὅρκον σου, ὁ Θεὸς δὲν θὰ σὲ τιμωρήσῃ, διότι τοὺς πονηροὺς σκοποὺς τιμωρεῖ.

Ἐν δὲ τῷ κεφ. Ε., ἐδ. 91 λέγει: «Ὁ Θεὸς δὲν θὰ σὲ τιμωρήσῃ διὰ λέξιν ἀπροσέκτως περιληφθεῖσαν εἰς τὸν ὅρκον σου, θὰ σὲ τιμωρήσῃ ὅμως ἐὰν ἐκ προθέσεως ψευδορκῇς. Τήρει πάντα ὅρκον σου κλπ.».

μεταχειρίζηται τὸ μέσον τοῦτο ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων, εἴτε ὡς ἐνάγων εἴτε ὡς ἐναγόμενος, εἰμὴ ὁσάκις αἱ διατάξεις τοῦ *σερῆ* τὸ ἐπιβάλλουσιν.

Ὁ ὅρκος δίδεται ὑπὸ τῶν Μουσουλμάνων ἐνώπιον τοῦ *καδῆ*, ἢ ἄλλων θρησκευτικῶν προσώπων. Ἡ δὲ βαρύτης καὶ ἡ ἀξία του αὐξάνουσιν ἀναλόγως τοῦ περιεχομένου τοῦ τύπου καὶ προσέτι τοῦ τόπου, ἐν ᾧ, καὶ τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἐδόθη.

Ὁ σπουδαιότερος ὅρκος εἶναι ὁ *γεμὴν μουγλουζὰ*, οὗτινος ὁ τύπος ἔχει οὕτως:

«Βαλλαχῆ λεζὴ λὰ ἰλαχὴ, ἰλλὰ χιοῦ ἐρ-ραχμὰν οὐρ-ραχὴμ ἰτ-»ταλὶβ οὐλ-γκαλὴβ οὐν-νεσὰρ, οὐν-ναφῆ, οὐν-μουδρὶκ, οὐλ μου-»χλικιοῦ, λεζὴ γεελμοῦ μὶν ἔς σιρρὶ μὰ γὲ ἐλεμεχοῦ μὶν ἐλ-ἐλανι-»γετί.»

«Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ μόνου Θεοῦ, τοῦ παναγάθου, τοῦ πανελεή-»μονος, τοῦ παιδεύοντος τοὺς πονηροὺς, τοῦ διανομέως παντὸς »ἀγαθοῦ, τοῦ παντοδυνάμου, τοῦ ἐκδικητοῦ, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου »οὐδὲν ὑπάρχει κρυπτόν.»

Ἀπαγγελομένου τοῦ ὅρκου, ὁ ὀμνύων ὀφείλει νὰ ψαύῃ διὰ τῶν δακτύλων τὸν στίχον τοῦ κεφαλαίου Θ. τοῦ Κορανίου, τὸν ἀρχόμενον ἀπὸ τὰς λέξεις *φίχι-φίχι*.

Ὁ τόπος, ἐν ᾧ ἐδόθη ὁ ὅρκος, δίδει εἰς αὐτὸν πλειοτέραν βαρύτητα, οἷον ἐν τῷ τζαμίῳ, ἐν τῇ Μέκκᾳ καὶ ἐν γένει ἐν τόπῳ διὰ τοῦ σεβασμοῦ καὶ τοῦ προσκυνησμοῦ τῶν πιστῶν καταστάντι ἱερῷ.

Ὁ χρόνος ἐπίσης αὐξάνει τὴν ἀξίαν του, οἷον ὅταν ἐδόθη ἐν ἡμέρᾳ παρασκευῇ ἢ ἑορτασίμῳ.

Ὁ μὴ θέλων ν' ἀπαγγείλῃ τὸν ὅρκον *μουγλαζὰ*, δὲν δύναται νὰ καταναγκασθῇ, ἀλλ' ἔχει τὴν ἐκλογὴν ἂν θέλῃ νὰ ὁρκισθῇ τὸν συνήθη ὅρκον ἐπ' ἐνόματι τοῦ Θεοῦ, *βαλλαχῆ βιλλαχῆ*.

Ὁ ἀσθενὴς δύναται νὰ ὁρκισθῇ κατ' οἶκον· ἐν πάσῃ ἄλλῃ περιπτώσει ὁ ὅρκος πρέπει νὰ δίδηται εἰς τὸν *μεχκεμὲ*, δηλ. εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ *καδῆ*, ἐκτὸς ἂν ὁ μέλλων νὰ ὁρκισθῇ θέλῃ νὰ πράξῃ τοῦτο εἰς τὸ τζαμίον.

Ὁ ἄλαλος ὁρκίζεται κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον: Ὁ καδῆς γράφει τὸν τύπον τοῦ ὅρκου εἰς τεμάχιον ξύλου, τὸ ὁποῖον ἐμβάπτει ἐντὸς καθαροῦ ὕδατος, ἐκεῖνος δὲ πίνει τὸ ὕδωρ· καὶ ἡ διατύπωσις αὕτη ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸν ὅρκον.

ΤΜΗΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

ΠΕΡΙ ΕΠΕΥΧΗΣ ΚΑΙ ΕΞΑΓΝΙΣΜΟΥ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΝΕΖΡ, ΕΠΕΥΧΗ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεὶλ οὐλ μεραμ, Μέρος Β, σ. 154—156.— *Πὶσπ πὰπ*, σ. 447—453.— *Κὲσφ ἐνβὰρ*, σ. 172—180.— *Χαλὴλ ἰδζὰζ*, σ. 491—494.— *Ἰχτιλαφὰτ οὐλ ἐρπαὰ*, σ. 108—110.

Νέζρ λέγεται ἡ ὑπόσχεσις, ἣν δίδει τις εἰς τὸν Θεὸν, ὅτι ἂν ἐπιθυμία του τις ἐκπληρωθῇ, ἢ ἂν ὡρισμένον τι γεγονὸς συμβῇ, θέλει προσφέρει τι εἰς τὸ θεῖον.

Ἡ ἐπευχὴ αὕτη ὀνομάζεται:

1) *Νέζρ βὶρ*, ὅταν γίνηται πρὸς ἀπόκτησιν πράγματός τινος, πρὸς πραγματοποίησίν τινος συμβάντος, ἢ πρὸς κατάπαυσιν δυστυχήματος.

2) *Νέζρ ζεδζρ*, ὅταν γίνηται πρὸς εὐτυχῆ ἔκβασιν ἐπιχειρήσεως, ἀρξαμένης ἤδη.

3) *Νέζρ τεβερροῦ*, ὅταν γίνηται ἄνευ οὐδενὸς ὅρου καὶ μόνον πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ἦναι τις ἀρεστὸς εἰς τὸν Θεὸν, (οἷον θυσία).

Τὸ ἀντικείμενον περὶ τοῦ ὁποίου γίνεται ἡ ἐπευχὴ, καθὼς καὶ ἡ πρᾶξις καὶ ἡ θυσία, ἃς ὑπεσχέθη τις νὰ ἐκτελέσῃ, πρέπει νὰ ἦναι νόμιμοι καὶ σύμφωνοι πρὸς τὸ *σερῆ*.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Ἐπευχὴ ἀφορῶσα πράξεις παρανόμους, δὲν θεωρεῖται ὑπὸ τῶν Ἀζεμιτῶν καὶ τῶν Σαφιϊτῶν ὑποχρεωτική. Ἀλλά, καί τοι ἀπαλλάττοντες τὸν ποιήσαντα τοιαύτην ἐπευχήν, τὸν ὑποχρεοῦσι νὰ καθαρισθῇ διὰ τοῦ κεφαρέτ.

Εὐμενεῖς ἰδιαζόντως θεωροῦνται αἱ ἐπευχαὶ, ὅτι θέλει τις νηστεύσει ἕως ὡρισμένον χρόνον, ὅτι θέλει μεταβῇ εἰς τὴν Μέκκαν ἢ εἰς ἄλλην ἱερὰν πόλιν πρὸς προσκύνησιν, ὅτι θέλει ἀπαγγείλει προσευ-

χάς τινας ἢ θέλει ἀπέχει φαγητῶν τινων, ἢ ὅτι θέλει κάμει ἐλεημοσύνας ἰδιαιτέρας κλπ.

Τὸ τῆς ἐπευχῆς ἀντικείμενον πρέπει ν' ἀρέσκῃ εἰς τὸν Θεὸν, καὶ τ' ἀφιερώματα ἢ αἱ θυσίαι δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίνωσι τὰ ὑλικὰ μέσα τοῦ ἐπευχομένου.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Ὅταν τις ὅπως ἀποκτήσῃ τὴν εὔνοιαν τοῦ Θεοῦ τῷ προσφέρει θυσίαν τὰ τέκνα του, οἱ Σαφίϊται καὶ οἱ Σίϊται θεωροῦσιν ὅτι ἐπευχὴ τοιαύτη εἶναι παράνομος· οἱ Ἀζεμῖται φρονοῦσιν ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ ἐπευχηθεὶς ὀφείλει τοὐλάχιστον νὰ θυσιάσῃ ἐν πρόβατον· ἡ ἐπευχὴ πρέπει νὰ ἐκφρασθῇ καθαρῶς καὶ ὡρισμένως. Οἱ δ' Ἀζεμῖται παραδέχονται παντὸς εἴδους ἔκφρασιν.

Ὁ ποιήσας ἐπευχὴν, *νέζρ*, πρέπει νὰ ἦναι ἐνῆλιξ, ὑγιὴς τὸν νοῦν, πιστὸς καὶ νὰ δύναται νὰ διαθέσῃ ἑαυτὸν καὶ τὴν περιουσίαν του. Αἱ γυναῖκες, οἱ παῖδες καὶ οἱ δοῦλοι δὲν δύνανται νὰ κάμωσιν ἐπευχὰς ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ συζύγου, τοῦ πατρὸς, ἢ τοῦ κυρίου των.

Διὰ νὰ ἦναι ἡ ἐπευχὴ ἰσχυρὰ, πρέπει νὰ γίνῃ μετὰ κατανύξεως καὶ οἰκειοθελῶς.

Οὐδόλως ἀπαιτεῖται ἡ ἄμεσος ἐκπλήρωσις, ἀλλὰ δύναται ν' ἀναβληθῇ εἰς μεταγενέστερον χρόνον τὸ ὑποσχεθέν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις Κατὰ τοὺς Ἀζεμίτας, ἡ ἐπευχὴ περὶ τῆς εἰς τὴν Μέκκαν προσκυνήσεως πρέπει νὰ ἐκτελεσθῇ αὐτοπροσώπως. Κατὰ δὲ τοὺς Σαφείτας, ἡ ἐκτέλεσις τοῦ τάγματος τούτου δύναται ν' ἀναπληρωθῇ διὰ τοῦ κεφαρέτ.

Δὲν εἶναι δικαστικῶς ὑποχρεωτικαὶ, εἰμὴ αἱ ὑπὸ ὅρον τινὰ γινόμεναι εὐχαί. Τὸ *νέζρ τεβερροῦ*, ὅπερ εἶναι ἁπλῆ θυσία, δὲν θεωρεῖται ἐπευχὴ κατὰ νόμον ὑποχρεωτική.

Δὲν εἶναι ὑποχρεωτικαὶ αἱ ἀφορῶσαι πρᾶγμα παράνομον ἢ ἀνύπαρκτον ἐπευχαὶ, ὡς αἱ νοερῶς γενόμεναι καὶ μὴ διὰ λόγου ἐκδηλωθεῖσαι.

Ὁ ἑκουσίως παραμελῶν τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐπευχῆς του, πρέπει ν' ἀπαλλαγῇ διὰ τοῦ *κεφαρέτ*.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΚΕΦΑΡΕΤ, ΙΛΑΣΤΗΡΙΟΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑ.

ΠΗΓΑΙ.

Πίστ πάπ, σ. 458.—*Κέσφ ἐνβάρ*, σ. 630.—*Χαλήλ ἰδζάζ*, σ. 360.—*Ἰχτιλαφάτ οὐλ- ἐρπαά*, σ. 244.

Τὸ *κεφαρέτ* εἶναι πρᾶξις ἐπιβαλλομένη εἰς ὡρισμένας περιπτώσεις τοῖς μουσουλμάνοις πρὸς ἀπότισιν ἀκουσίων ἁμαρτημάτων, ἢ πρὸς ἐξαγνισμὸν ἀπὸ ὡρισμένα τινὰ πταίσματα, ἢ τέλος διὰ νὰ καταστήσῃ νομίμους τινὰς πράξεις πλέον θεαρέστους.

Σημ. Κατὰ τὸ *Κέσφ ἐνβάρ*, σ. 630. ἡ λέξις *κεφαρέτ* σημαίνει καλύπτειν, ἐξαλείφειν, ἀποπλύνειν.

Τὰ ἕξῆς τρία εἴδη *κεφαρέτ* ὑπάρχουσιν:

α). Τὸ *κεφαρέτ μουρεττεμπέ*, ὅπερ λαμβάνει χώραν ἐν περιπτώσει *ζιάρ* (1) ἢ φόνου ἐξ ἀμελείας ἢ τέλος παραβιάσεως τῶν νηστειῶν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται δὲν εἶναι σύμφωνοι πρὸς τοὺς Σίϊτας καὶ τοὺς Σαφίϊτας ὡς πρὸς τὸ ὅτι ὁ ἀκουσίως γενόμενος φόνος ἀπίστου ἐπιφέρει, ὡς ὁ τοῦ μουσουλμάνου, τὸ κεφαρέτ.

β) Τὸ *κεφαρέτ μουχεΐγερέ*, λαμβάνον χώραν ἐν περιπτώσει μὴ ἐκπληρώσεως εὐχῆς τινος, μὴ τηρήσεως τῆς νηστείας τοῦ *Ραμαζάν*, καὶ μετὰ τὴν δόσιν τοῦ ὅρκου.

γ). Τὸ *κεφαρέτ τζεμά*, ἤτοι τὸ κοινὸν *κεφαρέτ*, γινόμενον ἐν περιπτώσει φόνου ἐκ προμελέτης, ἢ παραβιάσεως τοῦ ἱεροῦ μηνὸς *ραμαζάν* διὰ τῆς ἐκτελέσεως πράξεων ἀντικειμένων εἰς τὸν νόμον.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Ἐν περιπτώσει φόνου ἐκ προμελέτης, οἱ Ἀζεμῖται δὲν παραδέχονται τὸ κεφαρέτ, ἀλλὰ τὴν ἐκδίκησιν κισάς (2).

Αἱ πρὸς ἄφεσιν τῶν ἁμαρτημάτων, ἢ πρὸς ἀπαλλαγὴν τῆς συνειδήσεως πράξεις συνίστανται κατὰ τοὺς κανόνας τοῦ *σερῆ*, ἢ εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν δούλου *ἴτκ*, ἢ εἰς νηστείαν *ρουζέ*, ἢ εἰς χορήγησιν ἐλεημοσύνης *σαδακά* πρὸς ἀνθρώπους ἐν ἀνάγκῃ εὑρισκομένους, οἷον τροφῶν, ἐνδυμάτων, στέγης, κλπ.

(1) Ἴδε ἀνωτέρ. Βιβ. Εἰκάτ, Τμ. Α. κεφ. β'. § 3.
(2) Σ. Μ. Ὅρα κατωτ. Βιβλ Ἀχκιάμ Τμ. Δ. κεφ γ'.

Τὸ *κεφαρὲτ* εἶναι δεκτὸν μόνον διὰ πράξεις τελεσθείσας, οὐχὶ δὲ καὶ διὰ μελλούσας. Ὅταν τις ἄνευ ἐνόχου προθέσεως ἐγένετο παραίτιος τοῦ θανάτου τινὸς, π. χ. διότι ἔκαμε φρέαρ καὶ τὸ ἀφῆκεν ἀσκεπὲς, ἢ συνεσώρευσε λίθους χωρὶς νὰ τοὺς στερεώσῃ καὶ διερχόμενος τις πνίγεται ἐντὸς τοῦ φρέατος ἢ διὰ τῆς καταπτώσεως τῶν λίθων συντρίβεται, πρέπει κατὰ τοὺς κανόνας τῶν Σαφιϊτῶν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει νὰ ἐκπληρωθῇ τὸ *κεφαρέτ*. Οἱ Ἀζεμῖται ὅμως μὴ ἀπαιτοῦντες τοῦτο ἐπιβάλλουσι συμφώνως πρὸς τοὺς Σαφιΐτας τὴν ὑποχρέωσιν εἰς τὸν ἀκουσίως γενόμενον παραίτιον τοῦ θανάτου νὰ πληρώσῃ εἰς τοὺς συγγενεῖς τοῦ φονευθέντος σύνταξίν τινα.

Ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ὁ Μουσουλμάνος ὀφείλει νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ *κεφαρὲτ μουρεττεπὲ* πρέπει ν' ἀπελευθερώσῃ ἕνα δοῦλον· μὴ ἔχων δὲ τοιοῦτον πρέπει νὰ νηστεύσῃ ἐπὶ δύο μῆνας· ἐὰν δὲ δὲν ἦναι εἰς κατάστασιν νὰ νηστεύσῃ, δύναται ν' ἀναπληρώσῃ τοῦτο διὰ τῆς διανομῆς τροφῶν ἢ ἐνδυμάτων εἰς ἑξήκοντα πτωχοὺς, ἢ ἂν ἡ περιουσία δὲν τὸ ἐπιτρέπῃ εἰς ὀλιγωτέρους.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιΐται καὶ οἱ Ἀζεμῖται δὲν ἐπιβάλλουσι τὸ *κεφαρὲτ μουρεττεπὲ*, ἐν περιπτώσει φόνου ἐξ ἀμελείας γενομένου, ἀλλὰ δὲν ἐλαττόνουσι τὸν ἐξιλασμὸν κατωτέρω τῆς ἐπὶ δύο μῆνας νηστείας ἢ τῆς ἀπελευθερώσεως ἑνὸς δούλου.

Τὸ *κεφαρὲτ μουχαϊγερὲ* συνίσταται κατ' ἐκλογὴν εἰς *ἴτκ, ρουζὲ ἢ σαδακά*.

Εἰς τὸ *κεφαρὲτ τζεμά*, ὁ Μουσουλμάνος πρέπει νὰ ἐκπληρώσῃ καὶ τὰ τρία ταῦτα.

Ὁ διὰ τοῦ *κεφαρὲτ* ἀπελευθερούμενος δοῦλος πρέπει νὰ ἦναι Μουσουλμάνος τὴν θρησκείαν.

Τὸ *κεφαρὲτ* ὑπὸ δούλου ἐκπληρούμενον συνίσταται πάντοτε εἰς νηστείαν μὴ ὑπερβαίνουσαν τὸν μῆνα.

Ἡ ἐλεημοσύνη *σαδακὰ* δὲν πρέπει νὰ δίδηται εἰμὴ εἰς ἀληθῶς πτωχούς.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΑΧΚΙΑΜ.

Τὸ βιβλίον Ἀχκιὰμ περιέχει τὰς διατάξεις καὶ τοὺς νόμους τοὺς διέποντας τὸν πολιτικὸν, τὸν δημόσιον καὶ ἰδιωτικὸν βίον τῶν Μουσουλμάνων.

Αἱ διατάξεις αὗται διαιροῦνται ὡς ἑξῆς:

α΄.) Εἰς τὰς ἀφορώσας τὸ δημόσιον δίκαιον τῶν Μουσουλμάνων. Ἐνταῦθα ἀνάγονται τὰ περὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ *καδῆ*, τὸ περὶ διαδοχῆς δίκαιον, καὶ τὸ περὶ μαρτυριῶν.

β΄.) Εἰς τὰς κανονιζούσας τὴν ἰδιοκτησίαν καὶ ἰδίως τὰς ἀφορώσας τὴν βιαίαν ἀφαίρεσιν τῆς κατοχῆς, τὸ τῆς γειτνιάσεως δικαίωμα, τὰ ἀπολωλότα καὶ ἀδέσποτα πράγματα, καὶ τὰς ἀκαλλιεργήτους γαίας.

γ΄.) Εἰς τὰς ἀφορώσας τὸν κοινωνικὸν βίον· περιεχομένας δὲ εἰς τὰ κεφάλαια περὶ θήρας, περὶ ζωοκτονίας περὶ φαγητῶν καὶ ποτῶν.

δ΄.) Εἰς τὰς ποινικὰς διατάξεις· αὗται ἀφορῶσι τὰς ποινὰς, τὴν ἐκδίκησιν, τοὺς πρὸς ἀποζημίωσιν συμβιβασμοὺς ἐν περιπτώσει φόνου ἢ ἀκροτηριάσεως.

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΑΦΟΡΩΣΑΙ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΒΙΟΥ ΤΩΝ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΩΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΓΕΜΟΝΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ.

Ἡ κυριαρχία καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ τόπου ἐξουσία ἀνήκουσιν εἰς τὸν Σουλτάνον.

Ἡ ἐξουσία του εἶναι ἀπόλυτος, διότι βάσις τῶν ποινῶν καὶ τῆς ἐκτελέσεως αὐτῶν ὡς καὶ τῶν ἀμοιβῶν εἶναι αἱ διαταγαί του.

Πᾶσα τοῦ ἡγεμόνος διαταγὴ, καί τοι φαινομένη εἰς τινας ἄδικος, πρέπει νὰ ἐκτελῆται ἄνευ παρατηρήσεως ἀπὸ πάντα Μουσουλμάνον, μὴ ὄντα εἰς θέσιν ν' ἀντισταθῇ. Ἐὰν εἰς διαταγὴν τοιαύτην ὑπείκων Μουσουλμάνος ἐνεργήσῃ πράξεις παρανόμους, αὗται δὲν καταλογίζονται εἰς αὐτὸν, διὸ εἶναι ἀνεύθυνος καὶ ἂν χύσῃ ἀθῶον αἷμα ὁμοθρήσκου του.

Ὡσαύτως πᾶσα διαταγὴ ἀπὸ τοῦ Σουλτάνου ἀπαρρέουσα πρέπει νὰ γίνῃ δεκτὴ καὶ νὰ ἐκτελεσθῇ. Ἕκαστος ὑποχρεοῦται νὰ ὑπακούῃ εἰς τοὺς ἀπεσταλμένους του.

Οἱ φόροι καὶ αἱ ἐκούσιαι προσφοραὶ τοὺς ὁποίους ὁ ἡγεμὼν εἰσπράττει ἐπὶ τοῦ τόπου καὶ τῶν κατοίκων, ὡς ἰδίως ὁ *μονκασερὲ* ἐπὶ τῶν δημητριακῶν καρπῶν, τὸ *χαράτζ* ἐπὶ τῆς περιουσίας, ὁ *ζεκιὰτ* ἐπὶ τῶν καλλιεργουμένων γαιῶν καὶ ἐπὶ τῶν ζώων, ὁ *τζεζιγιὲ*, κεφαλικὸς φόρος ἐπὶ τῶν ἀπίστων, ἀνήκουσιν εἰς τὴν νόμιμον κυριότητα τοῦ Σουλτάνου, ὅστις δύναται νὰ τοὺς διαθέσῃ κατ' οἰκείαν βούλησιν.

Ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τούτων ἀπαρτίζεται τὸ δημόσιον ταμεῖον, *φεϊ*, κατ' ἀντίθεσιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ταμείου, *βεϊτ οὐλ-μὰλ*, ὅπερ διατίθεται ὑπὸ τῆς ἀνωτάτης πνευματικῆς ἀρχῆς κατὰ τοὺς κανόνας τοῦ *σεριάτ*. Τὸ *βεϊτ οὐλ-μὰλ* διατηρεῖται ἐκ τῶν λαφύρων τοῦ πολέμου, *γκανιμὲτ*, ἐκ τοῦ *χούμς*, ἐξ ἐκουσίων δωρεῶν καὶ ἐκ διαφόρων ἄλλων εἰσοδημάτων, ὁριζομένων ὑπὸ τῶν κανόνων τοῦ *σερῆ*. (Ὅρα περὶ τοῦ *βεϊτ οὐλ-μὰλ*, Perron, Legisl. musulm. T. II, p. 269. Du Caurroy, p. 136).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΔΗ Η ΚΑΖΗ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεϊλ οὐλ μεράμ, Μέρος Β, σ. 196.— *Πίσπ πάπ*, σ. 505.— *Κέσφ ἐρβάρ*, σ. 832.—*Χαλὴλ ἰδζάζ*, σ. 494.— *Ἰχτιλαφὰτ οὐλ ἐρπαὰ*, σ. 281.— *Μουρατζᾶ Δοσσών*, T. ΣΤ, σ. 172.— Macnaghten, σ. 76 καὶ 358.

§ 1. Ὁ *καζῆς* (παρὰ τοῖς Σουννίταις *καδῆς*) εἶναι τὸ ἐκκλησιαστικὸν πράσωπον, εἰς ὃ εἶναι ἀνατεθειμένη ἡ κατὰ τοὺς κανόνας τοῦ *σερῆ* ἐξέτασις καὶ ἐκδίκασις τῶν μεταξὺ τῶν Μουσουλμάνων διαφορῶν.

Ὁ καδῆς εἶναι δικαστὴς πολιτικός. Πᾶν ὅ,τι ἀνάγεται εἰς τὸ *ἴλμι φὶχ* ἀνήκει εἰς τὴν ἁρμοδιότητά του, πᾶν δ' ὅ,τι, ἀπεναντίας, ἀποτελεῖ μέρος τοῦ *ἴλμι κελὰμ*, ὑπάγεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ *ἰμὰμ*, τοῦ ἀνωτάτου ἐκκλησιαστικοῦ προσώπου.

Ὁ καδῆς διορίζεται ὑπὸ τοῦ *ἰμὰμ*, ἢ ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας· ἄνευ διορισμοῦ τοιούτου οὐδεὶς δύναται ν' ἀποκτήσῃ τὸ ἀξίωμα τοῦ καδῆ, μήτε ν' ἀποφασίσῃ ἐπὶ δικαστικῶν διαφορῶν, ὑπαγομένων εἰς τὴν ἁρμοδιότητα τῶν δικαστηρίων τοῦ *σεριάτ* (1).

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Κατὰ τοὺς Σαφίτας, τὰ καθήκοντα τοῦ καδῆ μεταβιβάζονται διὰ διαθήκης, ἐπιφυλαττομένης τῆς ὑπὸ τοῦ ἰμάμη ἐπικυρώσεως.

Κατὰ τὸ βιβλίον *Κέσφ ἐρβὰρ* σ. 835 καὶ 846 ὁ καδῆς διορίζεται δι' ἐγγράφου, ὅπερ πρέπει νὰ γνωστοποιηθῇ εἰς πάντας ἐν τῷ τζαμίῳ, ἐνώπιον τοῦ λαοῦ, καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ προσώπων δυναμένων νὰ ἐκτιμήσωσιν, ἐὰν ὁ διορισμὸς οὗτος ἀπορρέῃ πραγματικῶς ἀπὸ τοῦ ἰμάμη ἢ τοῦ ἡγεμόνος. Ἡ δικαιοδοσία τοῦ καδῆ δὲν ἐκτείνεται, εἰμὴ ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς πρὸς τοῦτο ὁρισθείσης χώρας. Ἐὰν διάδικοι ἑτέρας ἐπαρχίας παρὰ τὴν ἰδικήν του ὑποβάλωσιν εἰς αὐτὸν τὴν διαφοράν των, ὀφείλει νὰ συνενοηθῇ μὲ τὸν δικαστὴν τῆς ἐπαρχίας των.

Δύνανται νὰ συνυπάρχωσι δύο δικασταὶ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει, οἵτινες πρέπει νὰ κατοικῶσι εἰς διάφορα μέρη τῆς πόλεως, καὶ νὰ μὴ ἀνταγωνίζωνται μεταξύ των.

Ὁ καδῆς ἔχει τὸ δικαίωμα ἐντὸς τῆς περιφερείας του νὰ διορίζῃ ἀντιπροσώπους του εἰς μικροὺς κύκλους καὶ θρησκευτικούς τινας ὑπαλλήλους. Οὕτω διορίζει τοὺς ἐν τοῖς χωρίοις καδήδας, τοὺς εἰσπράκτορας τοῦ *ζεκιὰτ*, τοὺς φύλακας τῶν τζαμίων καὶ τῶν τάφων τῶν ἰμαμῶν, τοὺς δημοσίους κηδεμόνας *καγὴμ*, κλπ. Τὸ δικαίωμα τοῦτο τοῖς ἀνήκει, ἐφ' ὅσον ἐντὸς τῆς περιφερείας των δὲν ὑπάρχει ἐκκλησιαστικὸν πρόσωπον ἀνώτερον, οἷον *ἰμάμης* ἢ *μουτζτεχήδ*.

(1) Ὁ Μιρζὰ Καζὲμ-βὲγ ἐν τῇ εἰσαγωγῇ του εἰς τὸ Μουστεσὰρ οὐλ-βικαγιὲ λέγει τὰ ἑξῆς· «Ὁ καδῆς, ὁ μουφτῆς καὶ ἐν γένει οἱ ὑπὸ »διαφόρους τίτλους δικασταὶ, καὶ οἱ τοῦ μουσουλμανικοῦ δικαίου νομικοὶ, »ἅπαντες, εἴτε τὸ θέλουν, εἴτε ὄχι διορίζονται εἰς τὰς ὑπηρεσίας ταύτας »ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως.»

§ 2. Πρὸς ἐκπλήρωσιν καθηκόντων δικαστοῦ ἀπαιτοῦνται τὰ ἑξῆς προσόντα:

α΄.) Ἐνηλικιότης.

β΄.) Ἐχεφροσύνη.

γ΄.) Νόμιμος γέννησις.

δ΄.) Ἱκαναὶ γνώσεις (1).

ε΄.) Νὰ ἦναι πιστὸς (Μουσουλμάνος).

ς΄.) Νὰ χαίρῃ ὑπόληψιν τιμίου καὶ ἀμερολήπτου ἀνθρώπου, καὶ

ζ΄.) Νὰ ἦναι ἀνήρ.

Γυνὴ, ὅσας γνώσεις καὶ ἂν ἔχῃ, εἰς οὐδεμίαν περίπτωσιν δύναται νὰ λάβῃ τὸ ἀξίωμα τοῦ καδῆ.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Κατὰ τὸ βιβλίον τῶν Ἀζεμιτῶν μουλτεκά, μεταφρασθὲν ὑπὸ τοῦ Μουρατζᾶ Δοσσώνος, γυνὴ δύναται νὰ διορισθῇ καδῆς ἐπὶ πολιτικῶν ὑποθέσεων.

Ἐὰν δὲν εὑρίσκηται πρόσωπον ἔχον ὅλα τ' ἀνωτέρω ἐκτεθέντα προσόντα, δύναται ὁ ἡγεμὼν ν' ἀναθέσῃ προσωρινῶς τὰ καθήκοντα τοῦ καδῆ εἰς ἐκκλησιαστικόν τινα, μέχρις οὗ εὑρεθῇ τὸ ἁρμοδιον πρόσωπον.

Εἰς τόπους ἔνθα δὲν ὑπάρχει καδῆς, πᾶν ἐκκλησιαστικὸν πρόσωπον, ὅπερ λόγῳ τῶν γνώσεών του θεωρεῖ ἑαυτὸ ἱκανὸν νὰ δεχθῇ τοιοῦτον ἀξίωμα, ὀφείλει νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ ἰμάμη, καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν θέσιν τοῦ καδῆ, προσφερόμενον παραχρῆμα ν' ἀποδείξῃ τὴν ἱκανότητά του.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Κατὰ τοὺς Ἀζεμίτας δὲν ἐπιτρέπεται τὸ σπουδαρχεῖν πρὸς ἀπόκτησιν θέσεως Καδῆ· ἕκαστος ὅμως μουσουλμάνος, διορισθεὶς τοιοῦτος, ἐκπληροῖ καθῆκον ἱερὸν νὰ δεχθῇ τὸ ἀξίωμα.

§. 3. Ὑπάρχουσι διατάξεις ἀφορῶσαι τοὺς δικαστὰς ἐξ ὧν αἱ

(1) Κατὰ τὸ Κέσφ ενδάρ, σ. 833, ὁ καδῆς πρέπει ἀναγκαίως νὰ γνώσκῃ τὰ ἑξῆς.

α΄.) Τὸ βιβλίον τῆς θείας ἀποκαλύψεως (τὸ κοράνιον) δηλ. τὴν ἔννοιαν αὐτοῦ χωρὶς ν' ἀπαιτῆται ἀναποφεύκτως νὰ τὸ γινώσκῃ ἐκ στήθους.

β΄.) Τὰ χαδὶς (παραδόσεις) τῶν προφητῶν, ἅτινα ἔχουν σχέσιν πρὸς τὸ σεριάτ· δηλ. ὀφείλει νὰ γινώσκῃ ὅλας τὰς μεταξὺ τοῦ Κορανίου καὶ τῶν Παραδόσεων ὑπαρχούσας παραλλαγὰς καὶ ἰδίως τὰς διατάξεις νασὶχ καὶ μενσούχ.

γ΄.) Τὰς διατάξεις καὶ τὰς παρεγγελίας τῶν διαδόχων τοῦ προφήτου ἰσχάβ· ὀφείλει δὲ νὰ γινώσκῃ τὰς μεταξὺ τῶν γενικῶν διατάξεων καὶ τῶν ἐξαιρέσεων διακρίσεις.

δ΄.) Τὸ κιάς, τὰς διατάξεις τῆς ἀνωτάτης πνευματικῆς ἀρχῆς ἐπὶ τοῦ σεριάτ.

ε΄.) Νὰ ἦναι ἐγκρατὴς τῆς ἀραβικῆς γλώσσης.

μὲν εἶναι *μονστεχάβ*, δηλ. ὑποχρεωτικαὶ ἀπολύτως, καὶ ἄλλαι παραινετικαὶ, *μεκρούχ*.

Εἰς τὰς μὲν πρώτας ἀνάγονται αἱ ἑξῆς.

α΄.) Ὅτι αἱ ἀποφάσεις τοῦ καδῆ πρέπει νὰ ἦναι πάντοτε σύμφωνοι πρὸς τὴν αὐστηρὰν δικαιοσύνην, καὶ ὅτι κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, πᾶσα μεταξὺ μουσουλμάνων διαφορὰ πρέπει ν' ἀποφασίζηται ἀμερολήπτως, ἔστω καὶ κατὰ συγγενῶν ἢ φίλων.

Ἡ δωροδοκία πρὸς ἀπόκτησιν ἀποφάσεως *ρισβέτ* αὐστηρῶς ἀπαγορεύεται, καὶ εἶναι πρᾶξις ἀξιόποινος ὡς πρός τε τὸν δωροδοκοῦντα καὶ τὸν δωροδοκούμενον.

Ἐὰν διάδικος προσφέρῃ δῶρον εἰς τὸν καδῆν διὰ νὰ μὴ καταστρέψῃ τὴν ὑπόθεσίν του οὖσαν δικαίαν, οὐδαμῶς πράττει πρᾶξιν ἀξιόποινον· ὁ καδῆς ὅμως ὀφείλει ν' ἀποδώσῃ τὸ ληφθὲν δῶρον.

Ὁ ἔχων περιουσίαν καδῆς δὲν δύναται νὰ μισθοδοτῆται διὰ τὰς ἀποφάσεις του· οἱ ἐκλεχθέντες ὅμως διαιτηταὶ χωρὶς νὰ ἦναι καδῆδες, δύνανται νὰ ζητήσωσι ἀμοιβὴν διὰ τοὺς κόπους των.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. οἱ Ἀζεμῖται καὶ οἱ Σαφιῖται ἐπιτρέπουσι νὰ λαμβάνῃ ὁ καδῆς ἀντιμισθίαν ἐκ τοῦ *βεϊτ οὐλ-μάλ* μόνον ὅταν τὸ ταμεῖον τοῦτο ἀπορῇ δύναται ν' ἀνταμειφθῇ ὑπὸ τοῦ διαδίκου.

Ὁ καδῆς ἀγοράζει δαπάνῃ τοῦ *βεϊτ οὐλ-μάλ* τὸν ἀναγκαιοῦντα διὰ τὰς ὑποθέσεις τῶν πενήτων καὶ τῶν καταστάντων ἀναξιοχρέων χάρτην.

Ἄλλως ἀπόκειται εἰς τοὺς διαδίκους ν' ἀνταμείψωσιν, ἂν θέλωσι, τὸν καδῆν ἢ ὄχι, διὰ τοὺς κόπους του.

β΄.) Ὁ καδῆς ὀφείλει νὰ ἐπιμελῆται ὅπως ἕκαστος λαμβάνῃ τὸ εἰς αὐτὸν ὀφειλόμενον. Ὅθεν ὑποχρεοῦται νὰ ἐπιλαμβάνηται αὐτεπαγγέλτως τὰς ἀφορώσας τὰς ἐπιτροπείας καὶ κηδεμονίας ὑποθέσεις, καὶ τὰς τῶν αἰχμαλώτων. Πρέπει νὰ ἐπιμελῆται τὰς ὑποθέσεις ταύτας, καὶ νὰ προτρέπῃ τοὺς μουσουλμάνους εἰς τὸ νὰ ἐνδιαφέρωνται περὶ τοιούτων προσώπων καὶ ἐν γένει περὶ τῶν ἐνδεῶν καὶ δυστυχούντων.

Ἡ προτροπὴ πρὸς τὴν εὐπραξίαν καὶ τὸν οἶκτον, ἰδιότητες οὐσιώδεις καὶ ἀναγκαῖαι τοῦ μουσουλμάνου, εἶναι καθῆκον παντὸς πιστοῦ καὶ κυρίως τοῦ καδῆ, ὅστις πρὸ παντὸς ἄλλου πρέπει νὰ ἦναι μεμυημένος τὰ μυστήρια καὶ τοὺς νόμους τοῦ ἰσλαμισμοῦ.

γ΄.) Ὁ καδῆς ὀφείλει νὰ ζητῇ τὴν συμβουλὴν καὶ τὴν γνωμοδότησιν προσώπων ἐμπείρων, εἰς ὅσας ὑποθέσεις στερεῖται τῶν ἀπαιτουμένων εἰδικῶν γνώσεων. Ἐπιτρέπεται δ' αὐτῷ νὰ καλῇ ἐν συμβουλίῳ τοὺς πλέον εὐυπολήπτους κατοίκους τῆς περιφερείας του, διὰ νὰ φωτίζηται παρ' αὐτῶν ὡς πρὸς τὰ τοπικὰ ἔθιμα, τὰ ἤθη καὶ τοὺς εἰδικοὺς θεσμούς.

δ΄.) Ὀφείλει προσέτι ν᾽ ἀπέχῃ τοῦ νὰ δικάζῃ ἐπὶ ὑποθέσεων εἰς ἃς ἐνδιαφέρεται ὁ πατήρ του ἢ ὁ πρώην κύριός του (ἐὰν ὁ καδῆς ἦναι ἀπελεύθερος) καὶ ὁ ἐχθρός του.

Κατ᾽ ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται ἐπεκτείνουσι τὴν ἀπαγόρευσιν ταύτην ἐπὶ ὅλων τῶν συγγενῶν τοῦ καδῆ, τῶν ἀνιόντων, τῶν ἐκ πλαγίου, τῶν γυναικῶν του καὶ τῶν τέκνων του.

Ὡς παραινετικαὶ διατάξεις, *μεκρουχ*, κατατάσσονται αἱ ἑξῆς.

α΄.) Νὰ μὴ ἀσχολῆται εἰς τὴν ἐκδίκασιν τῶν ὑποθέσεων, ὅταν διατελῇ ἀσθενὴς ἢ δύσθυμος, ὅταν ὑποφέρῃ ὑπὸ πείνης ἢ δίψης, ὅταν ἦναι προκατειλημμένος, διότι ὅλαι αὗται αἱ περιστάσεις ἀπασχολοῦσι τὸν νοῦν του καὶ τὸν ἐμποδίζουσι νὰ εἰσχωρήσῃ μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης ἀκριβείας εἰς τὰ καθ᾽ ἕκαστα τῶν πραγμάτων.

β΄.) Οὐδένα πρέπει νὰ ἐμποδίζῃ τοῦ νὰ προσέρχηται πρὸς αὐτὸν καὶ νὰ ζητῇ τὴν ἐκδίκασιν τῶν ὑποθέσεών του· ὀφείλει ἑπομένως ν᾽ ἀπαγορεύῃ εἰς τοὺς ὑπηρέτας του *χατζίπ*, τοῦ νὰ κωλύωσιν οἱονδήποτε προσερχόμενον.

Κατ᾽ ἄλλας αἱρέσεις. Κατὰ τοὺς νόμους τῶν Ἀζεμιτῶν καὶ τῶν Σαφιτῶν ὁ καδῆς, ἀσχολούμενος εἰς μυστικὰς ὑποθέσεις, δύναται ν᾽ ἀπαγορεύσῃ τὴν εἰς τὸν *μεχκεμὲ* εἴσοδον. Οὐδεὶς δὲ δύναται νὰ εἰσέλθῃ καὶ νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον αὐτοῦ ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ *χατζίπ*.

γ΄. Ὁ καδῆς δὲν δύναται νὰ ἐξασκῇ τὸ ἐμπόριον, οὐδὲ νὰ ἀγοράζῃ τι αὐτοπροσώπως, ἀλλὰ δι᾽ ἐντολοδόχου. Τὰς δὲ ὑποθέσεις εἰς ἃς ὁ ἐντολοδόχος οὗτος ἐνδιαφέρεται, δὲν δύναται οὐδὲ ν᾽ ἀνακρίνῃ, οὐδὲ νὰ δικάσῃ.

§ 4. Ὡς πρὸς τὴν διαδικασίαν καὶ τὴν δημοσίευσιν τῶν ἀποφάσεων, ὁ καδῆς ὀφείλει νὰ τηρῇ τὰ ἑπόμενα:

α΄.) Ἀναλαμβάνων τὰ καθήκοντά του ὀφείλει νὰ παραλάβῃ ἀπὸ τὸν προκάτοχόν του ὅλας τὰς ἐκκρεμεῖς δικαστικὰς ὑποθέσεις, καθὼς καὶ τὰ πρωτόκολλα καὶ τὰ σχετικὰ ἔγγραφα.

Πρέπει νὰ κρατῇ πρωτόκολλον τῶν ἐνώπιόν του εἰσαγομένων ὑποθέσεων, καὶ τῶν παρ᾽ αὐτοῦ ἐκδιδομένων ἀποφάσεων· τὸ πρῶτον ἐξ αὐτῶν ὀνομάζεται *μαχζὰρ*, καὶ περιέχει ἀλφαβητικὸν πίνακα τῶν ἐνώπιόν του ἐμφανιζομένων διαδίκων.

Ὁ καδῆς σημειοῖ εἰς τὸ πρωτόκολλον πάντα προσερχόμενον διάδικον, τὸ ἀντικείμενον τῆς εἰσαγομένης ὑποθέσεως καὶ τοὺς προτεινομένους μάρτυρας, ἀφοῦ βεβαιωθῇ περὶ τῆς ταυτότητος τῶν διαδίκων καὶ παραβάλει τὴν ὑπογραφὴν τῶν μαρτύρων μετὰ τῆς εἰς τὰ ἔγγραφα τυχὸν ὑπαρχούσης. Διὰ νὰ βεβαιωθῇ περὶ τῆς ταυτότητος τῶν ἐνώπιόν του προσερχομένων γυναικῶν, ὁ καδῆς δύναται ν᾽ ἀπαιτήσῃ τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ προσώπου των. Μετὰ ταῦτα σημειοῖ τὸ ἀντικείμενον τῆς διαφορᾶς καὶ τὸν πρὸς ἐμφάνισιν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου χρόνον ἐπὶ τοῦ πρωτοκόλλου *μαχζάρ*.

Τὸ δεύτερον ἐκ τῶν εἰρημένων βιβλίων ὀνομάζεται *σιτζιλλ* καὶ περιέχει τὰς ἀποφάσεις τοῦ καδῆ, αἵτινες πρέπει νὰ ἦναι συντεταγμέναι συνεπτυγμένως καὶ νὰ περιέχωσι τὰς καταθέσεις τῶν μαρτύρων καὶ τὰ λοιπὰ ἀποδεικτικὰ μέσα.

Ἑκάστης ἀποφάσεως, μνημονευομένης ἐν τῷ πρωτοκόλλῳ, πρέπει νὰ γείνωσι δύο ἀντίγραφα ἔχοντα τὴν σφραγῖδα τοῦ καδῆ, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μὲν παραδίδεται εἰς χεῖρας τοῦ κερδήσαντος διαδίκου, τὸ δὲ μένει ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ δικαστηρίου.

Αἱ ὑπὸ τοῦ καδῆ ἐκδιδόμεναι ἀποφάσεις τίθενται καθ᾽ ἑκάστην ἐντὸς θήκης παρ᾽ αὐτοῦ σφραγιζόμεναι, καὶ καθ᾽ ἑβδομάδα ἢ κατὰ μῆνα τὰ χωριστὰ ταῦτα φύλλα συρράπτονται εἰς βιβλίον, ἐφ᾽ οὗ γράφεται «ἀποφάσεις τοῦ καδῆ κατὰ τὴν δεῖνα ἑβδομάδα ἢ τὸν δεῖνα μῆνα,» καὶ φυλάττονται ἐν τόπῳ, γνωστῷ εἰς μόνον τὸν καδῆν.

β΄.) Ἡ ἀνάκρισις τῶν ὑποθέσεων γίνεται ὄχι ἐν τῷ τζαμίῳ, ἀλλ᾽ εἰς τόπον ἐπὶ τούτῳ ὡρισμένον καὶ κατὰ προτίμησιν πλησίον τζαμίου ἢ ἐν τῇ αὐλῇ αὐτοῦ.

Κατ᾽ ἄλλας αἱρέσεις. Κατὰ τοὺς Ἀζεμίτας, ὁ καδῆς δύναται νὰ συνεδριάζῃ ἐντὸς τοῦ τζαμίου.

Ὁ τόπος τῶν συνεδριάσεων, *μεχκεμὲ*, πρέπει ὅσον τὸ δυνατὸν νὰ ἦναι κεντρικὸς, καὶ οὐχὶ εἰς μεμακρυσμένην συνοικίαν· ἐὰν ἡ πόλις ἦναι μεγάλη οἱ ὑπηρέται τοῦ καδῆ ὀφείλουν νὰ δεικνύωσιν εἰς τὸν ζητοῦντα τὸν *μεχκεμέ*.

γ΄.) Ὁ καδῆς ὀφείλει νὰ ὁρίζῃ τὰς πρὸς συνεδρίασιν ἡμέρας.

δ΄.) Κατ᾽ αὐτὰς πρέπει πρῶτον νὰ προσευχηθῇ εἰς τὸ τζαμίον, καὶ ἀκολούθως νὰ μεταβῇ εἰς τὸν *μεχκεμὲ*, ὅπου κάθηται ἔχων ἐστραμμένα τὰ νῶτα πρὸς τὸ *κεπλὲ*, εἰς τρόπον ὥστε οἱ ἐμφανιζόμενοι ἐνώπιον αὐτοῦ διάδικοι νὰ ἔχωσι τὴν ὄψιν πρὸς ἀνατολάς.

Κατ᾽ ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ Σαφίταις, ὁ καδῆς πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν ὄψιν ἐστραμμένην πρὸς ἀνατολάς.

ε΄.) Ἕκαστος ἐμφανιζόμενος ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, εἰς οἱανδήποτε θρησκείαν καὶ τάξιν καὶ ἂν ἀνήκῃ, δικαιοῦται ἐξ ἴσου νὰ τύχῃ ἀκροάσεως καὶ καλῆς ὑποδοχῆς. Ἐν τούτοις, ἂν ἐκ τῶν δύο διαδίκων ὁ μὲν ἦναι Μουσουλμάνος, ὁ δ᾽ ἕτερος ἄπιστος, ὁ καδῆς δύναται νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὸν πρῶτον νὰ καθίσῃ, ὁ δεύτερος ὅμως πρέπει νὰ ἵσταται.

Οἱ διάδικοι ὀφείλουσι σεβασμὸν πρὸς τὸν καδῆν, ὅστις δύναται νὰ τιμωρήσῃ σωματικῶς πάντα παρεκτρεπόμενον ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ, ψέγοντα τὰς ἀποφάσεις του ὡς ἀδίκους ἢ ἐκφράζοντα ἐκφράσεις προσβλητικάς.

ς΄.) Πρὸ πάντων ὀφείλει νὰ προσπαθῇ, ὥστε αἱ διαφοραὶ νὰ λύωνται συμβιβαστικῶς καὶ ν' ἀπέχῃ ἀπὸ πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ χαλεπάνῃ τὴν θέσιν τῶν διαδίκων· οὐδόλως δὲ πρέπει νὰ δίδῃ συμβουλὰς εἰς τὸν ἕνα τῶν διαδίκων περὶ τοῦ τρόπου τῆς διεξαγωγῆς τῆς ὑποθέσεώς του.

ζ΄.) Πρέπει νὰ δικάζῃ τὰς ὑποθέσεις κατὰ τὴν τάξιν, καθ' ἣν εἰσήχθησαν εἰς αὐτὸν, περατῶν πρῶτον τὰς τῶν παρόντων καὶ ἀκολούθως τὰς τῶν λοιπῶν.

η΄.) Ὀφείλει ν' ἀπορρίπτῃ τὰς ὑποθέσεις, εἰς ἃς τὸ ἀντικείμενον τῆς διαφορᾶς δὲν ἐκτίθεται σαφῶς καὶ καθαρῶς, ἐκτὸς τῶν ἀφορωσῶν κληρονομίας καὶ κηδεμονίας, καθότι εἰς ταύτας πρέπει νὰ ἐνεργῇ αὐτεπαγγέλτως πρὸς ἀνακάλυψιν τῆς ἀληθείας. Ἐπίσης δὲν πρέπει νὰ ἀνακρίνῃ συναλλάγματα καὶ ἐνοχὰς, μὴ στηριζομένας εἰς τὸ *σερῆ* ἢ ἀφορώσας ἀντικείμενον ἀθέμιτον.

θ΄.) Ὑπαρχούσης κατὰ τὴν συζήτησιν ὑποθέσεώς τινος ἀνάγκης διερμηνέως, *τερτζιμὰν* ἢ *καλεμτζῆ* πρέπει πρὸς ἀποφυγὴν πλάνης νὰ προσλαμβάνῃ δύο τοιούτους. Ὁ γραμματεὺς τοῦ καδῆ πρέπει νὰ ἦναι ἐνῆλιξ, ὑγιὴς τὸν νοῦν, νὰ ἔχῃ τὰς ἀναγκαίας γνώσεις, καὶ κατὰ προτίμησιν νὰ ἦναι κληρικός.

ι΄.) Οἱ διάδικοι πρέπει νὰ ἐκθέτωσι τὰς αἰτήσεις των αὐτοπροσώπως ἢ διὰ πληρεξουσίου.

ια΄.) Δὲν πρέπει νὰ προκαταλαμβάνῃ τὴν ὑπόθεσιν δι' ἐρωτήσεων καὶ ἄλλων ἐκδηλώσεων, μήτε νὰ ἐκφράζῃ ἐνώπιον τῶν μερῶν τὴν γνώμην του, μήτε νὰ τὴν ἐκδηλοῖ ἐν ἀρχῇ τῆς συζητήσεως.

Καὶ ἐν πρώτοις μὲν ἀκροάζεται τοῦ ἐνάγοντος, ἐξετάζει ἂν ἡ αἴτησίς του στηρίζηται εἰς τὸν νόμον, καὶ τότε ἀπευθύνει ἐρωτήσεις εἰς τὸν ἐναγόμενον, ἀφοῦ ἤδη ἐπείσθη ὅτι ὡς πρὸς τὸ ἐνώπιόν του προσαχθὲν συμβόλαιον ἐτηρήθησαν ὅλοι οἱ κανόνες τοῦ σερῆ, καὶ ὅτι τὸ ἀντικείμενον τῆς ἀγωγῆς συνάδει μὲ τὸν νόμον.

Ἡ σχέσις τοῦ ἐναγομένου παρουσιάζεται τριχῶς· καθότι,

Εἴτε ὁμολογεῖ *ικράρ*·

Εἴτε ἀρνεῖται, ἢ ἀντιτάσσει ἔνστασιν *ινκιάρ*·

Εἴτε ποσῶς δὲν ἀπαντᾷ *σουκιούτ*.

Ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ὁ ἐναγόμενος ἀναγνωρίζει ὡς ἰσχυρὰν τὴν ἀγωγὴν, ὁ δὲ καδῆς τὸν διατάσσει νὰ πληρώσῃ τὴν ὑποχρέωσίν του, καθ' ὅσον εἶναι ἐνῆλιξ, ὑγιὴς τὸν νοῦν καὶ ἱκανὸς ν' ἀναδεχθῇ ὑποχρέωσιν, ἢ ἄλλως πείθει τοὺς διαφερομένους νὰ συντάξωσι νέον συμβόλαιον πρὸς προσδιορισμὸν νέας προθεσμίας ἢ πρὸς παράτασιν τῆς παλαιᾶς.

Ἀρνουμένου ὅμως τοῦ ἐναγομένου τὴν ἀγωγὴν ἢ ἰσχυριζομένου

ὅτι εἶναι ἀβάσιμος, ὁ ἐνάγων πρέπει νὰ προσάξῃ μάρτυρας πρὸς ἀπόδειξιν· μὴ ὑπαρχόντων δὲ τοιούτων, ὁ καδῆς προκαλεῖ αὐτὸν νὰ ἐπάξῃ ὅρκον εἰς τὸν ἐναγόμενον περὶ τῆς ἀπαιτήσεώς του.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν μαρτύρων διαφέρει κατὰ τὸ ἀντικείμενον τῆς διαφορᾶς. Ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἀπαιτοῦνται δύο μάρτυρες, ὁ δ' ἐνάγων δὲν ἔχει παρὰ μόνον ἕνα, ἐπάγεται εἰς αὐτὸν ὁ ὅρκος· ἀπαιτεῖται ὅμως πρὸς τοῦτο νὰ ἔδωκεν ὁ μάρτυς τὴν κατάθεσίν του.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Τοῦτο ἰσχύει παρὰ τοῖς Σιΐταις καὶ Σαφιΐταις. Οἱ Ἀζεμῖται ἀπαιτοῦσι πάντοτε δύο μάρτυρας· ὅταν δὲ ὑπάρχῃ μόνον εἷς, τότε ὁ ὅρκος ἐπάγεται εἰς τὸν ἐναγόμενον.

Ὁ καδῆς πρέπει νὰ στηρίζῃ τὰς ἀποφάσεις του ἐπὶ καταθέσεων προσώπων τιμίων καὶ νὰ παραδέχηται μάρτυρας πρόσωπα, περὶ τῆς ἠθικότητος τῶν ὁποίων εἶναι βεβαιωμένος· ὅθεν ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει πρέπει νὰ παραδεχθῇ τὴν μαρτυρίαν προσώπων κακοήθων. Ὀφείλει ν' ἀκροάζηται τοὺς μάρτυρας ἀταράχως, νὰ τοὺς ἐξετάζῃ ἀλληλοδιαδόχως, νὰ μὴ συνδιαλέγηται μετ' αὐτῶν, νὰ μὴ τοὺς καταναγκάζῃ μήτε νὰ ὁμιλῶσι μήτε νὰ σιωπῶσι, νὰ μὴ τοῖς ὑποβάλλῃ τὰς ἀπαντήσεις, οὐδὲ νὰ τοῖς ὑποβάλλῃ ἐρωτήσεις, δι' ὧν δολίως νὰ προκαλῇ καταθέσεις εὐνοϊκὰς ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἑτέρου τῶν διαδίκων.

Ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ὀφείλει ὁ ἐναγόμενος νὰ προτείνῃ τὰς τυχὸν κατὰ τῶν μαρτύρων ἐξαιρέσεις· πρέπει νὰ προσάξῃ ἰδίους μάρτυρας ἵν' ἀποδείξῃ τὸ μὴ ἀξιόπιστον τῶν ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος προσαχθέντων, ἀλλὰ δὲν δύναται ν' ἀπαιτήσῃ ὥστε νὰ ὁρκισθῇ οὗτος ὅτι οἱ μάρτυρές του εἶναι τίμιοι καὶ ἀξιόπιστοι.

Προσαχθέντων μαρτύρων, δὲν δύναται νὰ ἐπαχθῇ ὅρκος, ἐκτὸς κληρονομικῶν διαφορῶν, εἰς ἃς οἱ ἐνδιαφερόμενοι πρέπει δι' ὅρκου νὰ βεβαιώσωσι τί πρὸ τῆς διανομῆς τῆς κληρονομίας ἔλαβον ἢ τί ἀπαιτοῦσιν ἐξ αὐτῆς.

Ἀπόντος μάρτυρός τινος, ὁ καδῆς δύναται ἢ νὰ περιμείνῃ τὴν ἐπάνοδόν του ἢ, συναινοῦντος τοῦ ἐνάγοντος, νὰ ἐπιβάλῃ τὸν ὅρκον εἰς τὸν ἐναγόμενον.

Ἐν γένει ἀπαιτεῖται ἡ συναίνεσις τοῦ ἐνάγοντος διὰ νὰ ἐπιβληθῇ ὅρκος ἀποτελεσματικῶς εἰς τὸν ἐναγόμενον. Συναινέσαντος τοῦ ἐνάγοντος εἰς τὸ νὰ ἐπιβληθῇ ὁ ὅρκος εἰς τὸν ἐναγόμενον, οὗτος κατ' ἐκλογὴν δύναται ἢ νὰ τὸν δώσῃ ἢ νὰ τὸν ἀντεπάξῃ, ἢ μήτε τὸ ἓν μήτε τὸ ἄλλο νὰ πράξῃ.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται δὲν παραδέχονται ὅτι ὁ ἐναγόμενος δύναται νὰ ἐπάξῃ ὅρκον εἰς τὸν ἐνάγοντα.

Ὁρκισθέντος τοῦ ἐναγομένου ἡ δίκη περαιοῦται χωρὶς νὰ εἰμπορῇ πλέον νὰ ἐπαναληφθῇ.

Ἐὰν δ' ὁ ἐνάγων, πρὸς ὃν ἀντεπήχθη ὁ ὅρκος, δώσῃ αὐτὸν, κερδαίνει τὴν δίκην, ἄλλως τὴν χάνει.

Ἐν τῇ τρίτῃ τῶν εἰρημένων περιπτώσεων, δηλ. ὅταν ὁ ἐναγόμενος οὔτε δίδει τὸν ὅρκον οὔτε ἀντεπάγει αὐτὸν, ὁ καδῆς τὸν προσκαλεῖ εἰς τοῦτο τρὶς, καὶ ἂν δὲν τὸν δεχθῇ ἐπιδικάζει τὴν ἀγωγὴν εἰς τὸν ἐνάγοντα.

Πρὸ τῆς δόσεως τοῦ ὅρκου, ὁ καδῆς ὀφείλει νὰ ὑπομνήσῃ εἰς τὸν ὁρκισθησόμενον τὴν σοβαρότητα τῆς πράξεως καὶ τὰς ποινὰς τῆς ψευδορκίας. (Ἴδε τὰ περὶ τοῦ τρόπου τῆς ὁρκίσεως ἐν τῷ περὶ ὅρκου κεφαλαίῳ τοῦ προηγουμένου βιβλίου).

Ἐὰν τέλος ὁ ἐναγόμενος ἀπὸ ἰσχυρογνωμοσύνην σιωπᾷ χωρὶς οὔτε ν' ἀναγνωρίζῃ, οὔτε ν' ἀρνῆται τὴν ἀγωγὴν, ὁ καδῆς ὀφείλει νὰ τὸν προσκαλέσῃ νὰ ἐκφρασθῇ. Ἐὰν δ' αἱ προσπάθειαί του ἀποβῶσιν εἰς μάτην, ἢ τὸν φυλακίζει μέχρις οὗ ἡ ἰσχυρογνωμοσύνη του παρέλθῃ, ἢ ἄλλως ἐπιβάλλει αὐτεπαγγέλτως τὸν ὅρκον εἰς τὸν ἐνάγοντα. Ἡ προερχομένη ἀπὸ φυσικὴν ἀσθένειαν σιωπὴ δὲν ἐπιφέρει ἐννοεῖται τ' ἀποτελέσματα ταῦτα.

Οἱ ἀπόντες δὲν δύνανται, χωρὶς ν' ἀκουσθῶσι, νὰ καταδικασθῶσιν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν ὑποχρεώσεων ἢ εἰς τὴν πληρωμὴν ὀφειλῆς. Κατὰ τὴν γνώμην νομικῶν τινων, ἡ ἀπουσία τοῦ ἐναγομένου δὲν κωλύει τὸν δικαστὴν νὰ καταδικάσῃ αὐτὸν, ὅταν ἡ ἀγωγὴ στηρίζεται ἐπὶ ἀποδείξεων ἀριδήλων. Πρὸς ἐκτέλεσιν δὲ τοιαύτης ἀποφάσεως, ὁ καδῆς πρέπει νὰ συνενοηθῇ μὲ τοὺς δικαστὰς τοῦ τόπου, εἰς ὃν εὑρίσκεται ὁ ἀπὼν διάδικος.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφῖται ἀπαιτοῦσι νὰ βεβαιώσῃ δι' ὅρκου ὁ ἐνάγων, ὅτι ὁ ἐναγόμενος εἶναι πραγματικῶς ἀπὼν καὶ δὲν δύναται νὰ προσέλθῃ εἰς τὸ δικαστήριον. Οἱ δ' Ἀζεμῖται ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει παραδέχονται ὅτι πρέπει ν' ἀπαγγελθῇ ἀπόφασις δικαστικὴ κατ' ἀπόντος, ὅστις διατελεῖ ἐν ἀγνοίᾳ ἢ ὅστις δὲν κατέστησε πληρεξούσιόν του.

Ἐὰν ὁ ἐναγόμενος ἀποδείξῃ, ὅτι δὲν δύναται κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος ἢ τοῦ δικαστοῦ ὁρισθεῖσαν ἡμέραν νὰ ἐμφανισθῇ πρέπει νὰ τῷ χορηγηθῇ ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ προθεσμία.

Αἱ ἀποφάσεις τοῦ καδῆ ἐκτελοῦνται ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν του, ἐὰν ὁ καταδικασθεὶς δὲν τὰς ἐκτελῇ οἰκειοθελῶς. Κατὰ τὴν γνώμην νομικῶν τινων, ὁ καδῆς δύναται νὰ θέσῃ εἰς προσωπικὴν κράτησιν τοὺς μὴ ὑποβαλλομένους εἰς τὰς ἀποφάσεις του.

Ὁσάκις, συνεπείᾳ παραπόνων ὅτι ἡ ἐκδοθεῖσα ἀπόφασις εἶναι ἄδικος, ὑποβάλληται αὕτη εἰς τὴν κρίσιν ἑτέρου καδῆ, οὗτος, ἐὰν ἡ ἀπόφασις δὲν ἦναι προφανῶς ἄδικος, ὀφείλει νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ ἐκδόντος αὐτὴν τοὺς λόγους ἐφ' ὧν ἐβασίσθη. Ἐὰν οἱ λόγοι οὗτοι δὲν ἦναι ἀποχρῶντες καὶ ἡ ἀπόφασις φανῇ ἄδικος, ἀκροᾶται ἐκ νέου τοὺς μάρτυρας, καὶ προβαίνει εἰς νέαν ἔρευναν τῆς ὑποθέσεως. Δὲν δύναται ἐν τούτοις νὰ πράξῃ τοῦτο, εἰμὴ μετὰ λεπτομερεῖς ἐξηγήσεις τοῦ πρώτου δικαστοῦ, καὶ μετὰ περιεσκεμμένην στάθμισιν ὅλων τῶν συνοδευουσῶν τὴν ὑπόθεσιν περιστάσεων.

Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ὁ πρῶτος δικαστὴς πρέπει νὰ ἐπανορθώσῃ πᾶσαν ἐκ τῆς μεταρρυθμίσεως τῆς ἀποφάσεως ἐπελθοῦσαν ζημίαν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ τοῖς Σαφίταις δὲν ὑποχρεοῦται ὁ δικαστὴς, οὗτινος ἡ ἀπόφασις μετερρυθμίσθη, νὰ ἐπανορθώσῃ τὴν ζημίαν ταύτην.

Αἱ ἀφορῶσαι πολιτικὰς ὑποθέσεις ἀποφάσεις ὑποβάλλονται εἰς δεύτερον βαθμὸν δικαιοδοσίας, οὐχὶ δὲ καὶ αἱ ἀφορῶσαι πνευματικάς. (Ἴδ. § 6 Τμημ. Β'. τοῦ Βιβλ. Ἰβαδὰτ περὶ τῶν θείων καὶ ἀνθρωπίνων νόμων, *Χουκοὺκ οὐλλὰχ*, καὶ *Χουκοὺκ οὐνάς*.

§ 5. Κατὰ τὸ σύγγραμμα *Κὲσφ ἐλβὰρ*, σ. 842, ὁ καδῆς ὀφείλει νὰ παραιτηθῇ τῶν καθηκόντων του, ἄλλως παύεται.

1) Ὅταν στερηθῇ τῆς χρήσεως τῶν διανοητικῶν του δυνάμεων· 2) ὅταν στερηθῇ τῆς ὁράσεως, τῆς ἀκοῆς ἢ τῆς φωνῆς· 3) ὅταν διάγῃ βίον ἀσεβῆ καὶ ἀνήθικον· 4) ὅταν ἀπαρνηθῇ τὸν Ἰσλαμισμόν· 5) ὅταν φωραθῇ ὡς καταχραστής· 6) ὅταν βεβαιωθῇ ὅτι δὲν κατέχει τὰς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του ἀναγκαίας γνώσεις.

Ὁ *ἰμάμης* ὀφείλει μετὰ τὴν δέουσαν ἐπὶ τῶν διαφόρων τούτων ἀντικειμένων ἀνάκρισιν, νὰ παύσῃ τὸν καδῆν καὶ νὰ τὸν ἀντικαταστήσῃ διὰ προσώπου ἀξίου.

Ἡ δυσαρέσκεια τοῦ Σουλτάνου, δηλ τοῦ ἡγεμόνος τοῦ τόπου κατὰ τοῦ καδῆ, ὡς ἀναξίου, ἀρκεῖ πρὸς ἀπόλυσιν αὐτοῦ· ἡ μὴ ἐκπλήρωσις τῆς τοιαύτης θελήσεως τοῦ Σουλτάνου δηλωθείσης, εἶναι ἀπείθεια.

Ἀποθανόντος ἢ παυθέντος τοῦ καδῆ, ὅλοι οἱ παρ' αὐτοῦ διορισθέντες χρήζουσιν ἀναγνωρίσεως πλὴν τῶν παρ' αὐτοῦ διορισθέντων κηδεμόνων· ὅλαι δ' αἱ παρ' αὐτοῦ ἐκδοθεῖσαι διατάξεις περὶ τοῦ *βάκφ* μένουσιν ἰσχυραί.

Ἡ ἀνάβασις νέου Σουλτάνου εἰς τὸν θρόνον ἢ ὁ διορισμὸς νέου *ἰμάμη* δὲν ἐπιφέρουσι τὴν ἀπόλυσιν τῶν ἐν ὑπηρεσίᾳ διατελούντων δικαστῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΦΕΡΑΪΖ, ΠΕΡΙ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ.

ΠΗΓΑΙ.

Νετ.ὶ οὺ.ὶ μεραμ, Μέρος Β, σ. 182.— *Πιστ πὰπ*, σ. 485.— *Σουβὰ.ὶ βὲ τζεβὰπ*, σ. 135.— *Κεσφ ἐνβὰρ*, σ. 101.— *Χα.ὶηὶ ἰδζὰζ*, σ. 231.— *Ἰχτι.αφὰτ οὺ.ὶ ἐρπαὰ*, σ. 173.— Dulau, p. 24—25, 222—260.—M. d'Ohsson, T.V, p.274.— Macnaghten p. 1. 34. 83—166.

Ἐν τῷ τῆς διαδοχῆς δικαίῳ τὰς ἑξῆς τέσσαρας περιστάσεις πρέπει νὰ ἔχῃ τις ὑπ' ὄψιν·

α΄.) Τὸ πρὸς ἀπόκτησιν τῆς κληρονομίας δικαίωμα, *μουτζεμπάτι ἴρς*.

β΄.) Τοὺς λόγους δι' ὧν τὸ δικαίωμα τοῦτο ἀποσβέννυται· *μεβαννὴ-ι- ἴρς*.

γ΄.) Ὅτι οἱ ἐγγύτεροι συγγενεῖς ἀποκλείουν τῆς κληρονομίας τοὺς ἀπωτέρους· καὶ

δ΄.) Τὸν τρόπον καθ' ὃν διαιρεῖται ἡ κληρονομία.

§ 1. Τὸ πρὸς διαδοχὴν δικαίωμα ἀποκτᾶται εἴτε διὰ τῆς γεννήσεως, *νεσεπ*, εἴτε δι' εἰδικῆς διατάξεως τοῦ νόμου *σεμπέπ* (1).

Τρεῖς κλάσεις συγγενείας ὑπάρχουσι·

α΄.) Πατὴρ, μήτηρ καὶ τέκνα.

β΄.) Ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαὶ μετὰ τῶν ἀνιόντων καὶ κατιόντων αὐτῶν.

γ΄.) Συγγενεῖς ἐκ πατρὸς καὶ μητρός.

Τὸ πρὸς διαδοχὴν δικαίωμα χορηγεῖται ὑπὸ τοῦ νόμου·

α΄.) Εἰς τοὺς συζύγους *ζεβζιγιὲτ ἀμοιβαίως*.

β΄.) Κατὰ τὸ *βελὰ*, δυνάμει τοῦ δικαιώματος τῶν πατρώνων, τῶν φίλων καὶ τῶν διαχειριστῶν.

Τὸ *βελὰ* εἶναι τριῶν εἰδῶν·

(1) Κατὰ τὸν Macnaghten chap. 2, p. 12 οἱ Ἰμαμῖται παραδέχονται τριῶν εἰδῶν μουτζεμπάτι ἴρς.

α΄.) Νεσὲπ, τὴν ἐξ αἵματος συγγένειαν.

β΄.) Σεσὲπ, τὸ τῶν συζύγων δικαίωμα.

γ΄.) Βελὰ, τὸ κληρονομικὸν δικαίωμα τῶν πατρώνων, τῶν συγγενῶν καὶ διαχειριστῶν.

α΄.) Τὸ δικαίωμα τοῦ πάτρωνος ἐπὶ τῆς διαδοχῆς τοῦ ἀπελευθερωθέντος δούλου του *βελὰ οὺ.ὶ-ἐτακά*, ὅπερ δὲν λαμβάνει χώραν, εἰμὴ καθόσον ὁ ἀπελεύθερος δὲν καταλείπει ἄλλους κληρονόμους, ἡ δὲ ἀπελευθερώσις του προῆλθεν, ὄχι δυνάμει τοῦ νόμου *σεράτ* (1) διὰ *κιταβὲτ* (2), διὰ *νὲσρ* (3), διὰ *βὰκφ* (4), ἢ διὰ *κεφαρὲτ* (5), ἀλλ' ἐξ ἐλευθέρας θελήσεως τοῦ πάτρωνος διὰ τοῦ συναλλάγματος *ἴτκ* (6).

β΄.) Τὸ ἐπὶ τοῦ δεσμοῦ τῆς φιλίας στηριζόμενον κληρονομικὸν δικαίωμα *βελοὶ τεζεμμοὺρ χαριρά*.

Ὁ ἀποκτῶν τοιοῦτον δικαίωμα ὑποχρεοῦται ἀμέσως νὰ πληρώσῃ ὅλας τὰς κατὰ τῆς κληρονομίας τυχὸν ὑπαρχούσας ἀπαιτήσεις· διὰ τοῦτο ὁ ἐγκατασταθεὶς κληρονόμος πρέπει ἀναγκαίως νὰ δηλώσῃ τὴν ἀποδοχὴν τῆς κληρονομίας.

Τὸ κληρονομικὸν τοῦτο δικαίωμα λαμβάνει χώραν, ὁσάκις δὲν ὑπάρχουσι παντελῶς νόμιμοι κληρονόμοι, ἢ ἄλλα πρόσωπα ἔχοντα ἐπικρατέστερον δικαίωμα τοῦ *βελὰ οὺ.ὶ-ἐτακά*.

γ΄.) Τὸ κληρονομικὸν δικαίωμα τοῦ *ἰμὰμ*, *βελὰ οὺ.ὶ ἰμαμὲ*, ὅπερ ἐξασκεῖται ὁσάκις δὲν ὑπάρχουσιν ἄλλοι κληρονόμοι, ἢ οἱ τυχὸν ὑπάρχοντες δὲν εἶναι μουσουλμάνοι.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ Σαφιίταις, τὸν μὴ καταλιπόντα οὔτε ἐκ διαθήκης, οὔτε νόμιμον κληρονόμον, κληρονομεῖ τὸ βεῖτ οὺ.ὶ-μάλ.

Τέκνα μὴ νόμιμα καὶ μὴ ἀναγνωρισθέντα ὑπὸ τοῦ πατρὸς κληρονομοῦσι τὸν πατέρα ἐν ἐλλείψει ἄλλων συγγενῶν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ τοῖς Σαφιίταις, τοιαῦτα τέκνα ἔχουσι δικαίωμα πρὸς διαδοχὴν τῆς μητρὸς καὶ οὐδέποτε τοῦ πατρός.

§ 2. Τὸ κληρονομικὸν δικαίωμα ἀργεῖ, *μεβαννὴ-ἰ-ἴρς*, εἰς τὰς ἑξῆς περιστάσεις:

α΄.) Τὴν τῆς ἀπιστίας, *κλούφρ*.

Ἄπιστος, ὅσον στενὸς συγγενὴς καὶ ἂν ἦναι Μουσουλμάνου, δὲν δύναται νὰ τὸν κληρονομήσῃ· ἐὰν ὁ υἱὸς μουσουλμάνου ἦναι ἄπιστος καὶ ὁ ἔγκονος μουσουλμάνος, οὗτος κληρονομεῖ τὸν πάππον, ἀποκλειομένου τοῦ πατρός.

(1) Ἴδε Βιβλ. Εἰκαάτ Τμῆμ. Β, κεφ. Γ.
(2) Ἴδε αὐτόθι κεφ. Ε.
(3) Αὐτόθι Τμῆμ. Δ, κεφ. Α.
(4) Ἴδε Βιβλ. Οὐκουδάτ, Τμῆμ. Δ, κεφ. Γ.
(5) Βιβλ. Εἰκαάτ, Τμῆμ. Δ. κεφ. Β.
(6) Αὐτόθι κεφ. Β.

Ἀποθανόντος Μουσουλμάνου καὶ μὴ καταλιπόντος κληρονόμου μουσουλμάνους, ἡ κληρονομία μεταβαίνει εἰς τὸν ἰμάμην, καὶ ὄχι εἰς τοὺς ἀπίστους κληρονόμους.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Εἰς τοιαύτην περίπτωσιν παρὰ τοῖς Ἀζιζεμίταις καὶ Σαφίταις κληρονομεῖ τὸ βεῖτ οὐλ-μάλ.

Ἀπ' ἐναντίας, Μουσουλμάνος εἰς τὴν κληρονομίαν ἀπίστου λαμβάνει τὴν κατὰ τὸν νόμον ἀνήκουσαν εἰς αὐτὸν μερίδα.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ Σαφίταις Μουσουλμάνος δὲν κληρονομεῖ ἄπιστον ὡς καὶ ἄπιστος δὲν κληρονομεῖ Μουσουλμάνον.

Ὁσάκις ἐκ τῶν δύο γονέων ἑνὸς τέκνου μόνος ὁ εἷς εἶναι μουσουλμάνος, ἡ κληρονομία αὐτοῦ κανονίζεται κατὰ τοὺς νόμους τοῦ ἰσλαμισμοῦ.

Οἱ Μουσουλμάνοι κληρονομοῦσιν ἀλλήλους, εἰς οἱονδήποτε φῦλον καὶ ἂν ἀνήκωσιν. Ἐπίσης καὶ οἱ μὴ Μουσουλμάνοι, οἱανδήποτε θρησκείαν καὶ ἂν πρεσβεύωσιν, κληρονομοῦσιν ἐν μωαμεθανικῷ τόπῳ ἀλλήλους.

Ὁ ἀποσκιρτῶν τοῦ ἰσλαμισμοῦ, *μουρτὰδ*, ὑπόκειται εἰς τὴν θανατικὴν ποινήν, ἐὰν δὲν ἐπανακάμψῃ εἰς τὴν θρησκείαν του, καὶ ἡ κληρονομία του μεταβιβάζεται εἰς τοὺς πιστοὺς κληρονόμους του· ἐν ἐλλείψει δὲ τοιούτων, εἰς τὸν ἰμάμην. Ὁ διαφυγὼν τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου *μουρτὰδ*, οὐδέποτε δύναται νὰ κληρονομήσῃ Μουσουλμάνον, Μουσουλμάνος ὅμως δύναται νὰ κληρονομήσῃ αὐτόν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Σαφίταις, ἡ τοῦ μουρτὰδ κληρονομία μεταβαίνει εἰς τὸ βεῖτ οὐλ μάλ, ἀδιαφόρως ἐὰν ἀφήσῃ ἢ ὄχι κληρονόμους.

Κατὰ τοὺς Ἀζεμίτας, ἀπ' ἐναντίας, διακριτέον, ἐὰν ὁ ἀρνησίθρησκος εἶχεν ἀποκτήσει τὴν κατὰ τὸν θάνατόν του καταλιπομένην περιουσίαν, πρὸ ἢ μετὰ τὴν ἐξόμωσίν του· ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ἡ κληρονομία του ἀνήκει εἰς τοὺς Μουσουλμάνους κληρονόμους του, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ εἰς τὸ βεῖτ οὐλ-μάλ.

Οἱ ἄπιστοι δὲν διαδέχονται ἀλλήλους εἰμὴ ὅταν ζῶσιν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ. Οἱ Μουσουλμάνοι, ἀπ' ἐναντίας, διαδέχονται ἀλλήλους ἀδιαφόρως, ἐὰν ὦσιν ἢ μὴ ὑπήκοοι τῆς αὐτῆς ἐπικρατείας.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σιΐται οὐδέποτε θεωροῦσι τὴν διαφορὰν τῆς ἐθνικότητος ὡς κώλυμα πρὸς διαδοχήν.

ε΄.) Τὸν φόνον, *κάτ.λ.*

Ὁ φονεύσας τινὰ ἐκ προθέσεως, δὲν δύναται νὰ τὸν κληρονομήσῃ.

Ὁ πράξας φόνον ἀκουσίως, εἴτε ἐξ ἀμελείας, εἴτε ἐξ ἀνεπιτηδειότητος, δὲν ἀποκλείεται τοῦ νὰ κληρονομήσῃ τὸν φονευθέντα· πρέπει ὅμως ἡ ἔλλειψις ἐγκληματικῆς προθέσεως νὰ ἦναι καταφανής.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Κατὰ τοὺς Ἀζεμίτας καὶ Σαφίτας, καὶ ὁ ἀκουσίως φονεύσας ἀποκλείεται τῆς κληρονομίας.

Ὁσάκις ἐκτὸς τοῦ φονέως οὐδεὶς ἄλλος κληρονόμος ὑπάρχῃ, ἡ κληρονομία μεταβαίνει εἰς τὸν ἰμάμην πρὸς ἐκτέλεσιν ἀγαθοεργοῦ τινος πράξεως· παρὰ δὲ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ Σαφίταις εἰς τὸ *βεῖτ οὐλ-μάλ*.

Ἡ λόγῳ *διγὲτ*, διὰ τὸ χυθὲν αἷμα, (ἴδε βιβλ. *Ἀχκιὰμ*, Τμ. Δ. κεφ. δ.) πληρωθεῖσα ποσότης συγχωνεύεται εἰς τὴν περιουσίαν τοῦ φονευθέντος καὶ διανέμεται ὡς καὶ ἡ λοιπὴ περιουσία του μεταξὺ τῶν κληρονόμων του.

γ΄.) Τὴν δουλείαν, *ριὰκιγιέ*.

Δοῦλος δὲν δύναται νὰ κληρονομήσῃ ἐλεύθερον, καὶ τ' ἀνάπαλιν.

Ἀλλ' ἐὰν μεταξὺ τῶν κληρονόμων τοῦ ἀποβιώσαντος ὑπάρχῃ καί τις δοῦλος, ἢ ἐὰν ὁ μόνος κληρονόμος ἦναι δοῦλος, πρέπει πρὸ πάντων, κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν Σιΐτῶν, ἐκ τῆς κληρονομικῆς περιουσίας νὰ δαπανηθῇ ἡ ἀπαιτουμένη ποσότης πρὸς ἐξαγορὰν τοῦ δούλου αὐτοῦ, καὶ εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ὁ κύριος τοῦ δούλου εἶναι ὑπόχρεως νὰ τὸν ἀπελευθερώσῃ. Τούτου γενομένου, ἡ λοιπὴ περιουσία διανέμεται μεταξὺ τῶν κληρονόμων, χωρὶς ἐν τούτοις ν' ἀφαιρεθῇ ἀπὸ τὴν μερίδα τοῦ ἀπελευθερωθέντος τὸ πρὸς ἀπελευθέρωσιν αὐτοῦ δαπανηθὲν ποσόν· ἐὰν δ' ἦναι μόνος κληρονόμος λαμβάνῃ ὁλόκληρον τὴν περιουσίαν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Ὁ νόμος οὗτος τῶν Σιΐτων δὲν ὑπάρχει παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ τοῖς Σαφίταις, παρ' οἷς εἰς οὐδεμίαν περίπτωσιν δοῦλος δύναται νὰ κληρονομήσῃ ἐλεύθερον.

δ΄.) Τὸ ἀνάθεμα, *λεάν*.

Ὅταν ὁ ἀνὴρ προφέρῃ κατὰ τῆς γυναικός του τὸ ἀνάθεμα καὶ ἀρνῆται ν' ἀναγνωρίσῃ τὰ τέκνα του (1), ὑπάρχει περίπτωσις ἀποκληρώσεως. Ἐὰν δὲ βραδύτερον μεταμεληθεὶς ἀνακαλέσῃ τὸ ἀνάθεμα, ἡ γυνή του καὶ τὰ τέκνα του δύνανται νὰ τὸν κληρονομήσωσιν, ὄχι ὅμως καὶ ἐκεῖνος αὐτά.

ε΄.) Ἡ φυγὴ ἢ ἡ ἀφάνεια τοῦ κληρονόμου, *γκαϊμπέτι μουγκατιά*.

Ἐάν τις πρὶν ἢ παραλάβῃ τὴν κληρονομίαν, ἥτις τῷ ἀνήκει, γίνῃ ἄφαντος, ἡ μερίς του δὲν δύναται νὰ διανεμηθῇ μεταξὺ τῶν συγκληρονόμων, εἰμὴ ἀφοῦ βεβαιωθῇ ὁ θάνατός του.

Ἐὰν δὲ οὐδεμία ληφθῇ περὶ αὐτοῦ εἴδησις, μόνον μετὰ παρέλευσιν ἑκατὸν χρόνων, λογιζομένων ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του, θέλει

(1) Ἴδε Βιβ. Εἰκάτ, τμημ. Α. Κεφ. δ.

θεωρηθῇ ὁ ἄφαντος κατὰ τὸ *σερὶ-ὰτ* ὡς ἀποδιώσας, καὶ ἑπομένως ἡ μερίς του θέλει διανεμηθῇ μεταξὺ τῶν συγκληρονόμων του.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Κατὰ τοὺς Ἀζεμίτας καὶ τοὺς Σαφίτας, ἀπόκειται εἰς τὸν καδῆν νὰ ὁρίσῃ τὴν προθεσμίαν μετὰ παρέλευσιν τῆς ὁποίας ὁ ἀπὼν θέλει θεωρεῖσθαι ἀποδιώσας.

Κατά τινας νομικοὺς τοῦτο δύναται νὰ γίνῃ μετὰ δέκα ἔτη· ἡ ἑτέρα ὅμως γνώμη εἶναι ἐπικρατεστέρα.

§. 3. Ἐὰν, πρὸ τῆς διανομῆς τῆς κληρονομίας, εἷς κληρονόμος ἀποδιώσῃ, ἡ εἰς αὐτὸν ἀνήκουσα ἐὰν ἔζῃ μερὶς μεταβαίνει εἰς τοὺς ἀμέσους κληρονόμους του.

Κόρη ἔγκυος λαμβάνει κληρονομικὴν μερίδα διὰ τὸ κυοφορούμενον· διατηρεῖ δὲ αὐτὴν εἰς ὄρελός της καὶ ἐὰν τὸ τέκνον ἀποθάνῃ μετὰ τὴν γέννησίν του, ἀρκεῖ μόνον, ὁ θάνατος νὰ συνέβῃ μετὰ τὴν διανομὴν τῆς κληρονομίας.

Ἡ μερὶς αὕτη εἶναι ἴσῃ μὲ τὴν εἰς ἄρρεν τέκνον ἀνήκουσαν μερίδα, καὶ ἂν μὲν τὸ τέκνον γεννηθῇ ἄρρεν, ὁλόκληρος ἡ μερίς του μεταβαίνει εἰς τὴν μητέρα, ἐὰν δὲ εἶναι θῆλυ, ἡ μήτηρ λαμβάνει μόνον τὸ ἥμισυ, τὸ δὲ λοιπὸν ἥμισυ προστίθεται εἰς τὰς μερίδας τῶν λοιπῶν κληρονόμων.

§. 4. Ὁ ἀποκλεισμός τινος ἀπὸ τῆς κληρονομίας, *χάδζ-χερμὰρ*, λαμβάνει χώραν, ὁσάκις παρουσιάζονται πλησιέστεροι συγγενεῖς. Οἱ πλησιέστεροι συγγενεῖς ἀποκλείουσι τοὺς ἀπωτέρω.

Ὀνομάζεται *χάδζ-ρουκσὰρ* ὁ ἐν μέρει ἀποκλεισμός τινος ἀπὸ τῆς κληρονομίας. Τοῦτο ἐννοεῖται ἐπὶ τοῦ κληρονομικοῦ δικαιώματος τῶν συζύγων, ὅπερ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ὕπαρξιν ἢ μὴ τέκνων.

§. 5. Κατὰ ἓξ διαφόρους μερίδας, φερούσας ἴδιον ὄνομα ἑκάστης, δύναται νὰ διανεμηθῇ ἡ κληρονομία, ἤτοι

Νίσφ, τὸ ἥμισυ·—*ρούμπε*, τὸ τέταρτον·—*σούμν* τὸ ὄγδοον·—*σούλσ*, τὸ τρίτον·—*σουλσὰρ*, τὰ δύο τρίτα·—*σούδς*, τὸ ἕκτον.

Τὸ ἥμισυ κληρονομοῦσιν·

1) Ὁ σύζυγος μὴ ἔχων τέκνα.

2) Ἡ ἀμφιθαλὴς ἀδελφὴ, μὴ ὑπαρχόντων ἄλλων κληρονόμων.

3) Ἡ θυγάτηρ οὖσα μονογενής.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις Κατὰ τοὺς Ἀζεμίτας καὶ Σαφίτας, ἡ θυγάτηρ κληρονομεῖ τὸ ἥμισυ τῆς περιουσίας, ὅταν δὲν ὑπάρχωσιν ἕτεροι κληρονόμοι.

Τὸ ἓν τέταρτον τῆς περιουσίας κληρονομοῦσιν·

1) Ὁ σύζυγος ἔχων κατὰ τὴν χηρείαν του τέκνα.

2) Οἱ σύζυγοι, μὴ ὑπαρχόντων τέκνων.

Τὸ ἓν ὄγδοον, *σούμν*, λαμβάνει ἡ ἔχουσα τέκνα χήρα.

Τὸ ἓν τρίτον, *σούλς*, κληρονομοῦσιν·

1) Ἡ γυνὴ ζῶντος τοῦ πενθεροῦ της, ὅταν ὁ σύζυγος δὲν ἀφῆκε τέκνα ἢ ἄλλους συγγενεῖς.

2) Οἱ ὁμομήτριοι ἀδελφοὶ καὶ αἱ ὁμομήτριαι ἀδελφαὶ, ὅταν ἦναι τοὐλάχιστον δύο τὸν ἀριθμόν.

Τὰ δύο τρίτα, *σουλσὰρ*, λαμβάνουσιν·

1) Δύο ἢ πλειότεραι θυγατέρες, μὴ ὑπαρχόντων υἱῶν.

2) Δύο ἢ πλειότεραι ἀμφιθαλεῖς ἀδελφαὶ, μὴ ὑπαρχόντων πλησιεστέρων συγγενῶν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Αἱ ἑτεροθαλεῖς ἀδελφαὶ κληρονομοῦσι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ τοῖς Σαφίταις.

Τὸ ἓν ἕκτον, *σούδς*, κληρονομοῦσιν·

1) Ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ τέκνου καταλιπόντος κατιόντας.

2) Ἡ μήτηρ, ὅταν ὁ ἀποδιώσας κατέλιπεν ἀμφιθαλεῖς ἢ τοὐλάχιστον ἑτεροθαλεῖς ἀδελφούς.

3) Ὁ μόνος ἐκ τῶν κατιόντων ἐπιζῶν κληρονόμος τῆς μητρός

Σημ. Ἐκτενέστερον περὶ κληρονομίας ἴδε ἐν τοῖς ἑξῆς.

§. 6. Α'. ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΛΟΓΩ ΣΥΓΓΕΝΕΙΑΣ.

ΠΡΩΤΗ ΤΑΞΙΣ. (Ὁ πατὴρ, ἡ μήτηρ, τὰ τέκνα καὶ οἱ λοιποὶ κατιόντες).

Παρὰ τοῖς Σιΐταις.	*Παρὰ τοῖς Σαφιΐταις καὶ Ἀζεμίταις,*
Ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ, μὴ ὑπαρχόντων ἄλλων συγγενῶν, κληρονομοῦσιν ἅπασαν τὴν περιουσίαν τῶν τέκνων των.	Ὡσαύτως.
Μὴ ὑπαρχόντων ἄλλων συγγενῶν ἐκτὸς τῆς μητρὸς, αὕτη λαμβάνει τὴν μερίδα της κατὰ τὸ δίκαιον *μὰ φερεζ οὐλλὰχ*, καὶ τὸ λοιπὸν κατὰ τὸ δίκαιον *μπερεσμὶ βερασέτ* (1).	

(1) Τὴν διανομὴν τῆς κληρονομίας διακρίνουσιν οἱ Σιΐται εἰς δύο εἴδη, τὴν μὲν στηριζομένην εἰς τὰς θείας διατάξεις *ἐζ ρα μὰ φερὲζ οὐλλὰχ*, δηλ. κατὰ τὸ κείμενον τοῦ κορανίου, τὴν δὲ εἰς τοὺς ἐνταῦθα τιθεμένους κανόνας τοῦ *σερᾶ*, *μπερεσμὶ βερασέτ*. Οἱ ἐν τῷ κορανίῳ περιεχόμενοι κανόνες περὶ διανομῆς τῆς κληρονομίας ἐθεωρήθησαν εἰς τὴν ἐφαρμο-

Παρὰ τοῖς Σιτταις.	*Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ τοῖς Σαφίταις.*
Ἡ μήτηρ μετὰ τοῦ πατρὸς συντρέχουσα λαμβάνει τὸ τρίτον, ὁ δὲ πατὴρ τὸ ὑπόλοιπον.	Ὡσαύτως.
Ἐὰν ὁ ἀποθανὼν ἀφῆκεν ἀδελφοὺς καὶ γονεῖς, ἡ μὲν μήτηρ λαμβάνει τὸ ἕκτον τῆς κληρονομίας, ὁ δὲ πατὴρ τὰ λοιπὰ πέντε ἕκτα, ἀποκλειομένων τῶν ἀδελφῶν.	Ὡσαύτως.
Οἱ γονεῖς συντρέχοντες μετὰ τῶν κατιόντων αὐτῶν λαμβάνουσι τὸν ἓν ἕκτον.	Ὡσαύτως.
Μὴ συντρέχοντες δὲ μετὰ τέκνων λαμβάνουσιν ὅλην τὴν κληρονομίαν.	Ὡσαύτως.
Τὰ τέκνα κληρονομοῦσιν κατ' ἴσην μερίδα (1).	Ὡσαύτως.
Μὴ ὑπαρχόντων υἱῶν, ἀλλὰ μόνον μιᾶς θυγατρὸς, αὕτη λαμβάνει τὸ ἥμισυ μὲν τῆς κληρονομίας κατὰ τὸ δίκαιον *μὰ φερὲζ οὐλλὰχ*, τὸ δ' ἕτερον ἥμισυ, κατὰ τὸ δίκαιον *μπερεσμὶ βερασέτ.*	Ἡ θυγάτηρ ἢ αἱ θυγατέρες, μὴ ὑπαρχόντων ἄλλων συγγενῶν, λαμβάνουσιν ὁλόκληρον τὴν περιουσίαν· ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει, μόνον τὰ δύο τρίτα.
Ἐὰν δὲ ὑπάρχωσι θυγατέρες πλειότεραι τῆς μιᾶς, οὐχὶ δὲ καὶ υἱοὶ, αἱ θυγατέρες λαμβάνουσι δύο τρίτα κατὰ τὸ δίκαιον *μὰ φερὲζ οὐλλὰχ*, τὸ δὲ λοιπὸν μέρος διανέμεται μεταξὺ αὐτῶν κατὰ τὸ δίκαιον *μπερεσμὶ βερασέτ.*	
Ὑπαρχούσης συνδρομῆς μετα-	Ὡσαύτως.

γὴν ἀνεπαρκεῖς. Ὁ Ὗιος Μωάμεθ, οἱ ἱμᾶμαι καὶ οἱ μουδζεχὶδ ἀνεγνώρισαν κατόπιν ὅτι καθίστατο ἀναγκαῖον νὰ θέσωσι πληρεστέρας καὶ ἀκριβεστέρας περὶ τοῦ κληρονομικοῦ δικαίου ἀρχάς.

(1) Τὸ κληρονομικὸν δίκαιον παρὰ τοῖς μουσουλμάνοις δὲν ἀναγνωρίζει τὸ δικαίωμα τῆς πρωτοτοκίας· παρὰ τοῖς Σίτταις ἐν τούτοις ἡ σπάθη, τὸ κοράνιον, ἡ ἱματοθήκη καὶ ὁ καθρέπτης τοῦ πατρὸς, μεταβαίνουσιν εἰς τὸν πρωτότοκον υἱόν.

Παρὰ τοῖς Σιτταις.	*Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ τοῖς Σαφίταις.*
ξὺ κληρονόμων ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ἐφαρμόζεται ὁ κανὼν: «ὁ ἄρρην λαμβάνει ὅσον δύο θήλεις.»	
Οἱ ἔγγονοι, ἀποθανόντων τῶν γονέων των, ὑπεισέρχονται εἰς τὰ δικαιώματα αὐτῶν, ὡς πρὸς τὴν κληρονομίαν τῶν ἀπωτέρω ἀνιόντων, ἐπίσης καὶ οἱ ἀνιόντες οὗτοι ὑπεισέρχονται εἰς τὰ δικαιώματα τοῦ ἀποβιώσαντος τέκνου των.	Ὡσαύτως. Κατὰ τὸ βιβλίον ὅμως *σερατζιγιὲ* οἱ ἔγγονοι δὲν ὑπεισέρχονται εἰς τὰ δικαιώματα τῶν γονέων των, ὅταν οὗτοι ἀποθανόντες ἀφῆκαν ἀδελφοὺς, οὐδ' οἱ ἀνιόντες κληρονομοῦσι τοὺς ἐγγόνους των ἐν περιπτώκαθ' ἣν τὰ τέκνα των ἀπεβίωσαν πρὸ τῶν ἐγγόνων.
Ὅταν εἰς τὴν κληρονομίαν συνέρχωνται τέκνα υἱοῦ καὶ τέκνα θυγατρὸς, τὰ μὲν πρῶτα λαμβάνουσι τὰ δύο τρίτα τῆς κληρονομίας τοῦ πάππου, τὰ δὲ ἕτερα τὸ λοιπὸν ἓν τρίτον.	Τὰ τέκνα θυγατρὸς, συνερχόμενα εἰς τὴν κληρονομίαν μετὰ τέκνων υἱοῦ, οὐδὲν λαμβάνουσιν.
Ὁ ἐπιζῶν σύζυγος, συνερχόμενος εἰς τὴν κληρονομίαν μετὰ τῶν τέκνων υἱοῦ ἢ θυγατρὸς, λαμβάνει τὸ ἓν τέταρτον, ἡ δ' ἐπιζῶσα σύζυγος τὸ ἓν ὄγδοον· ὡς πρὸς δὲ τὸ λοιπὸν μέρος τὰ μὲν τέκνα τοῦ υἱοῦ λαμβάνουσι τὰ δύο τρίτα, τὰ δὲ τῆς θυγατρὸς τὸ ἓν τρίτον.	Τὸ λοιπὸν μέρος ἀνήκει εἰς τὰ τέκνα τοῦ υἱοῦ· τὰ δὲ τέκνα τῆς θυγατρὸς οὐδὲν λαμβάνουσιν.
ΔΕΥΤΕΡΑ ΤΑΞΙΣ. (Ἀδελφοὶ, ἀδελφαὶ, καὶ οἱ κατιόντες αὐτῶν).	
Ὁ ἐκ τῆς αὐτῆς μητρὸς ἀδελφὸς τοῦ κληρονομουμένου, κληνομεῖ ὅλην τὴν περιουσίαν του· πολλοὶ δ' ἀδελφοὶ ὑπάρχοντες κληρονομοῦσι κατ' ἴσας μερίδας.	Ὡσαύτως.
Ἐὰν ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαὶ ἀμφιθαλεῖς συνέρχωνται εἰς τὴν κληρονομίαν, οἱ πρῶτοι λαμβάνουσι διπλῆν μερίδα κατὰ τὴν	Ὡσαύτως.

Παρὰ τοῖς Σιτταις.

ἀρχὴν ὅτι τὸ ἄρρεν ἐπικρατεῖ τοῦ θήλεος.

Ἀμφιθαλὴς ἀδελφὴ λαμβάνει τὸ ἥμισυ τῆς κληρονομίας κατὰ τὸ δίκαιον *μὰ φερὲζ οὐλλάχ*· πλειότεραι δ' ἀδελφαὶ ἀμφιθαλεῖς λαμβάνουσι δυνάμει τοῦ αὐτοῦ δικαίου τὰ δύο τρίτα. Τὸ δὲ λοιπὸν μέρος μεταβαίνει εἰς αὐτὰς κατὰ τὸ δίκαιον *μπερεσμὶ βερασέτ*.

Ὅταν εἰς τὴν κληρονομίαν συνέρχωνται ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαί, ἐξ ὧν οἱ μὲν εἶναι ὁμοπάτριοι, αἱ δὲ ὁμομήτριοι, οἱ ὁμοπάτριοι προτιμῶνται, καὶ διανέμονται τὴν κληρονομίαν κατ' ἴσας μερίδας.

Ὁσάκις ἀμφιθαλεῖς ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαὶ συνέρχωνται μετὰ ὁμοπατρίων οὗτοι προτιμῶνται ἐκείνων· ἐὰν ὅμως ἐκεῖνοι ἦναι ὁμομήτριοι ἔχουσι δικαίωμα εἰς τὸ ἓν τρίτον τῆς κληρονομίας· ἐὰν δὲ ὑπάρχῃ εἷς μόνος ὁμομήτριος ἀδελφὸς ἢ μία ἀδελφὴ ὁμομητρία, λαμβάνουν τὸ ἓν ἕκτον.

Ὁ πάππος καὶ ἡ μάμμη, μὴ ὑπαρχόντων ἄλλων συγγενῶν, λαμβάνουσιν ὅλην τὴν κληρονομίαν.

Οἱ ἐκ πατρὸς πάππος καὶ μάμμη διανέμονται τὴν κληρονομίαν μεταξύ των κατὰ τὸν περὶ ὑπεροχῆς τοῦ ἄρρενος φύλλου κανόνα.

Οἱ ἐκ μητρὸς πάππος καὶ μάμμη διανέμονται κατ' ἴσας μερίδας.

Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ τοῖς Σαφιΐταις.

Αἱ ἀμφιθαλεῖς ἀδελφαὶ μὴ ὑπαρχόντων ἄλλων συγγενῶν λαμβάνουσιν ὁλόκληρον τὴν κληρονομίαν.

Ὡσαύτως. Ὁ τρόπος οὗτος τῆς διανομῆς εἶναι συνέπεια τῆς ὑπεροχῆς τοῦ ἄρρενος ἐπὶ τοῦ θήλεος.

Ὡσαύτως.

Ὡσαύτως.

Ὡσαύτως.

Ἡ ἐκ μητρὸς μάμμη λαμβάνει ὁλόκληρον τὴν κληρονομίαν.

Παρὰ τοῖς Σιτταις.

Ὁσάκις εἰς τὴν κληρονομίαν συνέρχωνται ἀνιόντες ἐκ πατρὸς μετὰ τοιούτων ἐκ μητρὸς, οἱ μὲν πρῶτοι λαμβάνουσι τὰ δύο τρίτα, ἅτινα διανέμονται μεταξύ των κατὰ τὸν περὶ προτιμήσεως τοῦ ἄρρενος φύλλου ἐπὶ τοῦ θήλεος κανόνα, οἱ δ' ἐκ μητρὸς λαμβάνουσι τὸ ἓν τρίτον, ὅπερ διανέμονται κατ' ἴσας μερίδας.

Ἐὰν ἀδελφὸς τοῦ κληρονομουμένου ὁμομήτριος συνέρχηται μετὰ πάππου καὶ μάμμης ἐκ μητρὸς, οὗτοι λαμβάνουσι τὸ ἓν τρίτον, ὅπερ διανέμονται μεταξὺ κατὰ τὸν περὶ προτιμήσεως τοῦ ἄρρενος κανόνα.

Ἐὰν ἀμφιθαλὴς τοῦ ἀποθανόντος ἀδελφὸς ἢ ἐκ πατρὸς θεῖος συνέρχωνται μετὰ τῶν ἐκ μητρὸς ἀνιόντων, οὗτοι λαμβάνουσι τὸ ἓν τρίτον, τὸ δὲ λοιπὸν μέρος διανέμεται μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν.

Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ τοῖς Σαφιΐταις.

Οἱ ἐκ πατρὸς ἀνιόντες λαμβάνουσιν ὅλην τὴν κληρονομίαν καὶ τὴν διανέμονται κατ' ἴσας μερίδας.

Ἐὰν εἷς μόνος ἀδελφὸς ὑπάρχῃ, λαμβάνει τὸ ἕκτον μέρος· ἐὰν δὲ πλειότεροι, λαμβάνουσι τὸ ἓν τρίτον. Τὸ δὲ λοιπὸν μέρος ἀνήκει, ὡς ἀνωτέρω εἴδομεν, εἰς τὴν ἐκ μητρὸς μάμμην.

Ὡσαύτως.

ΤΡΙΤΗ ΤΑΞΙΣ. (Θεῖοι καὶ θεῖαι).

Ὁσάκις δὲν ὑπάρχουσιν ἄλλοι κληρονόμοι, εἰμὴ μόνον ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαὶ τοῦ πατρὸς τοῦ ἀποβιώσαντος, ἡ κληνονομία διανέμεται μεταξὺ αὐτῶν κατ' ἴσας μερίδας.

Μόνοι οἱ ἀδελφοὶ τοῦ πατρὸς κληρονομοῦσιν.

Ἐὰν ὑπάρχωσι θεῖοι καὶ θεῖαι ἐκ κοινῶν μετὰ τοῦ πατρὸς τοῦ κληρονομουμένου γονέων γεννηθέντες, οἱ ἐκ μητρὸς θεῖοι, πολλοὶ ὑπάρχοντες, λαμβάνουσι τὸ ἓν τρίτον, ὅπερ κατ' ἴσας μερίδας διανέμονται μεταξύ των· ἂν δὲ εἷς μόνος ὑπάρχῃ, λαμ-

Οἱ θεῖοι οἱ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς καὶ τῆς αὐτῆς μητρὸς μετὰ τοῦ πατρὸς τοῦ ἀποβιώσαντος γεννηθέντες, ἢ οἱ μόνον ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς, ἀποκλείουσι πάντα ἄλλον συγγενῆ ἀπὸ τῆς κληρονομίας. Οἱ δ' ἐκ μητρὸς θεῖοι καὶ αἱ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς καὶ

Παρὰ τοῖς Σιτταις.	*Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ τοῖς Σαφίταις.*
βάνει τὸ ἓν ἕκτον. Οἱ δὲ θεῖοι οἱ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς, ἀλλ᾽ οὐχὶ καὶ τῆς αὐτῆς μητρὸς γεννηθέντες, ἀποκλείονται ὑπὸ τῶν, ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς καὶ τῆς αὐτῆς μητρὸς μετὰ τοῦ πατρὸς τοῦ ἀποθανόντος, γεννηθέντων ἑτέρων θείων.	τῆς αὐτῆς μητρὸς θεῖαι, ἀποκλείονται ἀπὸ τοὺς ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς καὶ τῆς αὐτῆς μητρὸς γεννηθέντας θείους.
Ἐὰν μήτε θεῖοι μήτε θεῖαι, ἔχοντες κοινοὺς μετὰ τοῦ πατρὸς τοῦ ἀποβιώσαντος τοὺς γονεῖς, ὑπάρχωσιν, οἱ θεῖοι καὶ θεῖαι μόνον ἐκ πατρὸς ἢ μόνον ἐκ μητρὸς, ἔχουσιν ἴσα δικαιώματα μὲ μόνην ταύτην τὴν διαφορὰν, ὅτι αἱ μὲν γυναῖκες διανέμονται μεταξύ των ἐξ ἴσου τὴν ἀνήκουσαν αὐταῖς μερίδα, οἱ δὲ ἄρρενες διανέμονται κατὰ τὸν περὶ προτιμήσεως τοῦ ἀνδρὸς ἀπὸ τῆς γυναικὸς μνησθέντα κανόνα.	Μὴ ὑπαρχόντων θείων ἐκ τῶν κοινῶν γονέων γεννηθέντων, προτιμῶνται οἱ ἐκ πατρὸς ἀπὸ τοὺς ἐκ μητρὸς θείους. Αἱ ἐκ τῶν αὐτῶν γονέων γεννηθεῖσαι θεῖαι, ὅταν συνέρχωνται εἰς τὴν κληρονομίαν μὲ θείους ἐκ μητρὸς, κληρονομοῦσι τὸ ἓν τρίτον. Οἱ δὲ θεῖοι λαμβάνουσι τὸ λοιπὸν μέρος.

Β. ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΝΟΜΟΝ.

α΄.) Κληρονομικὸν δικαίωμα τῶν συζύγων.

Οἱ σύζυγοι, μὴ ἐπελθόντος μεταξὺ αὐτῶν ὁριστικοῦ διαζυγίου, *talàk batu*, κληρονομοῦσιν ἀλλήλους. Ἡ μετὰ τὸ *talàk ritzit* ἐκ νέου ἕνωσις τῶν συζύγων ἐπαναφέρει τὰ ἀμοιβαῖα κληρονομικὰ δικαιώματα.	Ὡσαύτως.
Οἱ σύζυγοι, ὑπογραφέντος τοῦ γαμικοῦ συμβολαίου, κληρονομοῦσιν ἀλλήλους, καὶ ἂν ἡ μεταξὺ αὐτῶν συνουσία δὲν ἔλαβε χώραν.	Ὡσαύτως.
Οἱ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἢ τῶν λοιπῶν ἀνιόντων νυμφευθέντες ἀνήλικες κληρονομοῦσιν ἀλλήλους. Ἐὰν δὲ παρ᾽ ἄλλων προσώπων ἐνυμφεύθησαν, δὲν κληρονομοῦσιν ἀλλήλους, εἰμὴ καθ᾽ ὅσον ἐνηλικιωθέντες ἐξέφρασαν τὴν εἰς τὸν γάμον συναίνεσίν των.	Ὡσαύτως.
Ἐὰν, ἀποβιώσαντος τοῦ ἑνὸς τῶν συζύγων, ὑπάρχωσι τέκνα, ὁ μὲν ἀνὴρ κληρονομεῖ τὸ ἓν τέταρτον, ἡ δὲ γυνὴ τὸ ἓν ὄγδοον.	Ὡσαύτως.
Ἐὰν δὲν ὑπάρχωσι κατιόντες, ἀλλ᾽ ἄλλοι συγγενεῖς τοῦ ἀποβιώσαντος συζύγου, ὁ μὲν ἀνὴρ κληρονομεῖ τὸ ἥμισυ, ἡ δὲ γυνὴ τὸ τέταρτον τῆς καταλειφθείσης κληρονομίας.	Ὁ ἐπιζῶν σύζυγος λαμβάνει τὴν ἀνήκουσαν αὐτῷ κατὰ τὸν νόμον μερίδα, τὸ δὲ λοιπὸν μέρος τῆς περιουσίας μεταβαίνει εἰς τὸ *βετ οὐλ μάλ.*
Μὴ ὑπαρχόντων συγγενῶν ἐξ αἵματος, ὁ ἐπιζῶν σύζυγος λαμβάνει τὴν μερίδα ἥτις τῷ ἀνήκει κατὰ τὸ δίκαιον *μὰ φερὲζ οὐλλὰχ*, δηλ. ὁ μὲν ἀνὴρ τὸ ἥμισυ, ἡ δὲ γυνὴ τὸ τέταρτον· τὸ δὲ λοιπὸν μέρος κατὰ τὸ δίκαιον *μπερεσμὶ βερασὲτ* ἢ *ρέδδ.*, δηλ. κατὰ τὸ δίκαιον τῆς ἐπιστροφῆς. *Σημείωσις.* Ἐπὶ τοῦ δικαίου *μὰ φερὲζ οὐλλὰχ*, ὑπάρχουσι μεταξὺ τῶν ἰμαμιτῶν διάφοροι γνῶμαι. Κατὰ τὴν ὀρθοτέραν, ὁ ἐπιζῶν σύζυγος δὲν δύναται νὰ ἐπικαλεσθῇ τὸ *μπερεσμὶ βερασὲτ*, εἰμὴ ὅταν ἐν τῷ τόπῳ δὲν ὑπάρχῃ ἰμαμίτης ἔχων δικαιώματα. Παρὰ τοῖς Σιτταις, κατὰ τὸν **Macnaghten II, p. 21**, ὁ σύζυγος κληρονομεῖ ἅπασαν τὴν περιου-	

Παρὰ τοῖς Σιτταις.	*Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ τοῖς Σαφίταις.*
σίαν τῆς ἄνευ συγγενῶν ἀποβιωσάσης συζύγου· ἡ δὲ γυνὴ ἐν ὁμοίᾳ περιπτώσει κληρονομεῖ τὸ ἓν τέταρτον τῆς περιουσίας τοῦ συζύγου της, τὰ δὲ λοιπὰ τρία τέταρτα μεταβαίνουσιν εἰς τὸ *βεῖτ οὐλ μάλ.*	

Β'. ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΒΕΛΑ.

Τὸν ἀπελεύθερον δοῦλον καταλιπόντα κατιόντας, ὁ πρώην κύριός του δὲν κληρονομεῖ. Ἡ γυνὴ ἀπελευθέρου καὶ ἀνὴρ δούλης ἀπελευθέρου ἀμοιβαίως κληρονομοῦσι τὰ κληροδοθέντα εἰς αὐτοὺς, ὁ δὲ κύριος λαμβάνει τὸ λοιπὸν μέρος τῆς κληρονομίας.	Ὡσαύτως.
Ἐὰν ὁ ἀπελεύθερος εἶχε διαφόρους κυρίους, οὗτοι κληρονομοῦσι τὴν περιουσίαν του κατὰ τοὺς περὶ τοῦ συναλλάγματος τῆς ἑταιρίας κανόνας.	Ὡσαύτως.
Τὸ τοῦ κυρίου κληρονομικὸν κατὰ τὸ *βελὰ οὐλ-ἰτακὰ* δικαίωμα μεταβαίνει εἰς τοὺς κληρονόμους του.	Ὡσαύτως.
Ἡ μήτηρ τέκνου, παρανόμως γεννηθέντος, λαμβάνει ἐκ τῆς κληρονομίας τοῦ πατρὸς τὸ ἓν ἕκτον, ἐὰν τὸ τέκνον ζῇ. Μὴ ὑπαρχόντων ἄλλων κληρονόμων, τὴν ὅλην περιουσίαν του.	Εἰς οὐδεμίαν περίπτωσιν ἡ μήτηρ τοιούτου τέκνου κληρονομεῖ τὸν πατέρα.

Γ. ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΩΝ ΕΡΜΑΦΡΟΔΙΤΩΝ, ΚΟΥΣΑ.

Ἑρμαφρόδιτος εἶναι τὸ ἄτομον ὅπερ ἀνήκει εἰς ἀμφότερα τὰ φῦλα. Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ τετάρτου Καλίφου Ἀλῆ Ἐμὴρ

Παρὰ τοῖς Σιτταις.	*Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ τοῖς Σαφίταις.*
φῦλ Μουμενὴν, ὁ Ἑρμαφρόδιτος λαμβάνει τὸ ἥμισυ τῆς εἰς τὸν ἄνδρα καὶ τὸ ἥμισυ τῆς εἰς τὴν γυναῖκα ἀνηκούσης κληρονομικῆς μερίδος.	Κατὰ τὰς αἱρέσεις ταύτας, τὸ φῦλον τοῦ Ἑρμαφροδίτου ὁρίζεται συνεπείᾳ τῆς πρὸς γάμον ἐκδηλουμένης ἐπιθυμίας. Ἐὰν μὲν συζευχθῇ μετ' ἀνδρὸς, τότε κληρονομεῖ τὴν εἰς γυναῖκα ἀνήκουσαν μερίδα· ἂν δὲ ἐξ ἐναντίας θέλῃ νὰ νυμφευθῇ γυναῖκα λαμβάνει τὴν εἰς τὸν ἄνδρα ἀνήκουσαν.
Κατ' ἄλλους νομικοὺς, ὁ Ἑρμαφρόδιτος πρέπει νὰ καταταχθῇ εἰς τὸ φῦλον, οὗτινος τὰ χαρακτηριστικὰ ἐπικρατοῦσι, καὶ τότε ἀποδίδουσιν εἰς αὐτὸν τὴν εἰς τὸ φῦλόν του ἀνήκουσαν μερίδα.	
Ὡς χαρακτηριστικὰ δὲ θεωροῦνται·	
1) Ὁ ἀριθμὸς τῶν πλευρῶν· καὶ ἂν μὲν ἦναι περιττὸς, ὁ Ἑρμαφρόδιτος θεωρεῖται ἀνὴρ, ἂν δὲ ἄρτιος θεωρεῖται γυνή.	
2) Τὸ μέρος ἐξ οὗ ἐξέρχεται τὸ οὖρος.	

ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙ ΝΑΥΑΓΙΟΥ Η ΚΑΤΑΠΤΩΣΕΩΣ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣ.

Ἐὰν πολλὰ πρόσωπα, δικαιούμενα νὰ κληρονομήσωσιν ἀμοιβαίως ἄλληλα συναποθάνωσιν εἴτε ἐν ναυαγίῳ εἴτε ἐν τῇ καταπτώσει οἰκίας εἰς τρόπον, ὥστε δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξακριβωθῇ ποῖον ἀπέθανε τελευταῖον, διαδέχονται καθολικῶς ἄλληλα, καὶ ἡ ἐκ τούτου ἀποτελουμένη ὁμὰς μεταβαίνει εἰς τοὺς νομίμους κληρονόμους ἑκάστου τῶν συναποθανόντων. Οὕτω π. χ. ἐὰν τέσσαρες ἀδελφοὶ ἀποθάνωσι συγχρόνως, ἐξ ὧν ὁ μὲν πρωτότοκος εἶχεν 150 δηνάρια, ὁ δὲ δευτερότοκος 90, ὁ δὲ τριτότο-

Παρὰ τοῖς Σιΐταις.

κος 300 καὶ ὁ τελευταῖος μηδέν, οἱ τρεῖς νεώτεροι κληρονομοῦσιν ἀπὸ τὸν πρωτότοκον 50 δηνάρια ἕκαστος, οἱ τρεῖς ἄλλοι κληρονομοῦσιν 30 δηνάρια ἕκαστος ἀπὸ τὸν δευτερότοκον, καὶ τέλος οἱ τρεῖς ἄλλοι κληρονομοῦσιν 100 δηνάρια ἕκαστος ἀπὸ τὸν τριτότοκον, ἀδιαφόρως ἐὰν ἐκ τῆς ἀμοιβαίας ταύτης κληρονομίας αὐξάνῃ ἡ μερίς τινος ἐξ αὐτῶν.

Ἐντεῦθεν ἕπεται ὅτι ἡ κληρονομία τοῦ πρωτοτόκου ἀδελφοῦ θέλει εἶσθαι 130 δηνάρια, ἡ τοῦ δευτεροτόκου 150, ἡ τοῦ τριτοτόκου 80, καὶ ἡ τοῦ τελευταίου 180.

Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ τοῖς Σαφίταις.

Ε'. ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΕΙΔΩΛΟΛΑΤΡΑΙΣ.

Παρὰ τοῖς εἰδωλολάτραις, *μεταξὺ* συγγενῶν εἰς βαθμὸν, καθ' ὃν κατὰ τὸν μουσουλμανικὸν νόμον ἀπαγορεύεται· οὕτως ὁ υἱὸς δύναται νὰ νυμφευθῇ τὴν μητέρα, καὶ ν' ἀποκτήσῃ τέκνα.

Κατὰ τὴν γνώμην νομικῶν τινων, οἷον τοῦ Γιουνὴς Ἴπνι Ἀβδουρραχμὰν Μουχεκῆ, οἱ εἰδωλολάτραι, οἵτινες συνῆψαν τοιοῦτον γάμον καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντα τέκνα οὐδὲν κληρονομικὸν δικαίωμα ἀποκτῶσιν.

Τοιοῦτοι γάμοι εἶναι παράνομοι καὶ δὲν παρέχουν δικαίωμα πρὸς διαδοχήν.

Ἄλλοι νομοδιδάσκαλοι, καὶ ἰδίως ὁ Σεὶχ Μουφὴδ καὶ Μουχτὰρ Ἴπν Σαδὰν, παραδέχονται τὴν ἐναντίαν ἰδέαν· ὅθεν νυμ-

Παρὰ τοῖς Σιΐταις.

φευθέντος τινὸς τὴν μητέρα του καὶ ἀποθανόντος ἄνευ τέκνων, αὕτη κληρονομεῖ τὸ ἥμισυ τῆς περιουσίας του ὡς χήρα, καὶ τὸ ἓν τρίτον ὡς μήτηρ.

Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ τοῖς Σαφίταις.

§ 7. Τὸ πρὸς διανομὴν τῆς κληρονομίας ἐκλεγόμενον ὑπὸ τῶν κληρονόμων ἢ ὑπὸ τοῦ Καδῆ διοριζόμενον πρόσωπον πρέπει νὰ ἦναι ἐνῆλιξ, μουσουλμάνος τὴν θρησκείαν, ὑγιὴς τὸν νοῦν, χρηστὸς τὰ ἤθη καὶ εὐϋπόληπτος. Ὀνομάζεται *κασὴμ* καὶ λαμβάνει μισθὸν ἐκ τῶν εἰς τὴν διανομὴν ἐνδιαφερομένων.

Ἡ διανομὴ δύναται νὰ ἔχῃ ἀντικείμενον ἢ πράγματα τοῦ αὐτοῦ εἴδους *μουτεσαβὴ οὐλ-ἐδτζὰ*, ἢ πράγματα διαφόρου εἴδους, *μουτεφαβὴτ οὐλ-ἐδτζά*. Ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει, ἡ διανομὴ οὐδεμίαν δυσκολίαν παρουσιάζει, ἐν τῇ δευτέρᾳ ὅμως ὁ *κασὴμ* ὀφείλει νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν ὄχι μόνον τὸν ἀριθμὸν, ἢ τὴν ποσότητα τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ προσέτι τὴν ποιότητα, καὶ τὴν ἀξίαν των.

Ἐὰν πρᾶγμά τι ἦναι τοιοῦτον ὥστε δὲν δύναται νὰ διανεμηθῇ χωρὶς νὰ χάσῃ ὅλην τὴν ἀξίαν του, θέλει ἀποφασίσει διὰ κλήρου εἰς τίνα τῶν κληρονόμων πρέπει ν' ἀποδοθῇ· κατὰ τὸν ἑξῆς δὲ τρόπον ἐκτελεῖ ὁ *κασὴμ* τὴν ἐργασίαν ταύτην. Κάμνει τόσας μερίδας, ὅσα εἶναι τὰ μέρη μεταξὺ τῶν ὁποίων θέλει γίνει ἡ διανομὴ, καὶ σημειῶν αὐτὰς ἐντὸς κλήρων σύρει ἕνα ἐξ αὐτῶν δι' ἕκαστον κληρονόμον, ὅστις λαμβάνει τὴν ἐν τῷ κλήρῳ σημειουμένην μερίδα· ἢ δύναται νὰ κάμῃ τόσους κλήρους, ὅσαι εἶναι αἱ μερίδες, καὶ νὰ γράψῃ ἐπὶ τῶν κλήρων ἀριθμοὺς ἀνταποκρινουμένους ἐπὶ ἐκείνων οὓς ἐσημείωσεν ἐπὶ τῶν μερίδων, καὶ νὰ σύρῃ ἕνα κλῆρον δι' ἕκαστον τῶν διανεμομένων προσώπων.

Ἐὰν πρᾶγμά τι δὲν δύναται νὰ διανεμηθῇ, χορηγεῖται ἡ ἐπικαρπία αὐτοῦ εἴς τινα τῶν συγκληρονόμων, ὑποχρεούμενον νὰ χορηγῇ εἰς τοὺς λοιποὺς τὸ ἀναλογοῦν αὐτοῖς μέρος ἐκ τῶν καρπῶν καὶ τῶν ἄλλων εἰσοδημάτων τοῦ κτήματος.

Πρὸ τῆς διανομῆς τῆς κληρονομίας πρέπει νὰ πληρωθῶσιν ἐξ αὐτῆς τὰ τῆς κηδείας ἔξοδα, τὰ χρέη τοῦ τεθνεῶτος, καὶ νὰ δοθῶσι τὰ εἰς φιλάνθρωπον ἢ εὐσεβῆ σκοπὸν ἀφεθέντα.

Εἰς τὴν διανομὴν περιλαμβάνονται ἄνευ διακρίσεως κινητὰ καὶ ἀκίνητα, κύρια καὶ προσαυξήματα.

Τὰ μετὰ τὴν διανομὴν ἀναφανέντα χρέη πληρόνοντα παρ' ἑκάστου τῶν κληρονόμων ἀναλόγως τῆς κληρονομικῆς του μερίδος.

Ἡ περὶ ἀκυρώσεως κληρονομικῆς τινος μερίδος, ὡς ἐπιβλαβοῦς εἰς τοὺς λοιποὺς συγκληρονόμους, ἀγωγὴ δύναται νὰ κινηθῇ ἐπὶ τῇ καταθέσει μαρτύρων· ἐν ἐλλείψει τοιούτων ἐπάγεται εἰς τοὺς ἐναγομένους συγκληρονόμους ὁ ὅρκος ὅτι δὲν θεωροῦσι τὴν διανομὴν γενομένην ἀδίκως· ἐὰν ἡ μέμψις ἀποδειχθῇ βάσιμος, ἡ διανομὴ ἀκυροῦται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

ΣΕΧΑΔΕΤ, ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεὶ οὐὶ μεράμ, Μέρ. Β. σ. 210—215.— *Πὶστ πὰπ*, σ. 485.— *Κὶσφ ἐνδὰρ*, σ. 871.— *Χαλὴλ ἰθζὰζ*, σ. 511.— *Ἰχτιλαφὰτ οὐὶ ἐρπαὰ*, σ. 292.— M. d'Ohosson, T. VI, p. 214.

§ 1. Ἕκαστος Μουσουλμάνος ὀφείλει νὰ δώσῃ τὴν μαρτυρίαν του περὶ ὅλων τῶν πραγμάτων τὰ ὁποῖα γινώσκει, ἔστω καὶ κατὰ συγγενῶν ἢ φίλων.

Μόνη ἡ ἀπουσία τινος τὸν ἀπαλλάττει τῆς ὑποχρεώσεως ταύτης, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ *ἰτικιὰφ*, διότι καθὼς εἴδομεν ἀνωτέρω (βιβλ. *Ἰβαδὰτ*, κεφ. Ζ΄.) ὑποχρεοῦταί τις νὰ διακόψῃ τὰς πρὸς ἐξαγνισμὸν πράξεις διὰ νὰ καταθέσῃ ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων τὴν μαρτυρίαν του.

Οἱ ἀσθενεῖς δύνανται νὰ καταθέσωσιν αὐτὴν ἐν οἴκῳ, ἢ δι' ἐντολοδόχου, διοριζομένου ἐπὶ τούτῳ ἐνώπιον μαρτύρων.

Ὁ ἀποποιούμενος τὴν μαρτυρίαν του τιμωρεῖται.

Ἡ κατάθεσις τοῦ μάρτυρος δὲν πρέπει νὰ ἦναι προϊὸν βίας ἢ ἀπειλῆς, ἀλλ' ἔκφρασις τῆς ἐλευθέρας θελήσεως καὶ τῆς ἀληθείας.

§ 2. Ἐπιτήδειοι εἰς μαρτυρίαν εἶναι οἱ ἔχοντες τὰς ἑξῆς ἑπτὰ ἰδιότητας.

α΄.) *Ἐνηλικιότητα, μπουλούγ.*

Ἀπαράδεκτος εἶναι ἡ μαρτυρία ἀνηλίκου. Ἐν τούτοις, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν νομοδιδασκάλων τινῶν, ἐπὶ ποινικῶν ὑποθέσεων εἶναι παραδεκτὴ ἡ μαρτυρία παίδων ἐχόντων ἡλικίαν τοὐλάχιστον δέκα ἐτῶν. Τοιοῦτοι ὅμως μάρτυρες διὰ ν' ἀποτελέσωσιν ἀπόδειξιν πρέπει νὰ ἦναι πολλοὶ καὶ νὰ μὴν ἀντιφάσκωσι πρὸς ἀλλήλους.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται καὶ οἱ Σαφιῖται ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει παραδέχονται τὰς καταθέσεις ἀνηλίκων.

Σημ. Οἱ ὑπέργηροι ἐξεταζόμενοι ὡς μάρτυρες ἐξομοιοῦνται ὡς πρὸς τὸ ἀξιόπιστον μὲ τοὺς ἀνηλίκους.

β΄.) *Ἐλευθέραν τὴν χρῆσιν τῶν διανοητικῶν δυνάμεων, ἄκλ.*

Ἡ μαρτυρία ἀνθρώπων μὴ ὑγιῶν τὸν νοῦν εἶναι ἀνεπαρκής. Ἐν τούτοις ὁ δικαστὴς δύναται νὰ τὴν παραδεχθῇ ἐὰν πεισθῇ ὅτι ὁ ἀσθενὴς τὸν νοῦν ἀντελήφθη τοῦ γεγονότος, ὅπερ πρόκειται νὰ καταθέσῃ, κατὰ τὸ διάλειμμα ἐχεφροσύνης, καὶ ὅτι εὑρίσκεται ἐν τοιαύτῃ καταστάσει καθ' ἣν στιγμὴν πρόκειται νὰ τὸ καταθέσῃ.

γ΄.) *Ὀρθόδοξον πίστιν, ἰμάμ.*

Ἄπιστος δὲν εἶναι δεκτὸς διὰ νὰ μαρτυρήσῃ ἐπὶ δικαστηρίου μήτε ὑπὲρ, μήτε κατὰ μουσουλμάνου, καθότι ὑποτίθεται ὅτι ἐνεργεῖ ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν φόβου ἢ μεροληψίας.

Ἡ ἰδιότης αὕτη τοῦ μάρτυρος πρέπει ν' ἀποδεικνύηται εἴτε διὰ τῆς βεβαιώσεως τοῦ *χακὴμ σὲρ*, εἴτε διὰ καταθέσεως μαρτύρων. Οἱ ἀρνησίθρησκοι εἶναι ἀνίκανοι πρὸς μαρτυρίαν.

δ΄.) *Χρηστότητα ἠθῶν, ἀδαλέτ.*

Ὁ μάρτυς πρέπει νὰ ἦναι πρόσωπον ἐγνωσμένης τιμιότητος οὐδέποτε κατηγορηθὲν ἢ ἀποδειχθὲν ὡς διαπραξάμενον πρᾶξιν κακοήθη. Ἐλαφρὰ ὅμως σφάλματα δὲν τὸν καθιστῶσιν ἀνεπιτήδειον εἰς μαρτυρίαν.

Ὁ ἀποδοκιμάζων τοὺς θεμελιώδεις θρησκευτικοὺς νόμους δὲν εἶναι δεκτὸς εἰς μαρτυρίαν. Τοῦτο δὲν ἐφαρμόζεται ἐπὶ τῶν διαφωνιῶν, αἵτινες ἀφορῶσιν ἐπουσιώδεις κανόνας καὶ ἀποτελοῦσι τὰς αἱρέσεις.

Ὁ αἰσχρολογῶν καὶ ὁ ὑβρίζων τοὺς ἄλλους δι' ἐκφράσεων ἀσέμνων δὲν εἶναι δεκτὸς ὡς μάρτυς, ἐκτὸς ἐὰν ἀνεκάλεσε τὰ λεχθέντα καὶ ἐξεδήλωσε τὴν μεταμέλειάν του.

Ἀνεπιτήδειοι εἰς μαρτυρίαν εἶναι·

Οἱ δεδομένοι εἰς τὸν χορὸν καὶ τὰ παίγνια ἐμπαθῶς, οἷον τὸ χαρτοπαίγνιον, τὴν πεσσείαν (δάμαν), τὸ ζατρίκιον, τὸν κύβον κλπ. ἀδιαφόρως ἂν διὰ χρήματα ἢ ὄχι. Οἱ θαυματοποιοί, οἱ οἰνοπόται, καὶ οἱ ἐν καιρῷ εἰρήνης φοροῦντες μετάξινα ἐνδύματα, ἀποβάλλονται ἐπίσης ὡς μάρτυρες.

Ἕκαστος μάρτυς εἶναι ὑπεύθυνος διὰ τὸ εἰλικρινὲς τῆς καταθέσεώς του.

Ἐὰν διάδικός τις προσάγῃ ἐν γνώσει ψευδομάρτυρας, ἐπὶ τῇ καταθέσει τῶν ὁποίων ὁ δικαστὴς τῷ ἐπιδικάζει ἀντικείμενόν τι, τοῦτο θεωρεῖται διὰ παντὸς ὡς παρανόμως ἀποκτηθὲν καὶ εἶναι

χαράμ᾽ ἐὰν δὲ ὁ διάδικος δὲν ἐγίνωσκεν ὅτι ὁ μάρτυς ἤθελε δώσει ψευδῆ μαρτυρίαν δὲν εὐθύνεται.

ε΄.) Ἀνύποπτον, *ἰρτιφάη-τουχμέτ.*

Δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχῃ αἰτία, καθιστῶσα πιστευτὸν, ὅτι ὁ μάρτυς δὲν θὰ καταθέσῃ ὅλην τὴν ἀλήθειαν, ἕνεκα τῶν μετὰ τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἑτέρου διαδίκου σχέσεών του. Ἐξαιρετέοι ἑπομένως εἶναι·

Ὁ συνεταῖρος εἰς ὑπόθεσιν εἰς ἣν ἐνδιαφέρεται.

Ὁ ὀφειλέτης ὡς πρὸς τὸν δανειστήν του.

Ὁ κύριος ὡς πρὸς τὸν ἀπελεύθερον δοῦλον του.

Ὁ ἐκ διαθήκης κληρονόμος εἰς τὰς ἀφορώσας τὴν κληρονομίαν δίκας.

Ὁ ἐντολοδόχος εἰς τὰς ὑποθέσεις τοῦ ἐντολέως.

Ὁ διακείμενος ἐχθρικῶς κατά τινος διαδίκου.

Ἀπόδειξις περὶ τῆς ὑπάρξεως τῆς ἔχθρας ὑπάρχει, ἐὰν ὁ μάρτυς ἤθελεν εἴπῃ, ὅτι ἀρέσκεται εἰς τὴν δυστυχίαν τινος διαδίκου καὶ ὅτι λυπεῖται εἰς τὴν εὐτυχίαν του.

Κατ᾽ ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται καὶ οἱ Σαφῖται παραδέχονται τὴν μαρτυρίαν ἐχθροῦ, οὗσαν εὐνοϊκήν.

Ἐὰν ἡ ἔχθρα προέρχηται ἐκ θρησκευτικῶν ἐρίδων, ἡ μαρτυρία θεωρεῖται ἰσχυρὰ, ὁσάκις εἶναι εὐνοϊκὴ ὑπὲρ τοῦ διαδίκου.

Προσωπικαὶ σχέσεις καὶ συγγένειαι, ὅσον ζεναὶ καὶ ἂν ἦναι αὗται, δὲν εἶναι λόγος ἐξαιρέσεως· μόνων τῶν τέκνων ἡ μαρτυρία δὲν εἶναι δεκτὴ κατὰ τῶν γονέων των, εἰμὴ ὁσάκις εἶναι πρὸς ὄφελος αὐτῶν.

Κατ᾽ ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ τοῖς Σαφίταις, ἀπ᾽ ἐναντίας, ἡ κατὰ τῶν γονέων κατάθεσις τῶν τέκνων δὲν εἶναι δεκτὴ, εἰμὴ καθόσον εἶναι ἐπιβλαβὴς πρὸς αὐτούς· ἡ δὲ κατὰ τῶν τέκνων κατάθεσις τῶν γονέων δὲν εἶναι ἐπίσης δεκτὴ ὑπὸ τὸν αὐτὸν ὅρον.

Οἱ σύζυγοι δύνανται νὰ μαρτυρήσωσιν ὑπὲρ ἀλλήλων.

Κατ᾽ ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται δὲν παραδέχονται τοιαύτην μαρτυρίαν μήτε ὑπὲρ, μήτε κατὰ τοῦ ἑτέρου τῶν συζύγων.

Λαβόντος μάρτυρός τινος παρὰ τοῦ ἑνὸς τῶν διαδίκων δῶρα, ὁ ἕτερος δικαιοῦται νὰ τὸν ἐξαιρέσῃ, διότι ἡ πρᾶξις αὕτη καθιστᾷ τὴν κατάθεσιν μὴ εἰλικρινῆ.

Εἰς τὰς γαμικὰς διαφορὰς ὀφείλεται ἀμοιβή τις εἰς τοὺς μάρτυρας.

Ἡ κατάθεσις τῶν ὑπηρετῶν καὶ τῶν ξενιζομένων εἶναι ἰσχυρὰ, ὅταν ἦναι πρὸς ὄφελος τοῦ κυρίου ἢ τοῦ ἐστιῶντος, ἀπ᾽ ἐναντίας δὲ, κατὰ τὸ τῶν Ἀζεμιτῶν βιβλίον *δουρ οὐ-μουχτάρ*, ἡ κατάθεσις τοῦ κυρίου δὲν εἶναι δεκτὴ πρὸς ὄφελος τῶν δούλων του.

Ὁσάκις ἐξητάσθη ὡς μάρτυς ἀνῆλιξ, εἰδωλολάτρης ἢ διεφθαρμένος, *φασὴκ*, χωρὶς νὰ προταθῇ κατ᾽ αὐτῶν ἐξαίρεσις, διότι ὁ λόγος τῆς ἐξαιρέσεώς των, μὴ ὢν γνωστὸς κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς συζητήσεως, ἀνεκαλύφθη κατόπιν, ἡ κατάθεσίς των μένει ἰσχυρὰ, ἐὰν ὁ λόγος τῆς ἐξαιρέσεως δὲν ὑπάρχῃ πλέον καθ᾽ ἣν στιγμὴν ἤθελε προσβληθῇ ἡ κατάθεσις αὕτη· π. χ. ὅταν ὁ ἀνῆλιξ ἐγένετο ἐνῆλιξ, ὁ εἰδωλολάτρης ἐδέχθη τὸν ἰσλαμισμὸν καὶ ὁ διεφθαρμένος ἔπαυσε νὰ ἦναι τοιοῦτος.

Δοῦλος δὲν εἶναι δεκτὸς νὰ μαρτυρήσῃ κατὰ τοῦ πάτρωνός του, ἐκτὸς ἂν, κατὰ τὴν γνώμην νομοδιδασκάλων τινων, ἡ μαρτυρία του ὠφελῇ τὸν πάτρωνα.

ς΄.) Ἀπαιτεῖται προτέτι ἵνα *ὁ μάρτυς ἔχῃ γνῶσιν τοῦ πράγματος περὶ οὗ καλεῖται νὰ μαρτυρήσῃ, ἤτοι.*

Ὁ μάρτυς πρέπει νὰ ἔχῃ ἀκριβῆ γνῶσιν τοῦ ἀντικειμένου περὶ οὗ ἐξετάζεται· ἤτοι ν᾽ ἀντελήφθη διὰ τῆς ὁράσεως ἢ διὰ τῆς ἀκοῆς πᾶν ὅ,τι καταθέτει.

Ὁ αὐτόπτης μάρτυς ὀνομάζεται *σαχίδι ἄσλ*, ὁ δὲ αὐτήκοος, *σαχίδι φέρε.*

Ἡ βεβαίωσις τοῦ μάρτυρος ὅτι ἀντελήφθη διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ὅ,τι καταθέτει εἶναι ἀναπόφευκτος εἰς τὰ βαρέα ἐγκλήματα, οἷον φόνον, μοιχείαν, ἐκβίασιν. Τὸ αὐτὸ ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ μαρτυριῶν ἀναγομένων εἰς τὴν γέννησίν τινος ἢ εἰς τὴν διὰ τῆς τροφοῦ συγγένειαν.

Οἱ ἐξ ἀκοῆς καταθέτοντες μάρτυρες εἶναι δεκτοὶ προκειμένου περὶ γεγονότων ἀναγομένων εἰς τὴν γέννησιν καὶ τὸν θάνατόν τινος ἐν γένει, ἢ εἰς τὴν κατοχὴν κλπ.

Κατ᾽ ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται παραδέχονται τοὺς ἐξ ἀκοῆς μάρτυρας προκειμένου περὶ χουκούκ οὔν νάς, οὐχὶ δὲ καὶ περὶ τοῦ κισάς. (Ὅρα κατωτ. τμ. Δ. κεφ. γ΄.)

Οὐδεμία δικαστικὴ ἀπόφασις δύναται νὰ στηριχθῇ ἐπὶ μόνης τῆς καταθέσεως προσώπου μὴ λαβόντος γνῶσιν τῆς ὑποθέσεως εἰμὴ ἐξ ἀκοῆς. Ἐν τούτοις, ὑπάρχοντος ἑνὸς μάρτυρος αὐτόπτου, δύο ἕτεροι ἐξ ἀκοῆς μάρτυρες δύνανται ν᾽ ἀναπληρώσωσι δεύτερον αὐτόπτην μάρτυρα. Κατὰ τὴν γνώμην νομοδιδασκάλων τινων, εἷς αὐτόπτης μάρτυς ἀρκεῖ, ὑπάρχοντος καὶ ἑτέρου τινος ἐξ ἀκοῆς μάρτυρος.

Εἰς τὰς ἑξῆς περιπτώσεις εἷς ἐξ ἀκοῆς μάρτυς ἀναπληροῖ ἕνα αὐτόπτην·

1.) Ὅταν αὐτόπτης μάρτυς ἐπιφορτίζῃ τινὰ νὰ δώσῃ κατάθεσίν τινα ἀντ᾽ αὐτοῦ.

2.) Ὅταν πρόσωπόν τι ἐπαναλαμβάνῃ τὴν κατάθεσιν μάρτυρος

αὐτόπτου τὴν ὁποίαν ἤκουσε διδομένην ἐνώπιον τοῦ *καδῆ* ἢ τοῦ *χακὴμ σὲρ*.

3.) Ὅταν τις καταθέτῃ, ὅτι ἕτερόν τι πρόσωπον κατέθεσεν ἀληθῶς ὑπὲρ ὡρισμένου τινὸς προσώπου.

Μόνον ὁσάκις δὲν ὑπάρχουσιν αὐτόπται μάρτυρες εἶναι δεκτοὶ οἱ ἐξ ἀκοῆς.

Ὅταν τις δηλώσῃ ὅτι ἔχει γνῶσιν περιστατικοῦ, σχέσιν ἔχοντος πρὸς τὸ ἀντικείμενον τῆς δίκης, ὑποχρεοῦται καλούμενος νὰ προσέλθῃ ὡς μάρτυς· δύναται ὅμως ν' ἀποβληθῇ, ἐὰν βεβαιωθῇ ὅτι ἔκαμε τὴν δήλωσιν ταύτην, παρορμηθεὶς ἀπὸ διάδικον μὴ ἔχοντα δικαίωμα νὰ προσάξῃ μάρτυρας.

Εἰς τὰς πολιτικὰς δίκας δὲν εἶναι δεκταὶ καταθέσεις προσώπων μὴ ὑπὸ τῶν διαδίκων κληθευθέντων ὡς μαρτύρων· λαμβάνονται ὅμως ὑπ' ὄψιν εἰς ὑποθέσεις ἀφορώσας παραβάσεις τῶν θρησκευτικῶν παραγγελμάτων καὶ εἰς δίκας σκοτεινάς.

ζ'.) Ἡ γέννησις τοῦ μάρτυρος πρέπει νὰ ἦναι ἄμεμπτος, *τεχαρὲτ μεβλὲδ*, πρέπει ὁ μάρτυς νὰ ἦναι γεννημένος νομίμως. Ἡ κατάθεσις προσώπων μὴ τοιούτων εἶναι δεκτὴ ἐπὶ βαρέων ἐγκλημάτων, οἷον φόνου καὶ μοιχείας, οὐχὶ δὲ καὶ ἐπὶ πολιτικῶν ὑποθέσεων.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται καὶ οἱ Σαφῖται δέχονται ἄνευ διακρίσεως τὴν μαρτυρίαν προσώπων παρανόμως γεννηθέντων.

§ 3. Ὡς πρὸς τὸν εἰς τὰς διαφόρους περιπτώσεις ἀπαιτούμενον ἀριθμὸν τῶν μαρτύρων διακριτέον, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐρρέθη, τοὺς ἐκ τοῦ Θεοῦ πηγάζοντας νόμους, *χουκοὺκ οὐλλὰχ*, ἀπὸ τοὺς ἐκ τῶν ἀνθρώπων *χουκοὺκ οὔρ-ρας*.

Εἰς τὰς κατὰ τοὺς *χουκοὺκ οὐλλὰχ* δικαζομένας δίκας ἀπαιτοῦνται δύο τουλάχιστον ἄρρενες μάρτυρες· ἡ κατάθεσις ἑνὸς μόνου μάρτυρος, καίτοι ἐνισχυομένη ἀπὸ τὴν κατάθεσιν ἑκατὸν γυναικῶν, δὲν εἶναι ἰσχυροτέρα τοῦ ὅρκου, ὃν ἐπὶ διαζυγίων δίδει ὁ σύζυγος.

Εἰς τὰς περὶ μοιχείας, περὶ παιδεραστίας, περὶ ἀσελγείας μεταξὺ γυναικῶν παρὰ φύσιν ποινικὰς δίκας, ἀπαιτοῦνται αἱ καταθέσεις τεσσάρων ἀνδρῶν, ἢ τριῶν ἀνδρῶν καὶ δύο γυναικῶν, ἢ δύο ἀνδρῶν καὶ τεσσάρων γυναικῶν.

Τὰ ἐγκλήματα τῆς κλοπῆς, τῆς παρὰ φύσιν μεταξὺ ἀνδρῶν ἀσελγείας, τῆς ἀρνησιθρησκείας, τῆς χρήσεως ποτῶν ἀπηγορευμένων πρέπει ν' ἀποδεικνύωνται ὑπὸ δύο τουλάχιστον μαρτύρων ἀρρένων.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Εἰς τὸ περὶ μοιχείας ἔγκλημα, οἱ Ἀζεμῖται καὶ οἱ Σαφῖται ἀπαιτοῦσι τέσσαρας μάρτυρας. Ἐπὶ ἄλλων δ' ἐγκλημάτων καὶ ἐπὶ τοῦ κισάς. (ὅρα κατωτ. Τμ. Δ, κεφ. γ'.) ἀπαιτοῦσιν ἀναγκαίως τὰς καταθέσεις δύο ἀνδρῶν, οὐδόλως παραδεχόμενοι τὰς τῶν γυναικῶν.

§ 4. Εἰς τὰς ἀναγομένας εἰς τὸ *χουκοὺκ οὐρ-ρὰς* ὑποθέσεις τρία συστήματα μαρτυριῶν δύνανται νὰ ὑπάρχωσιν·

α'.) Εἰς ἀντικείμενα ἰδίως ἀφορῶντα τὸ διαζύγιον, τὴν ἐντολήν, τὴν ἔκφρασιν τῆς τελευταίας θελήσεως, τὴν συγγένειαν, τὴν ἀνατολὴν τῆς σελήνης, ἰδίως κατὰ τὸ τέλος τῆς ἑορτῆς τοῦ *Ραμαζὰν*, (τὴν πρώτην τοῦ μηνὸς *σεβὰλ*) καὶ κατὰ τὴν ἑορτὴν *φὶτρ*, ἀπαιτεῖται ἡ κατάθεσις δύο τουλάχιστον ἀνδρῶν.

β'.) Ἡ κατάθεσις ἑνὸς ἀνδρὸς καὶ δύο γυναικῶν, ἢ ὁ ὅρκος τοῦ μηνυτοῦ ἢ ἐνάγοντος εἰς τὰς ὑποθέσεις, τὰς ἀφορώσας φόνον, γάμον, ἀπελευθέρωσιν δούλου, τὰ χρέη, τὸ ἐμπόριον, τὴν βιαίαν κατοχήν, τὸν καταρτισμὸν τῶν συναλλαγμάτων, τὸ ἐνέχυρον, τὴν ἕνεκα φόνου πρὸς ἐξάλειψιν τοῦ ἀξιοποίνου διδομένην ἀποζημίωσιν, καὶ τ' ἀφιερώματα.

γ'.) Ἡ κατάθεσις γυναικῶν εἰς ὑποθέσεις, ἀφορώσας τὴν βεβαίωσιν τῆς γεννήσεως, τὴν πήρωσιν (σωματικὴν βλάβην) γυναικῶν, τὴν ἐμφάνισιν τῆς ἥβης, καὶ τὴν ἐκ γάλακτος συγγένειαν.

§ 5. Ὁ βαθμὸς τῆς πειστικότητος τῶν μαρτύρων εἶναι διάφορος. Ἡ κατάθεσις ἀνθρώπου τιμίου, *ἀδηλ*, διάγοντος βίον ἄμεμπτον, εἶναι προτιμοτέρα τῆς καταθέσεως προσώπου ἧττον τιμίου καὶ ἠθικότητος ὑπόπτου.

Ἐὰν ἡ κατάθεσις μάρτυρος αὐτόπτου ἀντιφάσκῃ πρὸς τὴν μαρτυρίαν μάρτυρος ἐξ ἀκοῆς, ἡ πρώτη εἶναι ἐπικρατεστέρα.

Ἐὰν μάρτυς αὐτόπτης παρευρισκόμενος εἰς τὴν κατάθεσιν μάρτυρος ἐξ ἀκοῆς δὲν ζητήσῃ παραχρῆμα νὰ ἐπανορθώσῃ αὐτήν, ἀλλὰ πράξῃ τοῦτο ἀφοῦ ἤδη ὁ *χακὴμ σὲρ* ἀπεφάνθη, δὲν δύναται πλέον νὰ γίνῃ καμμία διόρθωσις. Ἀλλ' ἐὰν ὁ *χακὴμ σὲρ* πρὶν ἢ ἀποφασίσῃ προκαλῇ τὴν κατάθεσιν αὐτόπτου μάρτυρος, τούτου δὲ ἡ κατάθεσις ἀντίκειται εἰς τὴν τοῦ ἐξ ἀκοῆς, ὀφείλει ν' ἀποφανθῇ συμφώνως πρὸς τὴν κατάθεσιν τοῦ αὐτόπτου μάρτυρος.

Ἡ μαρτυρικὴ ἀπόδειξις εἶναι πλήρης, ὅταν κατ' οὐσίαν δὲν ὑπάρχει μεταξὺ τῶν μαρτύρων ἀντίφασις, π. χ. ὅταν ὁ μὲν εἷς μάρτυς καταθέτει ὅτι εἶδέ τινα ἀφαιροῦντα βιαίως τὸ πρᾶγμα, ὁ δ' ἕτερος ὅτι τὸν εἶδεν ἀφαιροῦντα αὐτὸ λάθρα, δὲν ὑπάρχει ἀντίφασις, διότι ἀμφότεροι οἱ μάρτυρες εἶναι σύμφωνοι ὡς πρὸς τὸ ὅτι ἡ κατοχὴ τοῦ πράγματος ἐλήφθη παρανόμως. (Ἴδε τὸ ἐπ. κεφ. *γκάσπ.*)

Ἀναιρουμένων ἀμοιβαίως τῶν καταθέσεων τῶν μαρτύρων, ὁ *χακὴμ σὲρ* δύναται νὰ ἐπιβάλῃ ὅρκον εἰς τὸν ἐνάγοντα, ὅστις ὀφείλει νὰ εἰσάξῃ κατόπιν τροποποιημένην τὴν ἀπαίτησίν του καὶ τότε πρὸς ἀπόφασιν τῆς ὑποθέσεως, λαμβάνονται ὡς βάσις αἱ καταθέ-

σεις, αἵτινες συμπίπτουν μὲ τὴν τροποποιηθεῖσαν ἀπαίτησιν τοῦ ἐνάγοντος.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Ἐν περιπτώσει ἀντιφάσεως τῶν μαρτύρων, οἱ Ἀζεμῖται δὲν πιστεύουσιν μήτε τὰς μέν, μήτε τὰς δέ. Οἱ δὲ Σαφιῖται, ὑπαρχούσης ἀντιφάσεως ἐπὶ τῆς ποσότητος καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῆς ὑπάρξεως τῆς ἀπαιτήσεως, παραδέχονται τοὺς μάρτυρας, οἵτινες ὁρίζουσι τὸ μικρότερον ποσόν· ἀπόκειται δὲ εἰς τὸν ἐνάγοντα νὰ προσάξῃ νέους μάρτυρας πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ὑπάρξεως τοῦ περιπλέον· ὅθεν ἐὰν ὁ μὲν τῶν μαρτύρων λέγῃ ὅτι ἡ ὀφειλὴ εἶναι 100 δηνάρια, ὁ δὲ 200, παραδέχονται ὡς ἀποδεικνυόμενον ὅτι ἡ ὀφειλὴ εἶναι 100.

Ὡσαύτως, ὑπαρχούσης μεταξὺ τῶν μαρτύρων διαφωνίας περὶ τῆς πρὸς πληρωμὴν προθεσμίας, ὁ ἐνάγων ἀφείλει δι' ὅρκου νὰ βεβαιώσῃ τίς ἡ ἀληθής.

Οὐδὲν ἔγκλημα διὰ μαρτύρων ἀποδεικνυόμενον δύναται νὰ μείνῃ ἀτιμώρητον, καὶ οὐδεμία πολιτικὴ ἀγωγὴ διὰ μαρτύρων ἐπίσης ἀποδεικνυομένη δύναται ν' ἀπορριφθῇ, ἢ νὰ μείνῃ ἀνεκτέλεστος.

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΑΝΑΓΟΜΕΝΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΤΗΣ ΚΥΡΙΟΤΗΤΟΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΓΚΑΣΠ, ΠΕΡΙ ΒΙΑΙΑΣ ΚΑΙ ΑΔΙΚΟΥ ΚΑΤΟΧΗΣ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεὶλ οὐλ μεράμ, Μέρος Β. σ. 169—172.— *Πὶστ πὰπ*, σ. 326—332.— *Κὲσφ—ἐνβὰρ*, σ. 310—325.— *Χαλὴλ ἰδζὰζ*, σ. 212—216.— *Ἰχτιλάφ. οὐλ-ἐρπαὰ*, σ. 153—156.— *Μουρατζᾶ Δοσσὼν*, Τ. ΣΤ. σ. 339—343.

Ὀνομάζεται γκὰσπ πᾶσα πρᾶξις, δι' ἧς ἀποκτᾷ τις ἀλλοτρίαν ἰδιοκτησίαν, ἐναντίων τῶν περὶ ἀποκτήσεων δικαιωμάτων τῆς κυ-

ριότητος διατάξεων τοῦ *σερῆ* (δηλ. τῶν ἐν τοῖς βιβλίοις *Οὐκουδὰτ* καὶ *Εἰκαὰτ* διατάξεων περὶ συναλλαγμάτων καὶ ἐνοχῶν.)

Τὸ παρανόμως ἀποκτηθὲν πρᾶγμα ὀνομάζεται *μαγσοὺπ*, ὁ δὲ κάτοχος αὐτοῦ *γκασήπ*.

Ἐὰν ἡ ἀφαίρεσις τοῦ ἀλλοτρίου πράγματος ἐγένετο λαθραίως, ὑπάρχει κλοπὴ καὶ οὐχὶ *γκάσπ*. (Ἴδε κατωτ. Τμῆμ. Δ., κεφ. 2. §. 5).

Ἕκαστος Μουσουλμάνος ὑποχρεοῦται ν' ἀποδώσῃ εἰς τὸν ἀληθῆ κύριον τὸ πρᾶγμα, ἅμα πληροφορηθεὶς ὅτι εἶναι *μαγσοὺπ* καὶ ἡ χρῆσις τοιούτου πράγματος θεωρεῖται παράνομος, *χαράμ*.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις θεωρεῖται χαράμ, μόνον ἡ παράνομος ἀπόκτησις τοῦ πράγματος, οὐχὶ δὲ καὶ ἡ χρῆσις αὐτοῦ.

Ὁ καταλαβὼν αὐθαιρέτως πρᾶγμά τι δὲν ὑποβάλλεται εἰς ἄλλην ποινὴν, εἰμὴ μόνον εἰς τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ ν' ἀποκαταστήσῃ αὐτὸ ἀκαίρεον εἰς τὸν ἰδιοκτήτην· ἐν περιπτώσει δ' ἀπωλείας τοῦ πράγματος, ὀφείλει νὰ πληρώσῃ τὴν ἀξίαν του.

Ὁ αὐθαιρέτως λαβὼν εἰς τὴν κατοχήν του δούλους ἢ κτήνη, εἶναι ὑπεύθυνος πρὸς τὸν κύριον διὰ πᾶσαν προσγενομένην προσαύξησιν, καὶ δὲν δικαιοῦται νὰ ζητήσῃ ἀποζημίωσιν διὰ τὴν κατὰ τὸ διάστημα τῆς κατοχῆς του αὔξησιν τῆς ἀξίας τοῦ πράγματος· οἷον διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ δούλου, διὰ τὴν διατήρησιν τοῦ ζώου καὶ διὰ τὴν ἐπισκευὴν οἰκίας.

Ὁ καλλιεργήσας ὅμως ἀγρὸν ξένον ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ κυρίου, ἀποκτᾷ τὸ δικαίωμα ν' ἀφαιρέσῃ τοὺς καρποὺς, ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ πληρώσῃ εἰς αὐτὸν τὸ *ἰδζρὲτ οὐλ μὶσλ*, δηλ. ποσότητα ἰσοδυναμοῦσαν μὲ τὴν ἀξίαν τοῦ μισθώματος, ὅπερ ὁ κύριος ἠδύνατο νὰ ὠφεληθῇ.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Κατὰ τοὺς Ἀζεμίτας καὶ Σαφιίτας ὁ κύριος δύναται κατ' ἐκλογὴν ἢ νὰ πληρωθῇ τὴν συνήθη ἀξίαν τοῦ μισθώματος, ἢ νὰ ὑποχρεώσῃ τὸν αὐθαιρέτως καταλαβόντα τὸ κτῆμα ν' ἀφαιρέσῃ τὴν σπορὰν καὶ τὴν φυτείαν του.

Ἐὰν ὁ αὐθαιρέτως καταλαβὼν πρᾶγμά τι τὸ πωλήσῃ ἢ τὸ μετακομίσῃ ἀλλαχοῦ, ὑποχρεοῦται, ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ κυρίου, ἐπαναφέρων αὐτὸ εἰς τὴν προτέραν θέσιν του, νὰ τὸ παραδώσῃ εἰς αὐτόν· ἄλλως ὁ κύριος δικαιοῦται, ἢ ν' ἀπαιτήσῃ τὸ πρᾶγμα, ἢ νὰ πληρωθῇ τὴν ἀξίαν του οὐχὶ μόνον παρὰ τοῦ ἀφαιρέσαντος αὐτὸ, ἀλλὰ παρὰ παντὸς κατόχου γινώσκοντος τὸ ἐλαττωματικὸν τῆς κατοχῆς.

Ὁ κύριος, ἀποδεικνύων τὴν ἐπὶ τοῦ πράγματος κυριότητά του, δύναται νὰ τὸ καταλάβῃ ὅπου τὸ ἀνεύρῃ.

Ὁ ἀγοράζων πρᾶγμά τι ἐν γνώσει τοῦ ὅτι δὲν ἀνήκει εἰς τὸν

πωλητὴν, εὐθύνεται ἀπέναντι τοῦ κυρίου, χωρὶς νὰ ἔχῃ δικαίωμα ἀναγωγῆς κατὰ τοῦ πωλητοῦ. Ἐὰν ὅμως κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς πωλήσεως καὶ τῆς παραδόσεως ἠγνόει ὅτι τὸ παρ' αὐτοῦ ἀγορασθὲν ἦτο *μαγσούπ* (δηλ. ἀπεκτήθη ἀδίκως), ὀφείλει μὲν ἀναμφιλέκτως νὰ τὸ ἀποδώσῃ εἰς τὸν κύριον, ἀλλ' ὁ αὐθαιρέτως καταλαβὼν τὸ πρᾶγμα (*γκασὴπ*), εἶναι ὑπόχρεως μόνος εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ κυρίου.

Ὑπαρχούσης ἀμφισβητήσεως περὶ τῆς ἀξίας τοῦ πράγματος, πιστεύεται ὁ κύριος, ἀφοῦ προηγουμένως ὁρκισθῇ περὶ αὐτῆς.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται καὶ οἱ Σαφίται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐπάγουσι τὸν ὅρκον περὶ τῆς ἀξίας τοῦ πράγματος εἰς τὸν *γκασήπ*.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΣΟΥΦΑ, ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΩΣ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεὶλ οὐλ μεράμ, Μέρος Β, σ. 172—176.— *Πὶστ πάπ*, σ. 217—230.— *Κέσφ ἐρβάρ*, σελ. 325—329.— *Ἰχτιλαφὰτ οὐλ ἐρταά*, σ. 156—160.— *Μουρατζᾶ Δοσσών*, Τ. ΣΤ, σ. 93—98.— Macnaghten Princip. etc. chap. IV., σ. 47—49, σ. 181—196.

Σουφὰ σημαίνει τὸ δικαίωμα δυνάμει τοῦ ὁποίου ἐπὶ ἀπαλλοτριώσεως πράγματός τινος ἀδιαιρέτου, ὁ συνιδιοκτήτης (ὀνομαζόμενος *σερὴκ κοινωνὸς*), δικαιοῦται νὰ προτιμηθῇ εἰς τὴν ἀπόκτησιν τοῦ ἀδιαιρέτως ἀπαλλοτριουμένου μέρους.

Σημ. α'. Τὸ δικαίωμα τοῦτο τῆς προτιμήσεως ἐκτείνουσιν οἱ Ἀζεμῖται καὶ εἰς τὸν γείτονα *ἐλτζάρ*, πλὴν μόνον ὁσάκις δὲν ὑπάρχουσιν συνιδιοκτῆται ἐξ ἀδιαιρέτου, ἢ ὑπάρχοντες δὲν κάμνουσι χρῆσιν τοῦ δικαιώματός των.

Σημ. β'. Οἱ συνιδιοκτῆται εἶναι κατὰ τὸ μουσουλμανικὸν δίκαιον δύο εἰδῶν· συνιδιοκτῆται ἐξ ἀδιαιρέτου καὶ συνιδιοκτῆται δυνάμει ἑταιρικοῦ συναλλάγματος.

Ὁ εἰς ὃν ἀνήκει τὸ δικαίωμα *σουφὰ* ὀνομάζεται *σεφῆ*, τὸ δὲ πρᾶγμα ἐφ' οὗ ἐξασκεῖται τοῦτο *μεσφοῦ*.

Τὸ τῆς προτιμήσεως δικαίωμα, *σουφὰ*, ἐξασκεῖται μόνον ἐπὶ ἀπαλλοτριώσεων, ἐν αἷς ὁ ἰδιοκτήτης λαμβάνει τὸ ἰσότιμον τοῦ ἀπαλλοτριουμένου πράγματος· διὸ ἐπὶ δωρεῶν καὶ ἄλλων χαριστικῶν ἢ ἀγαθοεργῶν πράξεων, ἐπὶ κληροδοτημάτων, ἐπὶ ἀφιερωμάτων, *μεβκούφ*, καὶ τῶν παρομοίων, δὲν λαμβάνει χώραν.

Ἐξασκεῖται ἐπὶ ἀκινήτων κτημάτων, *ἀκάρ*, ἀλλὰ μόνον τῶν διαιρετῶν, ὧν ἓν μέρος δύναται νὰ ἐκποιηθῇ χωριστά· ὅθεν δὲν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ ἐπὶ πωλήσεως μύλου, λουτῆρος, ἀρδευτικοῦ αὔλακος κλπ.

Ὁ *σεφῆ*, ἅμα λαβὼν γνῶσιν τῆς μελετωμένης ἐκποιήσεως, ὀφείλει νὰ ἐξασκήσῃ τὸ δικαίωμά του καὶ νὰ προσφερθῇ εἰς τὴν πληρωμὴν τοῦ τιμήματος. Ὁ δὲ πωλητὴς δὲν ὑποχρεοῦται νὰ παραδώσῃ τὸ πρᾶγμα, πρὸ τῆς πληρωμῆς τῆς ἀξίας του. Πᾶσα βραδύτης καὶ ἀμέλεια ἐκ μέρους τοῦ *σεφῆ* καταστρέφει τὸ δικαίωμά του· οὕτω, παρευρισκόμενος εἰς τὴν πώλησιν τοῦ πράγματος καὶ σιωπῶν μέχρι τοῦ καταρτισμοῦ τοῦ συναλλάγματος, χάνει τὸ δικαίωμά του.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται παραδέχονται ὅτι ἐκδηλωθείσης τῆς θελήσεως τοῦ *σεφῆ*, ὅτι θέλει ἐξασκήσει τὸ τῆς προτιμήσεως δικαίωμα, δὲν ὑπάρχει ὡρισμένη προθεσμία πρὸς παραγραφὴν αὐτοῦ.

Ἀπὸ τοῦ καταρτισμοῦ τοῦ συναλλάγματος χορηγεῖται τριῶν ἡμερῶν προθεσμία, πρὸς ἐξάσκησιν τοῦ τῆς προτιμήσεως δικαιώματος εἰς τοὺς ἀπόντας καὶ τοὺς ἔχοντας πληρεξούσιον. Οἱ κηδεμόνες τῶν ἀνηλίκων καὶ τῶν φρενοβλαβῶν ἐξασκοῦσι τὸ εἰς αὐτοὺς ἀνῆκον δικαίωμα προτιμήσεως, ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει, ὁ ἀνήλικος γενόμενος ἐνήλικος, καὶ ὁ φρενοβλαβὴς ἀνακτῶν τὴν χρῆσιν τοῦ λογικοῦ του, δύνανται νὰ ἐξασκήσωσι τὸ δικαίωμα τοῦτο.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σουνῖται ὁρίζουσι διαφόρους διὰ τοὺς ἀπόντας προθεσμίας πρὸς ἐξάσκησιν τοῦ δικαιώματος τῆς προτιμήσεως· καί τινες μὲν ὁρίζουσιν ἑνὸς ἔτους, ἄλλοι ἑνὸς ἔτους καὶ εἴκοσιν ἡμερῶν, καὶ ἄλλοι ἀνωτέραν ἢ κατωτέραν.

Τὸ δικαίωμα *σουφὰ* μεταβιβάζεται εἰς τοὺς κληρονόμους τῶν συνιδιοκτητῶν τοῦ πωλουμένου πράγματος.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Ἀζεμῖται τὸ δικαίωμα τοῦτο ἀποσβέννυται, ἀποθανόντος τοῦ προσώπου εἰς ὃ ἀνῆκεν.

Ὁ *σεφῆ* πληρόνει διὰ τὸ πωληθὲν πρᾶγμα τὸ τίμημα, ἀντὶ τοῦ ὁποίου ἐπωλήθη ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτήτου, ἀδιαφόρως ἐὰν ἔχῃ μεγαλειτέραν πραγματικὴν ἀξίαν.

Ἐὰν ἡ ἀξία τοῦ πράγματος, ἀφ' ἧς περιῆλθεν εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ ἀγοραστοῦ ἠλαττώθη ἐξ ὑπαιτιότητος αὐτοῦ, ὁ *σεφῆ* δικαι-

οῦται νὰ ζητήσῃ ἀνάλογον ἐλάττωσιν τοῦ τιμήματος· ἐὰν δὲ, ἀπ' ἐναντίας, ἐβελτιώθη ὑπὸ τοῦ ἀγοραστοῦ, δὲν ὑποχρεοῦται νὰ πληρώσῃ δι' αὐτὰς ἀνώτερον τίμημα.

Μόνοι οἱ μουσουλμάνοι ἀπολαμβάνουσι τὸ δικαίωμα τοῦ *σουφά*· Ἄπιστος δὲν δύναται νὰ προτιμηθῇ εἰς τὴν ἀπόκτησιν ἰδιοκτησίας μουσουλμάνου, οὗτος ὅμως δύναται νὰ προτιμηθῇ ἐπὶ ἰδιοκτησίας *κλαφῆρ*, ἀπίστου.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται καὶ οἱ Σαφίται ἀναγνωρίζουσι τὸ δικαίωμα τοῦτο εἰς πάντα ἄπιστον, ὑπὸ τὸ κράτος μουσουλμανικῆς κυβερνήσεως ζῶντα.

Ἐὰν πρᾶγμά τι ἔχῃ πολλοὺς συνιδιοκτήτας, οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπολαμβάνει τὸ δικαίωμα τοῦ *σουφά*.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται καὶ Σαφίται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ χορηγοῦσι διὰ κλήρου, *κουρά*, εἰς ἕνα ἐξ αὐτῶν.

Ὑπαρχούσης ἀμφισβητήσεως περὶ τῆς ἀξίας τοῦ πράγματος, ἐπιβάλλεται ὅρκος εἰς τὸν ἀρχικὸν κύριον πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ ἰσχυρισμοῦ του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΛΟΥΚΑΤΑ, ΠΕΡΙ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ ΑΝΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΩΝ.

ΠΗΓΑΙ.

Νετ.λ οὐλ-μεράμ, Μέρ. Β., σελ. 178—184.— *Πιστ πάπ*, σ. 321—326. — *Κέσφ ἐνδάρ*, σελ. 392—401. — *Χαλὴλ ἰδζάζ*, σ. 246—249. — *Ἰχτιλάφ. οὐλ-ἐρπαδ*, σ. 170—172. — *Μουρατζᾶ Δοσσών*, Τ. ΣΤ., σ. 129—130. Ε. σ. 270—273.

§ 1. *Λουκατὰ* κατὰ τὴν εὐρεῖαν σημασίαν τῆς λέξεώς εἰσιν·

α) Τὰ ἔκθετα τέκνα, *λακίτ*.

β) Τ' ἀδέσποτα ζῶα, *ζαλὲχ* καὶ οἱ συλλαμβανόμενοι δοῦλοι.

γ) Τ' ἀνακαλυπτόμενα ἄψυχα πράγματα· ὁ ἀνακαλύπτων πρᾶγμά τι ὀνομάζεται *μουλτακήτ*.

§ 2. Κατὰ γενικὴν ἀρχήν, ἐὰν οἱ γονεῖς ἐκθέτου τέκνου, ἢ ὁ κύριος ἀπολωλότος πράγματος ἦναι γνωστοὶ, πρέπει νὰ τοῖς ἀποδοθῶσιν ἄνευ ἀναβολῆς τὰ εὑρεθέντα.

Ἐὰν λαβών τις πρᾶγμα εἰς παρακαταθήκην πληροφορηθῇ, ὅτι ταῦτο εἶναι κλοπιμαῖον, ἢ ὅτι ἀπεκτήθη κατ' ἄλλον παράνομον τρόπον, ὀφείλει νὰ τὸ ἀποδώσῃ ὄχι εἰς τὸν παρανόμως ἀποκτήσαντα αὐτὸ, ἀλλ' εἰς τὸν νόμιμον κύριον. Ὄντος δὲ τούτου ἀγνώστου, τὸ πρᾶγμα μένει παρὰ τῷ θεματοφύλακι καὶ θεωρεῖται ὡς πρᾶγμα ἀνευρεθέν.

Ἐὰν ὁ ἰδιοκτήτης θελήσῃ νὰ παραλάβῃ τὸ εὑρεθὲν πρᾶγμα, ὀφείλει ν' ἀποδείξῃ διὰ μαρτύρων τὴν ἐπ' αὐτοῦ κυριότητά του.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Σαφίταις, τὸ πρᾶγμα ἀποδίδεται εἰς τὸν μὴ προσαγαγόντα μάρτυρας κύριον, ἐὰν κάμῃ ἀκριβῆ περιγραφὴν αὐτοῦ· Παρὰ δὲ τοῖς Ἀζεμίταις, ὁ εὑρὼν τὸ πρᾶγμα, μουλτακήτ, εἶναι ἐλεύθερος νὰ τὸ ἀποδώσῃ εἰς τὸν παρουσιαζόμενον ὡς κύριον ἢ ν' ἀπαιτήσῃ παρ' αὐτοῦ διὰ μαρτύρων τὴν ἀπόδειξιν τῆς κυριότητός του.

Ἐὰν δύο πρόσωπα ἀποδεικνύωσιν ἐξ ἴσου δικαίωμα κυριότητος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος, ἀποφασίζει ὁ κλῆρος, *κουρά*.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφίται ἀναθέτουσι τὴν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἀποφασιν εἰς τὸν *κοήφ*.

Κοήφ ὀνομάζονται τὰ πρόσωπα, ἅτινα εἶναι ἐπιφορτισμένα ν' ἀποφασίζωσι, διὰ τῆς πείρας τὴν ὁποίαν ἔχουσι καὶ ἰδίως διὰ τῆς συμπαραβολῆς ὁμοίων καὶ ἀναλόγων περιστάσεων, εἰς τίνα ἀνήκει τὸ ἀνευρεθὲν πρᾶγμα. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Μωάμεθ, οἱ εἰς τὴν φυλὴν Κοὴφ ἀνήκοντες, ἦσαν ἐπιφορτισμένοι τὰ ἔργα ταῦτα, καὶ ἀπεφάσιζαν εἰς τίνα ἀνήκοντα ἔπρεπε ν' ἀποδοθῶσι τὰ εὑρεθέντα τέκνα καὶ πράγματα. Ἐν τῇ Ὑπερκαυκασίᾳ χώρᾳ ἔτι καὶ σήμερον παρὰ ταῖς νομάσι φυλαῖς ταρταρικῆς καταγωγῆς, αἱ περὶ ἀπολωλότων καὶ ἰδίως ζώων ἀποφάσεις ἀνήκουσιν εἰς τὸν *κοήφ*.

§ 3. Τέκνον, τοῦ ὁποίου οἱ γονεῖς εἶναι ἄγνωστοι, μένει παρὰ τῷ εὑρόντι αὐτὸ *μουλτακήτ*, ὅστις ὀφείλει νὰ ἐπιμελῆται τὰ τῆς διατροφῆς καὶ ἀνατροφῆς του, ἐφ' ᾧ καὶ οἱ ἄλλοι μουσουλμάνοι δύνανται νὰ συνδράμωσιν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Κατὰ τοὺς νόμους τῶν Σαφιτῶν καὶ τῶν Ἀζεμιτῶν, τὰ πρὸς συντήρησιν τέκνου ἐκθέτου πρέπει νὰ χορηγῶνται ἀπὸ τὸ βεϊτ οὐλ-μάλ. (Δημόσιον), ἢ ἀπὸ ἰδιωτικὰς προσφοράς· ἄλλως ὁ ἀνευρὼν τὸ τέκνον ὀφείλει νὰ φροντίζῃ περὶ αὐτοῦ.

Ὁ ἀνευρὼν καὶ διατηρῶν τέκνον ἔκθετον πρέπει νὰ ἦναι ἐνάρετος, ὑγιὴς τὸν νοῦν καὶ μουσουλμάνος. Ἐὰν κακομεταχειρίζηται αὐτὸ, ἢ ἐὰν τῷ δίδῃ κακὰ παραδείγματα, ἡ ἀρχὴ δύναται ν' ἀφαιρέσῃ τὸ τέκνον καὶ νὰ τὸ ἐμπιστευθῇ εἰς πρόσωπον τιμιώτερον.

Ἐνηλικιωθὲν τὸ τέκνον δύναται κατ' ἐκλογὴν ἢ νὰ μείνῃ ὡς δοῦλος παρὰ τῷ εὑρέτῃ, *μουλτακὴτ*, ἢ νὰ ζητήσῃ τὴν ἐλευθερίαν του, πληρόνων ὅσα ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἐξωδεύθησαν. Ἐν τούτοις ἡ πρὸς πληρωμὴν ὑποχρέωσις ὑπάρχει, ἐὰν ὁ *μουλτακὴτ* βεβαιώσῃ ἐνόρκως, ὅτι δὲν παρέλαβε τὸ τέκνον πρὸς θεάρεστον σκοπὸν *τεπερροῦ*, ἀλλ' ὅπως πληρωθῇ κατόπιν τὰς δαπάνας του, ἂν τὸ τέκνον δὲν ἤθελε νὰ μείνῃ δοῦλός του.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Σαφίταις καὶ Ἀζεμίταις, τὸ ἐκθετον τέκνον ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει γίνεται δοῦλος τοῦ εὑρέτου· ἀλλ' οὗτος δύναται ν' ἀπαιτήσῃ τὰς δαπάνας του,

α'.) Ἐὰν δὲν τὸ ἀνέθρεψε χάριν φιλανθρωπίας, *τεπερροῦ*, β'.) Ἐὰν τὸ παρέλαβε κατὰ διαταγὴν τοῦ καδῆ καὶ μὲ τὴν ἐπιφύλαξιν ν' ἀπαιτήσῃ βραδύτερον ἀποζημίωσιν καὶ γ'.) ὅταν ἄνευ τοιαύτης διαταγῆς τοῦ καδῆ, ἀναγνωρίσῃ οὗτος ὅτι ὁ εὑρέτης *μουλτακὴτ* διέθρεψε τὸ τέκνον.

§ 4. Οἱ ἀνευρισκόμενοι δοῦλοι καὶ τὰ ζῶα πρέπει ν' ἀποδίδωνται εἰς τὸν ζητοῦντα αὐτοὺς κύριον, ὅστις ὑποχρεοῦται ν' ἀποζημιώσῃ τὸν εὑρέτην διὰ τὰ ἔξοδα τὰ ὁποῖα πρὸς διατήρησιν καὶ φύλαξιν αὐτῶν ὑπέστη. Ἐν τῷ ὑπολογισμῷ τῶν ἐξόδων λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν αἱ πρὸς ὄρελος τοῦ εὑρέτου χορηγηθεῖσαι ὑπηρεσίαι καὶ ἐργασίαι.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται καὶ Σαφίται ἀκολουθοῦσι τοὺς ἀνωτέρω ἐκτεθέντας περὶ ἐκθέτων τέκνων κανόνας, καὶ ὅταν πρόκηται περὶ ἀποζημιώσεως, ἕνεκα εὑρέσεως δούλου ἢ ζώου ἀπαιτουμένης.

Δὲν δύναταί τις νὰ λάβῃ ὑπὸ τὴν προστασίαν του ξένα ζῶα, εἰμὴ ὅταν ταῦτα στερῶνται τροφῆς καὶ ἐπιτηρήσεως καὶ ἐν γένει ὑποφέρωσιν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ τοῖς Σαφίταις εἶναι ὑποχρεωτικὸν βαδίζῃ νὰ λάβῃ τις ὑπὸ τὴν προστασίαν του δούλους ἢ ζῶα ἐκτεθειμένους εἰς κίνδυνον νὰ χαθῶσιν, νουθετικὸν δέ, σουννέτ, τὸ νὰ πράξῃ τις τοῦτο μὴ ὑπάρχοντος τοιούτου κινδύνου.

Τὸ ἀπολωλὸς ζῶον, *ζαλὲχ*, ἐὰν ὑπάρχῃ φόβος ὅτι θέλει χειροτερεύσει, ἢ ὅτι θέλει ἀποθάνει, πωλεῖται κατὰ διαταγὴν τοῦ *χακὴμ σέρ*. Τὸ δὲ τίμημα φυλάττεται διὰ τὸν κύριον, ὅστις τὸ λαμβάνει ἅμα παρουσιασθεὶς ἀποδείξει τὴν κυριότητά του (1).

Ὁ εὑρὼν ἀπολωλὸς ζῶον τὸ φυλάττει ἐπὶ ἓν ἔτος καὶ κατόπιν τὸ πωλεῖ.

§ 5. Οὐδὲν πρᾶγμα ἄψυχον ἀνευρισκόμενον καὶ ἔχον ἀξίαν ἀνωτέραν τοῦ ἑνὸς ἀργυροῦ δραμίου (καπικίου) δύναται νὰ ἦναι ἀντικείμενον χρήσεως, ἢ μισθώσεως ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ νομίμου κυρίου.

(1) Ἐν τῇ Ὑπερκαυκασίᾳ χώρᾳ ἡ φροντὶς τοῦ κατάσχειν ζῶα οὐδέποτε ἀνήκει εἰς τὴν ἀστυνομίαν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Ὅσον μικρᾶς καὶ ἂν ᾖναι ἀξίας τὸ ἀνευρισκόμενον πρᾶγμα, διέπεται παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ τοῖς Σαφίταις ἀπὸ τοὺς γενικοὺς περὶ λουκατὰ κανόνας.

Τὸ ἀδέσποτον πρᾶγμα πρέπει νὰ φυλαχθῇ καὶ διατηρηθῇ ἐπὶ ἓν ἔτος.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις, ἐὰν τὸ ἀδέσποτον πρᾶγμα δὲν ἔχῃ μεγάλην ἀξίαν, (δηλ ἔχει ἀξίαν μικροτέραν τῶν δέκα γραμμαρίων ἀργύρου), δὲν ὑποχρεοῦται τις νὰ τὸ διατηρῇ εἰμὴ ἐπὶ ὀκτὼ ἕως δέκα ἡμέρας.

Ἐὰν μετὰ τὴν ἐνιαύσιον προθεσμίαν ὁ ἰδιοκτήτης δὲν γνωσθῇ, δύναται ὁ εὑρὼν τὸ πρᾶγμα νὰ κάμῃ οἱανδήποτε θελήσει αὐτοῦ χρῆσιν· οὐδέποτε ὅμως γίνεται ἐντελῶς κύριος αὐτοῦ, ἀλλὰ μένει πάντοτε ὑπεύθυνος ἀπέναντι τοῦ τυχὸν παρουσιασθησομένου κυρίου.

Μετὰ παρέλευσιν τοῦ ἑνὸς ἔτους, τὸ πρᾶγμα δύναται νὰ πωληθῇ, τὸ δὲ τίμημα ἢ φυλάττεται μέχρις οὗ ὁ ἰδιοκτήτης παρουσιασθῇ, ἢ διανέμεται ἐν ὀνόματι αὐτοῦ εἰς ἐλεημοσύνην.

Πᾶν τὸ ἐν τῇ ἐρήμῳ εὑρισκόμενον ἢ τὸ ἐν τῇ γῇ ἢ ἐν τοῖς ὕδασι κρυπτόμενον, ἢ ἐν τοῖς ἐντοσθίοις τῶν ζώων ὑπάρχον, γίνεται ἰδιοκτησία τοῦ εὑρόντος αὐτὸ, ὅταν δὲν ἦναι δυνατὸν νὰ γνωσθῇ ὁ κύριος.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφίται καὶ οἱ Ἀζεμῖται ἐφαρμόζουσι τὴν γενικὴν περὶ λουκατὰ ἀρχὴν εἰς τὰ ἐν τοῖς ὕδασιν ἢ τοῖς ἐντοσθίοις τῶν ζώων εὑρισκόμενα πράγματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

ΙΧΤΙΛΑΦ-ΜΕΒΑΤ. ΠΕΡΙ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΤΩΝ ΧΕΡΣΩΝ ΓΑΙΩΝ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεϊλ οὐλ μεράμ, Μέρ. Β, σ. 175—178.— *Κέσφ ἐνβάρ*, σ. 367—377.— *Χαλὴλ ἰδζάζ*, σ. 232—236.— *Ἰχτιλαφὰτ οὐλ ἐρπαά*, σ. 165—167.— Worms, Recherches sur la proprieté dans les pays musulmans.— Ducaurroy, sur la proprieté; journal asiatique de juillet 1848.— *Μουρατζᾶ Δοσσών*, Τ. Δ, σ. 122—124.

Αἱ γαῖαι εἶναι ἢ

1) *Ἀπαδὰν* ἢ *ἀμὴρ*, καλλιεργημέναι, ἢ

2) *Καραμπ ἢ μεβάτ*, ἀκαλλιέργητοι, ἔρημοι.

Ὁ κύριος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διαθέσῃ ὅπως βούλεται τὴν παρ' αὐτοῦ καλλιεργουμένην γῆν, καὶ οὐδεὶς ἕτερος δύναται νὰ ἐπιχειρήσῃ τι ἐν αὐτῇ.

Πᾶν δὲ τὸ ἐν αὐτῇ ὑπάρχον, οἷον τάφρος, δένδρα, πηγαὶ κλπ. ἀνήκουσιν ὡσαύτως εἰς τὸν κύριον τοῦ ἐδάφους.

Ὀνομάζεται *μεβάτ* πᾶσα γῆ, ἡ ὁποία εἴτε ἐξ ἐλλείψεως ὕδατος, εἴτε ἐκ κακῆς τοποθεσίας, ἢ ἐξ ἄλλης αἰτίας, οὐδεμίαν ὠφέλειαν παράγει καὶ μένει πάντῃ ἀκαλλιέργητος.

Πᾶσα τοιαύτη γῆ ἀνήκει εἰς τὸν *ἰμάμ*. Ὁ βουλόμενος νὰ καλλιεργήσῃ αὐτὴν ὀφείλει νὰ ζητήσῃ τὴν ἄδειάν του ἄνευ τῆς ὁποίας οὐδέποτε δύναται νὰ γίνῃ κύριος τοιαύτης γῆς. Μὴ ὑπάρχοντος *ἰμάμ*, πᾶς τις δύναται νὰ καλλιεργήσῃ τοιαύτην γῆν καὶ νὰ τὴν καρπωθῇ· ἀλλ' ἐλθόντος εἰς τὸν τόπον τοιούτου, ἐξαρτᾶται ἐξ αὐτοῦ ν' ἀφαιρέσῃ ἢ ν' ἀφήσῃ τὸν ἀγρὸν εἰς τὸν καλλιεργητήν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις αἱ γνῶμαι εἶναι διῃρημέναι. Ὁ μὲν Ἰμὰμ Ἀβοῦ Χανιφᾶ φρονεῖ, ὡς οἱ Σῖται, ὅτι ἡ ἄδεια τοῦ Ἰμὰμ εἶναι ἀναγκαία, ἀλλ' οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Ἀβοῦ Γιουσοὺφ καὶ Μωάμεθ φρονοῦν, ὡς οἱ Σαφῖται, ὅτι δὲν ἀπαιτεῖται τοιαύτη ἄδεια ὅπως καλλιεργήσῃ τις ἀκαλλιέργητον γῆν καὶ γίνῃ κύριος.

Διὰ νὰ γίνῃ τις κύριος τῆς γῆς τὴν ὁποίαν ἐξεχέρσωσεν, ἀπαιτοῦνται, κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ *σερῆ*, οἱ ἑξῆς πέντε ὅροι·

1) Ἐπίσημος ἄδεια τοῦ Ἰμάμη πρὸς καλλιέργειαν, ἐκτὸς τῶν Σαφιϊτῶν, μὴ ἀπαιτούντων τοιαύτην ἄδειαν.

2) Ἡ γῆ πρέπει νὰ ἦναι *μουμπάχ*, δηλ. ἐπιδεκτικὴ ἀποκτήσεως, ἰδίως δὲ νὰ κατέχηται ὑπὸ μουσουλμάνου.

3) Δὲν πρέπει νὰ σφετερισθῇ τις τὴν ἰδιοκτησίαν ὑπερπηδῶν τὰ νόμιμα ὅριά της.

Ὡς ὅρια ἀκινήτου κτήματος κατὰ τὸν νόμον εἶναι, ἐπὶ μὲν ὁδοῦ, ἡ ἀπόστασις 5—7 διρά (1)· ἐπίσης καὶ ἐπὶ δεξαμενῆς ἢ ἰχθυοτροφείου καθ' ὅλην αὐτῶν τὴν περιφέρειαν· ἐπὶ δὲ φρέατος, ἡ ἀπόστασις 60 *διρά*, ἐπὶ δὲ πηγῆς 500 *διρά*, ὅταν τὸ ἔδαφος ἦναι βραχῶδες καὶ 1000 ὅταν δὲν ἦναι τοιοῦτον· ἐπὶ δὲ τοίχων λαμβάνεται ὡς γραμμὴ τοῦ ὁρίου, τὸ σημεῖον εἰς ὃ, κρημνιζομένου τοῦ τοίχου, ἤθελον φθάσει οἱ λίθοι.

4) Δὲν πρέπει ἡ γῆ νὰ ἦτο προηγουμένως, τῇ ἀδείᾳ τοῦ *Χακὴμ σέρ*, προσδιωρισμένη πρὸς οἰκοδόμησιν τζαμίου ἢ ἄλλου θρησκευτικοῦ ἱδρύματος· καὶ

(1) Σ. Μ. Πῆχυς· Ὁ ἀρχιτεκτονικὸς ἐν Κωνσταντινουπόλει πῆχυς εἶναι 75/100 τοῦ Γαλλικοῦ μέτρου.

5) Νὰ μὴ ἤρξατο ἕτερός τις τὴν ἐπ' αὐτοῦ, τῇ ἀδείᾳ τοῦ ἰμάμη, καλλιέργειαν. Δοθείσης ὑπὸ τοῦ ἰμάμη τῆς ἀδείας, πρέπει νὰ καλλιεργηθῇ ἡ γῆ, ἢ τοὐλάχιστον ἐντὸς τριετοῦς προθεσμίας νὰ γίνῃ ἔναρξις τῆς καλλιεργείας. Ἐὰν παρελθούσης τῆς προθεσμίας ταύτης οὐδὲν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐγένετο, ὁ ἀγρὸς δύναται νὰ δοθῇ εἰς ἄλλον, ἀποσβεννυμένου τοῦ δικαιώματος τοῦ πρώτου κατόχου.

Ἐάν τις θέλῃ νὰ γίνῃ κύριος ἀκαλλιεργήτου γαίας, *μεβάτ*, δὲν ἀρκεῖ νὰ ἐκφράσῃ τὴν πρὸς καλλιέργειαν πρόθεσίν του, προβάλλων ὡς ἀπόδειξιν αὐτοῦ τὴν περιτείχισιν τοῦ ἀγροῦ ἢ τὴν ἐκ τῶν χαλίκων ἐκκαθάρισίν του, τὴν διαχάραξιν αὐλάκων ἢ τάφρων κλπ. ἀλλ' ἀπαιτεῖται καὶ πραγματικῶς νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν καλλιέργειαν, ἀροτριῶν τὸ ἔδαφος, σπείρων ἢ κτίζων οἰκοδομὰς κλπ.

Ἄλλως τὰ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, δηλ. νὰ μεταβάλῃ τις γαίαν *καραμπ* καὶ *μεβάτ*, χέρσον καὶ ἀκαλλιέργητον, εἰς ἐκχερσωμένην καὶ καλλιεργημένην, ἐξαρτῶνται οὐσιωδῶς ἀπὸ τὰ ἔθιμα, *οὔρφ δὲ ἀδέτ*, ἅτινα κατὰ τόπους διαφέρουσιν. Οὕτως ἐπὶ γαιῶν δασωδῶν ἢ ἑλωδῶν καὶ καλυμμένων ὑπὸ καλάμων ἀρκεῖ, παραδείγματος χάριν πρὸς ἀπόδειξιν τῆς περὶ καλλιεργείας προθέσεως, ἡ ἐκκοπὴ τῶν δένδρων καὶ ἡ ἐκρίζωσις τῶν καλάμων.

Τὸ φρέαρ, ὅπερ ὁ ἰδιοκτήτης ἐπὶ τοῦ κτήματός του ἀνορύττει, καὶ ἡ πηγὴ ἣν ἀνευρίσκει ἀνήκουσιν εἰς τὴν πλήρη κυριότητά του.

Τὸ αὐτὸ ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ μεταλλείων χρυσοῦ ἢ ἀργύρου, ἅτινα δι' εἰδικῶν ἐργασιῶν ἀνεκάλυψεν ἐντὸς τῶν σπλάγχνων τῆς γῆς. Αἱ πηγαὶ αἵτινες, ἄνευ τῆς ἀνθρωπίνης βοηθείας ἀναφαίνονται εἰς τῆς γῆς τὴν ἐπιφάνειαν καὶ αἵτινες ἀπετελοῦσι τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰ ῥύακια, δὲν δύνανται νὰ καταστηθῶσιν ἰδιοκτησία ἰδιωτική. Πολλοὶ νομικοὶ ἀμφιβάλλουσι μάλιστα, ἂν ὁ Σουλτάνος ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ χορηγήσῃ τὴν ἀποκλειστικὴν χρῆσιν αὐτῶν εἰς ὡρισμένα πρόσωπα.

Τὸ Κοράνιον, κεφ. Β, ἐδ. 27 ἐκφράζεται οὕτω περὶ τοῦ τῆς κυριότητος δικαιώματος ἐν γένει:

«Πᾶν τὸ ἐπὶ τῆς γῆς ὑπάρχον, ὁ Θεὸς ἔπλασε δι' ὑμᾶς.»

Ἐντεῦθεν οἱ νομικοὶ μουσουλμάνοι ἐξάγουσι τὸ συμπέρασμα, ὅτι πᾶν ὅ,τι δὲν κατέχεται ὑπὸ μουσουλμάνου, δύναται ν' ἀποκτηθῇ ὑπὸ τοῦ κατὰ πρῶτον καταλαβόντος αὐτὸ μουσουλμάνου. Τὰ πράγματα ταῦτα ὀνομάζονται *μουμπάχ*, ἐλεύθερα δηλ. ἀδέσποτα, ἀνήκοντα εἰς τὸν πρῶτον καταλαβόντα αὐτά. Ὁ Μωάμεθ λέγει: «οἱ ἄνθρωποι ἔχουσι κοινὰ μεταξύ των τὰ ἑξῆς πράγματα· τὸ ὕδωρ, τὸ πῦρ καὶ τὰ χόρτα.» Ὅθεν, λέγουσιν οἱ μουσουλμάνοι, πᾶν ὅ,τι ὑπάρχει ἄνευ τῆς ἐργασίας τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὅπως δήποτε χρήσι-

μον, εἶναι κοινὴ ἰδιοκτησία, ὡς παραδείγματος χάριν, τὰ δάση, τὰ καρποφόρα καὶ μὴ ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου φυτευθέντα δένδρα, οἱ λειμῶνες, τὰ ῥέοντα ὕδατα, ἔτι καὶ κείμενα ἐντὸς τῶν ὁρίων ἰδιωτικῆς ἰδιοκτησίας.

Οἱ εἰς πάντας ἀνήκοντες τόποι καὶ οἱ ἐφ' ὧν οὐδεὶς ἔχει κυριότητα, οἷον αἱ ὁδοί, αἱ δημόσιαι πλατεῖαι, αἱ ἀγυιαί, τὰ τζαμία κλπ. εἶναι εἰς χρῆσιν πάντων, καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ γίνῃ κύριος αὐτῶν εἰς τρόπον ὥστε, παραιτοῦντός τινος τὴν θέσιν του ἐν τοιούτῳ τόπῳ, ἕτερός τις ἐρχόμενος δύναται νὰ τὴν καταλάβῃ, ὁ δὲ πρῶτος ἐπανερχόμενος δὲν δικαιοῦται νὰ τὸν ἀποβάλῃ. Ἕκαστος ἐν τούτοις ὑποχρεοῦται, μεταχειριζόμενος τὰ πράγματα ταῦτα, νὰ μὴ ἐμποδίζῃ τοὺς ἄλλους ἀπὸ τὴν χρῆσιν, ὡς παραδείγματος χάριν καθήμενός τις ἐν μέσῳ τῆς ὁδοῦ καὶ κωλύων τὴν διάβασιν τῶν ἄλλων.

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ.

ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΑΝΑΓΟΜΕΝΑΙ ΕΙΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΤΙΝΑ ΤΟΥ ΒΙΟΥ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΣΑΪΔ ΒΕ-ΖΕΠΑΧΕΤ, ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΘΗΡΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΖΩΟΚΤΟΝΙΑΣ.

ΠΗΓΑΙ.

Nel.l οὐ.l μεράμ, Μέρος Β, σ. 156—163.— *Πιστ πὰπ*, σ. 461—475.— *Κέσμ—ἐνδὰρ*, σ. 809—820.— *Χα.lηl ἰδζὰζ*, σ. 169—174.— *Ἰχτι.laφ. οὐ.l-ἐρπαὰ*, σ. 113—116.— Ducaurroy, Legislation musulmane, journal asiatique, 1848 juillet, 1849 fevrier.

§ 1. Ἡ θήρα εἶναι δύο εἰδῶν· *σαΐδ οὐ.l-μπὰχρ*, ἁλιεία (θήρα ἐν τῷ ὕδατι), καὶ *σαΐδ οὐ.l-μπὲρ*, θήρα ἐπὶ τῆς ξηρᾶς. (Κοράνιον, Κεφ. Ε, ἐδ. 97).

Δὲν δύναταί τις νὰ ἀγρεύσῃ, εἰμὴ ζῶα ἄγρια καὶ ἀδέσποτα, τῶν ὁποίων ἡ σὰρξ χρησιμεύει εἰς τροφήν, ἢ τῶν ὁποίων ἡ καταστροφὴ εἶναι ὠφέλιμος εἰς τὸ δημόσιον ἢ ἰδιωτικὸν συμφέρον.

Δύναταί τις νὰ κάμῃ χρῆσιν τῆς ἄγρας μόνον πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ Νόμου ἐπιτρεπόμενον σκοπὸν, οἷον πρὸς τροφὴν ἢ πρὸς ἰατρικὴν σκευασίαν κλπ. ὅθεν ἀπαγορεύεται νὰ θηρεύῃ τις πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ἐγκλείσῃ τὰ ἀγρευόμενα ζῶα ἐντὸς κλωβίου, νὰ τὰ γυμνάζῃ καὶ νὰ τὰ μεταχειρίζηται πρὸς ἰδίαν τέρψιν.

Δὲν δύναταί τις νὰ θηρεύῃ, εἰμὴ μὲ κύνας ἐξησκημένους καὶ ὑπακούοντας εἰς τὴν φωνὴν τοῦ κυνηγοῦ. Ὁ κρατῶν καὶ ἀπολύων τοὺς κύνας κατὰ τῆς ἄγρας πρέπει νὰ ἦναι μουσουλμάνος, ὁσάκις δὲ ἀπολύονται οἱ κύνες πρέπει νὰ ἐκφωνῆται τὸ *μπὶς μι.llάχ!* εἰς τ' ὄνομα τοῦ Θεοῦ! Τὰ αὐτὰ ἐφαρμοστέον καὶ εἰς τὴν δι' ἱέρακος, ἀστερίου ἢ ἄλλων ἁρπακτικῶν πτηνῶν γινομένην θήραν.

Τηρουμένων τῶν κανόνων τούτων, ἡ ἄγρα θεωρεῖται *χα.lὰ.l*, δηλ. δὲν εἶναι ἀκάθαρτος, ἀδιαφόρως ἂν οἱ κύνες τὴν ἔψαυσαν.

Ὁ κυνηγῶν ὀφείλει νὰ προσέχῃ, ὥστε οἱ κύνες του νὰ μὴ χάσωσι τὰ ἴχνη τοῦ ἀνακαλυφθέντος ζώου, καθότι ἐνδέχεται νὰ κρατήσωσι ζῶον παρ' ἄλλου κυνηγοῦ ἀνευρεθὲν, ὅπερ καθιστᾷ τὴν ἄγραν *χαράμ*.

Ἐγειρομένης ἀμφιβολίας, ἂν ζῶόν τι ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ ἐντυχόντος καὶ διώκοντος αὐτὸ θηρευτοῦ ἢ παρ' ἄλλου τινὸς, ἡ τοιαύτη ἄγρα πρέπει νὰ μείνῃ ἄχρηστος.

Ὅταν τὰ ὅπλα, οἱ κύνες καὶ τὰ θηρευτικὰ πτηνὰ, ἀνήκωσιν εἰς ἄλλον, ἡ δι' αὐτῶν γενομένη, ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ κυρίου, ἄγρα θεωρεῖται παράνομος. Ὁ θηρευτὴς ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὀφείλει νὰ παραιτήσῃ εἰς τὸν κύριον τὴν ἄγραν, ἢ συνεννοούμενος μετ' αὐτοῦ νὰ τὸν ἀποζημιώσῃ.

§ 2. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν σφαγὴν τῶν ζώων, *ζεμπαχὲτ*, τρία ἀντικείμενα ὀφείλει νὰ τηρῇ τις·

1) Τὸν *ζαμπὴχ*,
2) Τὰ *ἀλετῆ ζὲπχ*, καὶ
3) Τὰ *κεϊφιγὲτ ζὲπχ*.

1) *Ζαμπὴχ*, ὁ σφαγεὺς πρέπει, παρὰ τοῖς Σίτταις, νὰ ἦναι μουσουλμάνος, ἄλλως ὅλη ἡ σὰρξ τοῦ ζώου θεωρεῖται *χαράμ*. Οἱ αὐτοὶ τὸ ὑπὸ σουννίτου σφαζόμενον ζῶον δὲν θεωροῦσι *χα.lὰ.l*, (δηλ. τὸ θεωροῦσι ἀκάθαρτον), διότι οἱ σουννῖται εἶναι ἐχθροὶ τῶν ἱμαμῶν διαδόχων τοῦ Ἀλῆ. Ἄλλως ἐπιτρέπουσιν εἰς πάντα μουσουλμάνον, ἄνευ διακρίσεως φύλου καὶ ἡλικίας, νὰ φονεύῃ τὰ ζῶα.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Σουννίταις, δὲν ἀπαιτεῖται ἀναποφεύκτως ὁ σφαγεὺς τῶν ζώων νὰ ἦναι μουσουλμάνος· ἀρκεῖ νὰ μὴ ἦναι εἰδωλολάτρης, μετζούς, ἢ ἀρνησίθρησκος, μουρτάδ, καὶ δύναται νὰ ἦναι Χριστιανὸς ἢ Ἰουδαῖος, ἔχλι κιταπιγιέ. Οἱ Σουννῖται ἀπαιτοῦσιν ὥστε ὁ σφαγεὺς νὰ ἦναι ἐνήλιξ καὶ ὑγιὴς τὸν νοῦν, προτρέπουσι δὲ ν' ἀπέχῃ τις ἀπὸ κρέας ζώων σφαχθέντων ὑπὸ εὐνούχου, ἑρμαφροδίτου ἢ μουσουλμάνου ὁμολογουμένως ἀκολάστου.

2) *Ἀλετῆ ζέπχ* εἶναι τὰ πρὸς σφαγὴν ἐργαλεῖα, ἅτινα πρέπει νὰ ἦναι ἐκ σιδήρου, ἢ ἐν ἐλλείψει τοιούτων ἐκ ξύλου ἢ λίθου.

Κατὰ τὴν ἑρμηνείαν διδασκάλων τινῶν, ἐπιτρέπεται ὁ διαμελισμὸς τῶν ζώων διὰ τῶν ὀνύχων ἢ τῶν ὀδόντων.

3) *Κεϊφιγέτ ζέπχ* εἶναι τὰ ἔθιμα καὶ οἱ κανόνες, οἵτινες τηροῦνται κατὰ τὴν σφαγήν.

Καὶ τὰ μὲν ἔθιμα συνίστανται εἰς τὸ ν' ἀποκοπῇ κατὰ πρῶτον ὁ εἰσοφάγος, *μερά*, εἶτα ὁ λάρυγξ, *γουλκοὺμ* καὶ κατόπιν αἱ φλέβες, *δουτσάν*.

Οἱ δὲ κανόνες εἶναι οἱ ἑξῆς·

α΄.) Τὸ ζῶον πρέπει νὰ ἔχῃ ἐστραμμένην τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ *κιβλέ*.

β΄.) Ὁ σφαγεὺς πρέπει ἀναγκαίως νὰ ἐκφωνήσῃ τὸ *μπὶς μιλλὰχ*, ἢ τὸ *ἀλλὰχ ἐκπὲρ*, ὁ Θεὸς εἶναι μέγας!

γ΄.) Μετὰ τὸ κτύπημα πρέπει τὸ ζῶον νὰ σφαδάζῃ, ἢ τοὐλάχιστον νὰ ῥεύσῃ τὸ αἷμα ἀφθόνως.

δ΄.) Πρὶν φονευθῇ κατὰ τοὺς μνησθέντας κανόνας, ἡ κάμηλος πρέπει νὰ διατρυπηθῇ διὰ λόγχης ἢ δι' ἐγχειριδίου.

ε΄.) Ἐκτὸς ἀπολύτου ἀνάγκης, οὐδέποτε πρέπει νὰ φονεύηται ζῶον, πρὸ τῆς ἀνατολῆς καὶ μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, καὶ τὴν παρασκευὴν πρὸ τῆς μεσημβρίας.

ς΄) Κρέας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀγορασθὲν, ἀρκεῖ ὅτι ἐπωλήθη ὑπὸ μουσουλμάνου, ἵνα θεωρηθῇ *χαλάλ* (δηλ. μὴ ἀκάθαρτον)· καὶ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξετασθῇ τίς ὁ σφαγεύς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

ΕΤ ΙΜΕ ΒΕ ΕΣΧΡΙΜΠΕ, (ΠΕΡΙ ΠΟΤΩΝ ΚΑΙ ΦΑΓΗΤΩΝ).

ΠΗΓΑΙ.

Νεὶλ οὐλ μεράμ, Μέρος Β, σ. 163—169.— *Πὶστ πὰπ*, σ. 475—485.— *Κὲσφ ἐνδὰρ*, σελ. 824—829.— *Χαλὴλ ἰδζάζ*, σ. 447—480.— *Ἰχτιλαφὰτ οὐλ ἐρτσά*, σ. 110—113.

§ 1. Ἰχθύες τῆς θαλάσσης, *μαχί*.

Πᾶν εἶδος ἰχθύος δύναται νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τροφὴν, ἐκτὸς τῶν μὴ ἐχόντων λέπια καὶ τῶν ὁμοιαζόντων τοὺς ὄφεις· ἀπαγορεύονται προσέτι τὰ ὄστρεα, αἱ χελῶναι καὶ ἡ φώκη.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Κατὰ τοὺς Σαφιίτας καὶ τοὺς Ἀζεμίτας, ἐπιτρέπεται τὸ τρώγειν τοὺς μὴ ἔχοντας λέπια ἰχθῦς.

Ἐπιτρέπεται ἡ χρῆσις τῶν ὠῶν καὶ τῆς ὠχείας τῶν μὴ ἀπηγορευμένων ἰχθύων.

Ὁ μὴ ἀπηγορευμένος ἰχθὺς, συρόμενος ἐκτὸς τοῦ ὕδατος νεκρὸς, καθίσταται *χαράμ* ἀπηγορευμένος.

§ 2. Τετράποδα, *μπεχαΐμ*.

Ἐκ τῶν χειροήθων κατοικιδίων ζώων ἐπιτρέπεται νὰ τρώγηται ἡ κάμηλος, ὁ βοῦς καὶ τὸ πρόβατον· ἐκ δὲ τῶν ἀγρίων ὁ αἴγαγρος, ἡ δορκὰς καὶ ἡ ἔλαφος.

Ὁ ἵππος, ὁ ὄνος καὶ ὁ ἡμίονος εἶναι *μεκρούχ*, δηλ. δὲν ἀπαγορεύεται ἡ χρῆσίς των, ἀλλὰ καὶ δὲν συσταίνεται.

Ἀπαγορεύεται τὸ τρώγειν κύνα, χοῖρον, γαλῆν, μῦν καὶ πᾶν σαρκοφάγον ζῶον.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Τὸ κουνέλιον θεωρεῖται ἀπηγορευμένον ὑπὸ τῶν Σιῒτῶν, οὐχὶ καὶ ὑπὸ τῶν Ἀζεμιτῶν καὶ Σαφιίτῶν· ἡ ἀλώπηξ καὶ ὁ ἵππος, ἀπαγορευόμενα ὑπὸ τῶν Ἀζεμιτῶν, τρώγονται ὑπὸ τῶν Σαφιίτῶν. Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ Σαφιίταις ἀπαγορεύεται ἐπίσης ἡ σὰρξ τοῦ ὄνου.

Τὰ πρὸς τροφὴν τοῦ ἀνθρώπου χρήσιμα ζῶα καθίστανται *χαράμ*, εἰς τὰς ἑξῆς περιστάσεις·

1) Ὅταν φάγωσιν ἀνθρώπινα περιττώματα,
2) Ὅταν πίωσι γάλα γρωνάδος (γουρούνας),
3) Ὅταν πίωσιν οἶνον, καὶ
4) Ὅταν βατευθῶσι μὲ ζῶα ἀκάθαρτα.

Ἀποκαθίστανται δ' ἐκ νέου καθαρὰ ὡς ἑξῆς, *ἰστιμπρά*. Ἐν μὲν τῇ

πρώτη τῶν εἰρημένων περιπτώσεων, ἐγκλειόμενον τὸ ζῶον τρέφεται μὲ χόρτον καθαρὸν ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας, ἂν ἦναι κάμηλος, ἐπὶ εἴκοσι δὲ ἂν ἦναι βοῦς ἢ πρόβατον. Ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ, ἡ κάθαρσις διαρκεῖ ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας· ἐὰν ζῶον, οὗτινος ἡ χρῆσις ἐπιτρέπεται, ἐτράφη ἐξ ἀρχῆς μὲ γάλα γουρούνας καθίσταται διὰ παντὸς χαράμ. Ἐν τῇ τρίτῃ περιπτώσει τὸ ζῶον φονεύεται, ἡ δὲ σὰρξ αὐτοῦ πλυνομένη δι' ὕδατος, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τροφήν· τὰ δὲ λοιπὰ μέλη τοῦ ζώου μένουσιν ἀκάθαρτα. Ἐν δὲ τῇ τετάρτῃ ἀπαγορεύεται διὰ παντὸς ἡ χρῆσις τοῦ ζώου.

§ 3. Πτηνά, *τουγλούρ*.

Πᾶν πτηνὸν σαρκοφάγον ἔχον ὄνυχας ἁρπακτικοὺς οὐχὶ δὲ καὶ πρόλοβον (γοῦλαν) πρὸς ἐναπόθεσιν τῆς τροφῆς του, καὶ τὸ ὁποῖον δι' ἀμφοτέρων τῶν πτερύγων διασχίζει τὸν ἀέρα, δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς τροφή.

Ἐκ δὲ τῶν ἡμέρων πτηνῶν τρώγονται αἱ πέρδικες, αἱ περιστεραί, οἱ ἀγριοπετεινοί, οἱ κορυδαλοὶ καὶ τὰ στρουθία.

§ 4. Ἀπαγορεύεται ἡ χρῆσις τῶν ἑξῆς ἀντικειμένων, *δζεμαδάτ*·

α΄.) Παντὸς ζώου θνησιμαίου.

β΄.) Τοῦ αἵματος, τοῦ ἥπατος, τῶν γεννητικῶν μορίων, τῶν ἐντέρων καὶ τῶν ἀρτηριῶν τῶν σφαζομένων ζώων.

γ΄.) Πάσης τροφῆς ἐφ' ἧς ἔπεσε πρᾶγμα ἀκάθαρτον.

Ἡ τροφὴ πρέπει νὰ παρασκευάζηται διὰ τοῦ πυρὸς, καὶ ὅλαι αἱ αἱρέσεις παραδέχονται ὅτι, ἡ χρῆσις πραγμάτων ἀκαθάρτων, οἷον κοπρίας, πρὸς διατήρησιν αὐτῆς, δὲν τὴν καθιστᾷ ἀκάθαρτον.

δ΄.) Παντὸς εἴδους γῆς. Οἱ Σιΐται ὅμως ἐπιτρέπουσι τὴν χρῆσιν τοῦ χώματος ἐκ τοῦ τάφου τοῦ Ἰμὰμ Χουσεΐν, ὡς μέσον θεραπευτικόν.

ε΄.) Παντὸς εἴδους δηλητηρίου, ἐκτὸς τῶν ὡς φαρμάκων μεταχειριζομένων, οἷον τοῦ ὀπίου, *ἀφιόν*, τοῦ ἀμμωνιακοῦ ἅλατος, *σεγμσούριο*, κτλ.

§ 5. Ῥευστὰ, *μαγιάτ*.

Ἀπαγορεύονται·

α΄.) Ὅλα τὰ μεθυστικὰ καὶ τὸ λογικὸν διαταράττοντα ποτά.

β΄.) Τὸ αἷμα, ἐκτὸς τοῦ ἐν ταῖς σαρξὶ τῶν τρωγομένων ζώων.

γ΄.) Τὰ ἀκάθαρτα ποτὰ, εἴτε αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ ὄντα τοιαῦτα, εἴτε διὰ τῆς συναφείας των πρὸς πράγματα ἀκάθαρτα.

δ΄.) Τὸ γάλα τῶν ζώων, ὧν ἡ χρῆσις ἀπαγορεύεται.

§ 6. Πᾶν ὅ,τι ὁ νόμος κηρύττει ἀκάθαρτον, δὲν πρέπει νὰ τρώγηται. Συμβουλεύεται τὸ νὰ μὴ συντρώγῃ τις μετ' ἀπίστων καὶ τὰς αὐτὰς τροφὰς, ὡς καὶ μετὰ γυναικῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐμμήνων αὐτῶν.

Ὁ κινδυνεύων ν' ἀποθάνῃ εἴτε ἕνεκεν νόσου, εἴτε ἕνεκεν ἀπωλείας τῶν σωματικῶν δυνάμεων δὲν ὑποχρεοῦται νὰ τηρήσῃ τὰς διατάξεις ταύτας κατὰ τὸ ἑξῆς ἐδάφιον τοῦ Κορανίου· *φεμὲν ἰσταρρὲ γκάϊρε πάγημ βελὰ ἀδὶν φελὰ ἴσμε ἀλέιχι*· «Ὁ πάντων στερούμενος καὶ μὴ δυνάμενος ἄλλως νὰ πράξῃ, δὲν ἁμαρτάνει τρώγων τ' ἀπηγορευμένα ἀντικείμενα.»

Ἐν τοιαύτῃ ὅμως περιπτώσει, δὲν πρέπει τις νὰ φάγῃ, εἰμὴ ὅ,τι ἀπολύτως εἶναι ἀναγκαῖον πρὸς ἀνάρρωσιν.

Συμβουλεύεται προσέτι τὸν ἀποφεύγῃ τις ἐπιτετραμμένας τροφὰς, ὅταν ἦναι παρατεθειμέναι ἐπὶ τραπέζης μετ' ἄλλων ἀκαθάρτων.

Οἱ ὑπὸ τῆς πείνης κατατρυχόμενοι ἐπαῖται, καὶ οἱ πτωχοὶ μουσουλμάνοι, πρέπει νὰ τρέφωνται ἀπὸ τοὺς εὐπορουῦντας· μὴ ἐκπληροῦντες οὗτοι τὸ καθῆκον τοῦτο, δύνανται νὰ καταδιωχθῶσιν ἐνώπιον τῆς δικαιοσύνης καὶ καθίστανται ὑπεύθυνοι διὰ τὸν θάνατον ἐπαίτου, ὅστις ματαίως ἐπικαλεσθεὶς τὴν ἐλεημοσύνην των ἤθελεν ἀποθάνει ἐκ τῆς πείνης.

Ἐὰν οἱ ἐκ τῆς ἐλεημοσύνης ζήσαντες ἐπαῖται, ἤθελόν ποτε καταστῶσι πλούσιοι, ὑποχρεοῦνται, ἐπὶ τῇ αἰτήσει ἐκείνων οἵτινες τοὺς διέθρεψαν, νὰ πληρώσωσι τὰς πρὸς τοῦτο γενομένας δαπάνας.

§ 7. Τρώγων τις ὀφείλει νὰ τηρῇ τοὺς ἑξῆς κανόνας.

Πρὸ καὶ μετὰ τὸ φαγητὸν πᾶς μουσουλμάνος πρέπει νὰ νιφθῇ τὰς χεῖρας καὶ σπογγισθῇ.

Τὸ πρὸς τοῦτο ὕδωρ δίδεται ὑπὸ τοῦ ἑστιάτορος πρῶτον εἰς τοὺς πρὸς πρὸς τὰ δεξιὰ καθημένους καὶ ἔπειτα εἰς τοὺς πρὸς τ' ἀριστερά.

Τὸ πρὸς νίψιμον τῶν χειρῶν ὕδωρ πρέπει, κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν ἤδη συνήθειαν, νὰ τίθεται ἐντὸς λεκάνης.

Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ γεύματος καὶ ὁσάκις νέον φαγητὸν τῷ παρουσιάζηται, ὀφείλει ὁ μουσουλμάνος νὰ εἴπῃ τὸ *μπισμιλλὰχ*, κατὰ δὲ τὸ τέλος *ἐλχεμδοῦ λιλλὰχ*, δόξα τῷ Θεῷ.

Εἰς τὸν ξενιζόμενον προσφέρεται κατὰ πρῶτον ἕκαστον φαγητὸν, ἀλλὰ τρώγει τελευταῖος.

Ὀφείλει τις νὰ τρώγῃ διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς, καὶ ἀντίκειται εἰς τὴν εὐπρέπειαν νὰ στηρίζηται ἐπὶ τοῦ ἀγκῶνος ἢ νὰ πλαγιάζῃ τρώγων (1). Μετὰ τὸ γεῦμα ἐπιτρέπεται νὰ διασταυρώσῃ τις τοὺς πόδας θέτων τὸν δεξιὸν ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ καὶ νὰ στηριχθῇ ἐπὶ τοῦ τοίχου ἢ ἐπὶ τῶν προσκεφαλαίων.

(1) Τοῦτο ἐλήφθη ἐκ τῶν ἕξεων τοῦ Μωάμεθ. Ὁ δόκτωρ Weil, ἐν τῷ βίῳ τοῦ Προφήτου, σ.343· λέγει, «Οὐδέποτε κατεκλίνετο γευόμενος, οὐδ' ἐξέτεινε τὰς κνήμας, ἀλλὰ τὰς ἐκράτει τὴν μίαν ἐπὶ τῆς ἑτέρας διεσταυρωμένας.

ΤΜΗΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

ΠΟΙΝΙΚΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙ ΤΟΥ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ (1).

ΠΗΓΑΙ.

Νεϊλ οὐλ-μεράμ, μέρ. Β., σ. 216—225.— *Πιστ-πάπ*, σ. 523—538.— *Κέσρ ἐνδάρ*, σ. 752—784.— *Χαλὴλ ἰδζάζ*, σ. 440—452.— *Ἰχτιλαφὰτ σὐλ- ἐρπαά*, σ. 245—247.— Dulau, σ. 62—68, σ. 435—463.— Mouradgea d'Ohsson, T. VI, σ. 243—244.

Αἱ ποιναὶ, αἵτινες ὑπὸ τὴν γενικωτέραν ἔκφρασιν ὀνομάζονται *χὰδ*, εἶναι διαφόρων βαθμῶν, ἀναλόγως τῆς βαρύτητος τοῦ ἐγκλήματος καὶ τῆς ὑποτροπῆς.

(1) Σ. Μ. Γνωστὸν ὑπάρχει ὅτι τὴν 13 Ἰουλίου 1858. (28 ζιλκαδὲ 1274) ἐξεδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ νῦν ἰσχύων ἐν τῇ Ὀθωμανικῇ Αὐτοκρατορίᾳ Ποινικὸς Κῶδιξ, ὅστις ἐν πολλοῖς ἀκολουθεῖ τὰ ἴχνη τῶν ποινικῶν Εὐρωπαϊκῶν νομοθεσιῶν· σύγκειται δ' ἐκ 264 ἄρθρων καὶ ὑπάρχει μεταφρασμένος ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γλώσσῃ. Κατ' αὐτὸν αἱ ἀξιόποινοι πράξεις διαιροῦνται. 1) Εἰς κακουργήματα εἰς ἃ ἐπιβάλλεται μία τῶν ἑξῆς ποινῶν· θάνατος, δεσμὰ ἰσόβια ἢ πρόσκαιρα μετὰ στηλιτεύσεως (ἐκθέσεως), εἱρκτὴ, ἐξορία ἰσόβιος, στέρησις βαθμοῦ καὶ ὑπηρεσίας ἰσοβίως, ἀφαίρεσις τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων. 2) Εἰς πλημμελήματα τιμωρούμενα διὰ τῶν ἑξῆς ποινῶν, ἤτοι διὰ φυλακίσεως ἀνωτέρας τῆς μιᾶς ἑβδομάδος, δι' ἐξορίας προσκαίρου, δι' ἀποβολῆς ἐκ τῆς δημοσίου ὑπηρεσίας καὶ διὰ χρηματικῆς ποινῆς. καὶ 3) εἰς πταίσματα εἰς ἃ ἐπιβάλλεται κράτησις ἀπὸ 24 ὡρῶν μέχρι μιᾶς ἑβδομάδος, ἢ πρόστιμον μέχρις ἑκατὸν γροσίων. — Οἱ εἰς δεσμὰ κατεδικασμένοι ὑποβάλλονται εἰς ἐργασίας ἐπιπόνους φέροντες ἁλύσεις εἰς τοὺς πόδας· ἡ εἰς δεσμὰ καταδίκη συνεπάγει καὶ τὴν ἔκθεσιν, ἥτις συνίσταται εἰς τὸ νὰ προσαχθῇ ὁ κατάδικος εἰς δημόσιόν τι μέρος, ὅπου διαμένει ἐπὶ δύο ὥρας φέρων ἐπὶ τοῦ στήθους μεγάλους γράμμασι περιλήψιν τῆς ἀ-

Κατὰ τὸν Dulau, δεκαοκτὼ διάφορα εἴδη ποινῶν ὑπάρχουσιν.

Πασα σωματικὴ ποινὴ ὀνομάζεται *δζελδ*· ἡ δὲ ποινὴ, δι' ἧς ὁ κατάδικος θάπτεται μέχρι τῆς κεφαλῆς καὶ λιθοβολεῖται ἔπειτα, ὀνομάζεται *ρεδζίμ*· *κὰλτ* δὲ ὀνομάζεται ἡ κεφαλικὴ ποινὴ ἐκτελουμένη διὰ τῆς σπάθης, ἢ διὰ τῆς ἀγχόνης.

Ἐγκληματικὴ ποινὴ δὲν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ, εἰμὴ ἀποδεικνυομένης τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἐγκλήματος.

Ἐπὶ ποινικῶν ὑποθέσεων τὰ μόνα ἀποδεικτικὰ μέσα εἶναι·

1) Ἡ ὁμολογία, *ἰκράρ*, καὶ

2) ἡ μαρτυρικὴ ἀπόδειξις, *σεχαδάτ*.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν μαρτύρων διαφέρει κατὰ τὰ διάφορα ἐγκλήματα, ὡς ῥηθήσεται κατωτέρω.

Αἱ καταθέσεις τῶν μαρτύρων πρέπει νὰ ἦναι σαφεῖς καὶ ἀκριβεῖς, ἰδίως ὡς πρὸς τὸν χρόνον καὶ τὸν τόπον τοῦ ἐγκλήματος. Ὅταν ὁ μάρτυς κατὰ προσποίησιν δὲν εἶναι σαφὴς καὶ ἀκριβὴς, ὑπόκειται εἰς τὴν ποινὴν τὴν ἐπιβαλλομένην διὰ τὸ ἔγκλημα, περὶ οὗ ἐκλήθη νὰ μαρτυρήσῃ.

Ἐὰν οἱ μάρτυρες ἦναι ἀντιφατικοὶ πρὸς ἀλλήλους, ὑπόκεινται ἅπαντες εἰς τὴν ποινὴν τὴν εἰς τὴν συκοφαντίαν ἐπιβαλλομένην, *κάζφ*.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Σαφιΐταις καὶ Ἀζεμίταις, οἱ μάρτυρες ὑποβάλλονται εἰς τὴν ποινὴν τῆς συκοφαντίας, ὅταν δὲν φθάνωσι τὸν ἀπαιτούμενον ἀριθμόν. Ἐὰν πρὸς ἀπόδειξιν λ. χ. μοιχείας, ὑπάρχουσι μόνον δύο ἢ τρεῖς μάρτυρες, καὶ ὄχι τέσσαρες, ὡς ἀπαιτεῖ τὸ σερῆ, οὗτοι τιμωροῦνται.

Ποινὴ δὲν ἐπιβάλλεται, εἰμὴ εἰς τὸν κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐκτελέσεως τῆς ἀξιοποίνου πράξεως ὄντα ἐνήλικα καὶ ἔχοντα πλήρη συνείδησιν τῆς πράξεώς του.

Πρᾶξις ἄνευ ἐγκληματικοῦ σκοποῦ ἐκτελεσθεῖσα μένει ἀτιμώρη-

ποφάσεως· τούτου δὲ γενομένου ἀλυσσόδετος ἀπάγεται εἰς τὰς φυλακάς· οἱ ἔχοντες ἡλικίαν κατωτέραν τῶν 17 ἐτῶν καὶ ἀνωτέραν τῶν 70 ἀπολλάσσονται τῆς ἐκθέσεως. Δεσμὰ διὰ βίου εἶναι τὸ φέρειν ἁλύσεις καὶ μετὰ τὴν ἔκθεσιν καθυποβάλλεσθαι εἰς ἐργασίας ἐπιπόνους ἐφ' ὅρου ζωῆς, πρόσκαιρα δὲ δεσμὰ εἶναι τὸ φέρειν ὡσαύτως ἁλύσεις καὶ μετὰ τὴν στηλίτευσιν ὑποβάλλεσθαι εἰς ἐργασίας ἐπιπόνους ἀπὸ τριῶν μέχρι 15 ἐτῶν. Εἱρκτὴ διὰ βίου εἶναι τὸ κρατεῖσθαι διὰ βίου ἐντὸς φρουρίου· πρόσκαιρος εἱρκτὴ τὸ κρατεῖσθαι ἐν φρουρίῳ ἀπὸ 3—15 ἐτῶν· ὁ προσκαίρως εἰς δεσμὰ ἢ εἰς εἱρκτὴν κατεδικασμένος εὑρίσκεται εἰς κατάστασιν νομίμου ἀπαγορεύσεως διαρκούσης τῆς ποινῆς του· ἀρθ. 2—5. 19—24. 27. Φυλάκισις εἶναι ἡ ἐν ταῖς φυλακαῖς κράτησις διαρκοῦσα ἀπὸ 24 ὡρῶν μέχρι τριῶν ἐτῶν· πρόσκαιρος δ' ἐξορία ἡ ἀπομάκρυνσις τοῦ καταδίκου εἰς ἕτερον ἢ ὃν κατοικεῖ τόπον· ἡ διάρκειά της εἶναι ἀπὸ τριῶν μηνῶν μέχρι τριῶν ἐτῶν, ἀρθ. 34. 35.

τος· ἡ δ' ἔλλειψις τοῦ σκοποῦ πρέπει ν' ἀποδειχθῇ διὰ τῆς βεβαιώσεως τοῦ ἐπικαλουμένου αὐτήν.

Ἡ ἐκδίκασις τῶν ποινικῶν δικῶν καὶ ἡ ἐκτέλεσις τῶν ἀποφάσεων ἀνάγεται εἰς τὰ καθήκοντα τοῦ *Χακὴμ σέρ* (1).

Ἐὰν ὁ κατάδικος ἀποθάνῃ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐκτελέσεως τῆς κατ' αὐτοῦ ἐπιβληθείσης ποινῆς, δὲν λαμβάνει χώραν ἡ λόγῳ τοῦ αἵματος ἐκδίκησις. Ἐὰν ὅμως, ἀπαγγελθείσης ποινῆς ὑπερμέτρου καὶ ἐναντίον τοῦ Νόμου, ὁ κατάδικος ἀποθάνῃ, ὁ ἀπαγγείλας αὐτὴν *Χακὴμ σέρ*, ὀφείλει νὰ πληρώσῃ τὸ ἥμισυ τῆς λόγῳ τοῦ χυθέντος αἵματος ἐπιβαλλομένης χρηματικῆς ποινῆς.

Αἱ ποιναὶ πρέπει νὰ ἐκτελῶνται πάντοτε δημοσίως.

Ἡ μαστίγωσις ἐπιβάλλεται διὰ πᾶσαν ἀξιόποινον πρᾶξιν. Τὸ σῶμα τοῦ εἰς τὴν ποινὴν ταύτην καταδικασθέντος, πρέπει νὰ ἦναι γυμνὸν, πλὴν τῶν κρυφίων μερῶν ἀπὸ τοῦ ὀμφαλοῦ μέχρι τῶν γονάτων, *ἀβρέτ*· αἱ δὲ μαστιγώσεις πρέπει νὰ γίνωνται ἐπὶ τοῦ γυμνοῦ, καὶ ὄχι ἐπὶ τοῦ κεκαλυμμένου μέρους ἢ ἐπὶ τοῦ προσώπου.

Τὸ ψῦχος ἢ ἡ θερμότης δὲν ἐμποδίζουσι τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ποινῶν. Ἐν τούτοις κατὰ μὲν τὸ θέρος πρέπει νὰ ἐκτελῶνται τὴν πρωΐαν, κατὰ τὸν δὲ χειμῶνα τὴν μεσημβρίαν.

Θανατικὴ ποινὴ δὲν ἐκτελεῖται κατὰ γυναικὸς ἐγκύου· μετὰ δὲ τὸν τοκετόν της ἀναβάλλεται ἡ ἐκτέλεσις μέχρι τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν δὲν γαλουχεῖ πλέον τὸ βρέφος, ἐκτὸς ἂν δοθῇ εἰς τοῦτο ἄλλη τροφός.

Ἀσθενοῦντος τοῦ καταδίκου, ἡ ἐκτέλεσις τῶν σωματικῶν ποινῶν ἀναβάλλεται.

Αἱ ποιναὶ ὅμως *ρετζίμ* καὶ *κατ.λ* ἐκτελοῦνται ἀδιαφόρως.

Αἱ γυναῖκες δὲν τιμωροῦνται διαρκούντων τῶν ἐμμήνων αὐτῶν.

Ὁ τρὶς εἰς σωματικὴν ποινὴν καταδικασθεὶς εἰς τὴν τετάρτην καταδίκην τιμωρεῖται μὲ θάνατον.

(1) Ἐν ταῖς Ὑπερκαυκασίαις χώραις αἱ ποιναὶ ὑποθέσεις ἐκδικάζονται ἀπὸ τὰς Ῥωσσικὰς ἀρχὰς καὶ οὐχὶ ἀπὸ τὰ ἐκκλησιαστικὰ δικαστήρια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΚΑΚΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΛΗΜΜΕΛΗΜΑΤΑ.

§ 1. Ἡ μοιχεία, *ζινά* (1).

Αἱ κατὰ τῆς μοιχείας ἐπιβαλλόμεναι ποιναὶ εἶναι διάφοροι, οἷον *δζελδ*, *ρετζίμ* καὶ *κάτ.λ*.

Ἡ πρώτη ἐκ τούτων συνίσταται εἰς ἑκατὸν ῥαβδισμοὺς καὶ ἐπιβάλλεται μὴ ὑπαρχουσῶν ἐπιβαρυντικῶν περιστάσεων. Ἐν τῇ τελευταίᾳ περιπτώσει ἐπιβάλλεται ἡ ποινὴ *ρετζίμ* παραδείγματος χάριν, ὅταν ἀνήρ τις ἔχων ἀθεμίτους σχέσεις μετὰ γυναικὸς ἐγγάμου, ἀποσιωπᾷ τοῦτο, καὶ συνέρχεται μετ' αὐτῆς εἰς γάμον χωρὶς νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς περὶ τοῦ *κεφαρέτ* διαγραφομένας διατυπώσεις. (Ὅρα Βιβ. *Εἰκαὰτ*, Τμ. Δ'. κεφ. 2.)

Ἡ θανατικὴ ποινὴ, *κάτ.λ*, ἐπιβάλλεται κατὰ τοῦ μοιχεύοντος γυναῖκα, μεθ' ἧς δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ συνάψῃ γάμον, οἷον μετὰ τῆς μητρὸς, τῆς θυγατρὸς ἢ τῆς ἀδελφῆς του.

Ἡ αὐτὴ ποινὴ ἐπιβάλλεται κατὰ τοῦ ἀπίστου, τοῦ μοιχεύσαντος γυναῖκα πρεσβεύουσαν τὴν μουσουλμανικὴν θρησκείαν.

Ὁ βιασμὸς τιμωρεῖται πάντοτε διὰ τῆς θανατικῆς ποινῆς.

Ἡ ποινὴ *δζελδ* ἐπιβάλλεται κατὰ τοῦ ἐκδηλώσαντος τὴν πρόθεσιν νὰ ἐκτελέσῃ μοιχείαν, καίτοι μὴ ἐκτελεσθεῖσαν, οἷον ὅταν ἡσπάσθη ἢ ἐνηγκαλίσθη γυναῖκα, ἢ κατεκλίθη ἁπλῶς μετ' αὐτῆς.

Ἡ ποινὴ αὕτη ἐπιβάλλεται κατὰ παντὸς ἄνευ διακρίσεως ἐνόχου, δούλου ἢ ἐλευθέρου, μουσουλμάνου ἢ ἀπίστου, ἀνδρὸς ἢ γυναικὸς, γέροντος ἢ νέου, ἀρκεῖ νὰ ἦναι ἐνῆλιξ.

Δοῦλος ἐν περιπτώσει μοιχείας καταδικάζεται εἰς πεντήκοντα ῥαβδισμούς.

Πρὸς ἀπόδειξιν τῆς μοιχείας εἶναι δεκτὴ ἡ ὁμολογία *ικραὰρ*, τετράκις ἐπαναληφθεῖσα ἐνώπιον πολλῶν προσώπων, καὶ οἱ μάρτυρες *σεχαδάτ*. Ἀπαιτοῦνται δὲ τέσσαρες μάρτυρες ἄρρενες καὶ ἀμέμπτου διαγωγῆς ἢ τρεῖς ἄρρενες καὶ δύο θήλεις.

Ἐὰν αἱ καταθέσεις δύο ἀνδρῶν ἀποκρούωνται ἀπὸ τεσσάρων γυναικῶν δὲν ἐπέρχεται καταδίκη.

(1) Σ. Μ. Ἐν τῷ ποινικῷ κώδικι δὲν γίνεται λόγος εἰδικὸς περὶ τοῦ ἐγκλήματος τῆς μοιχείας. Κατὰ τὸ ἄρθρ. ὅμως 183, ὁ συλλαβὼν μοιχευομένην τὴν σύζυγόν του ἢ ἄλλην γυναῖκα τοῦ γυναικωνίτου του, ἐὰν φονεύσῃ αὐτὴν καὶ τὸν μοιχὸν, μένει ἀτιμώρητος.

§ 2. Ἀρσενοκοιτία, παρὰ φύσιν ἀσέλγεια μεταξὺ γυναικῶν καὶ προαγωγεία, *λιβατὰ, σαχ βὲ κιαδέτ.*

Ἐὰν δύο ἐνήλικες πράξωσι μεταξύ των ἀρσενοκοιτίαν, *λιβατὰ*, τιμωροῦνται ἀμφότεροι μὲ θανατικὴν ποινήν, *κάτ.λ.*

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιΐται τιμωροῦσι τὸ ἔγκλημα τοῦτο διὰ τῆς ποινῆς ρετζίμ. Οἱ δὲ Ἀζεμῖται ἀναβέτουσιν εἰς τὸν Ἰμάμην τὴν φροντίδα τοῦ ν' ἀποφασίσῃ περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐκτελέσεως τῆς θανατικῆς ποινῆς τοῦ ἐνόχου.

Ἐὰν ἐνῆλιξ πράξῃ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἔγκλημα κατὰ ἀνήλικος, ὁ μὲν πρῶτος τιμωρεῖται μὲ τὴν κεφαλικὴν ποινήν, ὁ δὲ δεύτερος ὑποβάλλεται ἁπλῶς εἰς σωφρονισμὸν, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς ποινήν (1).

Ἐὰν ἀνήλικες δύο ἐγκληματίσωσι πρὸς ἀλλήλους, τιμωροῦνται ἀμφότεροι δι' ἑκατὸν ῥαβδισμῶν.

Πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ἐγκλήματος τούτου παραδέχονται τὴν ὁμολογίαν τετράκις ἐπαναληφθεῖσαν, καὶ τὴν κατάθεσιν τεσσάρων αὐτοπτῶν καὶ ἀξιοπίστων μαρτύρων.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται θεωροῦσιν ἀρκοῦσαν τὴν μαρτυρίαν δύο προσώπων.

Ἡ μεταξὺ γυναικῶν παρὰ φύσιν ἀσέλγεια, *σέχ*, τιμωρεῖται μὲ ἑκατὸν ῥαβδισμούς.

Ἡ ὁμολογία ἅπαξ ἐκφρασθεῖσα, ἢ ἡ κατάθεσις δύο μαρτύρων ἀρκεῖ πρὸς ἀπόδειξιν. Αἱ αὐταὶ ἀποδείξεις ἀπαιτοῦνται καὶ ἐπὶ προαγωγείας, *κιαδέτ.*

Ἡ προαγωγεία, δι' ἧς προμηθεύεται γυνὴ ἔγγαμος ἢ ἄρρεν πρόσωπον εἰς ἄνδρα, τιμωρεῖται μὲ ἑξήκοντα πέντε ῥαβδισμούς.

Πᾶς τις ἄνευ ἐξαιρέσεως ὑποπεσὼν εἰς τὰ εἰρημένα ἐγκλήματα ὑπόκειται εἰς τὴν σχετικὴν ποινήν.

§ 3. Ἡ συκοφαντία, *κάζφ* (2).

(1) Σ. Μ. Κατὰ τὸν νέον ποινικὸν Κῶδικα, ὁ ἀσελγαίνων μετὰ παιδὸς ἔχοντος ἡλικίαν κατωτέραν τῶν 11 ἐτῶν τιμωρεῖται μὲ φυλάκισιν τὸ πολὺ ἓξ μηνῶν· ἀρθ. 197, ὁ δ' ἐκτελέσας βιασμὸν, μὲ δεσμὰ πρόσκαιρα (3—15 ἐτῶν ὑποβαλλόμενος εἰς ἔκθεσιν) ἀρ. 198· ἂν δὲ ὁ βιαστὴς ἦναι παιδαγωγὸς, κηδεμὼν ἢ ἐπιμελητὴς τοῦ παθόντος ἢ ὑπηρέτης, ὁ ἐλάχιστος ὅρος τῆς ποινῆς εἶναι: 5 ἐτῶν δεσμά· ἀρθ. 199· ἂν τὸ βιασθὲν πρόσωπον ἦναι κόρη ἄγαμος, πρὸς τῇ ποινῇ ἐπιβάλλεται καὶ ἀποζημίωσις ἀρθ. 200· ὁ δὲ διαφθείρων καὶ ἐξαπατῶν νέους ἢ νέας πρὸς ἐκτέλεσιν τοιούτων πράξεων τιμωρεῖται μὲ φυλάκισιν ἑνὸς μηνὸς μέχρις ἑνὸς ἔτους, ἂν δ' ὁ τοιοῦτος ἦναι γονεὺς ἢ κηδεμὼν μὲ φυλάκισιν ἓξ μηνῶν μέχρις ἑνὸς καὶ ἡμίσεως ἔτους ἀρ. 201.

(2) Σ. Μ. Ὁ προσάπτων εἴς τινα προφορικῶς ἢ ἐγγράφως πρᾶξιν, ἥτις ἂν ἠλήθευεν ἤθελε προκαλέσει κατὰ τοῦ συκοφαντουμένου ποινὰς ἢ ἤθελεν ἐπισύρει κατ' αὐτοῦ τὴν κοινὴν ἀπέχθειαν, καθὼς καὶ ὁ συκοφαντῶν ὑπάλ-

Ὁ ἀποδίδων εἴς τινα ἐγκληματικὴν πρᾶξιν καὶ μὴ δυνάμενος νὰ τὴν ἀποδείξῃ, ὡς καὶ ὁ ἀποκαλῶν τινα νόθον, ἢ ἀποδίδων εἰς αὐτὸν ἄλλας ὀνειδιστικὰς ἰδιότητας, τιμωρεῖται μὲ ὀγδοήκοντα ῥαβδισμοὺς ἐπὶ τοῦ σώματος φέρων τὰ ἐνδύματά του.

Ὁ ἐξυβρίζων τὸν προφήτην καὶ τοὺς ἰμάμας τίθεται ἐκτὸς τοῦ νόμου καὶ ἕκαστος δύναται νὰ ἐπιτεθῇ κατ' αὐτοῦ.

Ἐάν τινες ἐξυβρίσθησαν ἢ ἐσυκοφαντήθησαν ἀμοιβαίως, δὲν ὑπόκεινται εἰς ποινήν.

Ὁ συκοφαντήσας ἢ ἐξυβρίσας τινα, *καζὶφ*, τιμωρεῖται μόνον ἐὰν ἦναι ἐνῆλιξ, ὑγιὴς τὸν νοῦν, ἐλεύθερος καὶ μουσουλμάνος τὴν θρησκείαν. Ἐλλείποντος ἑνὸς τῶν ὅρων τούτων, ἐπιβάλλεται ἐπανορθωτικὴ *ταζὶρ* καὶ ὄχι ἐγκληματικὴ ποινή.

Μουσουλμάνος διαδίδων ψευδῶς συμβὰν δυνάμενον, ἐὰν ἦτο ἀληθὲς, νὰ φέρῃ πραγματικὴν βλάβην, *σέχρ*, τιμωρεῖται κατὰ τὸ Κοράνιον, καὶ διότι τοιοῦτόν τι συνέβη εἰς τὸν Μωάμεθ, μὲ θάνατον· ὁ δὲ ἄπιστος ἀκαλλάσσεται τῆς ποινῆς ὑποβαλλόμενος ἁπλῶς εἰς νουθεσίαν, *ἐδέπ.*

§ 4. Μέθη, *μουσκὰρ βὲ φικά* (1).

Ὁ ὑγιὴς τὸν νοῦν, ὅστις πίνει μεθυστικὸν ποτὸν, ἢ ἁπλῶς τὸ δοκιμάζει, γινώσκων ὅτι ἡ χρῆσίς του εἶναι ἀπηγορευμένη, τιμωρεῖται μὲ ὀγδοήκοντα ῥαβδισμοὺς ἐπὶ γυμνοῦ σώματος.

Ἡ ποινὴ αὕτη ἐπιβάλλεται εἰς τὰς γυναῖκας ὡς καὶ τοὺς ἄνδρας, εἰς τοὺς δούλους ὡς καὶ εἰς τοὺς ἐλευθέρους.

Ὁ πολλάκις μεθυσθεὶς δὲν τιμωρεῖται εἰμὴ μόνον ἅπαξ.

§ 5. Κλοπὴ, *σδουζδὶ ἢ σαρικά* (2).

Ἕνεκα κλοπῆς ἐπιβάλλεται ποινὴ εἰς τοὺς ἐνήλικας καὶ ὑγιεῖς τὸν νοῦν, οἵτινες λάθρα ἀφῄρεσαν τὴν ξένην ἰδιοκτησίαν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ τὴν οἰκειοποιηθῶσιν.

Ὁ μὴ κλέψας ἀλλ' ἁπλῶς δεχθεὶς τὸ κλοπιμαῖον πρᾶγμα, καθὼς καὶ ὁ κλέψας μὲν ἀλλ' ἀποδώσας τὸ κλαπὲν εἰς τὸν ἀληθῆ ἰδιοκτήτην, δὲν ὑπόκειται εἰς τὴν ποινήν.

λήλον τοῦ κράτους τιμωρεῖται μὲ τὴν ποινήν, ἥτις ἐπιβάλλεται εἰς τὴν προσαπτομένην εἰς τὸν συκοφαντούμενον πρᾶξιν· ἄρθ. 213 τοῦ ποιν. Κώδικος. Ἡ δὲ ὕβρις τιμωρεῖται μὲ φυλάκισιν 24 ὡρῶν μέχρι δύο μηνῶν ἢ μὲ χρηματικὴν ποινὴν ἡμίσεως μέχρι τριῶν χρυσῶν μετζιτιέδων ἄρθ. 214. Ἰατρὸς, μαῖαι, φαρμακοποιοὶ κλπ. κοινοποιοῦντες τὰ εἰς αὐτοὺς ὡς τοιούτους ἐμπιστευόμενα ἀπόρρητα καταδικάζονται μὲ φυλάκισιν 24 ὡρῶν μέχρι μιᾶς ἑβδομάδος καὶ μὲ πρόστιμον ἑνὸς ὀργυροῦ μέχρις ἑνὸς χρυσοῦ μετζιτιέ.

(1) α. Μ. Ἐν τῷ ποινικῷ κώδικι δὲν γίνεται λόγος περὶ τῆς ἀξιοποίνου ταύτης πράξεως.

(2) Σ. Μ. Τὰ περὶ κλοπῆς διέπουσι τ' ἄρθ. 216—230 τοῦ ποινικοῦ κώδικος.

Εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς κλοπῆς ἐνυπάρχει ἡ ἀπάτη καὶ τὸ λαθραῖον· ἡ διὰ τῆς βίας ἀφαίρεσις τοῦ πράγματος διέπεται ἀπὸ ἄλλους κανόνας καὶ τιμωρεῖται δι' εἰδικῶν ποινῶν.

Οἱ γονεῖς δὲν δύνανται νὰ πράξωσι κλοπὴν κατὰ τῶν τέκνων των (1), ἀντιστρόφως ὅμως τὰ τέκνα δύνανται νὰ πράξωσι κλοπὴν πρὸς βλάβην τῶν γονέων των.

Ἐπὶ πραγμάτων, ἅτινα διὰ τοῦ *βαχφ-άμ* ἀφιερώθησαν, (ἴδε Βιβ. *Οὲκουδὰτ*, Τμημ. Δ, Κεφ. Γ'.) δὲν δύναται νὰ διαπραχθῇ κλοπή, καθότι εἶναι προωρισμένα εἰς τὴν χρῆσιν πάντων.

Ὁσάκις ὁ ἐπὶ κλοπῇ κατηγορούμενος διατείνεται ὅτι συναινέσει τοῦ κυρίου ἔλαβε τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν κατοχήν του, ἢ ὅτι τοῦτο τῷ ἐδόθη, ὁ κύριος ὀφείλει νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν μήνυσίν του δι' ὅρκου, μὴ ἐπιτρεπομένου εἰς τὸν κατηγορούμενον ν' ἀποδείξῃ διὰ μαρτύρων τὴν ἀθωότητά του. Πρέπει δὲ ν' ἀποδώσῃ τὸ πρᾶγμα καὶ συνάμα νὰ ὑποστῇ τὴν εἰς τὴν κλοπὴν ἐπιβαλλομένην ποινήν.

Ἡ ὁμολογία ἐνώπιον πολλῶν προσώπων δὶς ἐπαναληφθεῖσα, ἢ ἡ κατάθεσις δύο μαρτύρων ἀμέμπτου διαγωγῆς ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν τῆς κλοπῆς.

Ἀποδεικνυομένης τῆς κλοπῆς, τὸ κλαπὲν ἀντικείμενον ἀποδίδεται εἰς τὸν κύριον ἢ εἰς τοὺς κληρονόμους του, ἄλλως, μὴ ὄντος τούτου δυνατοῦ, πληρόνεται ἡ ἀξία του. Ὁ κλέπτης τιμωρεῖται εἴτε δι' ἰσοβίου εἱρκτῆς, εἴτε δι' ἀποκοπῆς τῶν τεσσάρων δακτύλων, ἐξαιρουμένου τοῦ ἀντίχειρος τῆς δεξιᾶς χειρός, εἴτε διὰ τῆς ἐκριζώσεως τῶν ὀδόντων ἢ τῆς ἀποκοπῆς τοῦ ποδός (2).

§ 6. Ἀπάρνησις τοῦ ἰσλαμισμοῦ, *ἰρτιτάδ*.

Ὁ μουσουλμάνος, ὅστις ἀνατραφεὶς ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του εἰς τὸν ἰσλαμισμὸν ἀπαρνεῖται αὐτόν, ὑπόκειται εἰς θανατικὴν ποινὴν καὶ ἕκαστος δύναται νὰ τὸν φονεύσῃ. Ὀνομάζεται δὲ *μουμπὰχ οὔδδεμ*, προγεγραμμένος. Ἀλλ' ἐὰν ἄπιστος, γενόμενος μουσουλμάνος, παραιτηθῇ τῆς θρησκείας ταύτης, δύναται ἐντὸς προθεσμίας τριακονθημέρου νὰ μετανοήσῃ, *τεβπὰ*, ἄλλως ὑπόκειται εἰς θανατικὴν ποινήν.

Γυναῖκες ἀπαρνούμεναι τὸν μωαμεθανισμὸν ἐγκλείονται ἐφ' ὅρου ζωῆς.

Ὁ ἀρνησίθρησκος, *μουρτὰδ*, καθίσταται *χαράμ* ὡς πρὸς τὴν γυναῖκά του· ἡ δὲ περιουσία του διανέμεται μεταξὺ τῶν κληρονόμων του (1).

§ 7. Ἀπειλαί, βιαιοπραγίαι καὶ ἐκφοβίσεις, *μεχαρίπ* (2).

Ὁ ἀπειλῶν ἐνόπλως καὶ διὰ βιαιοπραγιῶν καὶ ἐκφοβίσεως ἁρπάζων τὴν περιουσίαν τοῦ ἄλλου τιμωρεῖται μὲ θάνατον· ἐν τούτοις δεικνύων μετάνοιαν ἀπαλλάτεται τῆς ποινῆς ταύτης.

Ὅστις φέρων ὅπλα διαταράττει καὶ ἐκφοβίζει τοὺς ἄλλους δύναται νὰ φονευθῇ ἀτιμωρητὶ ὑπὸ τοῦ τυχόντος.

Τὸ αὐτὸ γίνεται καὶ κατὰ τοῦ βιαίως εἰσχωροῦντος ἐντός τινος κατοικίας, ἢ τοῦ φωραμένου ὑπὸ μουσουλμάνου πλησίον τῶν γυναικῶν του.

Οἱ τοιοῦτοι φονεύονται χωρὶς νὰ γεννᾶται δικαίωμα ἐκδικήσεως, ἢ νὰ ὑποβάλληται ὁ φονεὺς εἰς χρηματικὴν πρὸς ἄγνισμὸν διὰ τὸ χυθὲν αἷμα ποινήν.

Πρὸς ἀπόδειξιν τῶν ἐγκλημάτων τούτων ἀπαιτεῖται ἡ μαρτυρία δύο προσώπων.

§ 8. Κτηνοβασία (3), συνουσία μετὰ πτώματος καὶ μαλακία· *μουπασιρὲτ πεχατμ βὲ ἐμβὰτ βὲ ἰστιμνά*.

(1) Σ. Μ. Κατὰ τὸ ἄρθ. 216 τιμωροῦνται καὶ οἱ γονεῖς ὑπεξαιροῦντες πράγματα ἀνήκοντα εἰς τὰ τέκνα των.

(2) Σ. Μ. Κατὰ τὸ ἄρθ. 217 τοῦ ποιν. Κώδικος, ἡ κλοπὴ τιμωρεῖται μὲ ἰσόβια δεσμὰ εἰς τὴν συνδρομὴν τῶν ἑξῆς πέντε περιπτώσεων· 1) ἐὰν ἡ κλοπὴ ἐπράχθη ἐν καιρῷ νυκτός· 2) ἐὰν ἐπράχθη ὑπὸ δύο ἢ πλειόνων· 3) ἐὰν οἱ αὐτουργοὶ φέρωσιν ὅπλα· 4) ἐὰν πραχθῇ κλοπὴ εἰς κατῳκειμένον κτίριον δι' ἀναβάσεως, ἔξωθεν, διὰ ῥήξεως ἢ διὰ πλαστῆς κλειδός, διὰ ῥήξεως τῆς θήρας, ἢ ἐὰν οἱ κλέπται φέρωσι στολὴν δημοσίου ὑπαλλήλου ἢ δεικνύωσι πλαστὴν διαταγὴν τῆς ἀρχῆς καὶ 5) ἐὰν ἡ πρᾶξις ἐγένετο μὲ βιαιοπραγίας καὶ ἀπειλάς. Μὲ πρόσκαιρα δὲ δεσμὰ τιμωροῦνται οἱ πράξαντες κλοπὴν ὑπὸ τὴν πρώτην καὶ δευτέραν περίπτωσιν· ἄρθ. 218. Ἡ ὑπὸ πολλῶν εἰς δημοσίαν ὁδὸν ἐν καιρῷ νυκτὸς πραττομένη κλοπὴ τιμωρεῖται μὲ δεσμὰ διὰ βίου· ἄρθ. 219.— Μὲ δεσμὰ πρόσκαιρα τιμωρεῖται ἡ κλοπὴ ἡ γενομένη διὰ ῥήξεως ἢ δι' ἀναβάσεως ἢ διὰ πλαστῆς κλειδὸς εἰς μέρη περικλεισμένα, ἀλλ' ἀκατοίκητα· ἄρθ. 220. Κλοπὴ γενομένη διὰ βιαιοπραγίας τιμωρεῖται μὲ δεσμὰ πρόσκαιρα· ὡς καὶ κλοπὴ γενομένη ἐν καιρῷ νυκτὸς ὑπὸ δύο ἢ πλειόνων ἐνόπλων.

(1) Περὶ τῆς πράξεως ταύτης ὁ ποινικὸς κώδιξ σιωπᾷ.

(2) Τὰ περὶ τοῦ ἐγκλήματος περιλαμβάνονται ἐν τῷ περὶ κλοπῆς κεφαλαίῳ τοῦ ποινικοῦ κώδικος.

(3) Σ. Μ. Εἰς τὸ κείμενον, γαλλικόν τε καὶ γερμανικόν, ὑπάρχει ἡ λέξις sodomie ἀντὶ τῆς λέξεως bestialité, (κτηνοβασία), καὶ ἀπορεῖ ὁ κ. Ἐσβάχ πῶς ἐνῷ δὲν γίνεται παντάπασι λόγος εἰς τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν ἐν τῷ § 8 ἐγκλημάτων περὶ κτηνοβασίας ἀναπτύσσονται κατωτέρω τὰ περὶ τοῦ ἐγκλήματος τούτου· καὶ πῶς ἐνῷ ἀναφέρεται περὶ τῆς εἰς τὸ ἔγκλημα τοῦτο ἐπιβαλλομένης ποινῆς, ἀμέσως γίνεται λόγος περὶ τοῦ ζώου ἐφ' οὗ ἐπράχθη τὸ τῆς κτηνοβασίας ἔγκλημα, ἐνῷ οὐδαμῶς ἐγένετο λόγος περὶ κτηνοβασίας· ἡ σύγχυσις νομίζω προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι ἀντὶ τῆς λέξεως bestialité, κτηνοβασία, τίθεται ἐκ παραδρομῆς ἡ λέξις sodomie· καὶ τῳόντι περὶ τοῦ ἐγκλήματος τῆς παρὰ φύσιν ἀσελγείας ἐγένετο ἀνωτέρω ἐν τῷ § 2 ἐκτενὴς λόγος καὶ δὲν ἠδύνατο πάλιν νὰ γίνῃ νέα μνεία περὶ αὐτοῦ· ἀλλὰ περὶ ἄλλου ἐγκλήματος, δηλ. τοῦ τῆς κτηνοβασίας.— Ἐν τῷ ποιν. κώδικι δὲν γίνεται περὶ τῶν πράξεων τούτων λόγος.

Ὁ ἔνοχος κτηνοβασίας, ἐὰν ἦναι ἐνῆλιξ καὶ ὑγιὴς τὸν νοῦν, τιμωρεῖται μὲ εἴκοσι καὶ μίαν μαστιγώσεις. Ἐὰν τὸ ζῶον, ἐφ' οὗ τὸ ἔγκλημα ἐπράχθη ἦναι ἐκ τῶν πρὸς τροφὴν τοῦ ἀνθρώπου χρησιμευόντων, πρέπει νὰ φονευθῇ διότι ἡ σὰρξ, τὸ γάλα καὶ ὅλα τὰ μέλη του καθίστανται χαράμ μὴ χρησιμεύοντα εἰς οὐδέν. Ἐὰν δὲ τὸ ζῶον δὲν χρησιμεύῃ εἰς τροφὴν, πρέπει νὰ πωληθῇ εἰς ἄλλην χώραν. Εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιστάσεις ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ζώου πρέπει ν' ἀποζημιωθῇ.

Ὁ καθ' ὑποτροπὴν ὑποπεσὼν εἰς τὸ ἔγκλημα τοῦτο τετράκις τιμωρεῖται μὲ θανατικὴν ποινήν.

Ἡ μετὰ πτώματος συνουσία τιμωρεῖται ὡς ἡ κτηνοβασία, κατὰ δὲ τὴν γνώμην ποινικολόγων τινῶν ἔπρεπε νὰ τιμωρῆται ἔτι αὐστηρότερον.

Πρὸς ἀπόδειξιν τῶν δύο τούτων ἐγκλημάτων παραδέχονται τὴν τετράκις ἐπαναληφθεῖσαν ὁμολογίαν, ἢ τὴν μαρτυρίαν τεσσάρων προσώπων.

Ὁ ἀνανισμὸς, *ἰστιμνὰ*, τιμωρεῖται μὲ εἴκοσι καὶ ἕνα ῥαβδισμοὺς κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ *Χακὴμ σέρ.* Ἡ δ' ὁμολογία τοῦ κατηγορουμένου καὶ ἡ κατάθεσις δύο μαρτύρων ἀρκεῖ πρὸς ἀπόδειξιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΚΙΣΑΣ, Η ΛΟΓΩ ΤΟΥ ΑΙΜΑΤΟΣ ΕΚΔΙΚΗΣΙΣ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεὶλ οὐλ-μεράμ, Μέρ. Β, σ. 225—231.— *Πὶστ πὰπ*, σ. 538—550.— *Κὲσφ ἐνδὰρ*, σ. 673—698, 732—774.— *Χαδὴλ ἰδζαζ*, σ. 395—415.— *Ἰχτιλαφὰτ οὐλ ἐρπαὰ*, σ. 227—232.

Πᾶς φόνος παρέχει τὸ τῆς ἐκδικήσεως (ἀντιπεπονθότος talion) δικαίωμα, *κισάς* δηλ. ἡ ζωὴ τοῦ φονέως ἀνήκει εἰς τοὺς συγγενεῖς τοῦ φονευθέντος. Τὸ αὐτὸ ὑπάρχει καὶ ἐπὶ τραυμάτων ἐκ προμελέτης, ἐπενεγκόντων τὸν θάνατον (1).

(1) Σ. Μ. Ὁ ἐκ προμελέτης φόνος τιμωρεῖται καὶ κατὰ τὸν ποιν. κώδικα μὲ θάνατον ἄρθ. 168—170· καὶ ἡ περὶ τούτου ἀπόφασις δὲν μηδε-

Ὁ ἐκτελέσας φόνον εὐθύνεται διὰ τῆς ἰδίας του ζωῆς· ἐὰν δὲ παρώτρυνεν ἄλλον πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ φόνου, ὁ τελευταῖος οὗτος καθίσταται ὑπεύθυνος.

Ὑπαρχόντων πολλῶν αὐτουργῶν τοῦ φόνου, ὁ *κισὰς* δύναται νὰ ἐξασκηθῇ καθ' ὅλων ἢ κατὰ ἑνὸς μόνου, πλὴν εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην περίπτωσιν ἡ διὰ συμβιβασμοῦ ἀποζημίωσις *διγὲτ*, πληρόνεται παρ' ὅλων.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ τοῖς Σαφίταις, ἡ κατὰ τοῦ ἑνὸς μόνου φονέως ἐξάσκησις τοῦ κισὰς ἀπαλλάττει τοὺς λοιποὺς πάσης εὐθύνης.

Πρὸς ἐξάσκησιν τοῦ τῆς ἐκδικήσεως δικαιώματος ἀπαιτεῖται:

1) Ὁ καθ' οὗ ἐξασκεῖται νὰ ἦναι τῆς αὐτῆς κοινωνικῆς καταστάσεως μὲ τὸν φονευθέντα. Οὕτως, ἐλεύθερος εἶναι ὑπεύθυνος μόνον διὰ τὸ χυθὲν αἷμα ἐλευθέρου ἀνθρώπου, ὁ δὲ δοῦλος διὰ τὸ τοῦ δούλου.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται παραδέχονται τὸ κισὰς κατ' ἐλευθέρων, οἵτινες ἤθελον φονεύσει δούλους. Κατὰ τὴν ἀπόφανσιν τοῦ Καλίφου Ὁμὰρ, ἡ περίστασις αὕτη δίδει χώραν εἰς ἀποζημίωσιν, *διγὲτ*.

2) Ὁ φονευθεὶς πρέπει νὰ ἦναι μουσουλμάνος· διότι μουσουλμάνος δὲν εὐθύνεται διὰ τὸν θάνατον ἑνὸς ἀπίστου (1).

3) Ὁ πατὴρ καὶ ὁ πάππος δὲν εἶναι ὑπεύθυνοι διὰ τὸ παρ' αὐτῶν χυθὲν αἷμα τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἐγγόνου. Ὑποχρεοῦνται ὅμως νὰ πληρώσωσι χρηματικὴν ποινὴν, νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς τὸ *κεφαρὲτ* (ἴδ. ἀν. Βιβ. *Εἰκαάτ.* Τμ. Δ, κεφ. 6'.) καὶ προσέτι ὑπόκεινται εἰς *διγὲτ* καὶ εἰς ποινὴν *ταζὶρ*, καὶ ταῦτα κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ *Χακὴμ σέρ.* Ἀπ' ἐναντίας, ἡ μήτηρ φονεύουσα τὸ τέκνον της, ἢ τὸ τέκνον τοὺς γονεῖς, ὑπόκεινται εἰς τὸ *κισάς*.

4) Ὁ φονεὺς πρέπει κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ φόνου νὰ ἦτο ἐνῆλιξ καὶ ὑγιὴς τὸν νοῦν (2).

νίζει τὰς πολιτικὰς ἀποζημιώσεις, ἃς οἱ κληρονόμοι τοῦ φονευθέντος ἔχουσι, καὶ ἃς δικάζουν τὰ κατὰ τὸν θρησκευτικὸν νόμον δικαστήρια· ἄρθ. 171. Ὁ φονεύσας τινὰ ἄνευ προμελέτης τιμωρεῖται μὲ 15 ἐτῶν δεσμὰ· ὁ δὲ συνεργὸς φόνου ἐκ προμελέτης μὲ πρόσκαιρα δεσμὰ, ἄρθ. 175. Ὁ ἐξ ἀμελείας ἢ ὀλιγωρίας φόνος τιμωρεῖται μὲ φυλακὴν ἐξ μηνῶν μέχρι δύο ἐτῶν ἄρθ. 182, ὁ δι' ἐπιστολῆς ἢ ἄλλως πως ἀπειλῶν χρήματα ἢ πράγματα ἐπὶ ἀπειλῇ κακοποιήσεως τιμωρεῖται μὲ πρόσκαιρα δεσμὰ, ὁσάκις ἡ ἀπειληθεῖσα πρᾶξις ἐκτελουμένη ἤθελεν ἐπισύρει τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου ἢ τῶν ἰσοβίων δεσμῶν.

(1) Σ. Μ. Αἱ διακρίσεις αὗται καὶ αἱ ἑπόμεναι, ὑπὸ τοῦ ποιν. κώδικος δὲν γίνονται.

(2) Σ. Μ. Κατὰ τὸν ποιν. Κώδικα, θανατικὴ ποινὴ δὲν ἐκτελεῖται πρὶν ἢ ἀναγνωσθῇ δημοσίως εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης τὸ τὴν ἀνακάλυψιν

5) Ὁ φονευθεὶς δὲν πρέπει νὰ ἦναι προγεγραμμένος, *μουμπὰχ οὐδ-δὲμ*, δηλ. δὲν πρέπει νὰ ἦναι ἡ ζωή του εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ τυχόντος, καθὼς λ. χ. ὁ ἀρνησίθρησκος.

Τὸ *κισὰς* δὲν ἐξασκεῖται εἰμὴ κατὰ τῶν πραγματικῶς ἐνόχων τοῦ φόνου· αἱ δὲ περὶ τῆς ἐνοχῆς ἀποδείξεις εἶναι·

1) Ἡ ὁμολογία,
2) Ἡ μαρτυρία, καὶ
3) Ὁ ὅρκος.

Ἡ ὁμολογία ἅπαξ γενομένη ἀρκεῖ· κατά τινας ὅμως ποινικολόγους πρέπει νὰ ἐπαναληφθῇ.

Οἱ μάρτυρες πρέπει νὰ ἦναι δύο, ἀμφότεροι ἄρρενες καὶ διαγωγῆς ἀμέμπτου.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται καὶ οἱ Σιΐται ἀπαιτοῦσι τὰς καταθέσεις τεσσάρων μαρτύρων ἀμέμπτων.

Αἱ καταθέσεις τῶν μαρτύρων πρέπει νὰ ἦναι σαφεῖς καὶ ἀκριβεῖς. Ἐὰν ὁ κατηγορούμενος ἰσχυρίζηται ὅτι δὲν ἦτο συνέπεια τῶν παρ' αὐτοῦ γενομένων τραυμάτων, ἀλλὰ τῶν παρ' ἄλλου, ἐφείλει νὰ βεβαιώσῃ τοῦτο δι' ὅρκου.

Μὴ δυναμένου δὲ τοῦ κατηγορουμένου ν' ἀποδείξῃ τὴν ἀθωότητά του δι' ἀποδείξεων σαφῶν, ὁ μηνυτὴς ὁρκίζεται πεντήκοντα φορὰς καὶ τούτου γενομένου δικαιοῦται νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἐν λόγῳ τοῦ αἵματος ἐκδίκησιν (1), τῇ ἐπανειλημμένῃ ἀδείᾳ τσῦ *Χακὴμ σέρ*.

Τὸ δικαίωμα τοῦτο ἀνήκει εἰς μόνους τοὺς στενωτέρους συγγενεῖς.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφῖται καὶ οἱ Ἀζεμῖται τὸ χορηγοῦσιν εἰς πάντα κληρονόμον τοῦ θύματος.

Κατὰ γυναικῶν ἐγκύων πρὸ τοῦ τοκετοῦ δὲν γίνεται χρῆσις τοῦ εἰρημένου δικαιώματος.

Ὅμοιον δικαίωμα χορηγεῖται καὶ ἐπὶ ἀκροτηριάσεων καὶ ἐξασκεῖται ἀναλόγως τοῦ μήκους, τοῦ πλάτους καὶ τοῦ βάθους τῆς πληγῆς (2).

καὶ βεβαίωσιν τοῦ κακουργήματος καὶ τὴν καταδίκην διαλαμβάνον φιρμάνιον, φέρον τὸ σουλτανικὸν μονόγραμμα τουγρᾶν ἄρθ. 16. Τὸ δὲ πτῶμα, ἐλλειπόντων τῶν κληρονόμων, παραδίδεται εἰς τὸ ἔθνος εἰς ὃ ἀνήκει ὁ θανατωθεὶς ἄρθ. 17. Γυνὴ ἔγκυος καταδικασθεῖσα εἰς θάνατον θανατοῦται μετὰ τὸν τοκετόν.

(1) Ἡ Ῥωσσικὴ Κυβέρνησις κατήργησε τὸ δικαίωμα τοῦτο εἰς τὰς Ὑπερκαυκασίους χώρας.

(2) Σ. Μ. Ἐν τῷ ποιν. Κώδικι γίνεται λόγος περὶ τραυμάτων ἐν τοῖς ἄρθρ. 176 καὶ ἑπ.

Ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο εἶναι ἀκατόρθωτον, εὐχαριστοῦνται νὰ ἐφαρμόζωσι συνήθως τὸ *διγὲτ* (1).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

ΔΙΓΕΤ, ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΣ ΕΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙ ΦΟΝΟΥ ΚΑΙ ΤΡΑΥΜΑΤΩΝ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεὶλ οὐλμεραμ, σ. 231—239.— *Πὶστ παπ*, σ. 550—564.— *Κέσφ ἐνβὰρ*, σ. 698—732.— *Χαλὶλ ἰδζάζ*, σ. 415—437.— *Ἰχτιλαφὰτ οὐλ ἐρπαδ*, σ. 232—241.

Διγὲτ ὀνομάζεται ἡ ἕνεκα φόνου ἢ τραυμάτων χρηματικὴ ἱκανοποίησις, εἴτε ὅταν ὁ ἔχων δικαίωμα πρὸς ἐκδίκησιν παραιτούμενος αὐτοῦ εὐχαριστῆται ν' ἀπαιτήσῃ χρηματικὴν ἀποζημίωσιν, εἴτε εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου ὁριζομένας περιπτώσεις.

---

(1) Σ. Μ. Ὁ Ποιν. Κώδιξ κατατάσσει ὡς ἐξῆς τὰς λοιπὰς ἀξιοποίνους πράξεις 1) Περὶ κακουργημάτων καὶ πλημμελημάτων κατὰ τῆς ἐξωτερικῆς ἀσφαλείας τοῦ κράτους· ἄρθ. 48—54. 2) Περὶ κακουργημάτων καὶ πλημμελημάτων κατὰ τῆς ἐσωτερικῆς ἀσφαλείας τοῦ κράτους· ἄρθ. 55—66. 3) Περὶ δωροδοκίας· ἄρθ. 67—81. 4) Ὑπεξαιρέσεις τῆς δημοσίου περιουσίας καὶ ἄλλας αἰσχροκερδείας· ἄρθ. 82—93. 5) Περὶ καταχρήσεως τῆς ὡς ἐκ τῆς ὑπηρεσίας ἐξουσίας καὶ περὶ παραβιάσεως τῶν τῆς ὑπηρεσίας καθηκόντων· ἄρθ. 94—102. 6) Περὶ τῶν ὑπὸ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων γενομένων κατὰ ἰδιωτῶν καταπιέσεων καὶ κακώσεων· ἄρθ. 103—111. 7) Περὶ ἀντιστάσεως καὶ ἀπειθείας πρὸς τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους· ἄρθ. 112—116. 8) Περὶ φυγαδεύσεως φυλακισμένων καὶ ἀποκρύψεως αὐτῶν ἄρθ. 117—121. 9) Περὶ διαρρήξεως σφραγίδων, ὑπεξαιρέσεως παρακαταθηκῶν, πραγμάτων καὶ ἐγγράφων ἐπισήμων· ἄρθ. 122—129. 10) Περὶ τῶν ἀθεμίτως ἀντιποιουμένων τίτλους καὶ ὑπουργήματα· ἄρθ. 130—131. 11) Περὶ παρεμποδίσεως θρησκευτικῶν τελετῶν, καὶ περὶ βλάβης καὶ φθορᾶς ἀρχαίων καὶ κοινωφελῶν ἱδρυμάτων καὶ ὡραϊσμῶν· ἄρθ. 132—133. 12) Περὶ βλάβης καὶ παρεμποδίσεως τῆς τηλεγραφίας· ἄρθ. 134—136. 13) Περὶ συστάσεως τυπογραφείων ἄνευ ἀδείας· περὶ δημοσιεύσεως ἐπιβλαβῶν βιβλίων καὶ περὶ παραβάσεως τῶν ἀφορώντων τὴν ἐν τοῖς σχολείοις διδασκαλίαν ὅρων· ἄρθ. 137—142. 14) Περὶ κιβδηλίας καὶ παραχαράξεως· ἄρθ. 143—147. 15) Περὶ πλαστογραφίας· ἄρθ. 148—162. 16) Περὶ ἐμπρησμοῦ· ἄρθ. 163—167. 17) Περὶ φόνου, τραυμάτων καὶ ἀπειλῶν ἄρθ. 168—191. 18) Περὶ ἁμβλώσεως καὶ περὶ πωλήσεως δηλητηρίων ἄνευ ἐγγυήσεως ἐκ μέρους τῶν ἀγοραστῶν καὶ περὶ πωλήσεως νενοθευμένων ποτῶν· ἄρθ. 192—196. 19) Περὶ βλάβης τῶν

Τὸ ποσὸν τῆς χρηματικῆς ἀποζημιώσεως διαφέρει, ἐὰν ὁ φόνος ἐπράχθη μετὰ ἢ ἄνευ προμελέτης. Ἐπὶ δὲ τραυμάτων λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν πρὸς προσδιορισμὸν αὐτῆς τὸ ἀκροτηριασθὲν ἢ τραυματισθὲν μέρος τοῦ σώματος.

Ὁ κύριος ζώου ἀτιθάσσου καὶ ἀγρίου εἶναι ὑπεύθυνος διὰ πᾶσαν ὑπ' αὐτοῦ προελθοῦσαν ζημίαν, ἔστω καὶ διὰ φόνον, ὅταν ὁ κύριος δὲν ἔλαβε τὰς ἀναγκαίας προφυλάξεις διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὴν ζημίαν.

Τὸ *διγὲτ* λαμβάνει ὡσαύτως χώραν ὁσάκις ὁ φονευθεὶς δὲν ἔχει γονεῖς ἢ κληρονόμους διὰ ν' ἀναλάβωσι τὸ *κισάς*. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τὸ *διγὲτ* εἰσπράττεται ὑπὸ τοῦ *ἰμάμη* διὰ τὸ *μπετ σὺλμὰλ* (δημόσιον ταμεῖον) καὶ δαπανᾶται εἰς φιλανθρωπικοὺς σκοπούς.

ήθων· ἄρθ. 197—202. 20) Περὶ παρανόμου κατακρατήσεως προσώπων, περὶ ἀπαγωγῆς παρθένων καὶ ἁρπαγῆς τέκνων ἀνηλίκων· ἄρθ. 203—206. 21) Περὶ ψευδομαρτυρίας καὶ ψευδορκίας· ἄρθ. 207—212. 22) Περὶ συκοφαντίας, ἐξυβρίσεως καὶ διακοινώσεως ἀπορρήτων· ἄρθ. 213—215. 23) Περὶ κλοπῆς καὶ ὑπεξαιρέσεως (ληστείας) ἄρθ. 216—230. 24) Περὶ πτωχεύσεως καὶ ἀπάτης· ἄρθ. 231 — 233. 25) Περὶ καταχρήσεως ἐμπιστοσύνης· ἄρθ. 234 — 237. 26) Περὶ τῶν διαστρεφόντων τὴν ἐλευθέραν διεξαγωγὴν τῶν πλειστηριασμῶν καὶ περὶ τῶν κατὰ τὰς ἐμπορικὰς πράξεις καὶ πωλήσεις γενομένων ἀπατῶν, καὶ περὶ τῶν παραβιαζόντων τὸ προνόμιον τῶν συγγραφέων κλπ. ἄρθ. 238—241. 27) Περὶ τυχηρῶν παιγνιδίων καὶ λαχείων· ἄρθ. 242—243. 28) Περὶ φθορᾶς καὶ βλάβης ξένης ἰδιοκτησίας· ἄρθ. 241—253. 29) Περὶ παραδιάσεως τῶν προφυλακτικῶν τῆς κοινῆς ὑγείας καὶ τῆς δημοσίου καθαριότητος μέτρων καὶ περὶ παραβιάσεως ἀστυνομικῶν διατάξεων, ἄρθ. 254—264.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.

ΝΟΜΟΣ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΓΑΙΩΝ

ΔΗΜΟΣΙΕΥΘΕΙΣ ΤΗΝ 7ην ΡΑΜΑΖΑΝ 1274

9]21 Ἀπριλίου 1858.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

Ἄρθρον 1. Αἱ ἐν τῇ Ὀθωμανικῇ Ἐπικρατείᾳ εὑρισκόμεναι γαῖαι διαιροῦνται εἰς πέντε κατηγορίας·

α΄.) Εἰς γαίας ἰδιοκτήτους, *μούλκ*.

β΄.) Εἰς γαίας δημοσίας ἢ τιμαριωτικάς, *μιργὲ*.

γ΄.) Εἰς γαίας ἀφιερωμένας, μὴ ὑπαγομένας εἰς μεταβίβασιν, (biens de main morte) *μεβκούφ*.

δ΄.) Εἰς γαίας ἀφεθείσας εἰς κοινὴν χρῆσιν, *μετροκὲ* καὶ

ε΄.) Εἰς γαίας νεκράς, *μεβάτ*.

Ἄρθρον 2. Αἱ ἰδιόκτητοι γαῖαι (*μούλκ*) εἰσὶ τεσσάρων εἰδῶν·

α΄.) Αἱ ἐν τοῖς χωρίοις καὶ κώμαις κείμεναι γαῖαι, καθὼς καὶ αἱ πέριξ αὐτῶν εἰς περιφέρειαν μὴ ὑπερβαίνουσαν τὸ ἥμισυ στρέμμα θεωροῦνται ὡς συμπλήρωμα τῆς κατοικίας.

β΄.) Αἱ γαῖαι, αἵτινες ἀπωσπασθεῖσαι τῶν δημοσίων ἐδόθησαν εἰς τὴν πλήρη κυριότητά τινος, ὅπως τὰς νέμηται κατὰ τοὺς ἱεροὺς νόμους, καταστᾶσαι οὕτω ἰδιόκτητοι, *μούλκ*.

γ΄. Αἱ δεκατιζόμεναι γαῖαι, *ὀὐχριγὲ*, ἤτοι αἱ ἐν καιρῷ τῆς κατακτήσεως διανεμηθεῖσαι μεταξὺ τῶν πορθητῶν καὶ δοθεῖσαι εἰς αὐτούς.

δ΄.) Αἱ φορολογούμεναι γαῖαι, *χαρατζιγὲ*, ἤτοι αἱ κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἀφεθεῖσαι εἰς τὴν κατοχὴν τῶν ἐγκατοίκων μὴ μουσουλμάνων.

Τὸ ἐπὶ τῶν γαιῶν *χαράτζιον* (φόρος) εἶναι δύο εἰδῶν.

Τὸ ἐπὶ τῆς προσόδου λαμβανόμενον καὶ καλούμενον *γαράτζι μουκασεμὲ*, (φόρος ἀνάλογος) ὅστις ἀπὸ τοῦ δεκάτου δύναται νὰ φθάσῃ μέχρι τοῦ ἡμίσεως τοῦ εἰσοδήματος, ἀναλόγως τῆς παραγωγικότητος τῆς γῆς, καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ κτήματος λαμβανόμενος καὶ καλούμενος *γαράτζι μουβαζεφὲ* φόρος ὡρισμένος, ὅστις σύγκειται ἀπὸ ποσὸν προσδιωρισμένον καὶ εἰσπραττόμενον κατ' ἀποκοπὴν ἐπὶ τῆς γῆς.

Αἱ γαῖαι *μουλκ* καὶ τὰ ἐπ' αὐτῶν δικαιώματα (*ρακαμπὲ*) (1) ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν κυριότητα τοῦ κυρίου αὐτῶν καὶ δύνανται νὰ μεταβιβασθῶσι κληρονομικῶς ὡς τὰ κινητὰ πράγματα καὶ νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς ὅλας τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου τὴν ἀφιέρωσιν, (βακούφ), τὴν ὑποθήκευσιν, τὴν δωρεὰν, τὸ γειτονικὸν δικαίωμα κτλ. (2). Πᾶσα γῆ *οὐχριὲ* (δεκατιζομένη) ἢ *χαρατζιγὲ*, (φορολογουμένη), ἀποθανόντος τοῦ κυρίου ἄνευ κληρονόμων, ἐπανέρχεται εἰς τὸ Δημόσιον (*μπέϊτ ἐλμὰλ*) καὶ γίνεται *μιριγέ*.

Ἐπειδὴ αἱ περὶ θρησκευτικῆς νομοθεσίας βίβλοι (*κουτουμπὶ φικχιὲ*) πραγματεύονται περὶ τῶν διατάξεων τῶν διεπουσῶν τὰ τέσσαρα εἴδη τῶν ἰδιοκτήτων γαιῶν, ὁ παρὼν κώδιξ δὲν θέλει πραγματευθῇ περὶ τῶν ἀντικειμένων τούτων.

Ἄρθρον 3. Δημόσιαι γαῖαι (*μιριγὲ*) εἰσὶν ἀγροὶ, λειμῶνες, χειμάδια, θέρετρα, (χειμεριναὶ καὶ θερινὲ βοσκαὶ), δάση καὶ παραπλήσια, τῶν ὁποίων ἡ ἰδιοκτησία ἀνήκει ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ Δημόσιον.

Αἱ γαῖαι αὗται, ὧν ἡ κάρπωσις ἐχορηγεῖτο ἄλλοτε ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως δι' ἐκμισθώσεως, ἀπεκτῶντο ἐν περιπτώσει πωλήσεως ἢ ὅταν ὁ κάτοχος αὐτῶν ἀπέθνησκεν ἄκληρος δι' ἀδείας καὶ παραχωρήσεως τῶν ἰδιοκτητῶν τῶν τιμαρίων (3) καὶ ζιαμετίων (fiefs militaires), θεωρουμένων ὡς κυρίων τῆς γῆς (*σαχιμπι-ἔρζ*), καὶ βραδύτερον δι' ἀδείας τῶν ἐκμισθωτῶν καὶ εἰσπρακτόρων αὐτῶν, *μουλτεζὴμ* καὶ *μουχασήλ* (4).

(1) Ἡ λέξις ρακαμπὲ εἶναι ὅρος τεχνικὸς, τοῦ ὁποίου ἡ κυριολεκτικὴ σημασία εἶναι αὐχὴν, μεταχειριζομένη δὲ ἐνταῦθα μεταφορικῶς ἐμφαίνει τὴν ἰδιοκτησίαν. Κατὰ τὰς ἀνατολικὰς ἰδέας, τὸ νὰ ἦναί τις κύριος τοῦ αὐχένος τινὸς σημαίνει κατὰ συνεκδοχὴν νὰ ἦναι κύριος τοῦ ἀτόμου του καὶ ἐκ τούτου ὁ Σουλτάνος λαμβάνει τὸν τίτλον «Μαλὴκ ρεκάμπ-ἰλ-οὐμὲμ,» ἤτοι κύριος τῶν αὐχένων τῶν ἐθνῶν. Ἡ λέξις αὕτη ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν ἀρχαῖον γαλλικὸν νομικὸν ὅρον «domaine éminent.»

(2) Γειτονικὸν δικαίωμα, Σουφᾶ, ὅρα τὸ περὶ τούτου ἐν τῷ σχετικῷ κεφαλαίῳ τοῦ προηγηθέντος συγγράμματος τοῦ Τουρνάουρ.

(3) Τιμὰρ περσιστὶ κατὰ τὸν K. Belin σημαίνει φροντίζειν ἢ μεριμνᾶν περὶ προσώπου δυστυχοῦς ἢ ἀσθενοῦς, ὑπηρετεῖν αὐτὸ καὶ διατρέφειν ἢ λαμβάνει πρόνοιαν περὶ τῶν ὑποθέσεών του.

(4) Αἱ ἐκμισθώσεις αὗται, ἀρξάμεναι ἀπὸ τοῦ Ὀσμὰν, ἦσαν κατ' ἀρχὰς

Ἀλλ' ἐσχάτως, καταργηθέντος τοῦ συστήματος τούτου, μεταβιβάζεται ἡ κατοχὴ των τῇ ἀδείᾳ καὶ παραχωρήσει τοῦ εἰδικοῦ ὑπαλλήλου τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐφοδιάζονται δὲ οἱ κάτοχοι αὐτῶν μὲ ταπία, φέροντα ἄνωθι τὸν τουγρὰν (μονόγραμμα) τοῦ Σουλτάνου.

Ταποῦ εἶναι προπληρωμὴ (*μουατζελὲ*), ἥτις γίνεται εἰς ἀνταλλαγὴν τοῦ δικαιώματος τῆς κατοχῆς (1) (νομῆς), καὶ τὸ ὁποῖον εἰσπράττεται παρὰ τοῦ ἁρμοδίου ὑπαλλήλου πρὸς ὄφελος τοῦ Δημοσίου.

Ἄρθρον 4. Αἱ ἀφιερωμέναι γαῖαι (*μεβκούφ*) εἰσὶ δύο εἰδῶν·

α'.) Αἱ πράγματι οὖσαι πρότερον ἰδιόκτητοι γαῖαι, (*μουλκ*), αἵτινες συμφώνως τῷ ἱερῷ νόμῳ ἔγειναν ἀφιερώματα (*βακούφ*).

Ἡ ἰδιοκτησία καὶ τὰ ἐπὶ τῶν τοιούτων γαιῶν δικαιώματα ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὸ ἀφιέρωμα (*βακούφ*), ὅπερ ἐξασκεῖ ἐπ' αὐτῶν παν κυριότητος δικαίωμα· ἑπομένως δὲ ἐφαρμόζονται ἐπ' αὐτῶν αἱ διατάξεις τοῦ Πολιτικοῦ Νόμου (*κανοὺν*) (2), ἀλλὰ διέπονται ἀπὸ τοὺς ὅρους, οὓς ἔθεσεν ὁ ἀφιερωτής. Ὁ παρὼν Κώδιξ δὲν θέλει λοιπὸν πραγματευθῇ περὶ τοῦ εἴδους τούτου τῶν ἀφιερωμένων γαιῶν.

β'.) Αἱ γαῖαι αἱ ἀποσπασθεῖσαι ἀπὸ γαίας δημοσίας καὶ γενόμεναι βακούφια (ἀφιερώματα) παρὰ τῶν Σουλτάνων ἢ δι' ἀδείας Σουλτανικῆς παρ' ἄλλων ἀτόμων. Ἐπειδὴ τὸ εἶδος τοῦτο τῶν ἀφιερωμάτων συνίσταται εἰς τὸ ὅτι μέρος τῶν δημοσίων δικαιωμάτων, οἷον δεκάτων καὶ ἄλλων φόρων τοῦ ἀποσπασθέντος τούτου μέρους τῶν δημοσίων γαιῶν καθιερώθησαν παρὰ τῆς Κυβερνήσεως εἰς σκοπόν τινα (ἤτοι εἰς κοινωφελὲς κατάστημα, ὡς Τζαμίον, Ἐκπαιδευτήριον κλπ.), αἱ τοιούτου εἴδους ἀφιερωμέναι γαῖαι δὲν εἶναι ἀληθῆ βακούφια. Αἱ πλεῖσται τῶν ἐν τῇ Ὀθωμανικῇ Ἐπικρατείᾳ ἀφιερωμένων γαιῶν ἀνήκουσιν εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην. Ἡ ἰδιοκτησία τῶν οὕτως εἰς σκοπόν τινα καθιερωθεισῶν ἀφιερωμένων γαιῶν ἀνήκει ὡς ἡ τῶν καθαρῶς δημοσίων γαιῶν εἰς τὸ δημόσιον, ὡς καὶ αἱ γαῖαι *μιριγὲ*, καὶ ἐφαρμόζονται ἐπ' αὐτῶν αἱ κάτωθι διαγραφόμεναι διατάξεις μετὰ μόνης τῆς διαφορᾶς ὅτι, καθὼς εἰς τὰς δημοσίους γαίας τὰ ἐπὶ τῆς πωλήσεως καὶ κληρονομικῆς μετα-

πρόσκαιροι, κατόπιν ἰσόβιοι καὶ ἐπὶ τέλους κληρονομικαί· διὰ τοῦ συστήματος τούτου τὸ δημόσιον ἐν πολλαῖς ἐπαρχίαις ἀπεξενώθη βαθμηδὸν τῶν προτέρων δικαιωμάτων του.

(1) Ὁ ὅρος κατοχὴ ἐν τῷ παρόντι νόμῳ σημαίνει τὴν νομὴν possession, κατοχὴ εἰς εὐρυτέραν σημασίαν.

(2) Διατάγματα τῶν Ἡγεμόνων καὶ νόμοι ἐκδιδόμενοι ὑπὸ τῶν Σουλτάνων.

βιβάσεως λαμβανόμενα δικαιώματα ὡς καὶ τὸ ἀντίτιμον τῶν ἀδεσπότων γαιῶν (1) ἀνήκουσιν εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον (*μιρὶ*), οὕτω ἐπὶ τῶν τοιούτων ἀφιερωμένων γαιῶν ἀνήκουσι ταῦτα εἰς τὸ ταμεῖον τῶν βακουφίων.

Αἱ διατάξεις τοῦ παρόντος Νόμου, αἱ ἀφορῶσαι τὰς δημοσίας γαίας (*μιριὲ*), αἵτινες θέλουσιν ἐκτεθῆ κάτωθι, ἐφαρμόζονται καὶ εἰς τὰς τοιούτου εἴδους ἀφιερωμένας γαίας, *βακούφ*. Ὁσάκις ὁ Νόμος οὗτος ἀναφέρει τὴν λέξιν (*μεκκουφὲ*) «ἀφιερωμέναι γαῖαι», ἐννοεῖ τὰς τοιαύτας εἰς σκοπόν τινα καθιερωθείσας ἀφιερωμένας γαίας.

Μεταξὺ τῶν βακουφίων τούτων ὑπάρχουσι καὶ δύο ἕτερα εἴδη· α΄) ἐκεῖνα, ἐφ' ὧν ἡ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους κυριότης καθὼς καὶ τὰ δέκατα καὶ οἱ φόροι αὐτῶν ἀνήκουσιν εἰς τὸ Δημόσιον καὶ μόνον τὰ κατοχικὰ δικαιώματα καὶ ἡ ἐπικαρπία καθιερώθησαν εἰς σκοπόν τινα· καὶ β΄) ἐκεῖνα ἐφ' ὧν ἡ κυριότης τοῦ ἐδάφους ἔμεινεν εἰς τὸ Δημόσιον, τὰ δὲ κατοχικὰ δικαιώματα ἡ ἐπικαρπία μετὰ τῶν δεκάτων καὶ φόρων καθιερώθησαν εἰς ὡρισμένον σκοπόν. Ἐπὶ τῶν τοιούτων ἀφιερωμένων γαιῶν δὲν ἐφαρμόζονται αἱ διατάξεις τοῦ Πολιτικοῦ Νόμου (*κανοὺν*), αἱ ἀφορῶσαι τὴν διὰ πωλήσεως ἢ κληρονομίας μεταβίβασιν τῆς κυριότητος. Αἱ γαῖαι αὗται καλλιεργοῦνται καὶ καθίστανται προσοδοφόροι ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν βακουφίων εἴτε ἀπ' εὐθείας εἴτε δι' ἐκμισθώσεως.

Τὰ δὲ προκύπτοντα ὀφέλη ἐξοδεύονται εἰς ἃς χρήσεις διαγράφουσιν οἱ ὅροι τοῦ ἀφιερώματος.

Ἄρθρον 5. Αἱ εἰς κοινὴν χρῆσιν ἀφεθεῖσαι γαῖαί εἰσι δύο εἰδῶν· α΄. Αἱ διὰ γενικὴν χρῆσιν ἀφεθεῖσαι, ὡς δημόσιοι ὁδοί.

β΄. Αἱ ἀφεθεῖσαι εἰς τὴν χρῆσιν τῆς ὁλομελείας τῶν κατοίκων ἑνὸς ἢ πολλῶν χωρίων καὶ κωμῶν καὶ τοιαῦταί εἰσιν αἱ βοσκαί.

Ἄρθρον 6. Γαῖαι νεκραὶ λέγονται αἱ ἀκατοίκητοι γαῖαι, αἱ μὴ διατελοῦσαι ὑπὸ τὴν κατοχὴν οὐδενὸς καὶ μὴ ἀφεθεῖσαι εἰς τὴν χρῆσιν τῶν κατοίκων. Εἰσὶ δὲ τοσοῦτον μεμακρυσμέναι τῶν χωρίων καὶ κωμῶν, ὥστε ἡ φωνὴ μεγαλοφώνου τινὸς νὰ μὴ ἀκούηται ἀπὸ τῶν ἄκρων τῶν κατοικουμένων τόπων, ἤτοι ἀπέχουσαι τῶν κατοικημένων τόπων ἓν καὶ ἥμισυ μίλιον ἢ ἡμισείας ὥρας ἀπόστασιν.

Ἄρθρον 7. Ὁ παρὼν Κώδιξ διηρέθη εἰς τρία τμήματα.

Τὸ πρῶτον τμῆμα πραγματεύεται περὶ τῶν δημοσίων γαιῶν *ἐραζὶ-μιριγὲ βὲ μεβκουφὲτ* ἄρθ. 8—90. Τὸ δὲ δεύτερον περὶ τῶν

(1) Γαλλιστὶ terres vacantes, ἤτοι αἱ γαῖαι τῶν ὁποίων ὁ κάτοχος ἀπέθανεν ἄκληρος. Ὅρα τὸ περὶ ἀδεσπότων γαιῶν κεφάλαιον τοῦ παρόντος Νόμου.

ἐγκαταλελειμμένων *ἐραζὶ-μετρουκὲ βὲ μεβάτ* ἄρθ. 91—105· καὶ νεκρῶν γαιῶν καθὼς καὶ περὶ τῶν κοινῶν ὀρέων· καὶ τὸ τρίτον περὶ διαφόρων εἰδῶν ἰδιοκτησιῶν μὴ ἀναγομένων εἰς τὰς προηγουμένας κατηγορίας ἄρθ. 106—132.

Τὸ πρῶτον τμῆμα περιλαμβάνει τέσσαρα κεφάλαια.

Κεφάλαιον Πρῶτον. Περὶ Κατοχῆς (*τεσαρούφ*).
» Δεύτερον. » Μεταβιβάσεως (*φιράγ*).
» Τρίτον. » Κληρονομίας (*ἰκτιγάλ*).
» Τέταρτον » Ἀδεσπότων γαιῶν (*μουχ.λουλάε*) (1).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΡΟΠΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΚΤΗΣΕΩΣ ΚΑΤΟΧΗΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΓΑΙΩΝ (ΤΕΣΑΡΟΥΦ.)

Ἄρθρον 8. Τὸ σύνολον τῶν γαιῶν χωρίου ἢ κοινότητος δὲν δύναται νὰ παραχωρηθῆ συλλήβδην εἰς τὴν ὁλομέλειαν τῶν κατοίκων ἢ εἰς ἕν ἢ δύο ἄτομα, ἐκλεθέντα μεταξὺ αὐτῶν, ἀλλὰ ἰδίᾳ εἰς ἕκαστον κάτοικον καὶ χωρηγοῦνται αὐτοῖς ἐπὶ τούτῳ *ταπία*, ἐξ ὧν ἀποδείκνυται ἡ κατοχὴ των (2).

Ἄρθρον 9. Εἰς τὰς καλλιεργησίμους δημοσίους γαίας (*μιριγὲ*) σπείρονται παντὸς εἴδους σπαρτά, οἷον σῖτος, κριθή, ὄρυζιον, κόκκοι βαφῆς κλπ. Παραχωροῦνται δὲ δι' ἐκμισθώσεως ἢ χρησιδανείου διὰ νὰ σπαρῶσι· καὶ ἐκτὸς τῶν περιπτώσεων νομίμου κωλύματος, περὶ ὧν διαλαμβάνει τὸ περὶ ἀδεσπότων γαιῶν (*μαχ.λουλίων*) κεφάλαιον, δὲν ἀφίενται ἀργαί, ἤτοι χέρσοι καὶ ἀκαλλιέργητοι.

Ἄρθρον 10. Οἱ λειμῶνες (*τσαΐρ*), τῶν ὁποίων τὸ χόρτον ἐθερίζετο ἀνέκαθεν καὶ ἐλαμβάνετο δέκατον, ἀφομοιοῦνται πρὸς τὰς καλλιεργημένας γαίας καὶ κατέχονται διὰ ταπίου· τὸ δὲ παραγόγενον ἐξ αὐτῶν χόρτον καρποῦται μόνον ὁ κάτοχος αὐτῶν, ὅστις δύναται ν' ἀ-

(1) Αἱ ἀφεθεῖσαι ἄνευ κληρονόμων.

(2) Ἡ ψιλὴ κυριότης ἐπὶ τῶν κτημάτων τούτων ἀνήκει εἰς τὸ Δημόσιον, ὁ δὲ κάτοχος καρποῦται αὐτὰ καὶ διαθέτει κατὰ βούλησιν ἀρκεῖ νὰ πληρώνῃ τὸν συμφωνηθέντα κανόνα· τὸ διάταγμα τοῦ τ ε σ α ρ ο ύ φ, ἔχει μεγάλην ὁμοιότητα πρὸς τὴν ἐμφύτευσιν καὶ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ Ῥωμ. Δικαίου.

παγορεύσῃ εἰς ἄλλους τὸ νὰ ὠφελῶνται ἐκ τούτου. Οἱ τοιοῦτοι λειμῶνες δύνανται νὰ ἀροτριασθῶσι καὶ νὰ καλλιεργηθῶσι τῇ ἀδείᾳ τοῦ ἁρμοδίου ὑπαλλήλου.

Ἄρθρον 11. Ὁ διὰ ταπίου κατέχων ἀγρὸν δικαιοῦται μόνος νὰ ὠφεληθῇ ἐκ τοῦ χόρτου τοῦ καλουμένου *κιλιμπὰ*, ὅπερ φύεται ὅταν ἐξ ἀνάγκης ὁ ἀγρὸς κρατεῖται ἀκαλλιέργητος πρὸς ἀνάπαυσιν (1) ἑπομένως δύναται νὰ ἐμποδίσῃ ἄλλους τοῦ νὰ εἰσάγωσιν ἐν αὐτῷ πρὸς νομὴν τὰ ζῶά των.

Ἄρθρον 12. Ὁ κάτοχος γαιῶν δὲν δύναται νὰ μεταχειρισθῇ τὸ χῶμα αὐτῶν εἰς κατασκευὴν πλίνθων καὶ κεράμων ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ ἁρμοδίου ὑπαλλήλου. Ἂν δὲ κατασκευάσῃ, λαμβάνεται παρ' αὐτοῦ πρὸς ὄφελος τοῦ Δημοσίου τὸ ἀντίτιμον τοῦ χώματος κατὰ τὴν ἐπιτόπιον ἀξίαν, εἴτε ἀφιερωμέναι ὦσιν αἱ γαῖαι, εἴτε Δημόσιοι.

Ἄρθρον 13. Ὁ διὰ *(ταπίου)* κάτοχος γαιῶν δύναται νὰ ἐμποδίσῃ τὸ νὰ διέλθῃ ἄλλος δι' αὐτῶν ἄνευ δικαιώματος. Ἂν ὅμως ὁ τελευταῖος ἔχῃ ἔκπαλαι δικαίωμα διόδου, δὲν δύναται νὰ τὸν ἐμποδίσῃ.

Ἄρθρον 14. Οὐδεὶς ἄνευ ἀδείας ἢ συμπράξεως τοῦ νομίμου κατόχου δύναται νὰ διορύξῃ χάνδακας, ἢ νὰ κάμῃ ἁλώνιον, ἢ νὰ λάβῃ κατοχὴν δι' οἱουδήποτε ἄλλου τρόπου ἐπὶ τῶν παρ' ἄλλου κατεχομένων γαιῶν.

Ἄρθρον 15. Ἐὰν οἱ ἐξ ἀδιαιρέτου κοινοὶ κάτοχοι γαιῶν δεκτικῶν διανομῆς, ἤ τις ἐξ αὐτῶν, ζητήσωσι τὴν διανομὴν τοῦ κοινοῦ κτήματος, τὸ εἰς ἕκαστον ἀνῆκον μερίδιον ὁρίζεται παρὰ τοῦ ἁρμοδίου ὑπαλλήλου ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν κοινωνῶν καὶ τῶν πληρεξουσίων αὐτῶν, εἴτε διὰ κλήρου, εἴτε διὰ ἄλλων νομίμων μέσων, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς θέσεως καὶ τῆς ἀνωτέρας, κατωτέρας ἢ μεσαίας ποιότητος.

Ἂν δὲ δὲν εἶναι ἐπιδεκτικαὶ διανομῆς θέλουσιν ἐξακολουθεῖ νὰ κατέχωνται κοινῶς καὶ ἐξ ἀδιαιρέτου ὡς πρότερον, μὴ ἐπιτρεπομένης τῆς ἀλληλοδιαδόχου κατοχῆς αὐτῶν μεταξὺ τῶν συγκοινωνῶν.

Ἄρθρον 16. Ἀφοῦ αἱ γαῖαι διανεμηθῶσι κατὰ τὸν ἐν τῷ προλαβόντι ἄρθρῳ διαλαμβανόμενον τρόπον, καὶ ἕκαστος τῶν συνεταίρων προσδιορίσῃ ὅρια καὶ λάβῃ ἰδίᾳ κατοχὴν τῆς μερίδος του, δὲν δύνανται τινες ἐξ αὐτῶν νὰ ζητήσωσι τὴν ἀκύρωσιν τῆς γενομένης διανομῆς καὶ ἐκτέλεσιν νέας.

Ἄρθρον 17. Δὲν δύναται νὰ γίνῃ διανομὴ γαιῶν ἄνευ τῆς ἀδείας

(1) Ἤτοι ἵνα μὴ ἐξασθενισθῇ τὸ χωράφιον δι' ἀδιακόπου καλλιέργειας καὶ σπορᾶς.

καὶ συμπράξεως τοῦ ἁρμοδίου ὑπαλλήλου καὶ τῆς παρουσίας τῶν κατόχων· ἢ ἐν ἀπουσίᾳ αὐτῶν τῶν νομίμων πληρεξουσίων των· πᾶσα τυχὸν γενομένη τοιαύτη διανομὴ εἶναι ἄκυρος.

Ἄρθρον 18. Ἂν οἱ κοινωνοὶ ἤ τινες ἐξ αὐτῶν ὦσιν ἀνήλικες, τοῦ ἑνὸς εἴτε τοῦ ἑτέρου φύλου, αἱ καθ' ἃ διαλαμβάνει τὸ 15 ἄρθρον ἐπιδεκτικαὶ διανομῆς γαῖαι διανέμονται διὰ τῶν κηδεμόνων των.

Αἱ γαῖαι τῶν φρενοβλαβῶν καὶ παρηλίκων *(παλιμπαίδων)* διανέμονται ὁμοίως διὰ τῶν κηδεμόνων αὐτῶν.

Ἄρθρον 19. Ὁ διὰ ταπίου ἀποκλειστικῶς κάτοχος τόπων δασωδῶν ἢ πρινῶνος δύναται νὰ κόψῃ τὰ δένδρα καὶ σχηματίσῃ ἀγροὺς πρὸς καλλιέργειαν· ἐὰν δάση τοιαῦτα κατέχωνται κοινῶς ὑπὸ πολλῶν, δὲν δύναται εἷς ἐξ αὐτῶν νὰ κόψῃ τὰ δάση ὅλα ἢ ἐν μέρει καὶ νὰ τὰ μεταποιήσῃ εἰς ἀγρὸν ἄνευ προηγουμένης ἀδείας τῶν συγκοινωνῶν. Ἂν δὲ πράξῃ τοῦτο, οἱ λοιποὶ μόνοι θέλουσιν εἶσθαι συγκοινωνοὶ τοῦ παρ' ἐκείνου ἀπογυμνωθέντος καὶ καλλιεργηθέντος μέρους.

Ἄρθρον 20. Ἐκτὸς τῶν περιπτώσεων νομίμου κωλύματος, δικαστικῶς ἀποδεδειγμένου, ἤτοι ἀνηλικιότητος, φρενοβλαβείας, βίας καὶ ἀποδημίας εἰς μεμακρυσμένους τόπους, πᾶσα ἀγωγὴ, ἀφορῶσα γαίας κατεχομένας ἐπὶ δέκα ἔτη διὰ ταπίου καὶ ἄνευ διαταράξεως παραγράφεται. Αἱ τοιαῦται ἀγωγαὶ γίνονται δεκταὶ ἐντὸς δέκα ἐτῶν, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξέλιπε τὸ νόμιμον κώλυμα. Μετὰ παρέλευσιν τοῦ χρόνου τούτου παραγράφονται.

Ἂν ὅμως ὁ ἐναγόμενος ἀναγνωρίσῃ καὶ ὁμολογήσῃ ὅτι αὐθαιρέτως κατέλαβε καὶ ἐκαλλιέργησε τὰς παρ' αὐτοῦ κατεχομένας γαίας δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν οὔτε ἡ παρέλευσις τοῦ εἰρημένου χρόνου, οὔτε ἡ κατοχὴ, ἀλλ' αἱ γαῖαι ἐπιστρέφονται τῷ κυρίῳ αὐτῶν.

Ἄρθρον 21. Ἀφοῦ αἱ ἀδίκως ἢ αὐθαιρέτως καταληφθεῖσαι καὶ καλλιεργηθεῖσαι γαῖαι, ἐφ' ὧν εἰσεπράττοντο κατ' ἔτος τὰ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους νενομισμένα δικαιώματα, ἐκδικασθῶσι καὶ ἐπιστραφῶσιν εἰς τὸν νόμιμον κύριον καὶ διὰ τῆς ἁρμοδίου ἀρχῆς καταληφθῶσι παρ' αὐτοῦ, δὲν ἔχει πλέον τὸ δικαίωμα οὔτε οὗτος, οὔτε ἡ Ἀρχὴ ν' ἀπαιτήσῃ παρὰ τοῦ ἀδίκως ἢ αὐθαιρέτως καταλαβόντος αὐτὰς ἀποζημίωσιν λόγῳ ἐλαττώσεως τῆς ἀξίας τῆς γῆς ἢ λόγῳ μισθώματος.

Εἰς τὰς αὐτὰς διατάξεις ὑπάγονται αἱ γαῖαι τῶν ἀνηλίκων, φρενοβλαβῶν καὶ παρηλίκων.

Ἄρθρον. 22. Ἀποδοθεισῶν τῶν παρανόμως ἢ αὐθαιρέτως καταληφθεισῶν γαιῶν, ὁ διεκδικήσας αὐτὰς καὶ δικαιωθεὶς δύναται νὰ ἐνεργήσῃ διὰ τῆς ἁρμοδίου ἀρχῆς τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ὑπὸ τοῦ ἀντιδί-

κουτου σπαρέντων καὶ φυτευθέντων σπαρτῶν καὶ ἄλλων χορταρικῶν οὐχὶ ὅμως καὶ νὰ τὰ καταλάβῃ αὐτός.

Ἄρθρον 23. Ὁ μισθώσας ἢ εἰς χρησιδάνειον λαβὼν παρὰ τοῦ νομίμου κατόχου γαίας δὲν δύναται λόγῳ τῆς μακρᾶς ἐγκαταστάσεως ἐπ' αὐτῶν νὰ ἀποκτήσῃ οὐδὲν κατοχῆς δικαίωμα, ἐνῷ ὁμολογεῖ ὅτι τὰς ἐνοικίασεν ἢ τὰς ἐδανείσθη· ἑπομένως δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἡ παρέλευσις καιροῦ, ἀλλὰ πάντοτε δύναται ὁ κύριος αὐτῶν νὰ τὰς παραλάβῃ ὑπὸ τὴν κατοχήν του ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ κρατοῦντος αὐτάς.

Ἄρθρον 24. Ἐκτὸς τῶν χειμαδίων καὶ θερέτρων τῶν ἐξιδιαιτμένων εἰς τὴν χρῆσιν τῶ κατοίκων ἑνὸς ἢ πολλῶν χωρίων, οὐδεμία διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ τῶν καλλιεργουμένων γαιῶν καὶ τῶν τόπων, οἵτινες ἀνέκαθεν εἶχον χρησιμεύσει δυνάμει ἰδιωτικοῦ τίτλου ὡς παραχειμάδια ἢ ἐαρινὰι βοσκαί, ἢ τῶν γαιῶν αἵτινες διὰ ταπίου κατέχονται εἴτε παρά τινος χωριστὰ εἴτε παρὰ πολλῶν κοινῶς· ἐπ' αὐτῶν ἐφαρμόζονται πληρέστατα αἱ κάτωθι διαγραφησόμεναι διατάξεις.

Λαμβάνονται δὲ παρὰ τῶν κατόχων κυρίων τῶν δύο τούτων εἰδῶν, τῶν χειμαδίων καὶ θερέτρων, ἀναλόγως τῆς ἐπιδεκτικότητος τῆς γῆς, δικαίωμα χειμαδίου καὶ θερέτρου.

Ἄρθρον 25. Οὐδεὶς δύναται νὰ φυτεύσῃ κλήματα καὶ ἄλλα καρποφόρα δένδρα εἰς τὰς παρ' αὐτοῦ κατεχομένας γαίας καὶ νὰ σχηματίσῃ ἄμπελον ἢ κῆπον ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ ἁρμοδίου ὑπαλλήλου· ἐν περιπτώσει ἐναντίᾳ, τὸ Δημόσιον ἔχει τὸ δικαίωμα ἐντὸς τριῶν ἐτῶν ν' ἀφαιρέσῃ τὰ δένδρα ταῦτα. Ἂν δὲ παρέλθῃ ὁ χρόνος οὗτος καὶ τὰ δένδρα φθάσωσιν εἰς ἀκμὴν καρποφορίας, πρέπει νὰ ἀφεθῶσιν εἰς ἣν εὑρίσκονται κατάστασιν. Ἀλλὰ τόσον τὰ ἄνευ ἀδείας φυτευθέντα καὶ τὰ ὁποῖα ὑπερέβησαν τὰ τρία ἔτη, καθὼς καὶ τὰ τῇ ἀδείᾳ τοῦ ἁρμοδίου ὑπαλλήλου φυτευθέντα καρποφόρα δένδρα δὲν ὑπάγονται εἰς τὴν γῆν, ἀλλ' εἰσὶ κτῆμα τοῦ κατόχου αὐτῆς καὶ λαμβάνεται ἐνιαυσίως δέκατον ἐπὶ τῶν εἰσοδημάτων αὐτῶν. Διὰ δὲ τὸ ἔδαφος τῶν τοιούτων ἀμπέλων καὶ κήπων δὲν εἰσπράττεται *(μουκατάς)* (φόρος κατ' ἀποκοπὴν), ἐπειδὴ λαμβάνεται δέκατον ἐκ τῶν προσόδων τῶν ἐν αὐτοῖς δένδρων.

Ἄρθρον 26. Ὅστις ἤθελεν ἐγκεντρίσει, φυτεύσει καὶ δενδροκομήσει τὰ αὐτομάτως βλαστήσαντα δένδρα ἐν ταῖς παρ' αὐτοῦ κατεχομέναις γαίαις, εἴτε κοινῶς μετ' ἄλλων εἴτε ἀτομικῶς, καθίστανται ἰδιοκτήτης αὐτῶν καὶ μήτε ὁ κοινωνός του μήτε ἡ ἀρχὴ δύνανται νὰ μεθέξωσιν αὐτῶν, ἀλλὰ λαμβάνεται τὸ νόμιμον δέκατον ἐτησίως ἐπὶ τῶν προσόδων.

Ἄρθρον 27. Οὐδεὶς δύναται ἐγκεντρίζων ἢ καλλιεργῶν ἄνευ ἀδείας τοῦ κατόχου τοῦ ἐδάφους τὰ αὐτομάτως βλαστήσαντα εἰς αὐτὸ δένδρα νὰ κατασταθῇ κύριος αὐτῶν. Ὁ ἰδιοκτήτης τῶν αὐτοφυῶν δένδρων δύναται νὰ ἐμποδίσῃ τὸν τυχὸν ἀποπειραθέντα νὰ πράξῃ τοῦτο. Ἂν ὅμως φθὰς ἐνεκέντρωσεν αὐτὰ, ὁ κάτοχος τῶν γαιῶν ἔχει τὸ δικαίωμα διὰ τῆς ἀρχῆς νὰ ἐνεργήσῃ τὴν ἐκκοπὴν τῶν δένδρων ἀπὸ τοῦ μέρους ἐφ' οὗ ἐνεκεντρώθησαν.

Ἄρθρον 28. Ἐν γένει τὰ δένδρα τὰ βλαστήσαντα αὐτομάτως ἐπὶ δημοσίων γαιῶν *(μιριγέ)* καρποφόρα τε καὶ μὴ, οἷον δρῦς, καστανέαι, πεῦκαι, βάλανοι καὶ λοιπὰ τοιαῦτα παρακολουθοῦν τὴν γῆν, ἡ δὲ ἐπικαρπία των ἀνήκει τῷ κατόχῳ τῆς γῆς. Ἐκ τοῦ εἰσοδήματος τῶν καρποφόρων δένδρων πληρόνεται δέκατον εἰς τὸ δημόσιον *(μιρὶ)*, τὰ δὲ αὐτοφυῆ δένδρα δὲν δύνανται νὰ ἐκκοπῶσιν ἢ νὰ ἐξορυχθῶσι μήτε ἀπὸ τὸν κάτοχον αὐτῶν, μήτε ἀπὸ ξένον. Ὅστις δὲ πράξει τοῦτο, ὑποχρεοῦται εἰς τὴν πληρωμὴν τῆς ἀξίας τῶν δένδρων πρὸ τῆς ἐκκοπῆς ἢ ἐξορύξεώς των.

Ἄρθρον 29. Ὅστις φυτεύσει τῇ ἀδείᾳ τῆς ἁρμοδίας ἀρχῆς δένδρα μὴ καρποφόρα ἐν ταῖς παρ' αὐτοῦ κατεχομέναις γαίαις καὶ σχηματίσει δάσος καθίσταται ἰδιοκτήτης αὐτῶν καὶ αὐτὸς μόνος ἔχει τὸ δικαίωμα ἐκκοπῆς καὶ ἐξορύξεως. Ἂν ἄλλος δέ τις ὑλοτομήσῃ ἐκ τούτων, λαμβάνεται παρ' αὐτοῦ ἡ ἀξία τῶν δένδρων πρὸ τῆς ἐκκοπῆς των. Προσδιορίζεται δὲ καὶ λαμβάνεται ἐπὶ τῶν τοιούτων δασῶν μίσθωμα γῆς *(ἰτζαρέ-ζεμὶν)*, ἀντιστοιχοῦν τῷ δεκάτῳ ἀναλόγως τῆς μᾶλλον ἢ ἧττον ἀξίας τῆς θέσεώς των.

Ἄρθρον 30. Ἐκτὸς τῶν ἐπὶ τῶν ὀρέων *(μουμπὰ)* δασῶν καὶ τῶν εἰς τὴν χρῆσιν τῶν κατοίκων χωρίων ὡρισμένων τοιούτων, τὰ δάση τῶν ὁποίων τὰ δένδρα εἰσὶν αὐτοφυῆ, ἡ δὲ κατοχὴ καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ξυλεύσεως ἀνήκουσιν εἴς τινα, εἴτε προπατορικῶς, εἴτε συνεπείᾳ παραχωρήσεως ἄλλου, κατέχονται διὰ ταπίου καὶ μόνον ὁ κάτοχος αὐτῶν δύναται νὰ κόψῃ δένδρα. Ἂν δὲ τρίτος τις ἀποπειραθῇ νὰ κόψῃ, ὁ κάτοχος δύναται διὰ τοῦ ἁρμοδίου ὑπαλλήλου νὰ τὸν ἐμποδίσῃ· ἂν δὲ φθὰς κόψῃ δένδρα, λαμβάνεται παρ' αὐτοῦ διὰ τὸ δημόσιον ἡ πρὸ τῆς ἐκκοπῆς των ἀξία. Εἰσπράττεται δὲ διὰ τὸ ἔδαφος τῶν δασῶν τούτων παρὰ τοῦ δημοσίου ἐνοίκιον γῆς ἀντὶ δεκάτου.

Τὰ τοιαῦτα δάση ὑπάγονται εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν λοιπῶν γαιῶν *(μιριγέ)*.

Ἄρθρον 31. Δὲν δύναται νὰ ἀνεγερθῇ νέα οἰκοδομὴ ἐπὶ δημοσίων γαιῶν, ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ ἁρμοδίου ὑπαλλήλου. Ἂν δὲ ἀνεγερθῇ τοιαύτη, τὸ δημόσιον δύναται νὰ ἐνεργήσῃ τὴν κατεδάφισίν της.

Ἄρθρον 32. Ὁ κάτοχος δημοσίων γαιῶν δύναται νὰ οἰκοδομήσῃ ἐπ' αὐτῶν, ἀνάγκης τυχούσης, τῇ ἀδείᾳ τοῦ ἁρμοδίου ὑπαλλήλου οἰκοδομήματα ἀγροκηπίου, μύλους, μάνδρας, σταύλους, ἀποθήκας καὶ ἀχυρῶνας ἐπὶ πληρωμῇ ἐνοικίου γῆς ἀντὶ δεκάτου, εἰσπραττομένου διὰ τὸ ἔδαφός των ἀναλόγως τῆς ἀξίας καὶ τοῦ εὐϋπολήπτου τῆς θέσεως.

Ἀλλὰ διὰ νὰ ἀνεγερθῶσι νέαι οἰκοδομαὶ καὶ σχηματισθῇ συνοικία ἢ χωρίον ἐπὶ γαιῶν, ὅπου δὲν ὑπάρχει ἴχνος οἰκοδομῆς, ἀπαιτεῖται ἀφεύκτως αὐτοκρατορικὸν διάταγμα, μὴ ἀρκούσης μόνης τῆς ἀδείας τῆς ὑποδεεστέρας ἀρχῆς.

Ἄρθρον 33. Ἐπὶ τῶν διὰ ταπίου κατεχομένων γαιῶν δὲν δύναται νὰ ἐνταφιασθῇ νεκρὸς, μήτε παρὰ τοῦ κατόχου αὐτῶν, μήτε παρ' ἄλλου. Ἂν δὲ πράξῃ τις τοῦτο, ἐν περιπτώσει μὲν καθ' ἣν τὸ σῶμα δὲν διελύθη εἰσέτι, ὁ ἁρμόδιος ὑπάλληλος ἐνεργεῖ τὴν ἀλλαχοῦ μετακόμισίν του. Ἂν δὲ διελύθη ἰσοπεδοῦται ἡ καλύπτουσα αὐτὸ γῆ.

Ἄρθρον 34. Οἱ τόποι οἱ ἀποσπασθέντες ἀπὸ δημοσίους γαίας (*μιριγὲ*) καὶ οἵτινες, μετασχηματισθέντες εἰς ἀλώνια, κατέχονται διὰ ταπίου παρ' ἑνὸς ἀποκλειστικῶς ἢ παρὰ πολλῶν ἑταιρικῶς, ὑπάγονται εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν λοιπῶν γαιῶν. Εἰς αὐτὴν τὴν τάξιν κατατάσσονται καὶ τὰ ἁλώνια ἅλατος, τὰ ἀποσπασθέντα ἀπὸ δημοσίους γαίας. Διὰ δὲ τοὺς τοιούτους ἁλωνοτόπους λαμβάνεται ἐτησίως ἔγγειος φόρος (*μουκατεὰϊ-ζεμὶν*) κατ' ἀποκοπὴν ἀντὶ δεκάτου.

Ἄρθρον 35. 1) Ἂν ἐπὶ τῶν νομίμως παρά τινος κατεχομένων γαιῶν οἰκοδομήσῃ τρίτος τις αὐθαιρέτως οἰκοδομήματα ἢ φυτεύσῃ κλήματα ἢ δένδρα, ὁ κάτοχος τῶν γαιῶν δύναται νὰ ἐνεργήσῃ διὰ ἁρμοδίου ὑπαλλήλου τὴν κατεδάφισιν καὶ ἐξόρυξιν τῶν οἰκοδομῶν, κλημάτων καὶ δένδρων.

2) Ἂν εἷς τῶν συγκοινωνῶν ἐγείρῃ οἰκοδομὰς ἢ φυτεύσῃ δένδρα ἐπὶ τοῦ ὅλου τῶν ἑταιρικῶς κατεχομένων γαιῶν, ἄνευ ἀδείας τῶν λοιπῶν συγκοινωνῶν, ἐνεργοῦνται τὰ ἄνωθι ὡς πρὸς τὴν μερίδα τὴν ἀνήκουσαν εἰς τὸν τελευταῖον.

3) Ἂν ὅμως τις δυνάμει ἐγκύρων τίτλων καὶ δι' ἑνὸς τῶν πρὸς ἀπόκτησιν τῆς κατοχῆς μέσων, (ἤτοι συνεπείᾳ ἀγορᾶς παρ' ἄλλου ἀτόμου, ἢ τοῦ δημοσίου νομίσαντος ὅτι εἶναι ἀδέσποτος γῆ, ἢ διὰ κληρονομικῆς μεταβιβάσεως ἀπὸ πατρὸς ἢ μητρὸς), κατασκευάσῃ οἰκοδομὰς ἢ φυτεύσῃ δένδρα ἐπὶ τοιούτων γαιῶν, ἀναφανῇ δὲ μετὰ ταῦτα ἄλλος τις, ἔχων δικαιώματα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἐκείνων τῶν οἰκοδομῶν καὶ δένδρων καὶ ἀποδειχθῇ τὸ δικαίωμα τῆς κυριότητός του, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐνεργοῦνται τὰ ἑξῆς, ἤτοι ἂν μὲν ἡ μετὰ τὴν κατεδάφισιν καὶ ἐξόρυξιν ἀξία τῶν οἰκοδομῶν καὶ δένδρων ἤθελεν εἶσθαι ἀνωτέρα τῆς ἀξίας τοῦ ὑπ' αὐτὰ ἐδάφους, πληρόνεται ἡ ἀληθὴς ἀξία εἰς τὸν ἀποδείξαντα τὰ δικαιώματά του, αἱ δὲ ἐπ' αὐτοῦ ὑπάρχουσαι οἰκοδομαὶ καὶ τὰ δένδρα μένουσιν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἰδιοκτήτου των. Ἂν ὅμως ἡ ἀξία τοῦ τόπου ὑπερβαίνῃ τὴν τῶν οἰκοδομῶν καὶ δένδρων, πληρόνεται εἰς τὸν ἰδιοκτήτην τῶν δένδρων καὶ οἰκοδομῶν τούτων ἡ ἀξία, τὴν ὁποίαν ἤθελον ἔχει ἐν περιπτώσει ἐξορύξεως καὶ κατεδαφίσεως, καὶ δίδονται ταῦτα εἰς τὸ ἄτομον, (τὸ ἀποδεῖξαν τὰ ἐπὶ τοῦ τόπου ἐκείνου δικαιώματά του).

4) Ἂν δὲ εἰς ἕνια μέρη γαιῶν, κοινῶς κατεχομένων, ἀνεγείρῃ ὁ εἷς τῶν κοινωνῶν οἰκοδομὰς ἢ φυτεύσῃ δένδρα ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ ἑτέρου κοινωνοῦ, αἱ γαῖαι αὗται διανέμονται κατὰ τὸν ἐν τῷ 15 ἄρθρῳ διαγραφόμενον τρόπον. Καὶ ἂν ὁ τόπος ἐφ' οὗ κεῖνται αἱ οἰκοδομαὶ καὶ τὰ δένδρα πέσῃ εἰς τὴν μερίδα τοῦ κοινωνοῦ, ἐνεργοῦνται καὶ ἐν ταύτῃ τῇ περιπτώσει τὰ ἄνωθι § 2 διγραφόμενα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΡΟΠΟΥ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΩΣ (ΦΙΡΑΓ) ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΓΑΙΩΝ (ΜΙΡΙΓΕ).

Ἄρθρον 36. Ὁ δυνάμει ταπίου κάτοχος γαιῶν δύναται νὰ παραχωρήσῃ αὐτὰς εἰς ὃν τινα θελήσῃ τῇ ἀδείᾳ τοῦ ἁρμοδίου ὑπαλλήλου, εἴτε δωρεὰν, εἴτε ἀντὶ τοῦ συνομολογηθέντος μεταξὺ τῶν μερῶν τιμήματος. Ἐν γένει δὲ εἶναι ἄκυρος πᾶσα μεταβίβασις δημοσίων γαιῶν ἄνευ τῆς ἀδείας καὶ συμπράξεως τοῦ ἁρμοδίου ὑπαλλήλου. Ἀπαιτεῖται ἀναγκαίως ἡ τοιαύτη ἄδεια πρὸς ἀπόκτησιν κατοχῆς. Ἂν ὁ λαβὼν τὸ κτῆμα ἀποθάνῃ χωρὶς νὰ δοθῇ ἡ γραμμένη ἄδεια, ὁ παραχωρητὴς δύναται νὰ τὰς κατέχῃ ὡς καὶ πρότερον, (ἤτοι πρὸ τῆς παραχωρήσεως). Ἂν δὲ ὁ παραχωρητὴς ἀποθάνῃ, ἡ κυριότης αὐτῶν μεταβαίνει εἰς τοὺς ἔχοντας δικαίωμα κληρονομίας, καθὰ θέλομεν ἀναφέρει κάτωθι. Ἐν ἐλλείψει δὲ κληρονό-

μων, αἱ γαῖαι αὗται καθίστανται διαθέσιμοι διὰ ταπίου (1)· ὁ δὲ πρὸς ὃν παρεχωρήθησαν λαμβάνει τὸ παρ' αὐτοῦ δοθὲν τίμημα ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ παραχωρητοῦ. Πρὸς ἀνταλλαγὴν γαιῶν ἀπαιτεῖται ὁμοίως ἡ ἄδεια τοῦ ἁρμοδίου ὑπαλλήλου.

Εἰς τὰς παρὰ τοῦ κατόχου γαιῶν τοιούτων τῇ ἀδείᾳ τοῦ ἁρμοδίου ὑπαλλήλου γενομένας παραχωρήσεις, ἀπαιτεῖται ὅπως ὁ ἐκδοχεὺς ἢ ὁ ἐπίτροπός του δεχθῇ τὴν παραχώρησιν.

Ἄρθρον 37. Ἐπὶ μεταβιβάσεως δι' ἀγορᾶς ἢ δι' ἄλλου μέσου δημοσίων γαιῶν, ἀρκεῖ μόνον ἡ ἄδεια τοῦ ἁρμοδίου ὑπαλλήλου· ὥστε ἐάν τις, ἀφοῦ μεταβιβάσῃ τῇ ἀδείᾳ τῆς ἀρχῆς εἰς ἄλλον τὰς γαίας του, ἀποθάνῃ πρὶν ὁ πρὸς ὃν ἡ μεταβίβασις λάβῃ τὸ ταπίον, ἡ παραχώρησις εἶναι ἔγκυρος καὶ αἱ γαῖαι ἐκεῖναι δὲν καθίστανται ἀδέσποτοι.

Ἄρθρον 38. Ὁ παραχωρήσας δωρεὰν τὰς γαίας του, ἢ μὴ ὁρίσας τίμημα ἐν ἀγοραπωλησίᾳ δὲν δύναται νὰ ζητήσῃ τοιοῦτον μήτε αὐτὸς μήτε μετὰ τὸν θάνατόν του οἱ κληρονόμοι του.

Ἂν ὅμως ἡ μεταβίβασις ἐγένετο τῇ ἀδείᾳ τοῦ ἁρμοδίου ὑπαλλήλου ἀντὶ ὡρισμένου τιμήματος καὶ ὁ ἀγοραστὴς δὲν πληρώσῃ τὸ ὁρισθὲν ἀντίτιμον, ὁ πωλητὴς ἢ μετὰ τὸν θάνατόν του οἱ ἄμεσοι κληρονόμοι του δύνανται νὰ ζητήσωσι τὴν ἀπόδοσιν τῶν γαιῶν παρὰ τοῦ ἀγοραστοῦ, ἢ αὐτοῦ θανόντος, παρὰ τῶν ἀμέσων κληρονόμων των καὶ νὰ καθέξωσιν αὐτάς. Ἂν ὅμως δοθῇ τὸ τίμημα δὲν ἔχουσι δικαίωμα νὰ διεκδικήσωσιν αὐτάς.

Ἄρθρον 39. Ἀφοῦ μεταβιβάσῃ τις δι' ὁριστικῆς καὶ ἐγκύρου πράξεως τὰς γαίας του τῇ ἀδείᾳ τῆς ἁρμοδίου ἀρχῆς εἴτε δωρεὰν εἴτε ἀντὶ ὡρισμένου τιμήματος, δὲν δύναται πλέον νὰ ἀνακαλέσῃ τὴν μεταβίβασιν.

Ἄρθρον 40. Ἂν, ἀφοῦ πωλήσῃ τις τὰς γαίας του εἰς ἄλλον τῇ ἀδείᾳ τῆς ἀρχῆς, τὰς πωλήσῃ ἐκ δευτέρου καὶ εἰς ἕτερον ἄτομον ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ πρώτου ἀγοραστοῦ, ἡ δευτέρα πρᾶξις δὲν εἶναι ἔγκυρος.

Ἄρθρον 41. Ὁ κοινῶς μετ' ἄλλων ἀδιαιρέτως κατέχων γαίας δὲν δύναται νὰ παραχωρήσῃ εἰς ἄλλον δωρεὰν ἢ ἀντὶ τιμήματος τὴν μερίδα του ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ συνεταίρου του.

Ἂν δὲ πράξῃ τοῦτο, ὁ συγκοινωνὸς δύναται μέχρι πέντε ἐτῶν νὰ διεκδικήσῃ τὴν μερίδα ταύτην παρὰ τοῦ λαβόντος αὐτὴν, πληρώνων τὴν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς διεκδικήσεως ἀξίαν της. Ἀφοῦ δὲ παρέλθωσι τὰ πέντε ταῦτα ἔτη καὶ ἂν ἀκόμη ὑπάρχωσι τὰ νόμιμα

(1) Ἤτοι τὸ Δημόσιον διαθέτει αὐτὰς διὰ ταπίου ὡς γαίας ἀδεσπότους.

κωλύματα ἀνηλικιότητος, φρενοβλαβείας καὶ ἀποδημίας εἰς μεμακρυσμένους τόπους, δὲν μένει πλέον δικαίωμα ἀγωγῆς.

Ἂν ὅμως ὁ συγκοινωνὸς ἐν καιρῷ τῆς πωλήσεως γίνῃ ἔκπτωτος τῶν δικαιωμάτων του, εἴτε ἀποποιούμενος τὴν συγκατάθεσίν του, ἢ ἀρνούμενος ν' ἀγοράσῃ αὐτὸς τὴν πωληθεῖσαν μερίδα, καίτοι προταθεῖσαν αὐτῷ, δὲν δύναται πλέον νὰ κινήσῃ ἀγωγήν.

Ἄρθρον 42. Ἂν εἷς ἐκ τῶν τριῶν ἢ πλειοτέρων συγκοινωνῶν θελήσῃ νὰ παραχωρήσῃ τὴν μερίδα του εἰς τρίτον, οὐδεμία προτίμησις δύναται νὰ γίνῃ μεταξὺ τούτου καί τινος τῶν λοιπῶν συγκοινωνῶν. Ἂν ὅμως ὅλοι ὁμοῦ οἱ λοιποὶ συνεταῖροί εἰσι ἀγορασταί, ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ λάβωσι τὴν μερίδα ταύτην κοινῶς.

Ἂν ὁ εἷς τῶν ῥηθέντων συγκοινωνῶν πωλήσῃ τὴν μερίδα του ἐξ ὁλοκλήρου τῷ ἑτέρῳ συγκοινωνῷ, οἱ λοιποὶ κοινωνοὶ δύνανται νὰ λὰ λάβωσι τὸ ἐπιβάλλον ἑκάστου μέρος ἐξ ἐκείνης τῆς μερίδος.

Αἱ ἐν τῷ προλαβόντι ἄρθρῳ διαλαμβανόμεναι διατάξεις ἐφαρμόζονται καὶ ἐπὶ τῶν περιπτώσεων τούτων.

Ἄρθρον 43. Ἂν αὐτογνωμόνως πωλήσῃ τις τῇ ἀδείᾳ τῆς ἀρχῆς τὰς γαίας τρίτου τινος, ἢ τοῦ συγκοινωνοῦ του χωρὶς νὰ ἔχῃ τὴν πρὸς τοῦτο ἐντολὴν παρὰ τοῦ κατόχου αὐτῶν, ὁ τελευταῖος δύναται, ἂν δὲν ἀναγνωρίσῃ τὴν γενομένην παραχώρησιν, νὰ ἀπαιτήσῃ διὰ τῆς ἁρμοδίου ἀρχῆς τὴν ἀπόδοσιν τῶν γαιῶν του παρὰ τοῦ ἀδίκως λαβόντος καὶ κατασχόντος αὐτάς.

Ἄρθρον 44. Ὁ κάτοχος γαιῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὑπάρχουσι δένδρα ἢ οἰκοδομαὶ ἰδιόκτητοι (μουλκ) ἄλλου τινὸς καὶ αἱ ὁποῖαι γαῖαι κατέχονται καὶ καλλιεργοῦνται, ὡς ὑπαγόμεναι εἰς τὰ δένδρα καὶ τὰς οἰκοδομὰς ταύτας, δὲν δύναται νὰ τὰς μεταβιβάσῃ εἰς ἄλλον οὔτε διὰ δωρεᾶς, ἢ ἀντὶ τιμήματος, ἂν ὁ κάτοχος τῶν δένδρων τούτων καὶ τῶν οἰκοδομῶν ζητῇ νὰ τὰς ἀγοράσῃ διὰ ταπίου. Ἂν ὅμως τὰς πωλήσῃ ὁ ἰδιοκτήτης τῶν δένδρων, δύναται νὰ κινήσῃ διεκδικητικὴν ἀγωγὴν μέχρι δέκα ἐτῶν καὶ ἔχει δικαίωμα νὰ τὰς λάβῃ, πληρώνων τὴν ἀξίαν τὴν ὁποίαν εἶχον κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς διαδικασίας. Δὲν λαμβάνονται δὲ ὑπ' ὄψιν τὰ κωλύματα ἀνηλικιότητος, φρενοβλαβείας καὶ ἀποδημίας εἰς μεμακρυσμένους τόπους.

Ἄρθρον 45. Ἂν ὁ διὰ ταπίου κάτοχος γαιῶν, κειμένων ἐντὸς τῶν ὁρίων χωρίου τινὸς, παραχωρήσῃ αὐτὰς εἴς τινα τῶν κατοίκων ἑτέρου χωρίου, ἐκεῖνοι τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου, ἔνθα κεῖνται αἱ γαῖαι αὗται, οἵτινες ἤθελον ἔχει ἀνάγκην γῆς δύνανται νὰ τὰς διεκδικήσωσιν ἐπὶ πληρωμῇ τοῦ δοθέντος ἀντιτίμου μέχρις ἑνὸς ἔτους.

Ἄρθρον 46. Τὸ γειτονικὸν δικαίωμα (*σιουφᾶ*), τὸ ἰσχύον ὡς πρὸς τὰ ἰδιόκτητα κτήματα (*ἐμλὰκ*), δὲν ἰσχύει ὡς πρὸς τὰς δημοσίους καὶ ἀφιερωμένας γαίας, *μεβκουφὲ*, δηλαδὴ ἂν ὁ κάτοχος τοιούτων γαιῶν τὰς πωλήσῃ εἰς ἄλλον ἀντὶ ὡρισμένου τιμήματος, ὁ γείτων αὐτοῦ δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ διεκδικήσῃ αὐτὰς ἀντὶ τοῦ αὐτοῦ τιμήματος.

Ἄρθρον 47. Ὡς πρὸς τὰς γαίας, αἵτινες ἐπωλήθησαν ὡς ἔχουσαι ὡρισμένην ἔκτασιν, λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν τὰ στρέμματα καὶ αἱ πήχεις οἵτινες ὡρίσθησαν. Ἀλλ' ὡς πρὸς τὰς γαίας, αἵτινες ἐπωλήθησαν ὁρισθέντων τῶν ὁρίων των, δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν τὸ ποσὸν τῶν στρεμμάτων καὶ πήχεων, εἴτε δηλωθῇ εἴτε μή.

Τὰ ὅρια μόνον λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν. Π. Χ. Ἂν πωλήσῃ τις τὰς γαίας του, ὧν ἔδειξε καὶ ὥρισε τὰ ὅρια εἰπὼν συνάμα ὅτι περιέχουσιν εἴκοσι πέντε στρέμματα, φανῇ δὲ μετὰ ταῦτα ὅτι αἱ γαῖαι αὗται ἀναβαίνουσιν εἰς τριάκοντα δύο στρέμματα, δὲν δύναται νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ ἀγοραστοῦ νὰ χωρισθῶσι καὶ ἀποδοθῶσι τὰ ἑπτὰ στρέμματα, ἢ νὰ ζητήσῃ ἀνώτερον χρηματικὸν ποσόν. Ἂν μετὰ τὴν πώλησιν ἀποθάνῃ, τὰ τέκνα ἢ ὁ πατὴρ ἢ ἡ μήτηρ του δὲν δύνανται ὁμοίως νὰ ἐπεμβῶσιν. Παρομοίως ἂν αἱ ῥηθεῖσαι γαῖαι εὑρεθῶσιν ὅτι εἶναι ἐκτάσεως δέκα ὀκτὼ στρεμμάτων, δὲν δύναται ὁ ἀγοραστὴς νὰ ἀπαιτήσῃ ὅπως τῷ ἐπιστραφῇ τὸ εἰς τὰ ἑπτὰ στρέμματα ἀναλογοῦν μέρος τοῦ δοθέντος τιμήματος.

Ἄρθρον 48. Ὅταν πωλήσῃ τις τὰς γαίας του, τὰ ἐπ' αὐτῶν αὐτόφυτα δένδρα συμπεριλαμβάνονται εἰς τὴν πώλησιν, ὡς ὑπαγόμενα εἰς τὴν γῆν. Ἂν ὅμως ἐν καιρῷ τῆς πωλήσεως δὲν πωλήσῃ καὶ τὰ ἐπ' αὐτῶν ἰδιόκτητα δένδρα, (ἤτοι τὰ μὴ αὐτομάτως βλαστήσαντα, ἀλλὰ παρὰ τοῦ ἰδιοκτήτου φυτευθέντα), ποιῶν μνείαν αὐτῶν, ὁ ἀγοραστὴς δὲν δύναται νὰ λάβῃ κατοχὴν αὐτῶν.

Ἄρθρον 49. Ὅταν οἱ διὰ ταπίου κάτοχοι γαιῶν πωλήσωσι τῇ ἀδείᾳ τῆς ἁρμοδίου ἀρχῆς τὰ ὑπ' αὐτῶν μετὰ ταῦτα φυτευθέντα ἰδιόκτητα δένδρα, κλήματα ἢ οἰκοδομηθέντα οἰκοδομήματα, τὸ ἔδαφος ἐφ' οὗ ταῦτα κεῖνται πωλεῖται ὁμοίως εἰς τὸν ἀγοραστὴν τῶν δένδρων, κλημάτων καὶ οἰκοδομῶν. Τὸ αὐτὸ πράττεται καὶ ὡς πρὸς τὰ δάση τῶν ὁποίων τὸ μὲν ἔδαφος εἶναι ἐκ τῶν δημοσίων γαιῶν, *ἐρζὶ-μιρζὶ*, τὰ δὲ δένδρα ἰδιόκτητα, *μούλκ*.

Ἄρθρον 50. Εἶναι ἄκυρος ἡ πώλησις γαιῶν, εὑρισκομένων ὑπὸ τὴν κατοχὴν ἀνηλίκων, φρενοβλαβῶν καὶ παρηλίκων. Ἂν δὲ τυχὸν πωλήσωσιν αὐτὰς καὶ ἀποθάνωσι πρὸ τῆς ἐνηλικιότητος ἢ ἰάσεώς των, ἐν περιπτώσει μὲν καθ' ἣν ἤθελον ὑπάρχει ἄμεσοι κληρονόμοι, ἔχοντες δικαίωμα κληρονομίας, καθ' ἃ θέλομεν ἀναφέρει κάτωθι,

αἱ γαῖαι μεταβαίνουσιν εἰς αὐτούς, ἐν ἐλλείψει δὲ τοιούτων, καθίστανται διαθέσιμοι διὰ ταπίου.

Ἄρθρον 51. Οἱ ἀνήλικες, φρενοβλαβεῖς καὶ παρήλικες ἀμφοτέρων τῶν φύλων δὲν δύνανται νὰ ἀγοράσωσι γαίας. Ἂν ὅμως ὑπάρχῃ βεβαιότης ὅτι δύναται νὰ προκύψῃ ἐκ τούτου ὠφέλεια δι' αὐτοὺς, οἱ κηδεμόνες των δύνανται ὑπὸ τὴν ἰδιότητά των ταύτην νὰ λάβωσι τὰς γαίας δι' αὐτούς.

Ἄρθρον 52. Ο κηδεμὼν ἀνηλίκων δὲν δύναται νὰ πωλήσῃ ἢ νὰ ἀποκτήσῃ ὁ ἴδιος ἕνεκα χρέους ἢ χάριν ζωοτροφίας ἢ δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν γαίας περιελθούσας εἰς τὴν κυριότητα αὐτῶν, ἢ διὰ κληρονομικῆς ὁδοῦ ἐκ μέρους τοῦ πατρός των, ἢ τῆς μητρός των, ἢ δι' ἄλλου τινὸς μέσου. Ἂν ὁ κηδεμὼν πωλήσῃ εἰς τρίτον ἢ μεταβιβάσῃ εἰς τὴν ἰδίαν του κυριότητα γαίας τοιαύτας, ὁ ἀνῆλιξ, ὅταν καταστῇ ἐνῆλιξ καὶ ἱκανὸς εἰς τὸ κατέχειν, δύναται μέχρι δέκα ἐτῶν νὰ ἐνεργήσῃ διὰ τῆς ἀρχῆς τὴν ἀπόδοσιν τῶν γαιῶν του παρὰ τοῦ κατέχοντος αὐτὰς καὶ νὰ λάβῃ κατοχήν.

Ἂν δὲ ὁ ἀνῆλιξ ἀποθάνῃ πρὸ τῆς ἐνηλικιότητός του, αἱ γαῖαι μεταβαίνουσιν εἰς τοὺς ἀμέσους κληρονόμους του καὶ ἐν ἐλλείψει τοιούτων καθίστανται διαθέσιμοι διὰ ταπίου.

Ἂν ὅμως τὰ ὑπὸ τὴν κατοχὴν ἀνηλίκων εὑρισκόμενα ἀγροκήπια (τζιφλίκια) δὲν δύνανται νὰ διαχειρισθῶσι παρὰ τῶν κηδεμόνων των ἄνευ βλάβης τῶν συμφερόντων τῶν κηδεμονευομένων, καὶ ἂν τὰ ἐν αὐτοῖς περιχόμενά εἰσι πράγματα ἀξίας καὶ ἐκ τῆς ἀπωλείας ἢ φθορᾶς των προσγίνεται μεγάλη ζημία εἰς τοὺς ἀνήλικας καὶ, τούτου ἀποδεικνυομένου, καταστῇ ἀναγκαῖον νὰ πωληθῶσι τῇ ἀδείᾳ τοῦ Ἱεροῦ Νόμου, ἀποδειχθῇ δὲ πρὸς τούτοις διὰ τοῦ Νόμου ὅτι ἂν τὰ ἐν ταῖς γαίαις περιεχόμενα οἰκοδομήματα καὶ ἄλλα ἀποχωρισθῶσιν ἀπὸ αὐτὰς καὶ μείνωσι μόνον αἱ γαῖαι, ἤθελον ἐκ τούτου ζημιωθῇ οἱ ἀνήλικες, λαμβάνεται παρὰ τοῦ Ἱεροῦ Νόμου χοτζέτιον (ἔγγραφον δικαστικὸν) ἀδείας καὶ πωλοῦνται αἱ γαῖαι μετὰ τῶν ἐν αὐταῖς περιεχομένων κατὰ τὴν τρέχουσαν καὶ ἀληθῆ αὐτῶν ἀξίαν. Ἀφοῦ δὲ πωληθῶσι κατὰ τὸν διαληφθέντα τρόπον, δὲν δύνανται οἱ ἀνήλικες μετὰ τὴν ἐνηλικιότητά των νὰ διεκδικήσωσι τὰς γαίας ταύτας.

Αἱ διατάξεις αὗται ἐφαρμόζονται καὶ ἐπὶ τῶν γαιῶν τῶν φρενοβλαβῶν καὶ παρηλίκων.

Ἄρθρον 53. Ὅταν οἱ κάτοχοι ἀμπέλων καὶ κήπων, σχηματισθέντων διὰ φυτεύσεως κλημάτων καὶ δένδρων ἐπὶ γαιῶν δημοσίων καὶ ἀφιερωμένων, ἢ οἰκοδομημάτων ἀνεγερθέντων ἐπὶ τοιούτων γαιῶν, ὧσιν ἀνήλικες, φρενοβλαβεῖς ἢ παρήλικες, οἱ κηδεμόνες δύ-

νανται νὰ πωλήσωσιν εἰς ἄλλον, ἐν αἷς περιπτώσεσιν ἐπιτρέπει ὁ Ἱερὸς Νόμος, τὰς τοιαύτας ἀμπέλους, κήπους καὶ οἰκοδομὰς καὶ νὰ παραχωρήσωσιν ὁμοίως τὰς εἰς τὰ κτήματα ταῦτα ὑπαγομένας γαίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΠΕΡΙ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΗΣ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΩΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΓΑΙΩΝ (ΙΤΙΝΚΑΑ).

Ἄρθρον 54. Μετὰ τὸν θάνατον κατόχου δημοσίων, *μιρὶγὲ* καὶ ἀφιερωμένων γαιῶν (*μεβκουφὲ*), αἱ ὑπὸ τὴν κατοχήν του γαῖαι μεταβαίνουσιν ἐξ ἴσου δωρεὰν καὶ ἄνευ πληρωμῆς ἀντιτίμου εἰς τὰ ἄρρενα καὶ θήλεα τέκνα του, εἴτε εὑρίσκονται ἐν τῷ τόπῳ ἔνθα κεῖνται αἱ γαῖαι εἴτε ἀλλαχοῦ. Ἂν καταλίπῃ μόνον ἄρρενα ἢ μόνον θήλεα τέκνα, μεταβαίνουσιν ὁμοίως αἱ γαῖαι εἰς αὐτὰ ἀποκλειστικῶς καὶ δωρεάν. Ἂν κάτοχός τις γαιῶν ἀποθανὼν καταλίπῃ τὴν σύζυγον ἔγκυον, αἱ γαῖαι μένουσιν εἰς ἐκκρεμῆ κατάστασιν μέχρι τοκετοῦ.

Ἄρθρον 55. Αἱ δημόσιοι καὶ ἀφιερωμέναι γαῖαι, τῶν ὁποίων οἱ κάτοχοι ἤθελον ἀποθάνει ἄνευ τέκνων, μεταβαίνουσι δωρεὰν καὶ κατὰ τὸν διαληφθέντα τρόπον εἰς τὸν πατέρα καὶ ἐν ἐλλείψει εἰς τὴν μητέρα των.

Ἄρθρον 56. Ἂν ἐκ τῶν τέκνων τοῦ ἀποθανόντος τινὰ μὲν εἰσὶ παρόντα, τινὰ δὲ ἀπόντα κατέσησαν ἄφαντα (*γκαϊβέτι μουνκατιά*), αἱ γαῖαι δίδονται εἰς τὰ παρόντα καὶ ὑπάρχοντα τέκνα. Ἂν ὅμως τὸ ἀπὸν τέκνον ἀναφανῇ ἐν τῷ διαστήματι τριῶν ἐτῶν ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ πατρός του ἢ τῆς μητρός του, ἢ ἀποδειχθῇ ὅτι εἶναι ἐν τοῖς ζῶσι, λαμβάνει τὴν μερίδα του ἐκ τῶν γαιῶν.

Αἱ διατάξεις αὐταὶ ἐφαρμόζονται καὶ ἐπὶ τοῦ πατρὸς καὶ μητρός.

Ἄρθρον 57. Αἱ γαῖαι τῶν ὁποίων ὁ κάτοχος εἶναι ἀπὼν τριῶν ἐτῶν ἀδιάλειπτον ἀπουσίαν καὶ τοῦ ὁποίου εἶναι ἄγνωστος ἡ ὕπαρξις ἢ ὁ θάνατος, μεταβαίνουσι καθὰ διαλαμβάνει τὸ προλαβὸν ἄρθρον εἰς τὰ τέκνα του, καὶ ἐν ἐλλείψει τούτων εἰς τὸν πατέρα καὶ ἐν ἐλλείψει πατρὸς εἰς τὴν μητέρα. Ἐν ἐλλείψει δὲ τούτων ἁπάντων, καθίστανται διαθέσιμοι διὰ *ταπίου*, δηλαδὴ δίδονται ἐπὶ ἀντιτίμῳ ταπίου (1) εἰς τοὺς ἔχοντας δικαίωμα ταπίου (2) κατὰ τὸν κάτωθι ἐκτεθησόμενον τρόπον, καὶ ἐν ἐλλείψει τῶν τελευταίων ἐκτίθενται εἰς πλειστηριασμὸν καὶ κατακυροῦνται τῷ πλειοδοτήσαντι.

Ἄρθρον 58. Ὡς πρὸς ἐκείνους, οἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν στρατὸν καὶ διατελοῦσιν ἐν ἐνεργητικῇ ὑπηρεσίᾳ εἰς ἄλλους τόπους, εἴτε ἡ ὕπαρξίς των ἢ γνωστὴ, εἴτε ὦσιν ἐν ἀφανείᾳ, αἱ γαῖαι τοῦ πατρός των καὶ τῆς μητρός των ἢ τῶν τέκνων των μεταβαίνουσιν εἰς αὐτοὺς καὶ δὲν παραχωροῦνται εἰς ἄλλον, ἐνόσῳ δὲν ἀποδειχθῇ νομίμως ὁ θάνατός των. Ἂν τυχὸν γίνῃ τοιαύτη παραχώρησις, ὁ στρατιώτης ἔχει δικαίωμα, ὁπόταν ἀναφανῇ, νὰ παραλάβῃ ὑπὸ τὴν κατοχήν του τὰς κληρονομικῶς περιελθούσας αὐτῷ γαίας ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ κατέχοντος αὐτάς. Ἐν τούτοις πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν ἐπὶ τῶν γαιῶν δικαιωμάτων τοῦ δημοσίου, οἱ συγγενεῖς ἢ ἐπιστάται, οἱ ἐπιφορτισμένοι τὴν τήρησιν τῆς περισίας καὶ τῶν πραγμάτων τῶν στρατιωτῶν καὶ ἐν ἐλλείψει τοιούτων, ἄλλος τις δύναται νὰ καλλιεργήσῃ τὰς γαίας ταύτας, ὅπως εἰσπραχθῶσι τὰ εἰρημένα δικαιώματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΔΕΣΠΟΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΓΑΙΩΝ (ΜΑΧΛΟΥΛΑΤ).

Ἄρθρον 59. Αἱ γαῖαι, τῶν ὁποίων οἱ κάτοχοι ἤθελον ἀποθάνει χωρὶς νὰ καταλίπωσι τέκνα, μητέρα καὶ πατέρα, δίδονται

α'.) Εἰς τὸν ἀμφιθαλῆ καὶ τὸν πρὸς πατρὸς ἀδελφὸν ἐπὶ ἀντιτίμῳ ταπίου, ἤτοι ἀντὶ τιμήματος, ὁριζομένου τῇ ἐκτιμήσει ἀμεροληπτων πραγματογνωμόνων, ἐχόντων γνῶσιν τῆς ἐκτάσεως, τῶν στρεμμάτων, τῶν ὁρίων καὶ τῆς ἀξίας τῶν γαιῶν τούτων ἀναλόγως τῆς φυτικῆς των δυνάμεως ὡς ἐκ τῆς θέσεώς των.

(1) Ὅρα διὰ τὴν λέξιν «ἀντίτιμον ταπίου» τὸ ἄρθρ. 59 τοῦ παρόντος νόμου.

(2) Ὅρα ὁμοίως τὸ ἄρθρον 59 τοῦ παρόντος Νόμου.

Ἔχουσι δὲ οἱ διαληφθέντες τὸ δικαίωμα διεκδικητικῆς ἀγωγῆς μέχρι δέκα ἐτῶν.

β΄.) Ἐν ἐλλείψει ἀμφιθαλοῦς καὶ πρὸς πατρὸς ἀδελφοῦ δίδονται ἐπὶ ἀντιτίμῳ ταπίου εἰς τὴν ἀμφιθαλῆ, ἢ τὴν πρὸς πατρὸς ἀδελφήν, εἴτε διαμένει αὕτη ἐν τῷ χωρίῳ καὶ τῇ κωμοπόλει ἔνθα κεῖνται αἱ γαῖαι, εἴτε ἀλλαχοῦ. Ἔχει δὲ δικαίωμα διεκδικήσεως μέχρι πενταετίας.

γ΄.) Ἐν ἐλλείψει ἀμφιθαλοῦς ἢ πρὸς μητρὸς ἀδελφῆς δίδονται ἐξ ἴσου καὶ ἐπὶ ἀντιτίμῳ ταπίου εἰς τὸν υἱὸν τοῦ υἱοῦ καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ υἱοῦ μὲ δικαίωμα διεκδικήσεως μέχρι δέκα ἐτῶν.

δ΄.) Ἐν ἐλλείψει υἱοῦ τοῦ υἱοῦ ἢ θυγατρὸς τοῦ υἱοῦ δίδονται εἰς τὸν σύζυγον ἢ εἰς τὴν σύζυγον ἐπὶ ἀντιτίμῳ ταπίου καὶ μὲ δικαίωμα διεκδικήσεως μέχρι δέκα ἐτῶν.

ε΄.) Ἐν ἐλλείψει συζύγου δίδονται εἰς τὸν πρὸς μητρὸς ἀδελφὸν καὶ ἀδελφὴν ἐξ ἴσου ἐπὶ ἀντιτίμῳ ταπίου καὶ μὲ δικαίωμα διεκδικήσεως μέχρι πενταετίας.

ς΄.) Ἐν ἐλλείψει πρὸς μητρὸς ἀδελφοῦ καὶ ἀδελφῆς δίδονται ἐξ ἴσου εἰς τὸν υἱὸν τῆς θυγατρὸς καὶ τὴν κόρην τῆς θυγατρὸς ἐπὶ ἀντιτίμῳ ταπίου καὶ μὲ δικαίωμα διεκδικήσεως μέχρι πενταετίας.

ζ΄.) Ἐν ἐλλείψει υἱοῦ τῆς θυγατρὸς ἢ κόρης τῆς θυγατρὸς δίδονται ἐξ ἴσου εἰς ἐκείνους τῶν κληρονόμων, εἰς τὴν κατοχὴν τῶν ὁποίων τυχὸν μετέβησαν τὰ ἐπὶ τῶν γαιῶν ἰδιόκτητα δένδρα καὶ οἰκοδομήματα ἐπὶ ἀντιτίμῳ ταπίου, καὶ μὲ δικαίωμα διεκδικήσεως μέχρι δεκαετίας.

Ἐκτὸς τῶν μνησθέντων οὐδεὶς συγγενὴς ἔχει δικαίωμα ταπίου.

η΄.) Ἐν ἐλλείψει τῶν διαληφθέντων κληρονόμων δίδονται αἱ γαῖαι εἰς τὸν κοινῇ κάτοχον αὐτῶν ἐπὶ ἀντιτίμῳ ταπίου καὶ μὲ δικαίωμα διεκδικήσεως μέχρι πενταετίας.

θ΄.) Ἐν ἐλλείψει συγκοινωνῶν ἢ συνιδιοκτητῶν δίδονται εἰς ἐκείνους τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου ἔνθα κεῖνται, οἵτινες ἔχουσιν ἀνάγκην γῆς, ἐπὶ ἀντιτίμῳ ταπίου καὶ μὲ δικαίωμα διεκδικήσεως μέχρις ἑνὸς ἔτους.

Ἂν οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου οἱ ἔχοντες ἀνάγκην γῆς ὦσιν πολλοὶ καὶ ζητῶσιν ὅλοι συγχρόνως νὰ λάβωσι τὰς, ὡς προείρηται, διαθεσίμους διὰ ταπίου γαίας, ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἡ διανομὴ αὐτῶν δὲν παρέχει ἄτοπον καὶ ἐπιβλαβές, διαιροῦνται εἰς τεμάχια καὶ δίδεται ἀνὰ ἓν ἑκάστῳ. Ἂν ὅμως αἱ γαῖαι δὲν δύναται νὰ διανεμηθῶσιν, ἢ ἤθελε προκύψει ζημία ἐκ τῆς διανομῆς, δίδονται εἰς ἐκείνους μεταξὺ αὐτῶν, οἵτινες ἔχουσι περισσοτέραν ἀνάγκην γῆς. Ἂν ἅπαντες ἔχωσιν ἴσην ἀνάγκην γῆς, δίδονται εἰς ἐκείνους, οἵτινες πραγματικῶς ὑπηρετήσαντες εἰς τὸν στρατὸν, ἐπανέκαμψαν

εἰς τὰς ἑστίας των, ἀποπερατώσαντες τὸ τέρμα τῆς ὑπηρεσίας των. Ἐν ἐλλείψει δὲ τοιούτων ῥίπτεται κλῆρος καὶ δίδονται αἱ γαῖαι εἰς οὑτινος ὄνομα ἤθελε πέσει ὁ κλῆρος· ἀφοῦ δὲ δοθῶσιν εἰς ἕνα ἐξ αὐτῶν, ὁ ἕτερος δὲν δύναται πλέον νὰ ἐγείρῃ ἀξίωσίν τινα.

Ἄρθρον 60. Ὅταν ἀποθάνῃ κάτοχός τις γαιῶν ἄνευ ἀμέσων κληρονόμων, ἤτοι τέκνων, πατρὸς καὶ μητρὸς, δὲν ὑπάρχωσι δὲ ἄτομα, ἔχοντα δικαίωμα ταπίου κατὰ τὸν διαληφθέντα τρόπον, ἢ, ἂν ὑπάρχωσι τοιαῦτα, ἀπολέσωσι τὸ δικαίωμά των, ἀρνηθέντα νὰ λάβωσιν ἐπὶ ἀντιτίμῳ ταπίου τὰς γαίας, εἰς ἃς εἶχον δικαίωμα ταπίου, αἱ γαῖαι αὗται καθίστανται μαχλούλια (ἀδέσποτοι) καὶ τότε πλειστηριαζόμεναι κατακυροῦνται τῷ πλειοδοτήσαντι.

Ἂν ὅμως οἱ ἔχοντες δικαίωμα ταπίου ἦναι ἀνήλικες ἢ φρενοβλαβεῖς, ἡ ἀπώλεια τοῦ δικαιώματος, εἴτε ἐκ μέρους των προέλθει, εἴτε ἐκ μέρους τῶν κηδεμόνων των, δὲν ἰσχύει.

Ἄρθρον 61. Αἱ ταχθεῖσαι προθεσμίαι ὡς πρὸς τὸ δικαίωμα διεκδικήσεως, τὸ ὁποῖον κέκτηνται οἱ ἔχοντες κατὰ τὰ ἐκτεθέντα δικαίωμα ταπίου, λογίζονται ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ θανάτου τῶν κατόχων τῶν γαιῶν. Ἐντὸς δὲ τῶν προθεσμιῶν τούτων, δύνανται οἱ ἔχοντες δικαίωμα ταπίου νὰ λάβωσι τὰς γαίας ταύτας παρὰ τοῦ δημοσίου, πληρόνοντες τὸ ἀντίτιμον τοῦ ταπίου κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς αἰτήσεως, εἴτε αἱ γαῖαι ἐδόθησαν εἰς ἄλλον, εἴτε μή. Μετὰ τὴν παρέλευσιν τῶν προθεσμιῶν τούτων, ἢ ἂν οἱ ἔχοντες δικαίωμα ταπίου τὸ ἀπώλεσαν, δὲν εἶναι πλέον δεκτὴ ἡ περὶ δικαιώματος ταπίου ἀγωγὴ, ἣν ἐδικαιοῦντο νὰ κινήσωσιν.

Δὲν ἰσχύουσιν ὡς πρὸς τὴν περὶ δικαιώματος ταπίου ἀγωγὴν τὰ κωλύματα ἀνηλικιότητος, φρενοβλαβείας καὶ ἀποδημίας εἰς μεμακρυσμένους τόπους, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἔκπνευσιν τῶν ὡρισμένων προθεσμιῶν, καίτοι ὑπαρχόντων τῶν κωλυμάτων τούτων, τὸ δικαίωμα ταπίου παραγράφεται.

Ἄρθρον 62. Ἂν ὁ εἷς ἐκ τῶν ἐχόντων ἰσόβαθμον δικαίωμα ταπίου ἀποποιηθῇ νὰ λάβῃ τὸ μερίδιόν του ἐπὶ ἀντιτίμῳ ταπίου ἐκ τῶν ἀδεσπότων γαιῶν καὶ ἀπολέσῃ οὕτω τὸ ἐπ' αὐτῶν δικαίωμά του, οἱ ἕτεροι δύνανται νὰ λάβωσιν ὁλοσχερῶς τὰς γαίας ταύτας ἐπὶ ἀντιτίμῳ ταπίου.

Ἄρθρον 63. Ἐν περιπτώσει καθ' ἣν οἱ ἀνήλικες, οἱ φρενοβλαβεῖς καὶ οἱ ἀποδημοῦντες εἰς μεμακρυσμένους τόπους, οἵτινες ἔχουσι δικαίωμα ταπίου ἐπὶ γαιῶν ἀδεσπότων, δὲν δυνηθῶσι νὰ τὰς λάβωσιν, ἡ διὰ ταπίου παραχώρησις τῶν τοιούτων γαιῶν δὲν σταματᾷ, μήτε ἀνακαλλεται, ἀλλὰ δίδονται αὗται ἐπὶ ἀντιτίμῳ ταπίου εἰς τοὺς ἔχοντας ἴσον μὲ τοὺς διαληφθέντας ἢ κατώτερον δι-

καίωμα ταπίου, ἐπιφυλαττομένου εἰς τοὺς πρώτους ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ των τοῦ δικαιώματος τῆς διεκδικητικῆς ἀγωγῆς ἐντὸς τῶν ὡρισμένων προθεσμιῶν. Ἂν ὅμως δὲν ὑπάρχωσι τοιοῦτοι ἢ ἀπώλεσαν τὰ δικαιώματά των, δίδονται αἱ γαῖαι τῷ πλειοδοτήσαντι

Ἄρθρον 64. Ἂν ἐκ τῶν ἐχόντων δικαίωμα ταπίου, οἵτινες κατατάσσονται εἰς ἐννέα βαθμοὺς (ὅρα ἄρθρ. 59), οἱ τοῦ ἀνωτέρου βαθμοῦ ἀποποιηθῶσι νὰ λάβωσιν ἐπὶ ἀντιτίμῳ ταπίου τὰς γαίας, εἰς ἃς ἔχουσι δικαίωμα ταπίου καὶ ἀπολέσωσιν οὕτω τὰ δικαιώματά των, προσφέρονται αὐταὶ εἰς τοὺς τοῦ δευτέρου βαθμοῦ. Ἂν καὶ οὗτοι ἀποποιηθῶσι, προσφέρονται κατὰ τάξιν βαθμολογίας εἰς τοὺς λοιποὺς μέχρι τοῦ τελευταίου βαθμοῦ. Ἂν δ' ἅπαντες οὗτοι ἀποποιηθῶσι, δίδονται τῷ πλειοδοτήσαντι. Ἂν τις ἐκ τῶν ἐχόντων δικαίωμα ταπίου ἀποθάνῃ πρὶν λάβῃ διὰ ταπίου τὰς γαίας ἐφ' ὧν ἔχει δικαίωμα, τὸ δικαίωμα τοῦτο δὲν μεταβαίνει εἰς τὰ τέκνα του καὶ εἰς τοὺς ἄλλους κληρονόμους του.

Ἄρθρον 65. Ἂν οἱ ἔχοντες δικαίωμα ταπίου ὦσιν ἀνήλικες, φρενοβλαβεῖς ἢ παρήλικες, οἱ κηδεμόνες των λαμβάνουσι δι' αὐτοὺς ἐπὶ ἀντιτίμῳ ταπίου τὰς γαίας, ἐφ' ὧν ἔχουσι δικαίωμα ταπίου, ἂν ἐκ τούτου προσδοκᾶται δι' αὐτοὺς ὠφέλεια.

Ἄρθρον 66. Ὡς πρὸς τὰς γαίας, ἐφ' ὧν εὑρίσκονται δένδρα καὶ οἰκοδομήματα (1) ἰδιόκτητα ἄλλου τινός, καὶ αἵτινες καλλιεργοῦνται καὶ δικκατέχονται ὡς ἐξαρτήματα τῶν δένδρων καὶ τῶν οἰκοδομημάτων· ἂν ὁ κάτοχος τῶν γαιῶν τούτων ἀποθάνῃ χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ τις ἐκ τῶν ἐχόντων δικαίωμα ταπίου, καθὰ ἀνωτέρω εἴρηται, ὁ ἰδιοκτήτης τῶν δένδρων προτιμᾶται παντὸς ἄλλου, καὶ ἂν ζητήσῃ τὰς γαίας, δίδονται αὐτῷ ἐπὶ πληρωμῇ ἀντιτίμου. Ἂν δὲ δὲν προσεφέρθησαν εἰς αὐτὸν, ἀλλ' ἐδόθησαν εἰς ἄλλον, δύναται ὁ ῥηθεὶς νὰ κινήσῃ ἀγωγὴν μέχρι τῆς προθεσμίας δέκα ἐτῶν, ζητῶν τὴν ἀπόδοσίν των ἐπὶ πληρωμῇ τῆς κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ζητήσεως ἀξίας αὐτῶν.

Ἄρθρον 67. Εἰς τοὺς ἔχοντας δικαίωμα ταπίου, οἵτινες ἤθελον ἀποδειχθῇ ὅτι ὑπηρέτησαν πραγματικῶς πέντε ἔτη εἰς τὸν τακτικὸν στρατὸν, δίδονται δωρεὰν καὶ ἄνευ ἀνταλλάγματος πέντε στρέμματα ἐκ τῶν γαιῶν, ἐφ' ὧν κέκτηνται δικαίωμα ταπίου. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸ περιπλέον τῶν πέντε στρεμμάτων, ὑπάγονται οἱ διαληφθέντες εἰς τὰς αὐτὰς νομικὰς διατάξεις, εἰς ἃς καὶ οἱ ἄλλοι οἱ ἔχοντες δικαίωμα ταπίου.

Ἄρθρον 68. Ἂν δὲν ἀποδειχθῇ ὅτι ἔλαβε χώραν ἓν ἐκ τῶν ἀ-

(1) Ὅρα ἄρθρ. 44.

ληθῶν κωλυμάτων, (οἷον νὰ ἀφεθῶσιν αἱ γαῖαι ἀναλόγως τῆς ἐπιδεκτικότητός των ἐν ἢ δύο ἔτη καὶ ἕνεκα τῆς θέσεώς των, ὅτι σπάνιον, περισσότερον καιρὸν ἀκαλλιέργητοι πρὸς ἀνάπαυσιν, ἢ ἕνεκα ἐπικλύσεως ὕδατος νὰ ἀφεθῇ ἀκαλλιέργητος ἢ γῆ μέχρις οὗ ἀποσυρθῇ τὸ ὕδωρ καὶ καταστῇ γεωργήσιμος, ἢ νὰ ἦναι τις ἀχρεῖος ἄλλως) ὁ ἀγρὸς, τοῦ ὁποίου ὁ κάτοχος δὲν ἤθελε καλλιεργήσει αὐτὸν ἢ ἀπ' εὐθείας ἢ δίδων αὐτὸν ὑπὸ ἐνοίκιον ἢ ὑπὸ θάνειον ἐπὶ τρία κατὰ συνέχειαν ἔτη, καθίσταται διαθέσιμος διὰ ταπίου εἴτε εὑρίσκεται ὁ κάτοχος αὐτοῦ ἐν τῷ τόπῳ ἔνθα κεῖται ὁ ἀγρὸς, εἴτε ἀποδημεῖ εἰς μεμακρυσμένους τόπους· καὶ ἂν μὲν ὁ ἀρχικὸς κάτοχος αὐτοῦ ζητήσῃ νὰ τὸν λάβῃ ἐκ νέου, δίδεται εἰς αὐτὸν ἐπὶ ἀντιτίμῳ ταπίου, ἐὰν δὲ δὲν τὸν ζητήσῃ, τῷ πλειοδοτήσαντι.

Ἄρθρον 69. Ἂν γαῖαι κατεχόμεναι παρά τινος ἐπικλυσθῶσιν ἐπὶ μακρὸν χρόνον ὑπὸ τοῦ ὕδατος καὶ μετὰ ταῦτα ἀποσυρθῇ τὸ ὕδωρ, δὲν χρήζουσιν αὗται νέου ταπίου, ἀλλ' ὁ ἀρχαῖος κάτοχος αὐτῶν τὰς διατηρεῖ ὑπὸ τὴν κατοχήν του, καὶ ἐν περιπτώσει θανάτου του μεταβαίνουσιν εἰς τὰ τέκνα του, ἢ τὸν πατέρα ἢ τὴν μητέρα του. Ἐν ἐλλείψει δὲ τούτων δίδονται ἐπὶ ἀντιτίμῳ ταπίου εἰς τοὺς ἔχοντας δικαίωμα ταπίου. Ἀλλ' ἂν ἀφοῦ ἀποσυρθῇ τὸ ὕδωρ καὶ καταστῶσι γεωργήσιμοι δὲν λάβῃ κατοχὴν αὐτῶν μήτε ὁ ἴδιος μήτε οἱ κληρονόμοι του, ἀλλ' ἀφεθῶσιν ἀγραὶ ἄνευ κωλύματος ἐπὶ τρία ἔτη κατὰ συνέχειαν, καθίστανται διαθέσιμοι διὰ ταπίου.

Ἄρθρον 70. Ἂν ἀφοῦ ἀφήσῃ τις χέρσους τὰς γαίας του ἄνευ νομίμου κωλύματος ἐπὶ δύο ἔτη κατὰ συνέχειαν τὰς παραχωρήσῃ εἰς ἄλλον ἢ ἀποθάνῃ καὶ περιέλθωσιν αὗται κληρονομικῶς εἰς τὰ τέκνα του ἢ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα του, ἐκεῖνος δὲ εἰς ὃν παρεχωρήθησαν ἢ οἱ ῥηθέντες κληρονόμοι τὰς ἀφήσωσι προσέτι χέρσους ἄνευ κωλύματος ἐπὶ ἓν ἢ δύο ἔτη μετὰ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν τὰς εἶχεν ἀφήσει ἀργὰς ὁ πρώην κάτοχός των, αἱ γαῖαι αὗται δὲν καθίστανται διαθέσιμοι.

Ἄρθρον 71. Ἂν ὁ κάτοχος γαιῶν, ὅστις ἤθελεν ἀποδειχθῇ ὅτι ἀφῆκεν αὐτὰς ἀργὰς, καθ' ἃ ἀνωτέρω εἴρηται, ἐπὶ τρία κατὰ συνέχειαν ἔτη καὶ ἄνευ κωλύματος, ἀποθάνῃ κατὰ τὴν λῆξιν τῶν τριῶν ἐτῶν, καταλίπῃ δὲ τέκνα ἢ πατέρα ἢ μητέρα, χωρὶς νὰ δοθῶσιν αἱ γαῖαι αὗται εἰς ἄλλον διὰ τῆς ἁρμοδίου ἀρχῆς, αἱ γαῖαι αὗται δὲν περιέρχονται κληρονομικῶς εἰς αὐτοὺς καὶ δωρεὰν, ἀλλὰ προσφέρονται αὐτοῖς ἐπὶ ἀντιτίμῳ ταπίου. Ἂν δὲ οὗτοι ἀποποιηθῶσι νὰ τὰς λάβωσιν ἢ ἀποθάνῃ ὁ κάτοχος τῶν γαιῶν τούτων ἄνευ ἀμέσων κληρονόμων, δὲν ἀναζητοῦνται οἱ ἔχοντες δικαίωμα ταπίου, ἀλλὰ διατίθενται αἱ γαῖαι ἐπὶ δημοπρασίᾳ τῷ αἰτοῦντι

Ἄρθρον 72. Ἂν οἱ κάτοικοι χωρίου ἢ κωμοπόλεως, εἴτε ὅλοι ἐν γένει, εἴτε τινὲς ἐξ αὐτῶν παραιτήσωσι τὴν πατρίδα των ἕνεκεν δικαιολογημένης αἰτίας, αἱ παρ' αὐτῶν κατεχόμεναι γαῖαι δὲν καθίστανται διαθέσιμοι διὰ ταπίου. Ἂν ὅμως παραιτήσωσι τὴν πατρίδα των ἄνευ δικαιολογήματος, ἢ ἂν δὲν ἐπανακάμψωσιν ἐντὸς τριῶν ἐτῶν, ἀριθμουμένων ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἔπαυσε τὸ ἀναγκάζον αὐτοὺς νὰ ἀποδημήσωσι κώλυμα, καὶ ἀφήσωσιν οὕτω ἀργὰς τὰς γαίας των ἄνευ αἰτίας, τότε καθίστανται αὗται διαθέσιμοι διὰ ταπίου.

Ἄρθρον 73. Αἱ γαῖαι αἱ εὑρισκόμεναι ὑπὸ τὴν κατοχὴν ἀτόμων διατελούντων ἐν ἐνεργητικῇ στρατιωτικῇ ὑπηρεσίᾳ ἀπόντων εἰς ἄλλους τόπους, εἴτε εὑρίσκονται αὗται εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ὑπὸ μίσθωσιν ἢ χρησιδάνειον κατέχοντας αὐτὰς, εἴτε ἀφεθῶσι χέρσοι, δὲν καθίστανται διαθέσιμοι διὰ ταπίου, ἂν δὲν ἀποδειχθῇ ὁ θάνατός των. Ἂν τυχὸν ἐδόθησαν εἰς ἄλλον τινὰ, δύνανται οὗτοι, ἀφοῦ πληρώσωσι τὴν στρατιωτικήν των ὑπηρεσίαν καὶ ἐπανακάμψωσιν εἰς τὰς ἑστίας των, νὰ παραλάβωσι τὰς γαίας των εἰς οὑτινος χεῖρας καὶ ἂν ἤθελον τὰς εὕρει.

Ἄρθρον. 74. Ἂν τις ἀποδημῶν εἰς μερακρυσμένους τόπους καὶ τοῦ ὁποίου ἡ ὕπαρξις εἶναι γνωστὴ ἤθελε κληρονομήσει γαίας, εἴτε ἐκ τῶν γονέων του, εἴτε ἐκ τῶν τέκνων του ἀρρένων τε καὶ θηλέων, δὲν μεταβῇ δὲ αὐτοπροσώπως διὰ νὰ λάβῃ κατοχὴν τῶν εἰς αὐτὸν περιελθουσῶν γαιῶν καὶ μήτε διορίσῃ πληρεξούσιόν του δι' ἐπιστολῆς ἢ δι' ἄλλου μέσου ἵνα γεωργήσῃ αὐτὰς, ἀλλὰ τὰς ἀφήσῃ χέρσους ἐπὶ τρία ἔτη κατὰ συνέχειαν ἄνευ νομίμου λόγου, καθίστανται αὗται διαθέσιμοι διὰ ταπίου.

Ἄρθρον 75. Ἂν μετὰ τὸν θάνατον κατόχου τινὸς γαιῶν οἱ ἄμεσοί του κληρονόμοι ὦσιν ἀφανεῖς χωρὶς νὰ ἦναι γνωστὸν ἂν ζῶσιν ἢ ἀπέθανον, αἱ γαῖαι αὗται καθίστανται διαθέσιμοι διὰ ταπίου. Ἀλλ' ἂν ἀναφανῶσιν οὗτοι ἐντὸς τριῶν ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ θανάτου του ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ καταλάβωσι τὰς γαίας ταύτας δωρεάν. Ἂν δὲ παρουσιασθῶσι μετὰ τὴν ῥηθεῖσαν προθεσμίαν, δὲν δύνανται νὰ κινήσωσι διεκδικητικὴν ἀγωγήν.

Ἄρθρον 76. Αἱ ὑπὸ τὴν κατοχὴν ἀνηλίκων, φρενοβλαβῶν καὶ παρηλίκων εὑρισκόμεναι γαῖαι οὐδέποτε καθίστανται διαθέσιμοι διὰ ταπίου ἕνεκεν ἀργίας (ὡς ἀφεθεῖσαι ἀκαλλιέργητοι).

Ἂν οἱ κηδεμόνες των τὰς ἀφήσωσιν ἀγεωργήτους εἴτε ἀμέσως, εἴτε ἐμμέσως ἐπὶ τρία κατὰ συνέχειαν ἔτη ἄνευ νομίμου λόγου, ὁ ἀρμόδιος ὑπάλληλος προτείνει εἰς τοὺς ῥηθέντας κηδεμόνας νὰ γεωργήσωσι τὰς γαίας ταύτας. Ἂν δὲ δὲν δυνηθῶσι ἢ ἀποποιηθῶσι τοῦτο

ἡ ἀρχὴ τὰς δίδει ἐπὶ μισθώματι εἰς τοὺς ἐπιθυμοῦντας ἐνοικιαστὰς διὰ μόνον τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ προφυλαχθῶσιν ἀπὸ τὸ νὰ μείνωσι χέρσοι. Τὸ δὲ παρὰ τοῦ ἐνοικιαστοῦ κληρθησόμενον ὡρισμένον μίσθωμα παραδίδοται εἰς τοὺς κηδεμόνας διὰ λογαριασμὸν τῶν ἀνηλίκων, φρενοβλαβῶν ἢ παρηλίκων.

Οἱ ἀνήλικες ἢ φρενοβλαβεῖς δύνανται μετὰ τὴν ἐνηλικιότητα ἢ μετὰ τὴν ἴασίν των νὰ παραλάβωσι τὰς γαίας των ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν ἐκμισθωτῶν.

Ἄρθρον 77. Ἂν ἀποδειχθῇ ὅτι ὁ ἔχων δικαίωμα ταπίου κατὰ τὸν ἀνώτερον βαθμὸν ἐπὶ γαιῶν διαθεσίμων, ἔλαβεν αὐτὰς κρύφα καὶ αὐτογνωμόνως ὑπὸ τὴν κατοχήν του χωρὶς νὰ παραχωρηθῶσιν εἰς αὐτὸν παρὰ τοῦ Δημοσίου καὶ τὰς καθεῖξεν ὀλιγώτερον τῶν δέκα ἐτῶν, λαμβάνεται παρ' αὐτοῦ τὸ ἀντίτιμον τοῦ ταπίου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ διατίθενται αἱ γαῖαι εἰς αὐτόν. Ἂν οὗτος δὲν θέλῃ, ὑπάρχῃ δὲ ἄλλος ἔχων δικαίωμα ταπίου, τοῦ ὁποίου ἡ ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ του ὁρισθεῖσα προθεσμία δὲν παρῆλθε, δίδονται εἰς αὐτόν. Ἐν ἐλλείψει τοιούτου, ἢ ἂν ὑπάρχωσι μὲν τοιοῦτοι, ἀλλ' ἀπώλεσαν τὰ δικαιώματά των, δίδονται τῷ πλειοδοτήσαντι.

Ἂν ὅμως ἀποδειχθῇ ὅτι ἐκεῖνος ὅστις, καθὰ ἀνωτέρω εἴρηται, κατέλαβε καὶ ἐγεώργησεν αὐτογνωμόνως ὀλιγώτερον ἀπὸ δέκα ἔτη τοιαύτας γαίας εἶναι ἐκ τῶν ἀλλοτρίων (ἤτοι τῶν μὴ ἐχόντων δικαίωμα ταπίου), αἱ γαῖαι λαμβάνονται παρ' αὐτοῦ καὶ δίδονται τῷ ἔχοντι δικαίωμα ταπίου ἐπὶ ἀντιτίμῳ ταπίου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἐν ἐλλείψει τοιούτου ἢ ἂν ἀπώλεσε τὰ δικαιώματά του, δίδονται τῷ πλειοδοτήσαντι.

Ἄρθρον 78. Ἐάν τις καταλάβῃ καὶ ἐπὶ δέκα ἔτη καλλιεργῇ καὶ κατέχει γαίας δημοσίους καὶ ἀφιερωμένας (*μιριγὲ καὶ μεβκουφὲ*) ἄνευ ἀμφισβητήσεως ἀποκτᾷ δικαίωμα ἐγκαταστάσεως· καὶ εἴτε ἔχει ἀνὰ χεῖρας τίτλον ἔγκυρον, εἴτε μὴ, αἱ γαῖαι αὗται δὲν θεωροῦνται ὡς διαθέσιμοι, ἀλλὰ δίδεται εἰς αὐτὸν νέον ταπίον δωρεάν. Ἂν ὅμως ὁμολογήσῃ ὁ ἴδιος ὅτι κατέλαβεν ἀδίκως τὰς γαίας ταύτας, οὔσας ἀδεσπότευς, αἱ γαῖαι αὗται προσφέρονται εἰς αὐτὸν ἐπὶ ἀντιτίμῳ ταπίου χωρὶς νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ παρέλευσις τοῦ χρόνου. Ἂν δὲ δὲν δεχθῇ δίδονται τῷ πλειοδοτήσαντι.

Ἄρθρον 79. Δὲν δύναται ν' ἀπαιτηθῇ τι λόγῳ ἐλαττώσεως τῆς γῆς ἢ λόγῳ μισθώσεως παρ' ἐκείνου ὅστις, καθὰ ἀναφέρουσι τὰ προλαβόντα δύο ἄρθρα, ἤθελεν αὐτογνωμόνως καταλάβει καὶ γεωργήσει γαίας ἀδεσπότους, δημοσίας ἢ ἀφιερωμένας, καὶ πληρώσει ὁλοσχερῶς τὰ δικαιώματα τῆς γῆς.

Ἄρθρον 80. Ἂν, ἀφοῦ σπείρῃ τις τὸ ὑπὸ τὴν κατοχήν του χω-

ράφιον, ἀποθάνῃ ἄνευ ἀμέσων κληρονόμων, ἡ ἁρμοδία ἀρχὴ διαθέτει τὸ χωράφιον εἰς τὸν ἔχοντα δικαίωμα ταπίου, ἢ εἰς ἄλλον ἀγοραστήν τα δ' ἐν αὐτῷ βλαστήσαντα σπαρτὰ λογίζονται ὡς ἀνήκοντα εἰς τὴν περιουσίαν τοῦ ἀποθανόντος καὶ δὲν δύναται ὁ νέος κάτοχος οὔτε νὰ ζητήσῃ ὅπως ἀρθῶσι τὰ σπαρτὰ, οὔτε ν' ἀπαιτήσῃ τι λόγῳ ἐνοικίου παρὰ τῶν κληρονόμων.

Τὸ χόρτον τὸ ὁποῖον ἤθελεν ἀναφυῇ δι' ἀρδεύσεως καὶ φυτεύσεως ἀνήκει εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ῥηθέντων σπαρτῶν. Ἀλλὰ τὸ αὐτοφυὲς χόρτον, εἰς τὴν βλάστησιν τοῦ ὁποίου δὲν συνετέλεσεν ἡ ἐργασία τοῦ ἀποθανόντος, δὲν μεταβαίνει εἰς τοὺς κληρονόμους του.

Ἄρθρον 81. Ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἀμπέλους καὶ τοὺς κήπους τοὺς σχηματισθέντας μετὰ ταῦτα ἐπὶ δημοσίων γαιῶν, κατεχομένων διὰ ταπίου τῇ ἀδείᾳ τῆς ἀρχῆς διὰ τῆς φυτεύσεως ἰδιοκτήτων δένδρων καὶ κλημάτων, καθὼς καὶ τὰ ἐπ' αὐτῶν ἀνεγερθέντα ἰδιόκτητα οἰκοδομήματα, ἀποθανόντος τοῦ ἰδιοκτήτου αὐτῶν, τὰ δένδρα, κλήματα καὶ οἰκοδομήματα ταῦτα μεταβαίνουσιν εἰς τὴν κυριότητα τῶν κληρονόμων τοῦ ἀποθανόντος, ὅπως τὰ λοιπὰ ἰδιόκτητα κτήματα (μοὺλκ) χωρὶς νὰ ὑποχρεοῦνται νὰ πληρώσωσι ἄλλο τι, εἰμὴ τὰ ἐκ τῆς κληρονομίας δικαιώματα ἐπὶ τοῦ ὡρισμένου τιμήματος τῆς γῆς, ἐφ' ἧς κεῖνται τὰ δένδρα, κτήματα καὶ οἰκοδομήματα. Ἡ δὲ γῆ αὕτη παραχωρεῖται δωρεὰν εἰς τοὺς κληρονόμους ἀναλόγως τῆς κληρονομικῆς ἑκάστου μερίδος ἐπὶ τῶν δένδρων, κτημάτων καὶ οἰκοδομημάτων. Τούτου γενομένου, αἱ ἐν τοῖς κτηματολογίοις τοῖς ἐν τῷ αὐτοκρατορικῷ Δευτερχανὲ (Ἀρχείῳ) εὑρισκομένοις ὑπάρχουσαι ἐγγραφαὶ διορθοῦνται κατὰ τὰς μεταβολὰς ταύτας, γενομένης μνείας περὶ τούτου καὶ εἰς τὸ περιθώριον τῶν ἀνὰ χεῖρας τῶν δικαιούχων διδομένων ἐγγράφων.

Ἄρθρον 82. Ἐὰν μάνδραι, σταῦλοι, μύλοι καὶ ἄλλαι οἰκοδομαὶ ἀνεγερθεῖσαι ἐπὶ δημοσίων γαιῶν (μιρὶ) καταστραφῶσι κατόπιν χωρὶς νὰ μείνῃ ἴχνος αὐτῶν, τὸ ἔδαφος ἐφ' οὗ ἦσαν ᾠκοδομημέναι καθίσταται διαθέσιμον κατὰ τὰς περὶ ταπίου διατυπώσεις καὶ δίδεται εἰς τὸν ἰδιοκτήτην τῶν οἰκοδομῶν ἂν τὸ ζητήσῃ· ἄλλως ἐπιδικάζεται εἰς ἕτερον. Ἂν ὅμως αἱ γαῖαι αὗται περιῆλθον κληρονομικῶς δι' ἀμέσου κληρονομίας ἀπὸ γονεῖς ἢ τέκνα ἢ δι' ἄλλου τρόπου εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ ἰδιοκτήτου τῶν ἐπ' αὐτῶν οἰκοδομημάτων καὶ ὁ κατ' ἀποκοπὴν δασμὸς (ἰδζαρὲ-μακτουὰ) ἐξηκολούθη νὰ πληρώνηται δημόσια εἰς τὸ δημόσιον, αἱ γαῖαι αὗται δὲν δύνανται νὰ τῷ ἀφαιρεθῶσι καὶ δὲν ἐμποδίζεται οὗτος νὰ τὰς κατέχῃ.

Ἄρθρον 83. Ἐὰν ἰδιόκτητα (μοὺλκ) δένδρα καὶ κλήματα ἀμπέλου ἢ κήπου, σχηματισθέντος ἐπὶ γῆς δημοσίου, (μιρὶ) κατεχο-

μένης διὰ ταπίου, ξηρανθῶσιν ἢ ἐκριζωθῶσι καὶ δὲν ἀπομείνῃ ἴχνος αὐτῶν, τὸ ἔδαφος ἐφ' οὗ ὑπῆρχον τὰ δένδρα καὶ κλήματα καθίσταται διαθέσιμον διὰ ταπίου καὶ δίδεται εἰς τοὺς ἰδιοκτήτας τῶν δένδρων καὶ τῶν οἰκοδομῶν, ἂν τὸ ζητήσωσι, εἰ δὲ μὴ εἰς ἄλλον. Ἂν ὅμως αἱ τοιαῦται γαῖαι περιῆλθον προλαβόντως κληρονομικῶς ἀπὸ γονεῖς ἢ τέκνα ἢ διὰ ἄλλου μέσου εἰς τὴν κατοχὴν τῶν ἰδιοκτήτων τῶν δένδρων, αἱ γαῖαι αὗται δὲν ἀφαιροῦνται οὐδὲ δύναται νὰ τῷ διαφιλονεικηθῇ ἡ κατοχή.

Ἄρθρον 84. Τὰ χειμάδια καὶ θέρετρα, τὰ κατεχόμενα διὰ ταπίου, τῶν ὁποίων δὲν ἤθελε γίνει χρῆσις κατὰ τὴν ἐποχὴν των ἐπὶ τρία κατὰ συνέχειαν ἔτη ἄνευ νομίμου κωλύματος καὶ δι' ἃ δὲν ἤθελε πληρωθῇ δασμὸς, καθίστανται διαθέσιμα διὰ ταπίου.

Ἄρθρον 85. Οἱ λειμῶνες (τσαΐρ), οἱ κατεχόμενοι καὶ διὰ ταπίου πληρόνοντες ἀρχαιόθεν ἐκ τῆς προσόδου αὐτῶν δέκατον, τῶν ὁποίων τὸ χόρτον δὲν ἤθελε θερισθῇ ἐπὶ τρία κατὰ συνέχειαν ἔτη ἄνευ νομίμου κωλύματος καὶ δὲν ἤθελεν εἰσπραχθῇ τὸ δέκατον, ἀλλ' ἤθελον μείνει ἀργοὶ, καθίστανται διαθέσιμοι διὰ ταπίου.

Ἄρθρον 86. Ὅταν καθ' ἣν στιγμὴν ὁ ἔχων δικαίωμα ταπίου πρόκηται διὰ τῆς πληρωμῆς τοῦ ταπίου νὰ γίνῃ κύριος τῶν γαιῶν, ἐφ' ὧν ἔχει δικαίωμα ταπίου, παρουσιασθῇ ξένος τις καὶ ζητήσῃ νὰ τὰς λάβῃ διὰ προσφορᾶς ἀνωτέρας εἰς τὸ ἀντίτιμον τοῦ ταπίου, ἡ αἴτησις αὕτη δὲν εἶναι παραδεκτή.

Ἄρθρον 87. Ἐὰν μετὰ τὸν πλειστηριασμὸν ἀδεσπότων γαιῶν, δημοσίων ἢ ἀφιερωμένων, καὶ τὴν κατακύρωσιν αὐτῶν εἰς τὸν πλειοδοτήσαντα παρουσιασθῇ τρίτος τις προσφέρων ἀνώτερον τίμημα, ὁ εἰς ὃν κατεκυρώθη τὸ κτῆμα δὲν ἀποβάλλεται ἀπ' αὐτοῦ ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι δὲν παρεδόθη εἰς αὐτὸν εἰσέτι ὁ τίτλος, ἀλλὰ θέλει τῷ ἀνήκει. Ἂν ὅμως μετὰ τὴν εἰς τινα κατακύρωσιν ἀδεσπότων γαιῶν ἀποδειχθῇ ὅτι ἡ κατακύρωσις ἐγένετο κατ' ἀπάτην εἰς τιμὴν πολὺ κατωτέραν τοῦ ἀντιτίμου τοῦ ταπίου, ἀπαιτεῖται παρὰ τοῦ πρὸς ὃν ἡ κατακύρωσις, ἐντὸς δέκα ἐτῶν ἀπὸ τῆς κατακυρώσεως, νὰ συμπληρώσῃ τὸ κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἀντίτιμον τοῦ ταπίου, καὶ ἂν δὲν τὸ συμπληρώσῃ τῷ ἐπιστρέφεται τὸ παρ' αὐτοῦ δοθὲν ποσὸν καὶ αἱ γαῖαι ἐκπλειστηριάζονται ἐκ νέου καὶ ἐπιδίδονται τῷ πλείονα προσφέροντι. Παρελθόντων δέκα ἐτῶν ἀπὸ τῆς κατακυρώσεως, δὲν δύναται πλέον νὰ ἐνοχληθῇ οὐδὲ νὰ τῷ ἀφαιρεθῶσιν αἱ γαῖαι. Αἱ αὐταὶ διατάξεις ἐφαρμόζονται καὶ ἐπὶ ἀδεσπότων γαιῶν, αἵτινες παρεχωρήθησαν διὰ ταπίου εἰς τὸν ἔχοντα τὸ πρὸς τοῦτο δικαίωμα.

Ἄρθρον 88. Ὁ ἐπὶ τῶν ταπίων ὑπάλληλος ἑνὸς Καζᾶ (Διοικητικοῦ τμήματος) δὲν δύναται κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὑπηρεσίας

του νὰ λάβῃ δι' ἑαυτὸν τὰς ἀδεσπότους καὶ τὰς εἰς τὰς διατυπώσεις τοῦ ταπίου ὑποβαλλομένας γαίας, μήτε δύναται νὰ παραχωρήσῃ αὐτὰς εἰς τὰ τέκνα του, εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφάς του, εἰς τὸν πατέρα του ἢ εἰς τὴν μητέρα του, εἰς τὴν σύζυγόν του, εἰς τὸν ἀργυρώνητον δοῦλον ἢ δούλην του ἢ εἰς τοὺς ὑπαλλήλους του.

Δύνατκι μόνον νὰ λάβῃ κατοχὴν τῶν γαιῶν, αἵτινες ἤθελον περιέλθει αὐτῷ κληρονομικῶς ἀπὸ τοὺς γονεῖς του ἢ ἀπὸ τὰ τέκνα του. Ἂν δὲ ἦναι ἐκ τῶν ἐχόντων δικαίωμα ταπίου λαμβάνει τὰς γαίας κατὰ τὰ νενομισμένα διὰ τοῦ ἐπὶ τῶν ταπίων ὑπαλλήλου ἑνὸς ἄλλου Καζᾶ.

Ἄρθρον 89. Ἐὰν οἰκοδομὴ τῆς ὁποίας τὸ μὲν ἔδαφος εἶναι δημοσία γῆ (*μιριγὲ*), τὸ δὲ οἰκοδόμημα ἀφιέρωμα (*βακοὺφ*) δι' οἱονδήποτε σκοπὸν, καταρρεύσῃ καὶ δὲν μείνῃ ἴχνος αὐτῶν, ὁ δὲ Ἔφορος τῶν βακουφίων (*μουτεβελῆς*) (1) δὲν τὰς ἀνακαινίσῃ μήτε ἀποτίσῃ εἰς τὸ Δημόσιον (*μιρὶ*) τὸ ἐνοίκιον τῆς γῆς (*ἰδζαρὲ*), τὸ τοιοῦτο ἔδαφος ἀφαιρεῖται ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ Ἐφόρου καὶ δίδοται τῷ ἐπιθυμοῦντι νὰ τὸ ἀγοράσῃ.

Ἂν ὅμως ὁ Ἔφορος ἀνακαινίσῃ τὴν οἰκοδομὴν καὶ πληρώσῃ τὸν κατ' ἀποκοπὴν ἔγγειον δασμὸν, δὲν δύναται νὰ ἐνοχληθῇ, ἀλλὰ μένει εἰς τὰς χεῖράς του.

Αἱ αὐταὶ διατάξεις ἐφαρμόζονται εἰς τοὺς τόπους τῶν ὁποίων τὸ μὲν ἔδαφος εἶναι ἐκ τῶν ἀφιερωμένων γαιῶν (*μεβκουφὲ*), τὸ δὲ οἰκοδόμημα καθιερωμένον βακούφιον εἰς ἕτερόν τινα σκοπόν.

Ἄρθρον 90. Ἐὰν ἄμπελος ἢ κῆπος τῶν ὁποίων ἡ μὲν γῆ εἶναι δημοσία, τὰ δὲ κλήματα καὶ δένδρα ἀφιερωμένα (*βακοὺφ*), καταστραφῶσιν εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ μείνῃ ἴχνος τῶν δένδρων καὶ τῶν κλημάτων, ἢ ἐὰν ὁ Ἔφορος τοῦ ἀφιερώματος (*βακοὺφ*) τὴν ἀφήσῃ χέρσον ἐπὶ τρία κατὰ συνέχειαν ἔτη ἄνευ νομίμου κωλύματος, δὲν πληρώσῃ εἰς τὸ δημόσιον (*μιρὶ*) τὸ μίσθωμα τῆς γῆς (*μουκατεαὶ-ζεμὶν*) ἢ ἐὰν δὲν τὴν ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν προτέραν της κατάστασιν διὰ τῆς φυτεύσεως δένδρων καὶ κλημάτων, αἱ τοιαῦται γαῖαι καθίστανται διαθέσιμοι διὰ ταπίου.

Αἱ αὐταὶ διατάξεις ἐφαρμόζονται εἰς τοὺς τόπους, τῶν ὁποίων τὸ μὲν ἔδαφος εἶναι ἀφιερωμένη γῆ, *μεβκουφὲ*, τὰ δὲ δένδρα καὶ κλήματα βακούφια εἰς ἕτερόν τινα σκοπόν.

(1) Ἕκαστον ἀφιέρωμα ἔχει Ἔφορον, καλούμενον Μουτεβελῆν, τὸν ὁποῖον διορίζει ὁ ἀφιερωτὴς ἵνα φροντίζῃ περὶ τῆς συνάξεως τῶν προσόδων καὶ τῆς διατηρήσεως τοῦ ἀφιερώματος καὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἐν τῷ ἀφιερωτηρίῳ διαλαμβανομένων διατάξεων.

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΙΣ ΚΟΙΝΗΝ ΧΡΗΣΙΝ ΑΦΕΘΕΙΣΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ ΓΑΙΩΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΙΣ ΚΟΙΝΗΝ ΧΡΗΣΙΝ ΑΦΕΘΕΙΣΩΝ ΓΑΙΩΝ.

Ἄρθρον 91. Ἐκ τῶν δένδρων τῶν δασῶν τῶν καλουμένων *βαλταλὴκ* καὶ τὰ ὁποῖά εἰσιν ἀνέκαθεν ἐξιδιασμένα εἰς χωριον ἢ κωμόπολίν τινα ἵνα ξυλεύωνται καὶ ὠφελῶνται οἱ κάτοικοι, μόνον οἱ κάτοικοι ἐκείνου τοῦ χωρίου καὶ τῆς κωμοπόλεως δύνανται νὰ ὑλοτομῶσιν. Οἱ κάτοικοι ἄλλης κωμοπόλεως ἢ χωρίου δὲν δύνανται νὰ ξυλευθῶσιν ἐξ αὐτῶν.

Ἐκ τῶν δένδρων τῶν δασῶν τῶν ἐξιδιασμένων ἀνέκαθεν εἰς πολλὰ χωρία ἢ κωμοπόλεις διὰ νὰ ξυλεύωνται καὶ ὠφελῶνται ἐκ τούτων οἱ κάτοικοί των, δύνανται νὰ ὑλοτομῶσι μόνον οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων καὶ κωμοπόλεων ἐκείνων, οὐχὶ δὲ καὶ οἱ κάτοικοι ἄλλων μερῶν.

Οὐδεὶς φόρος ἐπιβάλλεται εἰς τοιαῦτα δάση καὶ δένδρα.

Ἄρθρον 92. Δὲν δύναται νὰ ἀποσπασθῇ μέρος τι τῶν εἰς τοὺς κατοίκους χωρίων ἐξιδιασμένων δασῶν καὶ νὰ διατεθῇ διὰ ταπίου εἰς ἄλλον τινὰ ἵνα λάβῃ κατοχὴν αὐτοῦ ἀποκλειστικῶς ἢ συνεταιρικῶς μετ' ἄλλων καὶ σχηματίσῃ ἰδιαίτερον δάσος, ἢ ἀφοῦ κόψῃ τὰ δένδρα νὰ καλλιεργήσῃ τὸ ἔδαφος. Ἂν τις λάβῃ κατοχὴν, οἱ κάτοικοι δύνανται πάντοτε νὰ τὸν ἀποβάλωσιν.

Ἄρθρον 93. Οὐδεὶς δύναται νὰ φυτεύσῃ δένδρα ἢ ν' ἀνεγείρῃ οἰκοδομήματα ἐπὶ δημοσίας ὁδοῦ. Ἂν τυχὸν πράξῃ τις τοῦτο, αἱ μὲν οἰκοδομαὶ κατεδαφίζονται, τὰ δὲ δένδρα ἐκριζοῦνται. Ἐν γένει οὐδεὶς δύναται νὰ λάβῃ κατοχὴν ἢ νὰ ἐξασκήσῃ πρᾶξιν κυριότητος ἐπὶ δημοσίας ὁδοῦ. Πᾶσα παράβασις τῆς διατάξεως ταύτης τιμωρεῖται.

Ἄρθρον 94. Αἱ πλατεῖαι αἱ ἀφιερωμέναι ἐντὸς ἢ ἐκτὸς χωρίου ἢ

κωμοπόλεως πρὸς ὄρελος τῶν κατοίκων διὰ νὰ τοποθετῶσι τὰς ἀμάξας καὶ νὰ συναθροίζωσι τὰ ζῶά των, καθὼς καὶ τὰ μέρη τὰ ἐξιδιασμένα εἰς τὸ νὰ τελῆται προσευχὴ (*ραμαζκιὰχ*) (1) θεωροῦνται ὡς δημόσιοι δρόμοι καὶ δὲν ἀγοράζονται, μήτε πωλοῦνται. Δὲν φυτεύονται ἐπ' αὐτῶν δένδρα, μήτε ἀνεγείρονται οἰκοδομήματα. Οὐδεὶς δύναται νὰ λάβῃ ἀποκλειστικὴν κατοχὴν τῶν τοιούτων τόπων· καὶ ἂν τις πράξῃ τοῦτο, οἱ κάτοικοι τὸν ἀποβάλλουσιν.

Ἄρθρον 95. Οἱ τόποι οἱ ἐγγεγραμμένοι εἰς τὰ κτηματολόγια τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ἀρχείου (*δεφτερχανὲ*) καὶ καθιερωμένοι ἀνέκαθεν ὡς ἀγοραὶ ἢ τόποι πανηγύρεων δὲν ἀγοράζονται μήτε πωλοῦνται. Εἰς οὐδένα δίδεται τίτλος δυνάμει τοῦ ὁποίου νὰ τοὺς ἐξουσιάσῃ ἀποκλειστικῶς· καὶ ὅστις ἤθελε λάβει κατοχὴν αὐτῶν, ἀποβάλλεται. Τὸ δὲ διὰ τοὺς τοιούτους τόπους ὡρισμένον δικαίωμα πληρώνεται εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον.

Ἄρθρον 96. Οἱ ἀλωνότοποι οἱ ἀφεθέντες καὶ ἐξιδιασθέντες ἔκπαλαι εἰς τὴν κοινότητα χωρίου τινός, δὲν ἀγοράζονται μήτε καλλιεργοῦνται. Δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἐπ' αὐτῶν ἀνέγερσις οἰκοδομήματός τινος. Δὲν ἐξουσιάζονται διὰ ταπίου μήτε παρ' ἑνὸς ἀποκλειστικῶς, μήτε παρὰ πολλῶν ἑταιρικῶς. Ἂν δέ τις λάβῃ κατοχὴν αὐτῶν, οἱ κάτοικοι τὸν ἀποβάλλουσιν. Οἱ κάτοικοι ἄλλων χωρίων δὲν δύνανται νὰ μετακομίσωσι καὶ ἀλωνίσωσι τοὺς καρπούς των εἰς τοὺς τοιούτους ἀλωνοτόπους.

Ἄρθρον 97. Ἐν τῇ βοσκῇ τῇ ἐξιδιασμένῃ ἀνέκαθεν εἰς ἓν χωρίον, μόνον οἱ κάτοικοι ἐκείνου τοῦ χωρίου δύνανται νὰ βόσκωσι τὰ ζῶά των, οὐχὶ δὲ καὶ οἱ κάτοικοι ἄλλων χωρίων. Ὅταν μία βοσκὴ ἀνήκῃ ἔκπαλαι συνεταιρικῶς εἰς τοὺς κατοίκους δύο, τριῶν ἢ καὶ πλειοτέρων χωρίων, οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων τούτων δύνανται νὰ βόσκωσι κοινῇ τὰ κτήνη των, ἀδιάφορον ἐντὸς τῶν ὁρίων τίνος ἐκ τῶν χωρίων τούτων κεῖται ἡ βοσκή, καὶ δὲν δύναται νὰ ἐμποδίσῃ ὁ εἷς τὸν ἄλλον.

Αἱ οὕτως ἀνέκαθεν εἰς τοὺς κατοίκους ἑνὸς χωρίου ἀποκλειστικῶς, ἢ κοινῇ εἰς τοὺς κατοίκους πολλῶν χωρίων ἀνήκουσαι βοσκαὶ δὲν ἀγοράζονται, μήτε πωλοῦνται καὶ δὲν κατασκευάζονται ἐπ' αὐτῶν μάνδρα, σταῦλος καὶ ἄλλα οἰκοδομήματα. Δὲν δύνανται νὰ μετασχηματισθῶσιν εἰς κῆπον ἢ ἄμπελον διὰ τῆς φυτεύσεως κλημάτων

(1) Εἴς τινα μέρη τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους ὅπου δὲν ὑπάρχουσι τζαμία ἱκανῶς ἐκτεταμένα ὡς πρὸς τὸν πληθυσμὸν ὑπάρχουσι τόποι περιωρισμένοι μὲ χανδάκια ἢ μὲ τεῖχος ἐν οἷς οἱ Μουσουλμάνοι τελοῦσι τὴν προσευχήν των, τὴν καλουμένην ν α μ ά ζ ι ο ν, τὴν παρασκευὴν καὶ ἄλλας ἑορτασίμους ἡμέρας.

ἢ δένδρων. Ἂν δέ τις ἀνεγείρῃ οἰκοδομὰς ἢ φυτεύσῃ δένδρα, οἱ κάτοικοι δύνανται πάντοτε νὰ κατεδαφίσωσι καὶ ἐκριζώσωσιν αὐτά. Εἰς οὐδένα ἐπιτρέπεται νὰ ἐκχερσώσῃ καὶ καλλιεργήσῃ ὡς τὰς λοιπὰς σπαρίμους γαίας. Ἂν δέ τις καλλιεργήσῃ ἐμποδίζεται. Αἱ γαῖαι αὗται τηροῦνται πάντοτε ὡς βοσκαί.

Ἄρθρον 98. Θεωρεῖται ὡς βοσκὴ (*μερὰ*) τοσαύτη ἔκτασις ὡρισμένων γαιῶν, ὁπόση ἀφέθη καὶ ὡρίσθη ὡς τοιαύτη ἀνέκαθεν· πᾶσα ὁροθέτησις γενομένη μετὰ ταῦτα δὲν ἰσχύει.

Ἄρθρον 99. Ὅσα ζῶα ἑνὸς ζευγηλατείου (*τσεφλὶκ*), κειμένου ἐντὸς χωρίου ἢ κοινότητος, ἔβοσκον ἀνέκαθεν εἰς τὴν κοινοτικὴν βοσκὴν ἐκείνου τοῦ χωρίου ἢ τῆς κοινότητος, τόσα δύνανται νὰ βόσκωσιν ἀκωλύτως. Ἀλλ' αἱ ἐκτὸς τῶν κοινοτικῶν βοσκῶν τοῦ χωρίου τῆς κωμοπόλεως ἀποκλειστικῶς καὶ ἔκπαλαι ἐξιδιασμέναι εἰς τὰ τοιαῦτα (ζευγηλατεῖα) ἰδιωτικαὶ βοσκαὶ δὲν ὑπάγονται εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν εἰς κοινὴν χρῆσιν ἀφεθεισῶν γαιῶν, ὅπως αἱ εἰς τὴν κοινότητα τῶν χωρίων καὶ κωμοπόλεων ἀρχαιόθεν καθιερωθεῖσαι νομαί.

Εἰς τὰς τοιαύτας βοσκὰς μόνον ὁ κάτοχος τοῦ ζευγηλατείου εἰς ὃ ἀνήκουσι δύναται νὰ βόσκῃ τὰ ζῶά του καὶ ἐμποδίζῃ τοὺς ἄλλους νὰ φέρωσι πρὸς νομὴν τὰ κτήνη των. Αἱ τοιαῦται βοσκαὶ κατέχονται διὰ ταπίου καὶ ὑπάγονται εἰς τὰς διατάξεις τὰς ἀφορώσας τὰς δημοσίους γαίας. Λαμβάνεται δὲ διὰ τὰς τοιαύτας βοσκὰς ζευγηλατείων ἐτήσιος δασμός, ἰσοδυναμῶν μὲ τὸ δέκατον.

Ἄρθρον 100. Εἰς τὰς βοσκὰς τὰς ἐξιδιασμένας εἰς ἓν χωρίον ἢ κοινῇ εἰς πολλά, δύναται ὁ κάτοικος τοῦ χωρίου νὰ βόσκῃ ἀκωλύτως καὶ τὰ ζῶα τὰ γεννώμενα ἐκ τῶν ὅσων ζώων ἔβοσκεν. Οὐδεὶς δὲ τῶν κατοίκων ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ φέρῃ ἔξωθεν πρόσθετα ζῶα πρὸς βόσκησιν, ὅταν ἐντεῦθεν θέλει προξενηθῇ στενοχωρία εἰς τὰ ζῶα τῶν λοιπῶν κατοίκων τοῦ χωρίου.

Ἀλλ' ἐὰν χωρικὸς ἔξωθεν ἐρχόμενος ἤθελεν ἀποκατασταθῇ εἰς τὸ χωρίον καὶ οἰκοδομήσῃ κατοικίαν (*γιουρτ*), δύναται νὰ φέρῃ ἔξωθεν ποσόν τι ζώων καὶ νὰ τὰ βόσκῃ ἐν τῇ νομῇ τοῦ χωρίου ἐκείνου, ἐπὶ τῷ ὅρῳ τοῦ νὰ μὴ ἐπιφέρῃ στενοχωρίαν εἰς τὰ κτήνη τῆς κοινότητος.

Ὁ ἀγοράσας χωρικὸς τὴν καλύβην κατοίκου τοῦ χωρίου, δύναται νὰ βόσκῃ ἀκωλύτως τόσα ζῶα ὅσα ἔβοσκεν ὁ κύριος τῆς καλύβης ἐν τῇ βοσκῇ τοῦ χωρίου.

Ἄρθρον 101. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ θέρετρα καὶ χειμάδια, τὰ ἐγγεγραμμένα εἰς τὸν Δεφτερχανὲ καὶ ἀνήκοντα ἀνέκαθεν εἰς τοὺς κατοίκους ἑνὸς χωρίου ἀποκλειστικῶς ἢ κοινῇ εἰς τοὺς κατοίκους

τριῶν ἢ πέντε χωρίων, μόνον οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων εἰς ἃ εἰσὶν ἐξιδιασμένα δύνανται νὰ ὠφελῶνται ἐκ τοῦ χόρτου καὶ ὕδατός των καὶ οὐχὶ οἱ κάτοικοι ἄλλων χωρίων.

Λαμβάνεται δὲ ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοὺς ὠφελουμένους ἐκ τοῦ χόρτου καὶ ὕδατος τῶν τοιούτων βοσκῶν ἀναλόγως τῆς ἐπιδεκτικότητός των δασμὸς θερέτρου καὶ χειμαδίου διὰ τὸ δημόσιον.

Τὰ οὕτω εἰς τοὺς κατοίκους ἐξιδιασμένα θέρετρα καὶ χειμάδια δὲν ἀγοράζονται μήτε πωλοῦνται, μήτε δίδεται ἡ κατοχή των εἰς οὐδένα διὰ ταπίου ἀποκλειστικῶς. Ἄνευ δὲ τῆς συναινέσεως τῶν κατοίκων δὲν καλλιεργοῦνται.

Ἄρθρον 102. Δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἡ παρέλευσις καιροῦ (ἤτοι δὲν ὑπάρχει παραγραφὴ) διὰ τὰς ἀγωγὰς τὰς ἀφορώσας γαίας ἀφεθείσας καὶ καθιερωθείσας ἀνέκαθεν εἰς κοινὴν χρῆσιν τῶν κατοίκων (*μετρουκέ*), οἷον δάση, θάμνους, δημοσίους ὁδοὺς, πανηγύρεις, ἀγορὰς (*παζάρια*), ἀλωνοτόπους, βοσκὰς, θέρετρα καὶ χειμάδια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ ΓΑΙΩΝ.

Ἄρθρον 103. Θεωροῦνται ὡς νεκραὶ γαῖαι, αἱ κεναὶ καὶ ἀκαλλιέργητοι τοποθεσίαι οἷον, ὀρειναὶ, πετρώδεις, δασώδεις καὶ βοσκήσιμοι τόποι, (*τερρα.λλὴκ* καὶ *ὀτ.λὰκ* δηλ. ἐν οἷς φύονται πρίνοι καὶ χόρτον) αἵτινες μὴ κατεχόμεναι παρ' οὐδενὸς διὰ ταπίου, οὐδ' ἀφεθεῖσαι ἔκπαλαι εἰς τοὺς κατοίκους κωμοπόλεων ἢ χωρίων ἀπέχουσι τῶν κωμοπόλεων καὶ χωρίων τοσοῦτον, ὥστε νὰ μὴ ἀκούηται ἀνθρώπινος φωνὴ ἀπὸ τὰ ἄκρα τῶν κατοικουμένων τόπων.

Ὁ ἔχων ἀνάγκην τῶν γαιῶν τούτων δύναται δωρεὰν καὶ τῇ ἀδείᾳ τῆς ἁρμοδίου ἀρχῆς νὰ τὰς ἀροτριάσῃ καὶ νὰ σχηματίσῃ ἀγροὺς ἐπὶ τῷ ὅρῳ τοῦ νὰ ἀνήκῃ ἡ ἰδιοκτησία εἰς δημόσιον (*βετρουλ-μάλ*). Ἐφαρμόζονται δὲ εἰς τὰς γαίας ταύτας αἱ διατάξεις αἱ διέπουσαι τὰς λοιπὰς σπορίμους γαίας (*μεζρουά*).

Ἂν ὅμως ἐκεῖνος, ὅστις λάβει παρὰ τῆς ἁρμοδίου ἀρχῆς ἄδειαν ἵνα καλλιεργήσῃ τὴν εἰς αὐτὸν δοθεῖσαν γῆν, τὴν ἀφήσῃ χέρσον

καὶ εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν ἐπὶ τρία κατὰ συνέχειαν ἔτη ἄνευ νομίμου κωλύματος, δίδεται αὕτη εἰς ἄλλον.

Ἂν δέ τις ἐκχερσώσῃ τοιαύτην γῆν καὶ σχηματίσῃ ἀγρὸν ἄνευ ἀδείας τῆς ἀρχῆς, λαμβάνεται παρ' αὐτοῦ τὸ ἀντίτιμον τοῦ ταπίου διὰ τὸ καλλιεργηθὲν μέρος τῆς γῆς καὶ τούτου γενομένου τῷ παραχωρεῖται αὕτη μετὰ τοῦ ἀνήκοντος τίτλου (*ταπίου*).

Ἄρθρον 104. Πᾶς ὁ βουλόμενος δύναται νὰ ξυλευθῇ καὶ ὑλοτομήσῃ (1) ἐκ τῶν κοινῶν ὀρέων (*μουμπᾶ*), τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι ἐκ τῶν εἰς τοὺς κατοίκους ἀνέκαθεν καθιερωθέντων δασῶν, χωρὶς οὐδεὶς νὰ δικαιοῦται νὰ ἐμποδίσῃ τὸν ἕτερον. Οὐδεὶς φόρος πληρόνεται διὰ τὰ ἐκκοπτόμενα ξύλα καὶ τὰ συλλεγόμενα χόρτα.

Ἐκ τῶν τοιούτων κοινῶν ὀρέων δὲν δύναται νὰ ἀποσπασθῇ μέρος τι καὶ νὰ δοθῇ διὰ ταπίου παρὰ τῆς ἁρμοδίου ἀρχῆς εἰς τὴν κατοχὴν οἱουδήποτε ἵνα μετασχηματισθῇ δάσος ἰδιαίτερον ἢ εἰς πολλοὺς ἀνῆκον.

Ἄρθρον 105. Ὅταν ἐντὸς τῶν ὁρίων χωρίου ἢ κοινότητος τινὸς ὑπάρχῃ βοσκήσιμος γῆ (*ὀτ.λὰκ*) (2) ἐκτὸς τῶν εἰς τοὺς κατοίκους τῶν χωρίων ἢ κωμοπόλεων ἐξιδιασμένων βοσκῶν, οἱ κάτοικοι ἐκείνου τοῦ χωρίου δύνανται νὰ βόσκωσι τὰ ζῶά των καὶ νὰ ὠφελῶνται ἐκ τοῦ χόρτου καὶ ὕδατος τοῦ ἐν αὐτῇ εὑρισκομένου ἄνευ πληρωμῆς φόρου τινός.

Πᾶς ὅστις ἤθελε φέρει ἔξωθεν τὰ ζῶά του καὶ κάμει χρῆσιν τοῦ χόρτου καὶ ὕδατος ἐκείνης τῆς βοσκῆς (*ὀτ.λὰκ*), ὀφείλει νὰ πληρώσῃ εἰς τὸ δημόσιον ἀνάλογον δασμὸν βοσκῆς, χωρὶς νὰ δύνανται οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου νὰ τὸν ἐμποδίσωσι, μήτε νὰ λάβωσι μερίδιον ἐκ τοῦ δασμοῦ τῆς βοσκῆς.

---

(1) Κατὰ λέξιν νὰ κόψῃ καυσόξυλα καὶ οἰκοδομήσιμον ξυλείαν.
(2) Γῆ εἰς ἣν φύεται μικρὸν χόρτον χρήσιμον εἰς βοσκὴν ζώων.

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ ΜΗ ΑΝΑΓΟΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΝΩΤΕΡΩ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ.

Ἄρθρον 106. Τὰ αὐτοφυῆ δένδρα, τὰ φυόμενα εἰς τὰς νεκρὰς, εἰς τὰς ἀφεθείσας εἰς κοινὴν χρῆσιν, εἰς τὰς δημοσίους, ἀφιερωμένας καὶ ἰδιοκτήτους γαίας, δὲν δύνανται νὰ κατέχωνται διὰ ταπίου. Ἀλλὰ τὰ εἰς τὰς δημοσίους καὶ ἀφιερωμένας γαίας αὐτομάτως βλαστάνοντα δένδρα κατέχονται ὡς παρακολουθήματα εἰς τὴν γῆν, καθὰ διαλαμβάνει τὸ περὶ κατοχῆς κεφάλαιον τοῦ παρόντος Νόμου (ἄρθ. 28).

Ἄρθρον 107. Τὰ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ, σιδήρου, τὰ λατομεῖα, ὁ γύψος, τὸ θεῖον, νίτρον, σμῦρις, ἄνθρακες, ἅλας καὶ λοιπὰ ὀρυκτὰ, τὰ ὁποῖα ἤθελον ἀναφανῆ εἰς μέρος τι δημοσίων γαιῶν (*μιρτγὲ*), εἰς οὗτινος τὴν κατοχὴν καὶ ἂν ὑπάρχῃ, ἀνήκουσιν εἰς τὸ δημόσιον (*μπεϊτ-έλμάλ*). Οἱ δὲ κάτοχοι τῆς γῆς δὲν δύνανται οὔτε νὰ οἰκειοποιηθῶσι τὸ μεταλλεῖον οὔτε νὰ λάβωσι μερίδιον ἐκ τοῦ ἐξαγομένου μετάλλου (1).

Τὰ ἐν ταῖς ἀφιερωμέναις γαίαις (*μεβκουφὲ*), αἵτινές εἰσιν ἐκ τοῦ εἴδους τῶν εἰς σκοπόν τινα καθιερωθεισῶν γαιῶν (ὅρα ἄρθρ. 4 § 3. τοῦ παρόντος νόμου) ἀνακαλυπτόμενα ὀρυκτὰ ἀνήκουσιν ὁμοίως εἰς τὸ δημόσιον καὶ δὲν δύναται νὰ ἐπέμβῃ ὁ κάτοχος τῶν γαιῶν μήτε τὸ ἀφιέρωμα. Ἀλλὰ τόσον εἰς τὰς δημοσίους γαίας, καθὼς καὶ εἰς τὰς ῥηθείσας ἀφιερωμένας γαίας, ἀποδίδεται τῷ κατόχῳ αὐτῶν τὸ ἀντίτιμον τοῦ μέρους τῆς γῆς, ὅπερ ἤθελε παύσει νὰ κατέχηται παρ' αὐτοῦ καὶ μείνῃ χέρσον ἕνεκα τῆς ἐξορύξεως τῶν μετάλλων.

Ἐκ τῶν εἰς τὰς εἰς κοινὴν χρῆσιν (*μετρουκὲ*) ἀφεθείσας καὶ εἰς τὰς νεκρὰς (*μεβὰτ*) γαίας ἀνακαλυπτομένων ὀρυκτῶν, τὸ πέμπτον τοῦ προϊόντος ἀνήκει εἰς τὸ δημόσιον, τὸ δὲ ἐπίλοιπον εἰς τὸν ἀνακαλύψαντα αὐτά.

Τὰ δὲ εἰς τὰς πράγματι ἀφιερωμένας γαίας (*μεβκουφὲ*) εὑρισκόμενα ὀρυκτὰ ἀνήκουσιν εἰς τὸ ἀφιέρωμα (*βακούφ*).

(1) Διὰ τὸν ἀπὸ 17 Ἰουλίου 1861 (9 μαχουρὲμ 1278) Νόμον ἐκανονίσθη ὁ τρόπος τῆς παραχωρήσεως καὶ τῆς καλλιεργείας τῶν μεταλλείων. (Ὅρα Journal de Constantinople 10)22 καὶ 11 23 Ὀκτωβρίου 1861).

Τὰ εἰς τὰ ἰδιόκτητα γήπεδα (*μουλκ*), τὰ κείμενα ἐντὸς τῶν χωρίων καὶ κωμοπόλεων, ἀνακαλυπτόμενα ὀρυκτὰ ἀνήκουσιν ὅλα εἰς τὸν ἰδιοκτήτην τοῦ γηπέδου.

Ὡς πρὸς τὰ εἰς τὰς φορολογουμένας (*οὐχριὲ*) καὶ δεκατιζομένας (*χαρατζιγιὲ*) γαίας ἀνακαλυπτόμενα ὀρυκτὰ, ἂν μὲν ὦσιν ἐπιδεκτικὰ τήξεως, τὸ πέμπτον αὐτῶν ἀνήκει εἰς τὸ δημόσιον, τὸ δὲ ἐπίλοιπον εἰς τὸν ἰδιοκτήτην τῶν γαιῶν. Τὰ δὲ μὴ ἐπιδεκτικὰ τήξεως ἀνήκουσιν ὅλα εἰς τὸν ἰδιοκτήτην.

Ὡς πρὸς τὰ ἀρχαῖα καὶ νέα νομίσματα, ὡς πᾶν εἶδος θησαυροῦ, τὰ ὁποῖα ἤθελον εὑρεθῆ εἰς παντὸς εἴδους γαίας καὶ τῶν ὁποίων ὁ ἰδιοκτήτης εἶναι ἄγνωστος, ὁ θρησκευτικὸς Νόμος πραγματεύεται περὶ τῶν ἀφορωσῶν αὐτὰ διατάξεων.

Ἄρθρον 108. Αἱ γαῖαι τοῦ φονευθέντος δὲν μεταβαίνουσι κληρονομικῶς εἰς τὸν φονέα αὐτοῦ. Ὁ φονεὺς δὲν δύναται ὁμοίως νὰ ἔχῃ δικαίωμα ταπίου ἐπὶ τῶν γαιῶν τοῦ φονευθέντος.

Ἄρθρον 109. Αἱ γαῖαι τοῦ Μουσουλμάνου δὲν μεταβαίνουσι κληρονομικῶς εἰς τὰ τέκνα του, τὸν πατέρα του καὶ μητέρα του, ἂν οὗτοι δὲν πρεσβεύωσι τὴν Μουσουλμανικὴν θρησκείαν· αἱ δὲ γαῖαι τοῦ μὴ ὄντος Μουσουλμάνου δὲν μεταβαίνουσι κληρονομικῶς εἰς τὰ τέκνα του καὶ τὸν πατέρα καὶ μητέρα του, ἂν οὗτοι πρεσβεύωσι τὴν μουσουλμανικὴν θρησκείαν.

Ὁ μὴ Μουσουλμάνος δὲν δύναται νὰ ἔχῃ δικαίωμα ταπίου ἐπὶ γαιῶν Μουσουλμάνου, καὶ ὁ Μουσουλμάνος δὲν δύναται νὰ ἔχῃ δικαίωμα ταπίου ἐπὶ γαιῶν μὴ Μουσουλμάνου.

Ἄρθρον 110. Αἱ γαῖαι ὑπηκόου τῆς Ὑψηλῆς Πύλης δὲν μεταβαίνουσι κληρονομικῶς εἰς τὰ τέκνα του καὶ τοὺς γονεῖς του, ὑπηκόους ξένους, καὶ δὲν δύναται ξένος ὑπήκοος νὰ ἔχῃ δικαίωμα ταπίου ἐπὶ γαιῶν ὑπηκόου τῆς Υ. Πύλης.

Ἄρθρον 111. Αἱ γαῖαι τοῦ παραιτουμένου τῆς Ὀθωμανικῆς ὑπηκοότητος δὲν μεταβαίνουσι κληρονομικῶς εἰς τὰ τέκνα του ἢ τοὺς γονεῖς του, ὑπηκόους τῆς Υ. Πύλης ἢ ξένους ὑπηκόους. Ἀλλὰ καθίστανται αὗται ἀδέσποτοι καὶ χωρὶς νὰ ἀναζητηθῶσιν οἱ ἔχοντες δικαίωμα ταπίου δημοπρατοῦνται καὶ κατακυροῦνται τῷ πλειοδοτήσαντι.

Ἄρθρον 112. Οὔτε πρὸ τῆς ἀπελευθερώσεως, οὔτε μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν δούλου ἢ δούλης, οἵτινες ἤθελον ἀποκτήσει γαίας τῇ ἀδείᾳ τοῦ κυρίου των καὶ διὰ τῆς ἁρμοδίου ἀρχῆς, δὲν δύναται ὁ κύριός των νὰ τοὺς τὰς ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τῆς κατοχῆς των οὐδὲ κατ' οὐδένα τρόπον νὰ ἐπεμβῇ εἰς αὐτάς.

Ἀποθανόντος τοῦ κυρίου πρὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ δούλου,

οἱ κληρονόμοι τοῦ κυρίου δὲν δύνανται ὁμοίως νὰ θέσωσι χεῖρα ἐπὶ τῶν γαιῶν τοῦ δούλου.

Ἐν περιπτώσει θανάτου τοῦ δούλου ἢ τῆς δούλης πρὸ τῆς ἀπελευθερώσεώς των αἱ γαῖαι των δὲν μεταβαίνουσι κληρονομικῶς εἰς οὐδένα· καὶ ἂν μὲν ἐπὶ τῶν γαιῶν τούτων δὲν ὑπάρχωσιν ἰδιόκτητα δένδρα καὶ οἰκοδομήματα, οὐδεὶς δύναται νὰ ἔχῃ δικαίωμα ταπίου ἐπὶ τῆς γῆς ἐκτὸς τῶν κοινῇ κατεχόντων αὐτὴν καὶ τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου τῶν ἐχόντων ἀνάγκην γῆς. Ἂν δὲ ὑπάρχωσιν ἐπὶ τῶν γαιῶν τούτων ἰδιόκτητα δένδρα καὶ οἰκοδομήματα, ἀνήκοντα εἰς τὸν κύριον τοῦ δούλου, οὗτος προτιμᾶται παντὸς ἄλλου καὶ δικαιοῦται νὰ τὰς λάβῃ ἐπὶ πληρωμῇ ἀντιτίμου ταπίου μέχρι δέκα ἐτῶν.

Ἀποθανόντος τοῦ δούλου μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν του, αἱ γαῖαί του μεταβαίνουσι κληρονομικῶς εἰς τὰ ἐλεύθερα τέκνα του, ἢ γονεῖς του.

Ἐν ἐλλείψει δὲ τοιούτων καὶ ἂν ἐπὶ τῶν γαιῶν τούτων δὲν ὑπάρχωσιν ἰδιόκτητα δένδρα καὶ οἰκοδομήματα, ὁ ἀπελευθερώσας τὸν δοῦλον ἢ τὰ τέκνα αὐτοῦ (ἤτοι τοῦ ἀπελευθερώσαντος τὸν δοῦλον), δὲν ἔχουσι δικαίωμα ἐπὶ τῶν γαιῶν τούτων, ἀλλὰ δίδονται αὗται ἐπὶ ἀντιτίμῳ ταπίου εἰς τοὺς ἐλευθέρους συγγενεῖς τοῦ ἀπελευθερωθέντος δούλου, τοὺς ἔχοντας δικαίωμα ταπίου, καὶ ἐν ἐλλείψει τοιούτων, διατίθενται τῷ πλειοδοτήσαντι.

Ἂν δὲ ἐπὶ τῶν γαιῶν τούτων ὑπάρχωσιν ἰδιόκτητα δένδρα καὶ οἰκοδομήματα (*μουλκ*), δίδονται αὗται ἐπὶ ἀντιτίμῳ ταπίου εἰς ἐκείνους ἐκ τῶν κληρονόμων, εἰς οὓς περιῆλθον τὰ ἰδιόκτητα δένδρα καὶ οἰκοδομήματα, οἵτινες ἔχουσι δικαίωμα ταπίου κατὰ τὸν ἀνώτερον βαθμόν. (Ὅρα ἀνωτέρω, ἄρθρ. 59).

Ἄρθρον 113. Ἡ πώλησις γαιῶν δημοσίων (*μιριγιέ*) καὶ ἀφιερωμένων (*μεβκουφέ*), ἡ γενομένη συνεπείᾳ αὐθαιρεσίας καὶ βίας ὑπὸ προσώπου δυναμένου νὰ μετέλθῃ ἀπειλητικὰ μέσα, δὲν εἶναι ἔγκυρος. Καὶ ἄν τις παραχωρήσῃ εἰς ἄλλον τὰς γαίας, τὰς ὁποίας ἀπέκτησε βιαίως καὶ αὐθαιρέτως, ἢ μετὰ τὸν θάνατόν του περιέλθωσιν αὗται εἰς τὰ τέκνα του ἢ τὸν πατέρα ἢ τὴν μητέρα του, ἢ ἀποθάνῃ χωρὶς νὰ ὑπάρχωσι τοιοῦτοι κληρονόμοι καὶ καταστῶσιν αἱ γαῖαι ἀδέσποτοι, δύναται πάλιν ὁ ἀρχικὸς κάτοχος, ὁ διὰ τῆς βίας ἀτερηθεὶς τῶν γαιῶν του, ἢ μετὰ τὸν θάνατόν του τὰ τέκνα του ἢ οἱ γονεῖς του νὰ διεκδικήσωσι τὰς εἰρημένας γαίας.

Ἂν ὅμως ὁ παραχωρητὴς ἀποθάνῃ ἄνευ τοιούτων κληρονόμων (ἤτοι τέκνων καὶ γονέων), αἱ γαῖαι δὲν καθίστανται ἀδέσποτοι, ἀλλὰ μένουσιν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ κατόχου αὐτῶν.

Ἄρθρον 114. Δὲν ἰσχύει ἡ πώλησις καὶ παραχώρησις δημοσίων

(*μιριγιέ*) καὶ ἀφιερωμένων γαιῶν (*μεβκουφέ*), ἡ γινομένη ὑπὸ ὅρους, θεωρουμένους ἐπαχθεῖς καὶ παρανόμους παρὰ τοῦ ἱεροῦ νόμου, οἷον ὁ ὅρος τοῦ περιθάλπειν τινὰ μέχρι τοῦ θανάτου καὶ ἐξασφαλῆσαι αὐτῷ βίον ἄνετον. Ἐπομένως ἄν τις παραχωρήσῃ εἰς ἄλλον τὰς γαίας, τὰς ὁποίας ἀπέκτησε ὑπὸ τοιούτους ἀκύρους ὅρους, ἢ ἂν ἀκόμη, ἀποθανόντος αὐτοῦ, περιέλθωσιν αὗται εἰς τὰ τέκνα του ἢ εἰς τὸν πατέρα καὶ μητέρα του, δύναται ὁ πρῶτος παραχωρητὴς, καὶ ἐν περιπτώσει θανάτου του, οἱ κληρονόμοι του, νὰ διεκδικήσωσι τὰς γαίας ἕνεκα τοῦ ἀκυρωτικοῦ τούτου ὅρου.

Ἄρθρον 115. Δὲν δύναται ὁ δανειστὴς νὰ λάβῃ ἀπέναντι τοῦ δανείου τὰς παρὰ τοῦ ὀφειλέτου του κατεχομένας γαίας· μήτε δικαιοῦται νὰ ἐκβιάσῃ αὐτὸν νὰ τὰς παραχωρήσῃ εἰς ἄλλον, ἵνα ἐκ τοῦ τιμήματος πληρωθῇ τὸ χρέος. Ἀποθανόντος τοῦ ὀφειλέτου, εἴτε ὑπάρχει κινητὴ αὐτοῦ περιουσία, εἴτε μὴ, αἱ παρ' αὐτοῦ κατεχόμεναι γαῖαι μεταβαίνουσιν εἰς τοὺς ἀμέσους κληρονόμους του. Ἐν ἐλλείψει δὲ τοιούτων καθίστανται διαθέσιμοι διὰ ταπίου καὶ δίδονται ἐπὶ ἀντιτίμῳ ταπίου εἰς τοὺς ἔχοντας δικαίωμα ταπίου, ἂν ὑπάρχωσι τοιοῦτοι, εἰ δὲ μὴ, διατίθενται τῷ πλειοδοτήσαντι.

Ἄρθρον 116. Αἱ δημόσιοι (*μιριγιέ*) καὶ ἀφιερωμέναι γαῖαι (*μεβκουφέ*) δὲν ὑποθηκεύονται. Ἂν ὅμως παραχωρήσῃ τις τὰς γαίας του εἰς τὸν δανειστήν του ἀπέναντι τοῦ πρὸς αὐτὸν χρέους του διὰ τῆς ἁρμοδίου ἀρχῆς ἐπὶ τῷ ὅρῳ τοῦ νὰ ἐπιστραφῶσιν αὐτῷ μετὰ τὴν ἀπότισιν τῆς ὀφειλῆς ἢ ἐπὶ τῷ ὅρῳ τοῦ νὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσῃ τὴν ἐπιστροφὴν αὐτῶν μετὰ τὴν πληρωμὴν τοῦ χρέους του, ὅπερ καλεῖται, *φεράγι-μπὶλ βεφὰ*, ἤτοι παραχώρησις ἰσχύουσα μέχρι τῆς ἐξοφλήσεως (ἐκνίκησις), δὲν δύναται ὁ ὀφειλέτης εἴτε προσδιορισθῇ προθεσμία, εἴτε μὴ, νὰ ζητήσῃ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν γαιῶν πρὶν πληρώσῃ τὸ χρέος του. Ἀφοῦ δὲ ὁλοσχερῶς πληρώσῃ τὸ χρέος του, δύναται νὰ τὰς παραλάβῃ.

Ἄρθρον 117. Ἐὰν ὁ ὀφειλέτης παραχωρήσῃ εἰς ἄλλον τὰς παρ' αὐτοῦ κατεχομένας γαίας ἀπέναντι τοῦ πρὸς αὐτὸν χρέους του, εἴτε ὑπὸ τὸν ἐν τῷ προλαβόντι ἄρθρῳ ἐκτεθέντα ὅρον, εἴτε δώσῃ εἰς τὸν δανειστήν του ἀμετάκλητον πληρεξουσιότητα (*βεκιαλέτ δεβριγιέ*) (1) ὅπως, ἂν ἐντὸς ὡρισμένου χρόνου δὲν πληρώσῃ τὸ χρέος του, πωλήσῃ τὰς γαίας του εἰς ἄλλον, καὶ ἀφοῦ ἐκ τοῦ τιμήματος ἀφαιρέσῃ τὰ ὅσα ἔχει νὰ λαμβάνῃ, ἐγχειρίσῃ αὐτῷ τὸ ἐπίλοιπον ποσὸν, δὲν δυνηθῇ δὲ νὰ πληρώσῃ τὸ χρέος του ἐντὸς τῆς

(1) Βεκιαλὲτ δεβριγὲ λέγεται κατὰ τὸ Ὀθωμανικὸν δίκαιον ἡ ἐντολή, κατὰ τὴν ὁποίαν δίδει τις εἰς ἄτομόν τι ἐπὶ τῷ ῥητῷ ὅρῳ τοῦ νὰ μὴ δύναται νὰ τὴν ἀνακαλέσῃ.

ταχθείσης προθεσμίας, ὁ ἐντολοδόχος δανειστὴς δύναται νὰ ἐνεργήσῃ τὴν πώλησιν τῶν γαιῶν, ζῶντος τοῦ ὀφειλέτου, διὰ τῆς ἁρμοδίου ἀρχῆς καὶ εἰσπράξῃ οὕτω τὰ ὅσα ἔχει νὰ λάβῃ. Ἂν δὲ ὁ ὀφειλέτης διορίσῃ ἄλλον τινὰ πληρεξούσιον (ὄχι δηλ. τὸν δανειστὴν) κατὰ τὸν διαληφθέντα τρόπον, δύναται καὶ οὗτος κατὰ τὴν λῆξιν τῆς προθεσμίας νὰ διαθέσῃ τὰς γαίας εἰς ἄλλον δυνάμει τῆς δοθείσης αὐτῷ πληρεξουσιότητος καὶ ἐκ τοῦ τιμήματος νὰ πληρώσῃ τὸ χρέος τοῦ ὀφειλέτου.

Ἄρθρον 118. Ἐὰν ὁ παραχωρήσας τὰς γαίας του εἰς τὸν δανειστήν του ὑπὸ τοὺς ἀνωτέρω ἐκτεθέντας ὅρους, (ἄρθρ. 116 καὶ 117) ἀποθάνῃ πρὶν ἀποτίσῃ ὁλοσχερῶς τὸ χρέος του, καταλίπῃ δὲ τέκνα ἢ πατέρα ἢ μητέρα, ὁ δανειστής του καὶ ἐν περιπτώσει θανάτου του, ἅπαντες οἱ κληρονόμοι του δικαιοῦνται νὰ κατάσχωσι τὰς γαίας ταύτας χωρὶς νὰ δύνανται τὰ τέκνα ἢ ὁ πατὴρ ἢ ἡ μήτηρ τοῦ ὀφειλέτου νὰ λάβωσι κατοχὴν τῶν κληρονομικῶς περιελθουσῶν αὐτοῖς γαιῶν πρὸ τῆς ἐντελοῦς ἀποτίσεως τοῦ χρέους.

Ἂν ὅμως ὁ ὀφειλέτης ἀποθάνῃ χωρὶς νὰ ἀφήσῃ ἀμέσους κληρονόμους, ὁ δανειστής του, ἢ ἐν περιπτώσει θανάτου του, οἱ κληρονόμοι του δὲν ἔχουσι δικαίωμα, καθότι αἱ γαῖαι τότε θεωροῦνται ἀδέσποτοι καὶ ὑπάγονται εἰς τὰς διεπούσας τὰς γαίας ταύτας διατάξεις.

Ἄρθρον 119. Πᾶσα ἀγωγὴ περὶ δόλου καὶ ἀπάτης μεταξὺ ἀγοραζοῦ καὶ πωλητοῦ γαιῶν τοιούτων, ἀφορῶσα ἀφιερωμένας γαίας (*μεβκουφ*) εἶναι δεκτή· ἀλλ' ἀποθανόντος τοῦ πωλητοῦ αἱ κινηθεῖσαι ὑπὸ τῶν τέκνων καὶ τῶν γονέων αὐτοῦ ἀγωγαὶ εἶναι ἀπαράδεκτοι· αἱ δὲ τοιαῦται γαῖαι δὲν θεωροῦνται ὡς ἀδέσποτοι.

Ἄρθρον 120. Ἡ ἐν θανατηφόρῳ ἀσθενείᾳ γενομένη πώλησις δημοσίων καὶ ἀφιερωμένων γαιῶν εἶναι ἔγκυρος· αἱ οὕτω πωληθεῖσαι τῇ ἀδείᾳ τῆς ἀρχῆς γαῖαι δὲν μεταβαίνουσιν εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ πωλητοῦ, μήτε ἐν ἐλλείψει κληρονόμων καθίστανται διαθέσιμοι διὰ ταπίου.

Ἄρθρον 121. Οὐδεὶς δύναται νὰ ἀφιερώσῃ εἰς κατάστημά τι τὰς παρ' αὐτοῦ διὰ ταπίου ἁπλῶς κατεχομένας γαίας, δηλ. νὰ τὰς καταστήσῃ βακούφια, ἂν προλαβόντως δι' αὐτοκρατορικοῦ Μπουλκιαμὶ (διατάγματος Σουλτανικοῦ), δὲν ἀποκτήσῃ τὴν πλήρη αὐτῶν κυριότητα.

Ἄρθρον 122. Αἱ ἀνέκαθεν εἰς μονήν τινα προσκρτημέναι καὶ ὡς τοιαῦται εἰς τὸν Δεφτερχανὲ ἐγγεγραμμέναι γαῖαι δὲν δύνανται ν' ἀνακτηθῶσι διὰ ταπίου, μήτε νὰ πωληθῶσιν ἢ ἀγορασθῶσιν.

Ἀλλ' αἱ γαῖαι, αἵτινες ἀνέκαθεν κατείχοντο διὰ ταπίου καὶ περιῆλθον μετὰ ταῦτα ὁπωσδήποτε εἰς τὰς χεῖρας τῶν μοναχῶν, ἢ κατέχονται ἄνευ ταπίου ὡς προσκρτημέναι εἰς τὴν μονήν, ὑπάγονται εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν λοιπῶν δημοσίων γαιῶν καὶ λαμβάνονται ὑπὸ κατοχὴν διὰ ταπίου ὡς ἔκπαλαι.

Ἄρθρον 123. Ὅταν τὸ ὕδωρ ἀρχαίας λίμνης ἢ ποταμοῦ ἀποσυρθῇ καὶ ἀναφανῶσι γαῖαι καλλιεργήσιμοι, δίδονται αὗται τῷ πλειοδοτήσοντι καὶ κατατάσσονται εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν δημοσίων γαιῶν (*μιριγέ*).

Ἄρθρον. 124. Ἐπὶ τῶν διαφόρων τῶν ἀφορωσῶν δικαίωμα πόσεως, ἀρδεύσεως καὶ διόδου ὕδατος λαμβάνεται ὡς κανὼν ὅ,τι ἔκπαλαι ἐγίνετο.

Ἄρθρον 125. Δὲν ἐπιτρέπεται ἡ διὰ σπαρτῶν, γεννημάτων, ἀμπέλων καὶ κήπων διάβασις τῶν ζώων καὶ ἂν ἀκόμη ἀνέκαθεν διέβαινον, διότι ἡ βλάβη δὲν δύναταί ποτε νὰ καθιερωθῇ διὰ τῆς ἀληθείας. Μέχρις οὗ συγκομισθῶσιν οἱ καρποί, οἱ κύριοι τῶν ζώων διατάσσονται νὰ τὰ ἐπιτηρῶσιν αὐστηρῶς· καὶ ἂν μετὰ τὴν παραγγελίαν ταύτην τὰ κτήνη των ἐξακολουθοῦν νὰ προξενῶσι ζημίαν ὑποχρεοῦνται εἰς ἀποζημίωσιν. Μετὰ τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν, τὰ ζῶα δύνανται νὰ διέρχωνται ἐξ ὅλων τῶν μερῶν, ἐξ ὧν κατ' ἀρχαίαν συνήθειαν διήρχοντο.

Ἄρθρον 126. Ἐὰν τὰ ἀνέκαθεν ὁρισθέντα ὅρια χωρίου ἢ κωμοπόλεως καταστραφῶσι καὶ καταστῶσιν ἄγνωστα, οἱ προβεβηκότες τὴν ἡλικίαν καὶ ἄξιοι πίστεως μεταξὺ τῶν κατοίκων τῶν γειτνιαζόντων χωρίων καὶ κωμοπόλεων μεταβαίνουσιν ἐπιτοπίως καὶ τῇ μεσολαβήσει τῆς ἀρχῆς τῆς θρησκευτικῆς θέλουσιν ὁρισθῇ τὰ τέσσαρα μέρη τῶν ἀρχαίων συνόρων καὶ τεθῇ νέα σημεῖα.

Ἄρθρον 127. Ἐν γένει τὰ δέκατα τῶν γεωργικῶν προϊόντων καὶ σπαρτῶν θεωροῦνται ὡς εἰσόδημα τοῦ χωρίου ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ ὁποίου κεῖνται αἱ γαῖαι ἐν αἷς ἐβλάστησαν, ἀδιαφόρως ποῦ ἁλωνίζονται.

Παρομοίως οἱ φόροι καὶ οἱ κατ' ἀποκοπὴν δασμοὶ τῶν θερέτρων χειμαδίων, βοσκῶν, σταύλων, μύλων καὶ λοιπῶν θεωροῦνται ὡς εἰσόδημα τοῦ χωρίου ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ ὁποίου ταῦτα κεῖνται.

Ἄρθρον 128. Ὅταν ὁ ῥύαξ τῶν ὀρυζόνων, οἵτινες εἰσὶν ἐγγεγραμμένοι ὡς τοιοῦτοι εἰς τὸν Δεφτερχανὲ φθαρῇ, ὀφείλουσιν οἱ σπείροντες τὸν ὀρυζῶντα νὰ ἐπισκευάσωσιν αὐτόν. Ἡ κατοχὴ τῶν ὀρυζόνων ἀποκτᾶται διὰ ταπίου ὡς αἱ ἄλλαι δημόσιοι γαῖαι μετὰ τῆς διαφορᾶς ὅτι αἱ περὶ τῶν ὀρυζόνων ἀνέκαθεν ὑπάρχουσαι τοπικαὶ συνήθειαι τηροῦνται.

Ἄρθρον 129. Αἱ γαῖαι αἱ καλούμεναι Χασὲ (1), αἵτινες πρὸ τοῦ Ταντζιματίου εἶχον παραχωρηθῆ εἰς τοὺς σπαχῆδας καὶ εἰς ἄλλους καὶ αἱ ὀνομαζόμεναι *μπασχτενὲ* (2), αἱ ἐξιδιασμέναι εἰς τοὺς Βοϊνέκιδες (Βουλγάρους ποιμένας), ὅπερ κατηργήθη, καὶ αἱ παρὰ τῶν Ἀγάδων τῶν δασῶν διὰ ταπίου διδόμεναι γαῖαι, ὅπερ ὁμοίως κατηργήθη, κατέχονται ἤδη διὰ ταπίου καὶ ὑπάγονται ἀπαραλλάκτως εἰς τὰς διατάξεις τῶν δημοσίων γαιῶν ὡς πρὸς τὰ τῆς παραχωρήσεως, κληρονομίας καὶ μεταβιβάσεως.

Ἄρθρον 130. Δὲν δύνανται νὰ δοθῶσιν ἀποκλειστικῶς εἰς ἓν ἄτομον καὶ νὰ μετασχηματισθῶσιν εἰς ζευγηλατεῖον αἱ γαῖαι χωρίου ἢ κοινότητός τινος, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι ὑπάρχουσιν. Ἀλλὰ καθὰ διαλαμβάνει τὸ 72 ἄρθρον, ὅταν ὅλοι οἱ κάτοικοι ἑνὸς χωρίου διασκορπιθῶσι καὶ αἱ γαῖαί των καταστῶσι διαθέσιμοι διὰ ταπίου, μεταφέρονται ἐκ νέου γεωργοὶ καὶ συνοικίζονται, δίδονται δὲ ἰδίᾳ εἰς ἕκαστον αὐτῶν γαῖαι, καὶ ἂν δὲν ἦναι δυνατὸν νὰ ἐπανέλθῃ τὸ χωρίον ἐκεῖνο εἰς τὴν προτέραν του κατάστασιν, δίδονται αἱ γαῖαί του συλλήβδην εἰς ἕν, δύο, ἢ τρία ἄτομα διὰ νὰ τὰς μεταχειρισθῶσιν ὡς ζευγηλατεῖον.

Ἄρθρον 131. Ζευγηλατεῖον (*τσεφλὶκ*) ὡς νομικὸς ὅρος σημαίνει ἔκτασιν γῆς ζευγαρίου (ἑνὸς ζεύγους βοῶν) καλλιεργουμένης κατ' ἔτος καὶ διδούσης πρόσοδον. Σύγκειται δὲ ἀπὸ γαίας ἑβδομήκοντα μέχρις ὀγδοήκοντα στρεμμάτων, ὅταν ἦναι γῆ πρώτης ποιότητος, ἑκατὸν, ὅταν ἦναι μεσαίας, καὶ ἑκατὸν τριάκοντα ὅταν ἦναι κατωτέρας. Τὸ στρέμμα σύγκειται ἐκ τεσσαράκοντα βημάτων κατὰ πλάτος καὶ κατὰ μῆκος, ἤτοι ἐκ χιλίων ἑξακοσίων τετραγωνικῶν πήχεων. Ἡ γῆ ἡ οὖσα ἐκτάσεως ὀλιγωτέρας ἑνὸς στρέμματος καλεῖται τμῆμα.

Ἀλλὰ τὸ κοινῶς καλούμενον ζευγηλατεῖον (*τζιφλῆκι*) περιλαμβάνει τὰς γαίας μετὰ τῶν πρὸς καλλιέργειαν αὐτῶν ἀνεγερθέντων οἰκοδομημάτων καὶ τῶν προμηθευθέντων ζώων, σπόρων, γεωργικῶν ἐργαλείων καὶ ἄλλων πραγμάτων.

Ἂν κάτοχος τοιούτων ζευγηλατείων ἀποθάνῃ χωρὶς ν' ἀφήσῃ ἀμέσους ἢ ἐμμέσους κληρονόμους (ἔχοντας δικαίωμα πρὸς ἀπόκτησιν ταπίου,) τὸ ζευγηλατεῖον τίθεται εἰς πλειστηριασμὸν ὑπὸ τοῦ δημοσίου καὶ κατακυροῦται εἰς τὸν πλειοδοτήσοντα. Ἐὰν δὲ ἀποθανῶν δὲν ἀφήσῃ ἀμέσους κληρονόμους ἔχοντας δικαίωμα κληρονομικὸν (*irtikâl*) ἐπὶ τῶν γαιῶν, τὰ οἰκοδομήματα, ζῶα, σπόροι καὶ λοιπὰ περιέρχονται εἰς τοὺς ἔχοντας δικαίωμα εἰς ἀπόκτησιν ταπίου· οὗτοι δὲ, καθὰ διαλαμβάνει τὸ περὶ τῶν ἀδεσπότων γαιῶν κεφάλαιον (1), ἔχουσι δικαίωμα ταπίου ἐπὶ τῶν γαιῶν, αἵτινες καλλιεργοῦνται ὡς ἐξαρτήματα (2) τοῦ ζευγηλατείου καὶ δίδονται ἑπομένως αἱ γαῖαι αὗται αὐτοῖς ἐπὶ ἀντιτίμῳ ταπίου. Ἀλλ' ἂν ἀποποιηθῶσι νὰ τὰς λάβωσι, διατίθενται μόνον αἱ γαῖαι αὗται τῷ πλειοδοτήσοντι χωρὶς νὰ συμπεριληφθῶσι τὰ εἰς τοὺς ῥηθέντας κληρονόμους περιελθόντα κτήματα καὶ πράγματα.

Ἄρθρον 132. Ὅστις τῇ ἀδείᾳ τοῦ Σουλτάνου ἐμπλήσει (μολώσει) μέρος τι τῆς θαλάσσης, καθίσταται κύριος αὐτοῦ (*malîk*).

Ἀλλ' ἂν ἀφοῦ λάβῃ τὴν ἀπαιτουμένην ἄδειαν δὲν τὸ ἐμπλήσῃ ἐπὶ τρία ἔτη, ἐκπίπτει τῶν δικαιωμάτων του καὶ ἕτερος δύναται νὰ ἐμπλήσει τὸν τόπον ἐκεῖνον διὰ Σουλτανικῆς ἀδείας καὶ νὰ καταστῇ ἰδιοκτήτης του.

Ἂν δέ τις ἄνευ ἀδείας ἐμπλήσῃ μέρος τι τῆς θαλάσσης, ἀνήκει τοῦτο εἰς τὸ δημόσιον, τὸ ὁποῖον τὸ διαθέτει εἰς αὐτὸν ἐπὶ πληρωμῇ ἀντιτίμου. Ἐν περιπτώσει δὲ ἀρνήσεώς του, δίδεται τῷ πλειοδοτήσοντι.

Ὁ παρὼν Αὐτοκρατορικὸς Κώδιξ θέλει τεθῆ εἰς ἐνέργειαν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς δημοσιεύσεώς του. Ἑπομένως αἱ διατάξεις τῶν ὑψηλῶν ὁρισμῶν, τῶν ἐκδοθέντων μέχρι τοῦδε ὡς πρὸς τὰς δημοσίους (*μιριγὲ*) καὶ τὰς εἰς σκοπόν τινα καθιερωθείσας ἀφιερωμένας γαίας, (*μεβκουφὲ*), αἵτινες ἤθελον εἶσθαι ἐναντίαι πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ παρόντος Νόμου εἰσὶν ἄκυροι.

Δὲν ἰσχύουσι δὲ καὶ οἱ φετβάδες (ἀποφάνσεις) οἱ ἐκδοθέντες ἐπὶ τῇ βάσει ἐκείνων τῶν διαταγμάτων· τοῦ λοιποῦ μόνος ὁ παρὼν Κώδιξ θέλει ἰσχύει εἰς τὸ ὑπουργεῖον τοῦ Σεϊχ-οὐλ-ἰσλὰμ, εἰς τὰ Αὐτοκρατορικὰ γραφεῖα καὶ ἅπαντα ἐν γένει τὰ Δικαστήρια καὶ Συμβούλια.

Δὲν ἰσχύουσι δὲ καὶ οἱ ἀρχαῖοι κανονισμοὶ καὶ νόμοι, οἱ ἀφορῶντες τὰς δημοσίους καὶ ἀφιερωμένας γαίας, οἱ κατακεχωρημένοι εἰς τὸ Αὐτοκρατορικὸν Διβάνιον, (*διβάνι-χουμαγιοῦρ*), τὸν Δεφτερχανὲ καὶ λοιπὰ γραφεῖα.

---

(1) Ὅρα M. D' Ohsson Τομ. VII, σελ. 379 καὶ ἐπ. «Κὰς» ὀνομάζονται αἱ γαῖαι αἱ διδόμεναι ἄλλοτε ἐν ἑκάστῃ ἐπαρχίᾳ εἰς τοὺς γενικοὺς διοικητὰς ἵνα τὰ εἰσοδήματα χρησιμεύσωσιν ὡς ἀντιμισθία τῆς θέσεώς του.

(2) Μπασχτενὲ ὀνομάζονται αἱ τίτλῳ κληρονομικῷ ὑπὸ τῶν Ἰθαγενῶν κατεχόμεναι.

(1) Ὅρα ἄρθ. 60, 66.

(2) Ὅρα ἄρθ. 64.

ΠΕΡΙ ΒΑΚΟΥΦΙΩΝ.

Πρὸς πληρεστέραν κατάληψιν τῶν περὶ Βακουφίων ἐκρίναμεν καλὸν νὰ ἐκθέσωμεν τὰ κατωτέρω, ἐρανισθέντα ὡς καὶ τὰ περὶ γεδικίων ἐκ τοῦ περὶ ἀκινήτου ἰδιοκτησίας πολυτίμου συγγράμματος τοῦ K. Belin (Étude sur la proprieté fomière en pays. Musulmans, et specialement en Turquie, par M.Belin, secretaire interpréte de l'Ambassade de Franҫe à Constantinople.

ΠΕΡΙ ΑΡΧΗΣ ΚΑΙ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΒΑΚΟΥΦΙΩΝ.

Τὰ βακούφια ἔχουσι τὴν γέννησίν των ἐν τῷ Κορανίῳ, καθότι ἂν καὶ ἡ λέξις *βάκφ* καὶ *χάπους* (ἐν τῷ βιβ. *Οὐκουδὰτ*, τμ. Δ. κεφ. δ΄. ἐκτίθεται ἡ διαφορὰ τῶν δύο τούτων ὅρων) δὲν ὑπάρχωσιν ἐν αὐτῷ, ἐν ἑκάστῳ ὅμως κεφαλαίῳ προτρέπεται ὁ μουσουλμάνος ν' ἀφιερώσῃ τὴν περιουσίαν του ἐν μέρει ἢ καθ' ὁλοκληρίαν, ἢ καὶ τὸ πρόσωπόν του αὐτὸ εἰς εὐσεβὲς καὶ θεάρεστον ἔργον.

Ὁ Μωάμεθ ἀποθανὼν κατέλιπε κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἰμάμη Μπουκαρῆ τὸ τρίτον τῆς περιουσίας του εἰς τοιοῦτον σκοπὸν καὶ ἀγροὺς χάριν ἐλεημοσύνης *σαδακά*.

Τὰ βακούφια ὡς ἐκ τοῦ προορισμοῦ των καὶ τῆς νομοθεσίας, ἥτις τὰ διέπει, δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς τὰ res sacrae τῶν Ῥωμαίων, ἅτινα δὲν ἠδύναντο νὰ ἦναι ἀντικείμενα ἐμπορίου.

Τριῶν εἰδῶν βακούφια ὑπάρχουσι· 1) τὰ θρησκευτικὰ, ἅτινα περιλαμβάνουσιν ὅλα τὰ ἐκκλησιαστικὰ κτήματα· 2) τὰ πρὸς κοινωφελῆ καὶ εὐεργετικὸν σκοπὸν ἀφιερωθέντα καὶ 3) τὰ βακούφια τῆς συνηθείας.— Κινητὰ πράγματα δύνανται ἐπίσης νὰ γίνωσι βακούφια.

Α΄. *Θρησκευτικὰ* βακούφια.

Ἡ πρώτη σύστασις βακουφίου θρησκευτικοῦ ἀποδίδεται κατὰ τὸν *Μπουκαρῆ* εἰς τὸν Μωάμεθ, ὅστις ἐλθὼν εἰς Μεδίνην διέταξε τὴν οἰκοδόμησιν τζαμίου· ὅταν δὲ ἐζήτησε νὰ πληρώσῃ τοὺς ἐργάτας διὰ τὴν ἐργασίαν των, οὗτοι ἀπεποιήθησαν νὰ λάβωσι πληρωμὴν, εἰπόντες ὅτι παρὰ τοῦ Θεοῦ θέλουσιν ἀνταμειφθῆ.

Τὰ ἐκκλησιαστικὰ κτήματα εἶναι α΄.) τὰ πρὸς τὴν θείαν λατρείαν οἰκοδομήματα οἷον τζαμία (1), ναοὶ, *μεσδζὶδ*, τεμένη, ζα-

(1) Ἡ Κωνσταντινούπολις κατὰ τὸν Χάμμερ περιέχει 499 τζαμία.

ουγὲ, *κανικὰ* ἢ *τεκὲ* καὶ κοιμητήρια τῶν ἡγεμόνων καὶ ἄλλων ἐπισήμων προσώπων, καθὼς καὶ αἱ γαῖαι καὶ ἄλλα ἀκίνητα κτήματα, ὧν τὰ εἰσοδήματα εἶναι προωρισμένα πρὸς διατήρησιν θρησκευτικοῦ οἰκοδομήματος· εἰς ταῦτα προσθετέον καὶ τὰ τυχηρὰ εἰσοδήματα τὰ ἐκ τῶν λαφύρων τοῦ πολέμου προερχόμενα.

Β΄.) Τὰ γυμνάσια, *μεδρεσὲ*, καὶ τὰ σχολεῖα, *μεκτέμπ*, ἅτινα ὡς ἐκ τοῦ εἴδους τῆς ἐν αὐτοῖς διδασκαλίας εἶναι μᾶλλον θρησκευτικὰ ἱδρύματα, ὡς καὶ αἱ ἐν αὐτοῖς βιβλιοθῆκαι. Ἐν Κωνσταντινουπόλει συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ Γαλατᾶ καὶ τοῦ Σκουτάρεως καὶ τῶν περιχώρων, κατὰ τὸν Ἰούλιον 1861 ὑπῆρχον 279 δευτερεύοντα σχολεῖα, *μεκτέμπ*, ὅπου 9975 παῖδες καὶ 6782 κοράσια ἐδιδάσκοντο.

γ΄.) Τὰ θρησκευτικὰ βιβλία καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἀντικείμενα διδόμενα ὡς βακούφια εἰς τὰ διάφορα ἱδρύματα· ὡς δεῖγμα τοῦ περὶ συστάσεως βακουφίου τύπου ἔστωσαν τὰ ἑξῆς, ὑπάρχοντα ἐπὶ βιβλίων ἀφιερωθέντων.

«Ὁ ὑψηλότατος καὶ ἰσχυρότατος ἡγεμὼν Ἐλμελὴκ ἐν Νασὲρ Φαρατζῆ, υἱὸς τοῦ μακαρίτου Σουλτὰν Μαρκοὺκ, ὁ μάρτυς εἰς ὃν δοίη ὁ Θεὸς πάντοτε νίκην, ἔκαμε τὸ κοράνιον τοῦτο βακούφιον πρὸς χρῆσιν τοῦ *τουρπὲ*, τάφου ὃν ἤγειρεν ἐν τῇ ἐρήμῳ.»

«Ὁ Μεβλανὰ Ἐσσουλτὰν Ἐλμελὴκ Ἐδδαχὲρ Ἀμποῦ Σαΐδ Μπαρκοὺκ, ὃν ὁ Θεὸς βοηθοῖ! συνέστησε τὸ κιβώτιον τοῦτο (1) βακούχιον τοῦ μοναστηρίου, *κανικὰ*, ὅπερ ἀνήγειρεν ὁ *Πεὶρ Ἐλκασρεὶρ*, καὶ οὐδέποτε θέλει ἐξαχθῆ ἐκεῖθεν. Πᾶς ὅστις μαθὼν τοῦτο τὸ μετακινήσῃ, θέλει τιμωρηθῆ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀκούοντος τὰ πάντα καὶ γινώσκοντος τὰ πάντα.»

Β΄. Τὰ πρὸς κοινωφελῆ καὶ εὐεργετικὸν σκοπὸν ἀφιερώματα.

Ὁ πρῶτος συστήσας τοιούτου εἴδους ἀφιέρωμα ὑπῆρξεν κατὰ τὸν *Σογιουτῆ* ὁ Ὀμὰρ Ἰμπν Ἐλκαχτὰπ, ὅστις ἀφιέρωσε κατὰ προτροπὴν τοῦ Μωάμεθ τοποθεσίαν τινὰ ὀνομαζομένην Καμὰ, περιέχουσαν φοίνικας, διὰ τοῦ ἑξῆς τύπου. «Χάριν εὐσεβοῦς σκοποῦ δίδω τὸ κτῆμα τοῦτο εἰς ὄφελος τῶν πτωχῶν, τῶν ὁδοιπόρων καὶ τῶν συγγενῶν μου, ὁ δὲ διαχειριστὴς αὐτοῦ θέλει μετὰ τοῦ φίλου του ἀπολαμβάνει τῶν εἰσοδημάτων χωρὶς ὅμως νὰ μεταχειρισθῇ αὐτὰ πρὸς πλουτισμόν.

Τὰ κοινωφελῆ ταῦτα ἀφιερώματά εἰσι·

α΄.) *Ἰμαρὲ*, καταστήματα, ἔνθα διανέμονται δωρεὰν τροφαὶ εἰς τοὺς πτωχούς.

(1) Κιβώτιον περιέχον τὸ κοράνιον.

ϛ΄.) Τὰ νοσοκομεῖα, αἱ πηγαὶ, αἱ γέφυραι, τὰ φρέατα καὶ τὰ κοιμητήρια.

Γ΄. Βακούφια τῆς συνηθείας.

Ὀνομάζονται κοινὰ βακούφια τὰ εἰς εὐτελῆ τιμὴν ἀγοραζόμενα ὑπό τινος τζαμίου ἀκίνητα κτήματα. Διὰ τῆς ἀγοραπωλησίας τοῦ εἴδους τούτου ὁ ἰδιοκτήτης μεταβιβάζει μὲν τὴν ἀκίνητον ἰδιοκτησίαν του εἰς τὸ τζαμίον ἐπὶ τῷ συμφωνηθέντι τιμήματι, ἐξακολουθεῖ ὅμως νὰ καρποῦται τὸ κτῆμα πληρόνων ἐτήσιον μίσθωμα, *ιτζαρέ*, ἀνάλογον τῆς δοθείσης ἀξίας. Οὕτως ὁ μὲν παραχωρῶν τὸ κτῆμα μένει κύριος αὐτοῦ, κατέχων ἢ ἐκμισθόνων κατὰ βούλησιν. Ἐν περιπτώσει καθ' ἣν οὗτος βαρυνθῇ μὲ χρέος, ἡ ἰδιοκτησία, οὖσα βακούφιον, προστατεύεται ἀπὸ τὰς δικαστικὰς διατάξεις· ὁ παραχωρῶν τὸ βακούφιον ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τὸ μεταβιβάσῃ εἰς τὰ τέκνα του, ἢ ὅπως ἄλλως βούληται νὰ τὸ διαθέσῃ καὶ δύναται ἐπὶ ἐκποιήσεως γειτονικῶν κτημάτων νὰ προτιμηθῇ. Ἀφ' ἑτέρου τὸ τζαμίον διὰ τοῦ μέσου τούτου διαθέτει τὰ κεφάλαιά του ἀσφαλῶς, ἀπαλλάσσεται τῶν πρὸς διατήρησιν τοῦ πράγματος δαπανῶν, αἵτινες εἶναι εἰς βάρος τοῦ καρπουμένου τὸ πρᾶγμα, ὠφελεῖται τὰς εἰς τὸ πρᾶγμα γενομένας βελτιώσεις, καθὼς καὶ τὰ δικαιώματα, ἅτινα ἀνήκουσιν εἰς τὸ τζαμίον, ὁσάκις ὁ ἰδιοκτήτης διαθέσῃ τὸ κτῆμα πρὸς ὄφελος τρίτου· καὶ τέλος δικαιοῦται νὰ κληρονομήσῃ τὸ βακούφιον ἀποθανόντος τοῦ ἰδιοκτήτου ἄνευ τέκνων.

Νομοθεσία ἐπὶ τῶν Βακουφίων καὶ θρησκευτικῶν κτημάτων.

Ἡ ψιλὴ κυριότης τοῦ βακουφίου μένει εἰς τὸν δωρητὴν αὐτοῦ κατὰ κανόνα, τὰ δὲ εἰσοδήματά του χρησιμεύουν ὡς ἐλεημοσύνη ἢ εἰς ἄλλον σκοπὸν φιλανθρωπικόν. Τὸ βακούφιον ὅμως καθίσταται ἀμετάκλητον καὶ παύει τοῦ ν' ἀνήκῃ εἰς τὴν κυριότητα τοῦ δωρητοῦ μετὰ προηγουμένην ἀπόφασιν τοῦ καδῆ· ὅθεν ἐάν τις παρέδωκε πραγμά τι ὡς βακούφιον καὶ κατόπιν θελήσῃ νὰ τὸ ἐπαναλάβῃ, ὑπὸ τὴν πρόφασιν ὅτι δὲν τὸ κατέγνωσεν ἀμετάκλητον, *λαζούμ*, τὸ ζήτημα φέρεται ἐνώπιον τοῦ καδῆ· τούτου δ' ἀποφαινομένου ὅτι εἶναι *λαζούμ*, τὸ βακούφιον καθίσταται τοιοῦτον καὶ παύει πλέον τοῦ ν' ἀνήκῃ εἰς τὸν δωρητήν. Κατ' ἄλλους ὅμως νομικοὺς γίνεται τὸ πρᾶγμα βακούφιον, ἐὰν ὁ δωρητὴς διαθέσῃ αὐτὸ διὰ τῆς ἑξῆς φράσεως «συνιστῶ τὸ δεῖνα πρᾶγμα βακούφιον μετὰ τὸν θάνατόν μου.»

Κατά τινας ἰμάμας, τοῦ βακουφίου ἡ κυριότης ἀνήκει εἰς τὸν Θεὸν, τὰ δ' ἐκ τοῦ πράγματος ὠφέλη ἀνήκουσιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

Κατὰ τὸν Ἰμάμην Ἀμποῦ-Γιουσὲφ, τὸ βακούφιον, ἀφαιρούμενον ἀπὸ τὴν κυριότητα τοῦ δωρητοῦ, καθίσταται ἀμετάκλητον, ἅμα

οὗτος τὸ καθιερώσῃ τοιοῦτο, διὰ τῆς φράσεως· «συνέστησα βακούφιον.» Κατὰ δὲ τὴν γνώμην τοῦ Ἰμὰμ Μωχάμμεδ, τὸ βακούφιον δὲν λαμβάνει τὸν χαρακτῆρα τοῦτον, εἰμὴ μετὰ τὴν παράδοσιν τοῦ πράγματος εἰς τὸν *μουτεβελῆν*, διαχειριστήν.

Ὁ δωρητὴς βακουφίου δύναται νὰ διαθέσῃ τὸ εἰσόδημα ὅλον ἢ ἐν μέρει ὑπὲρ τῶν μητέρων τῶν τέκνων του, ἢ ὑπὲρ τῶν δούλων του καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ζωῆς των, ὡς προσέτι καὶ νὰ ἐπιφυλαχθῇ τὸ δικαίωμα ν' ἀνταλλάξῃ τὸ βακούφιον ὅταν θελήσῃ δι' ἄλλου κτήματος. Ὁ Ἰμάμης Μωχάμμεδ δὲν παραδέχεται τὴν γνώμην ταύτην. Κατὰ τὸν Ἰμάμην τοῦτον δύναται νὰ συστήσῃ τις βακούφιον ὄχι μόνον ἀκίνητα, ἀλλὰ καὶ κινητὰ πράγματα ὡς καὶ αὐτοκίνητα. Τὰ τελευταῖα ὅμως ταῦτα κατὰ τὸν Ἀμποῦ-Γιουσὲφ δύνανται νὰ γίνωσι βακούφια μόνον ὁσάκις εἶναι προσαυξήματα ἀκινήτου.

Τὸ νομίμως συσταθὲν βακούφιον δὲν δύναται πλέον νὰ γίνῃ ἰδιοκτησία, *μούλκ*.

Τὰ πρὸς διατήρησιν τοῦ βακουφίου ἔξοδα γίνονται ἐκ τῶν εἰσοδημάτων αὐτοῦ καὶ ἂν δὲν ἐγένετο περὶ τούτου λόγος ὑπὸ τοῦ δωρητοῦ.

Ἐὰν τὸ βακούφιον συνέστη εἰδικῶς πρὸς ὄφελός τινος, οὗτος ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ τὰ πρὸς διατήρησίν του ἔξοδα. Τούτου δὲ μὴ θέλοντος ἢ μὴ δυναμένου, ὁ δικαστὴς μισθόνει τὸ βακούφιον καὶ διὰ τῶν ἐκ τούτου προερχομένων χρημάτων ἐπιδιορθόνει τὸ πρᾶγμα, ὅπερ ἔπειτα ἀποδίδει εἰς τὸν δικαιοῦχον.

Τὸ ἐκ τῆς κατεδαφίσεως τοῦ βακουφίου ὑλικὸν θέλει χρησιμεύσει εἰς τὴν ἀνέγερσιν αὐτοῦ· ὁ δὲ καρπούμενος τὸ βακούφιον δὲν δύναται νὰ μεταχειρισθῇ τὸ ὑλικὸν, καθότι τοῦτο ἀποτελεῖ μέρος τοῦ ἐδάφους.

Ὁ οἰκοδομῶν ναὸν, *μεσδζίδ*, διατηρεῖ τὴν ἐπ' αὐτοῦ κυριότητά του, *μούλκ*, μέχρις οὗ διαχωρίσει αὐτὸν ἀπὸ τῆς λοιπῆς ἰδιοκτησίας του διὰ δημοσίου ὁδοῦ, ἢ ἐπιτρέψῃ νὰ προσεύχωνται ἐν αὐτῷ, ἢ κατασκευάσῃ ὑπ' αὐτὸν δεξαμενὰς ἢ ὑπόγεια πρὸς κοινὴν χρῆσιν. Κατὰ τὸν Ἀμποῦ Γιουσὲφ, ἡ κυριότης δὲν παύει εἰμὴ διὰ τῆς περὶ τούτου δηλώσεως τοῦ κυρίου.

Ἐπὶ μισθώσεως τοῦ βακουφίου τηροῦνται οἱ ὑπὸ τοῦ δωρητοῦ τεθέντες ὅροι· μὴ τεθέντων τοιούτων, τὰ βακούφια, ὅταν μὲν ἦναι γαῖαι καλλιεργήσιμοι, δὲν ἐκμισθοῦνται πλέον τῶν τριῶν ἐτῶν, ὅταν δὲ ἄλλα ἀκίνητα κτήματα, ἡ ἐκμίσθωσις δὲν παρατείνεται πέραν τοῦ ἑνὸς ἔτους.

Τὸ μίσθωμα διατηρεῖται πάντοτε τὸ αὐτὸ καὶ ἂν διὰ διαγωνισμοῦ προσφέρηται ἀνώτερον.

Ἡ μίσθωσις γίνεται ὑπὸ τοῦ ἀντιπροσωπεύοντος τὸν δωρητὴν ἢ ὑπὸ τοῦ διαχειριστοῦ βακουφίου *μουτεβελλῆ*.

Ἐκτὸς τῆς ἁπλῆς καὶ ἀρχικῆς ταύτης μισθώσεως, *ἰδζαρέ*, ὑπάρχει ἕτερόν τι εἶδος μισθώσεως, δι' ἧς τὸ βακούφιον λαμβάνει ταυτοχρόνως διπλοῦν μίσθωμα, *ἰδζαρεγεϊν*, ἐξ οὗ τὸ μὲν προπληρόνεται κατὰ τὴν σύστασιν τῆς μισθώσεως, τὸ δὲ κατὰ τὴν λῆξιν τῆς συμφωνηθείσης προθεσμίας. Οὕτω λ. χ. ὁ διαχειριστὴς, *μουτεβελλῆ*, βακουφίου, οὗτινος τὸ μίσθωμα ἀναλογεῖ εἰς 20 ἄσπρα καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἐκμισθόνει τὸ βακούφιον ἐπὶ μισθώματι χιλιάδων τινῶν γροσίων προπληρονομένων κατὰ τὴν σύστασιν τῆς μισθώσεως ὑπὸ τὸ ὄνομα *ἰδζαρεῖ μουαδζελὲ* καὶ ἀποτελούντων τὸ ἰσότιμον τῶν 18 ἄσπρων, ἅτινα ἀναλογοῦν καθ' ἡμέραν εἰς τὸ χρονικὸν διάστημα, καθ' ὃ διαρκεῖ ἡ μίσθωσις. Τὰ δὲ λοιπὰ πέντε ἄσπρα, τ' ἀναλογοῦντα διὰ τὸ εἰς ἑκάστην ἡμέραν μίσθωμα, πληρόνονται κατὰ τὴν λῆξιν τῆς προθεσμίας, *μουατζελέ*. Παράδειγμα τοιαύτης μισθώσεως ἔστω τὸ ἑξῆς:

«Ἐκμισθόνω εἰς τὸν Α. τὸ κτῆρα Β. ὡς *ἰδζαρετεὶν* ἀντὶ γροσίων 15,000 προπληρονομένων *ἰδζαρεῖ μουαδζελὲ* καὶ ἄσπρων 185, δι' ἕκαστον μῆνα, πληρονομένων ὡς *μουαδζελὲ*, δηλ. κατὰ τὴν προθεσμίαν. Τὸν τύπον τοῦτον τῆς ἐνοικιάσεως *ἰδζαρετεὶν* μεταχειρίζονται προσέτι διὰ νὰ μεταβάλωσι τὴν ἁπλῆν μίσθωσιν *ἰδζαρὲ* εἰς *μουκάτελ* δηλ. εἰς μίσθωσιν καθ' ἣν τὸ τίμημα πληρόνεται ἅπαξ κατ' ἀποκοπήν. Τοῦ δὲ τιμήματος τούτου πληρωθέντος, ὁ μισθωτὴς δὲν ὀφείλει πλέον εἰς τὸ βακούφιον εἰμὴ τὸ ἐνιαύσιον μίσθωμα *μουαδζελὲ*, ὅπερ εἶναι ἀμετάβλητον καὶ πληρόνεται εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους· διὰ τοῦ τρόπου τούτου, ὁ κατ' ἐπιφάνειαν οὗτος μισθωτὴς τοῦ βακουφίου ἀπαλλάσσεται πάσης ἐπεμβάσεως ἀπὸ μέρους τῆς διευθύνσεως τοῦ βακουφίου· καὶ προσέτι δύναται νὰ πωλήσῃ ἢ ἄλλως νὰ διαθέσῃ κατὰ βούλησιν τὸ βακούφιον χωρὶς ἡ διεύθυνσις τοῦ βακουφίου νὰ δύναται νὰ φέρῃ κώλυμα. Ἡ μίσθωσις λοιπὸν αὕτη εἶναι τρόπος ἀποκτήσεως ἀκινήτου περιουσίας κατὰ τὸ φαινόμενον θεωρουμένη πρόσκαιρος κάρπωσις τοῦ πράγματος.

Τὸ βακούφιον δὲν δύναται νὰ δοθῇ εἰς δάνειον ἢ εἰς ὑποθήκην. Ἐὰν ἀκίνητόν τι βακούφιον καταληφθῇ αὐθαιρέτως, δίδεται ἀποζημίωσις, δι' ἧς ἀγοράζεται ἕτερόν τι κτῆμα γενόμενον βακούφιον εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἀφαιρεθέντος.

Ἐὰν ὁ ἀφιερωτὴς ὁρίσας ἑαυτὸν ὡς διαχειριστὴν τοῦ βακουφίου ἀναφανῇ κατόπιν καταχραστὴς, δύναται ν' ἀποβληθῇ τῆς διαχειρίσεως.

Εἰς προηγουμένας ἐποχὰς τὰ εἰσοδήματα τῶν βακουφίων ἦσαν σημαντικὰ καὶ μάλιστα διά τινα τζαμία. Ὁ Μουρατζᾶ Δοσσὼν

ἀναφέρει ὅτι εἰς τὴν ἐποχήν του τὸ τζαμίον Σουλτὰν Ἀχμὲτ εἶχεν εἰσοδήματα 200,000 γροσίων. Τὸ δὲ Σουλτὰν Σουλεϊμὰν 250,000 γροσίων, τὸ δὲ Σουλτὰν Βαγιατζὶδ 300,000 γροσίων καὶ ἡ Ἁγία Σοφία ἓν ἑκατομμύριον γροσίων, ἐνῷ τὰ πρὸς διατήρησιν αὐτῶν μέσα δὲν ἀνέβαινον εἰς τὸ ἥμισυ τῶν εἰσοδημάτων τούτων.

Τὰ εἰσοδήματα τῶν βακουφίων, ὧν ἡ σύστασις ὀφείλεται εἰς αἴσθημα εὐσεβοῦς ἐλευθεριότητος, ἠλαττώθησαν κατὰ πολὺ σήμερον· τὰ δὲ κυριώτερα αἴτια τῆς ἐκπτώσεως ταύτης εἰσὶ τὰ ἑξῆς. 1) Τὸ σύστημα τοῦ ἐκμισθόνειν αὐτὰ ὡς ἀνωτέρω ἐρρέθη πάντοτε μὲ τὸ αὐτὸ ἀρχικὸν μίσθωμα· 2) ἡ κακὴ διαχείρισις. 3) ἡ διηνεκὴς μεταβολὴ τῆς ἀξίας τοῦ νομίσματος.

Ἐκτὸς ὅμως τούτων τῶν λόγων ὑπάρχει καὶ ἕτερος· ἐπιτρέπουσι πολλάκις παρερμηνευόμενοι τὸν νόμον καὶ τὸν σκοπὸν τῆς συστάσεως τῶν βακουφίων νὰ πωλῶσι ταῦτα ὅταν προσφέρηται μεγαλειτέρα ἀξία τῆς πραγματικῆς, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ ν' ἀγορασθῶσιν ἕτερα ἀκίνητα κτήματα καὶ νὰ γίνωσι βακούφια.

Ἕνεκα τῆς ἐλαττώσεως τῶν εἰσοδημάτων, τὸ Δημόσιον ἠναγκάσθη πρὸς διατήρησιν τῶν βακουφίων νὰ χορηγῇ εἰς τὴν διεύθυνσιν αὐτῶν κατ' ἔτος οὐκ εὐκαταφρόνητα χρηματικὰ ποσά. Οὕτω κατὰ μὲν τὸ 1850 ἐχορήγησε δώδεκα καὶ ἥμισυ ἑκατομμύρια γροσίων, κατὰ δὲ τὸ 1861 18,971,500 γροσίων.

Ἐπὶ τοῦ προτελευταίου Σουλτάνου Ἀπτοὺλ Μεδζίδ, τὰ βακούφια διεχειρίζοντο ἀπὸ ἴδιον Ὑπουργεῖον *Ἐγκὰφ* λεγόμενον.

ΠΕΡΙ ΓΕΔΙΚΙΩΝ (ΗΤΟΙ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΕΩΝ ΓΕΝΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣ ΕΞΑΣΚΗΣΙΝ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΤΙΝΩΝ).

Ἰδιαίτερον εἶδος ἰδιοκτησίας μετεχούσης συνάμα τοῦ *μουλκίου* καὶ τοῦ βακουφίου εἶναι τὸ *γεδίκ*. *Γεδίκ* λέγεται ἡ λόγῳ κυριότητος *μουλκ* ἀπόκτησις καθ' ὅλου ἢ ἐν μέρει ἀκινήτου πράγματος, ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ ἐξασκῇ ὁ ἀποκτῶν τὸ πρᾶγμα διηνεκῶς ἐπ' αὐτοῦ τὸ ἔργον του ἢ τὸ ἐπιτήδευμά του, πληρόνων ἐτησίως κανόνα τινα, ὁριζόμενον ὑπὸ τῶν μερῶν. Ἡ λέξις *γεντίκ* σημαίνει ὀπὴν, ῥῆγμα καὶ ἐκλαμβάνεται μεταφορικῶς.

Ἡ ἀρχικὴ αἰτία τῆς γεννήσεως τοῦ τρόπου τούτου τῆς ἰδιοκτησίας ἦτο τὸ νὰ ἐξασφαλισθῇ διενεκής τις πρόσοδος ὑπὲρ τῶν κυρίων ἀκινήτου τινος ἰδιοκτησίας ἰδιωτῶν ἢ ἠθικῶν προσώπων, παραχωρούντων τὴν κυριότητα τοῦ κτήματος εἰς συντεχνίαν τινὰ συνήθως πρὸς ἐξάσκησιν ὡρισμένης τινὸς τέχνης ἢ ἐπιτηδεύματος.

Εἰσαχθέντος βαθμηδὸν πρὸ ἑνὸς καὶ ἡμίσεως ἢ δύο αἰώνων τοῦ

εἴδους τούτου τῆς ἰδιοκτησίας, ἡ Κυβέρνησις ἐκανόνισε ὁριστικῶς τὰ περὶ αὐτῆς.

Δύο εἰδῶν γεδίκια ὑπάρχουσι, τὰ μὲν ὁρίζοντα τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν τοποθέτησιν, τὰ δὲ μόνον τὸν ἀριθμὸν, ὀνομαζόμενα *χαβὰτ γεδίκ*.

Ἡ σύστασις γεδικίου ἐγένετο κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον· ὁ θέλων ν' ἀποκτήσῃ τοιοῦτον συνεννοεῖτο προηγουμένως μὲ τὸν κύριον ἀκινήτου κτήματος, ἐφ' οὗ ἐπεθύμει νὰ ἀποκτήσῃ γεδίκιον καὶ ἀφοῦ ὡρίζετο τὸ ποσὸν ὅπερ ἐτησίως ἔμελλε νὰ πληρόνῃ, μετέβαινεν εἰς τὸ *καλεμὶ χαχανὲ* (Αὐτοκρατορικὸν γραφεῖον τῶν ἀρχείων), ἐξέθετε τὴν αἴτησίν του καὶ ἐλάμβανεν ἐπὶ τῇ πληρωμῇ ποσοῦ τινος, *μουατζελὲ*, ἢ φιρμάνιον ἢ *ἰλμοῦ χαμπὲρ*, δι' οὗ ἀνεγνωρίζετο ἡ ἐπὶ τοῦ *γεδικίου* κυριότης του· ὁ κύριος τοῦ γεδικίου μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν διατυπώσεων τούτων ἠδύνατο νὰ διαθέσῃ αὐτὸ ὅπως ἤθελε.

Γενομένων ὅμως κατόπιν πολλῶν καταχρήσεων, ὁ Σουλτὰν Μαχμούτης κατὰ τὸ 1831, συστηθέντος τοῦ ὑπουργείου τοῦ *Ἐφκαφίου* διέταξεν ὅπως ἐξαιρουμένων τῶν γεδικίων τῶν ὑπὸ τῶν τεσσάρων συντεχνιῶν ἀποκτηθέντων, ἤτοι τῶν ἀρτοπωλῶν, τῶν κατασκευαζόντων φραντσόλας, τῶν ἀλευροπωλῶν καὶ τῶν καπνοπωλῶν, ἅτινα ἔμειναν *μοὺλκ*, ὅλα τὰ λοιπὰ *γεδίκια* ὑπαχθῶσιν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ *Ἐφκαφίου*. Κατὰ δὲ τὴν 15]27 Ἰουλίου 1861 (19 Μωχαρὲμ 1278 τῆς Ἐγείρας) ἐξεδόθη ὁ ἑξῆς κανονίζων τὰ περὶ τούτου νόμος.

«Ὁ ἔχων τὴν κυριότητα τοῦ *γεδικίου μοὺλκ*, δύναται νὰ τὸ πωλήσῃ, νὰ τὸ δωρήσῃ ἢ νὰ τὸ ὑποθηκεύσῃ.» Ἄρθρ. 1 Γεδίκια μοὺλκ εἶναι μόνα τὰ ἀνήκοντα εἰς ἀλευροπώλας, πωλητὰς φραντσολῶν, ἀρτοπώλας καὶ καπνοπώλας ἄρθρ. 7.

Πᾶς κάτοχος γεδικίου μὴ ἔχων τίτλον ἀρχαιότερον τοῦ ἔτους 1247 τῆς Ἐγείρας ἀποξενοῦται τοῦ γεδικίου αὐτοῦ, ὅπερ καταργεῖται ἄρθρ. 8.

Πᾶς τίτλος τοιούτου εἴδους δὲν ἰσχύει εἰμὴ διὰ τὰ γεδίκια τῶν εἰρημένων τεσσάρων συντεχνιῶν ἄρθρ. 9.

Διὰ πᾶσαν μεταβολὴν ὁ νέος κτήτωρ ὀφείλει νὰ προμηθευθῇ παρὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς συντεχνίας *Ἰλμὶ χαμπὲρ* (τοὐτέστιν ἀπόδειξιν τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς συντεχνίας ὅτι τὸ *γεδὶκ* ὑπάρχει πράγματι εἰς τὴν παρ' αὐτοῦ διευθυνομένην συντεχνίαν). ἄρθρ. 11.

Πᾶν χοτζέτι, ἐκδιδόμενον διὰ πᾶσαν μεταβολὴν τοῦ παραχωρουμένου γεδικίου, εἴτε δυνάμει φιρμανίου εἴτε δυνάμει *Ἰλμὶ χαμπὲρ*, πρέπει νὰ μνημονεύῃ τὸ ἀρχικὸν ποσὸν τοῦ κανόνος τὸ πληρωτέον εἰς τὸν ἀρχικὸν ἰδιοκτήτην τοῦ ἀκινήτου, ἐφ' οὗ συνεχίθη

τὸ γεδίκι ὡς καὶ ἐκ τῶν τεσσάρων μερῶν ὅρια καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους προσκεκολλημένα ἐργαλεῖα· ἄρθρ. 12 καὶ 13.

Ὁ εἰς τὸν ἰδιοκτήτην τοῦ ἀκινήτου, ἐφ' οὗ εὑρίσκεται τὸ γεδίκι πληρονόμενος κανὼν δὲν δύναται ν' αὐξηνθῇ, ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ ἀρχικοῦ κτήτορος τοῦ γεδικίου ἢ τῶν ἐκπροσωπούντων αὐτόν· ἄρθρ. 14.

Ὁ ἰδιοκτήτης μοὺλκ τοῦ γεδικίου δὲν δύναται νὰ τὸ μεταφέρῃ ἀλλαχόσε· καθότι οὗτος ὀφείλει νὰ μένῃ πάντοτε εἰς τὴν ἀρχικήν του θέσιν· ἄρθρ. 15.

Ἡ δευτέρα κατηγορία τῶν γεδικίων εἶναι *χαβὰτ γεδὶκ*, τοὐτέστιν ἐκεῖνα ὧν ὁ τόπος δὲν εἶναι ὡρισμένος καὶ ἀμετακίνητος καὶ τὰ ὁποῖα οἱ δικαιοῦχοι δύνανται νὰ συστήσωσιν ἢ νὰ μεταφέρωσιν ὅπου ἂν βούλωνται.

Ἐκ τούτων τὰ μὲν ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ βακουφίου τὰ δὲ ἐκ τοῦ *Μπεὶτ-ἐλμὰλ*, ἤτοι τοῦ Δημοσίου (*).

(*) Ὡς πρὸς ταῦτα ὁ νέος Νόμος περιέχει τὰς ἑξῆς διατάξεις: Πᾶν γεδὶκ κατεχόμενον ὡς βακούφιον καὶ γενόμενον μαγχοὺλ (ἀδιάθετον, δηλ. ἀποθανόντων τῶν κατόχων, ἄνευ κληρονόμου) δὲν δύναται νὰ παραχωρηθῇ πλέον εἰς ἕτερον, ἀλλὰ θέλει διαγραφῇ ἐκ τῶν βιβλίων τοῦ Ἐφκαφίου. Τὸ αὐτὸ γίνεται καὶ ἐπὶ γεδικίων ἐξαρτωμένων ἐκ τοῦ μπεὶτ ἐλμάλ. Ἐν περιπτώσει ἀποκληρώσεως δὲν θέλουσι πλέον τεθῇ εἰς πλειστηριασμὸν, ἀλλὰ θέλουσι διαγραφῇ ἐκ τῶν βιβλίων τοῦ γκαλὲμ καὶ τοῦ μεχκεμέ· ἄρθρ. 15.

Ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς καδῆδας νὰ δεχθῶσι ἢ νὰ συντάξωσιν ὑπὲρ οἱουδήποτε καταστήματος οὐδεμίαν πρᾶξιν, καθιστῶσαν βακούφιον τὰ σήμερον ὡς μούλκια κατεχόμενα γεδίκια· (ἄρθρ. 19).

Ὁ ῥηθεὶς Νόμος καταργεῖ πᾶν φιρμάνιον προγενέστερον καὶ πᾶσαν διάταξιν καταχωρημένην εἰς τὰ *κλαμὶ-χιαχανὲ* ἢ εἰς τοὺς μεχκεμέδας.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΤΟΜΟΥ.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ

ΦΙΛΟΜΟΥΣΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ.

ΑΔΡΑΜΥΤΤΙΟΥ.

Π. Μανούλέλης. Σώμ. 1
Τ. Ε. Κανταναδέλλης. »
Γ. Δαδιώτης. »
Ν. Γ. Κακίτζος. »
Β. Μιχαηλίδης. »
Γ. Ἐλευθεριάδης. »
Κ. Καραελευθερίου. »
Δ. Ταβελάδης (διὰ τὸν ἐν Κεμερίῳ Ν. Μάγκον). »

ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΕΩΣ.

Δ. Χατζῆ Κυριαζῆς. »
Κ. Νεστορίδης. »
Δ. Χατζόπουλος. »
Κ. Δημέσσας. »
Α. Φάσσας. »
Ε. Ζαφειριάδης. »
Ε. Ἀργυριάδης. »
Γ. Ε. Μενάρδος. »

ΑΘΗΝΩΝ.

Τ. Ῥοντόπουλος. »
Τ. Παπαζαφειρόπουλος. »
Δ. Χαριτάκης. »
Ἀθ. Κασσανδρῆς. »
Ἐπ. Δεληγεώργης. »
Σ. Κ. Μπαλανὸς. »
Τ. Κυριακίδης. »
Ἀρ. Κιάπε. »
Κωνστ. Ἐμ. Λαμπαδάριος. »
Τ. Δυοβουνιώτης. »
Δ. Τοσίτζας. »
Γ. Π. Καζάνης. Σώμ. 1
Μ. Κ. Ῥάλλης. »
Ἰω. Ταμπακόπουλος. »
Γ. Α. Ἀγγελόπουλος. »
Μ. Βενετζαλῆς. »
Δ. Μ. Καλλιφρονᾶς. »
Δημήτριος Γεωργιάδης. »
Ἀλέξανδρος Κ. Ἰσμιρίδης »
Μ. Καραβοκυρός. »
Ἰωάννης Ναούμ. »
Χρῆστος Δημάδης. »
Δημήτριος Μάγγελ. »
Παναγιώτης Τρακάκης. »
Εὐ. Δ. Ἡλιόπουλος. »
Ν. Πανταλέων. »
Κ. Πολύχρονος. »
Π. Μανωλίδης. »
Τ. Π. Βενέτης. »
Ἀρ. Ματζαλίδης. »
Α. Δ. Κατριβάνός. »
Τ. Ἀπαλύρας. »
Δημ. Σαράβας. »
Θεμιστ. Ἰωαννίδης. »
Ἀλέξ. Βλαχούτζης. »
Ἀγαμ. Κ. Μεταξᾶς. »
Στυλιανὸς Παπαχρήστου. »
Φίλιππος Χαϊδεμένος. »
Ζήσ. Χωραφᾶς. »
Γεώργ. Μπούσκος. »
Παῦλος Καλλιγᾶς. »
Π. Γκίκας. »

Α. Διαμαντόπουλος.	1
Π. Ν. Παυλόπουλος.	»
Γρ. Μαυρομαρᾶς.	»
Τρύφ. Παπασωτηρίου.	»
Πέτρος Παπαρρηγόπουλος.	»
Κ. Μαρινόπουλος.	»
Ν. Σπετζερόπουλος.	»
Διομήδης Κυριακοῦ.	»
Γ. Παπαγεωργίου.	»
Κ. Κυπριάδης.	»
Ν. Τ. Σαρίπολος.	»
Α. Στεφανίδης.	»
Στυλ. Κολιάτζος.	»
Ἐμμ. Κόκκινος	»
Ἀλέξ. Λογοθέτης.	»
Γ. Α. Ῥάλλης.	»
Γ. Χριστοφῆς.	»
Γ. Τριανταφύλλης.	»
Ι. Χωρεπισκοπίδης	»
Ι. Α. Μοσχονίκας.	»
Γ. Ε. Παπαδόπουλος.	»
Π. Ν. Σπεράντσας.	»
Μιχ. Ν. Ταταράκης.	»
Ἰωαν. Μηλιάνης.	»
Κ. Σαλτημπάσης.	»
Μ. Διγένης.	»

ΑΙΝΟΥ.

Π. Τσανέτος.	»
Κ. Α. Συρόπουλος.	»
Ι. Φιμαρέλης.	»
Βασάμης Λαμπρινίδης.	»
Χριστόδουλος Μαλλιαρός.	»
Ἰωάννης Ῥώσσης.	»
Λάσκαρης Κ. Ασκαρίδης.	»
Ἄνθιμος Ἱεροδιάκονος.	»
Ἰωάννης Καφεπώλης.	»
Χριστ. Α. Οἰκονόμου.	»

ΑΞΑΡΙΟΥ.

Τιμολέων Κ. Χρυσούλης.	»
Σπυρίδων Λ. Ταχτατζόγλους.	»
Δημήτριος Χ. Μουράτου.	1
Ἠλίας Σ. Νικολαΐδης.	»
Παπᾶ Κωνσταντῖνος.	»
Μ. Μάρκογλους.	»
Ν. Μιλισινός.	»
Ἐμμανουὴλ Ἰωάννου.	»
Ἀγγελῆς Ν. Ἀντωνιάδης.	»
Κωνσταντῖνος Δ. Νοταρᾶ.	»
Χρυσόστομος Χ. Ἰωάννου.	»
Ἐμμ. Ν. Μάρκογλου.	»
Ἠλ. Μελετιάδης.	»
Νικόλαος Θ. Ἰωαννίδης.	»
Ν. Γεννηματᾶς (ἰατρός).	»
Ἰωάννης Ῥοζέρος (ἰατρός.)	»
Ὄθων Κωσταλᾶς.	»

ΑΡΤΗΣ.

Ὁ Π. Καθηγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς.	»
Κατωπαναγιᾶ, Κωνσταντῖνος ἱερομόναχος.	»
Ῥοϊδίτης Κωνσταντῖνος.	»
Χρ. Βενιζέλας.	»
Ι. Γ. Παπακωσόπουλος ὑποπρόξενος τῆς Ἑλλάδος.	»
Ὁ Πανιερ Ἄρτης Σεραφείμ.	»
Γεώργ. Κ. Παπούλιας.	»
Ι. Π. Ῥάμμος.	»
Δημήτριος Ἰωαννίδης.	»
Γεωργ. Ι. Βρακοτζόλης.	»
Δημήτριος Χ. Σχορτσανίτης	»
Ἰωάννης Μητζογιάννης.	»
Θωμᾶς Μπαγιάκας.	»
Ἀρχιμανδρίτης Ἄνθιμος.	»
Μιχαὴλ Ν. Λογοθέτης.	»
Δημήτριος Κατζαδήμας.	»
Ἀναγνώστης Δ. Οἰκονόμου.	»
Σταῦρος Γαβριήλ.	»
Χρῆστος Παπαγεώργιος	»
Σ. Β. Ἰατροχειροῦργος.	»
Ἀναγνώστης Σιάζος Λελοβάν.	»

Ἀναγνώστης Κότζης.	1
Ἀνδρέας Ι. Ζαφειρίδης Θεσσαλ.	»
Σκευοφύλαξ Παπαβασίλειος.	»
Ἀναγνώστης Ἀρχιμανδρίτου.	»
Βασίλειος Ι. Ῥέγκου.	»
Ἀγγελῆς Κωνστ. Παπᾶ	»
Ἰωάννης Σαγκαδινός.	»
Χριστόδουλος Κύζου.	»

ΒΑΡΝΗΣ.

Ἀριστομ. Δρακόπουλος ὑποπρόξενος τῆς Ἑλλάδος.	»

ΒΗΡΥΤΤΟΥ.

Κ. Δ. Πετρίτζης.	»
Ν. Σέλημ.	»
Γ. Δελενάρδος.	»
Ν. Βρόσκης.	»
Εὐαγγέλλης Φ. Ῥισκάλλος.	»
Μ. Σαλβάζος.	»
Μ. Θ. Σαρινάς.	»
N. Veltaky.	»
Ἰάκωβος Τατταρακάς.	»
Λ. Π. Λασκαρίδης.	»

ΒΡΥΟΥΛΑΩΝ.

Θ. Βατάδης.	»
Γ. Μύρτογλους.	»
Κωστῆς Χ. Κωνσταντίνου.	»
Β. Σπραός.	»
Μιλ. Δημητριάδης.	»
Χ. Ἀπ. Ἀρμαγονίδης.	»
Θ. Μώσκοβος.	»
Αἰδεσιμώτατος Χ. Ἀντώνιος.	»
Γεώργιος Βαρδαξῆς.	»
Ἰωάννης Ἀνδρονίκου.	»
Ἀνδρίκος Γάζου.	»
Χ. Ἀνάργ. Παραβᾶς.	»
Θεόφιλος Μαρβελίδης.	»
Γεώργιος Ῥαπτόπουλος.	»
Α. Πουλιόγλους.	»

ΒΩΛΟΥ.

Δημήτριος Δωρόθεος.	2
Λ. Πολίπουλος.	2
Ἀδελφοὶ Τσοποτοῦ.	1
Ἀθανάσιος Δημητρίου.	»
Ν. Γ. Παππᾶς.	»
Λ. Γεωργιάδης.	»
Κ. Ἀρκουδάρης.	»
Λ. Ζαφειριάδης.	»
Ν. Γ. Πατάκης.	»
Π. Γ. Πατάκης.	»
Δ. Γ. Τσπάλας.	»
Φ. Βαμπάγκας.	»
Ν. Δ. Γραμενόπουλος.	»
Ν. Κ. Κοκοσλής.	»
Ν. Ι. Κωστῆ.	»
Ν. Κουκιάδης.	»
Ν. Κ. Μπρησιμίας.	»
Ζαχαρίας Σακελλῆς.	»
Ἰωάν. Λ. Ντάμιζιας.	»
Ζ. Ἰωαννίδης.	»
Ἀποστόλ. Χριστοδούλου.	»
Α. Α. Πρίντζιπας.	»
Κ. Ν. Παπᾶ.	»
Ἰωαν. Δ. Τριανταφύλλου.	»

ΕΦΕΣΟΥ (ΝΕΑΣ).

Γεώργιος Ν. Λέου.	»
Ξενοφῶν Ἀλεξάκης.	»
Δ. Σεβαστίας. (;)	»

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ.

Κ. Κυριακὸς φοιτ. Νομ.	»
Α. Κ. Βεργάδης.	»
Χαρίσης Γεωργίου.	»
Α. Καραγιαννίδης.	»
Γ. Γρηγοριάδης.	»
Γ. Ἀποστολίδης.	»
Ἀρσένιος Μουσταξίδης.	»
Πέτρος Χατζῆ Πολίτου.	»
Μιχ. Τσούκας.	»
Κωνστ. Καλογιάννης.	»

Γ. Μισίρης. 1
Ἰάκωβος Ῥογκότης. »
Ἀρχιμανδρίτης Εὐγένιος Ξηροποταμηνός. »
Θ. Γεωργιάδης. »
Χρῆστος Κούζης. »

ΚΑΒΒΑΛΑΣ.

Ι. Β. Λαζίδας. »
Ξενοφῶν Π. Δούκας. »
Γεράσιμος Κρητικὸς προξεν. πράκτωρ. »
Ἰωαν. Ν. Γκαλλιανής. »

ΚΑΛΛΙΠΟΛΕΩΣ.

Ι. Λύκαρης. »
Α. Κ. Σιδερίδης. »
Χ. Ε. Βασιλείου. »
Ἀδελφοὶ Παντερμαλῆ 2
Ἀδελφοὶ Α. καὶ Π. Βασιλείου. 2
Δανιὴλ Κωνσταντίνου. 1
Γ. Α. Μπαός. »
Μηνᾶς Χατ. Κωνσταντινίδης. »

ΚΑΣΑΜΠΑ.

Σαράντης Δρακόπουλος. »
Ἰω. Πασαλόγλου. »
Ἰορδάνης Π. Καντάρτζής. »
Ἀνδρέας Σιμεωνίδης. »
Χαραλάμπης Ποιμενίδης. »
Παναγιώτης Κωσταντίνου. »
Χριστόδουλος Βερεκέτης. »
Γεώργιος Α. Σεβαστόπουλος. »
Ἰωάννης Α. Σεβαστόπουλος. »
Χ. Σ. Ξανθόπουλος. »
Γ. Δρακόπουλος. »
Ἰωάννης Γεωργίου. »
Μ. Λεοντιάδης. »
Παναγῆς Δαμάστας. »
Ἐμμανουὴλ Βαλλῆς. »
Μιχαὴλ Σπύρου. »
Α. Χ. Δημοῦ. »

Τρίφων Φακόπουλος. 1
Χαράλαμπος Μαραγκός. »
Δ. Διαμαντόπουλος. »
Ἰωάννης Γαλόπουλος. »
Π. Διαμαντόπουλος. »

ΚΙΟΥ.

Π. Γ. Θεοδωρίδης. »
Καγγελάρης. »
Αν. Ι. Καβοννίδης. »
Ἀθ. Βλασιάδης. 2
Ν. Ἴζουμούρογλους. 1
Σπ. Βερέτας. »
Γ. Διαμαντόπουλος. »
Δ. Π. Πινάτζης. »
Σπυρίδ. Βασιλάτος. »
Λεων. Φ. Πινάτζης. »
Διομήδης Ν. Πινάτζης. »
Θεόδωρος Ζαφειρίδης. »
Βασίλειος Π. Βλασιάδης. »
Χριστόδουλος Ι. Καβούνας. »
Α Καβουνίδης. »
Στυλιανὸς Προσαλέντης. »
Γεώργιος Σχολιάδης. »
Γεώργιος Σ. Γιαβόσογλους. »
Πέτρος Βαρζώκας. »
Ἀθανάσιος Δ. Τζαλῆς. »
Παναγιώτης Μελίση. »
Ἰωάννης Γ. Βαρίδης. »
Γεώργιος Φ. Πινάτζης. »

ΚΥΔΩΝΙΩΝ.

Ἀνδρέας Τόμπρας. »
Κωνστ. Κ. Σεβαστός. »
Β. Ν. Σαλτελής. »
Δ. Γ. Πανταζόπουλος. »
Α. Π. Δημητρακέλης. »
Π. Ἰω. Σταμήστης Δαρδανελλίδης. »
Δημ. Ν. Ζερβός. »
Ἰωάννης Μ. Τερζιμπανόγλους. »

Γρ. Ἰακωβίδης. 1
Κ. Ν. Πανταζόπουλος. »
Δ. Ι. Ἀποστολάκης. »
Ἀθ. Σαλιάρης. »
Εὐστράτιος Λυμπούσης. »
Πέτρος Ι. Χρηστίδης. »
Ν. Λυμπούσης. »
Κ. Ἀποστολίδης. 7

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ.

Πέτρος Ἀντωνιάδης. »
Α. Εὐάγγελος. »
Γ. Διάγγελης. »
Σ. Βοβολίνης. »
Ι. Ψαθής. »
Ν. Λάσκαρης. »
Φ. Ἀνδρεάδης. »
Ἀντ. Νικολαΐδης. »
Κ. Τσερώνης. »
Ἐμ. Λιβάνιος. »
Ι. Καμηναρίδης. »
Ν. Σ. Νικολαΐδης. »
Ι. Ζωγράφος. »
Γεωργ. Φιλ. Γεωργιάδης. »
Ἄγγελος Σιγάλας. »
Α. Ἀνδρεάδης. »
Ἠλ. Ἀντύπας. »
Χρῆστος Ἀρναούδωρ. »
Γ. Κ. Κανελλόπουλος. »
Δημ. Μαρᾶς. »
Ι. Παπαδούκας. »
Σ. Α. Κουλμάσης. (Ἐκ Σμύρνης.) »
Κωνστ. Τριανταφυλλίδης (διὰ τοὺς ἀδελφοὺς Κ. Κωνσταντινίδη.) 2
Ἐλευθ. Κωνσταντίδης. »
Ν. Πετρακίδης. 1
Τ. Ι. Παπαδόπουλος. »
Π. Ι. Φωκᾶς. »

Γεωρ. Συναδινός. 1
Ἐλ. Λιθαρόπουλος. »
Σπυριδ. Βιττάλης. »
Ι. Σταιρίδης. »
Ἀριστ. Κουμπάρας. 4
Φ. Ι. Χαλικιόπουλος. 1
Ἰωσὴφ. Τρανός. »
Π. Νικολάου Πίκολος. »
Γ. Σ. Καλλιπολίτης. »
Δ. Εὐαγγελίδης. »
Χ. Παλλάκης. »
Περικλῆς Σπανούδης. »
Ι. Παπᾶς. »
Ι. Καλλιπολίτης. »
Μ. Ἐμμανουηλίδης. »
Κ. Σαρδίνσκης. »
Ι. Κόκκος. »
Ε. Ζαχάρωφ. »
Δ. Τσαλίκης. »
Π. Βακάβας. »
Σπ. Βοβολίνης. 10
Ἀγέλαστος Βοῦρος. 3
Χρηστ. Ἀρναούδωφ. 2
Ι. Ψάθης. 1
Ἀθ. Γιουμισγκερδάνης. »
Ι. Ζωγράφος δικηγορ. 2
Γ. Παρθενόπουλος. 1
Παῦλος Κ. Ἐπαινετός. »
Ι. Βάλσαμος. »
Ἀνδρ. Βαλλιάνος. »
Εὐστ. Καράντης. »
Ἐμ. Ψάθης. »
Πολυχρόνης Βακᾶς. »
Τ. Δράκος. »
Ν. Δράκος. »
Δ. Καραβίας. »
Σταμ. Ἀγέλαστος. »
Ν. Βλασμάκης. »
Δ. Ἀντύπας. »
Α. Ἰγγλέσης. »

Δημήτριος Ν. Στέριος.	1	Δημ. Λάκων.	1
Βασίλειος Γεωργιάδης.	»	Ἀρ. Λιμπεράκης.	»
Τ. Σ. Δαμαλᾶς.	»	Σ. Ζευκίδης.	2
Ν. Ἀντῶνιάδης.	»	Π. Α. Ἐξακουστός.	2
Ι. Σοφιανός.	»	Γεώργ. Κ. Μωϋσιάδης	1
Χ. Κωνσταντινίδης.	»	Ἰάκωβος Ἀρτεμιάδης.	»
Λ. Ι. Χρυσοβελόνης.	»	Ἀναστ. Γ. Οἰκονομίδης.	»
Φιλ. Ἀποστολίδης.	»	Ν. Δ. Σουλλίδης.	»
Λ. Σιμωνίδης.	»	Ἰωάννης Γ. Βαϊανόγλους.	»
Γεώργιος Νελῆς Ἰατρός.	»	Νικόλ. Α. Μακρῆς.	»
Κ. Κυριακίδης.	»	Ἰάκωβος Γ. Πάρας.	»
Εὐστ. Καράλης.	»	Μιχαὴλ Βασιλειάδης.	»
Κ. Ῥοκάνης.	»	Ἰγνάτιος Καπηλόπουλος.	»
Καραπάνος.	»	Νικόλαος Τ. Λεκκίδας	»
Νικόλαος Τριανταφύλλης.	»	Ἀναστάσιος Ἀλεξάνδ. ἐκ Χαρταλιμῆς μαθητής.	»
Μ. Κ. Καμάρας.	»	Ἀναστάσιος Κ. Ἀϊνατζόγλους.	»
Κ. Καλλιάδης.	»	Ἀναστάσιος Χ. Παπᾶ (τυπογρ. Ἀνατ.)	»
Α. Ι. Παεπάτης.	»	Εὐαγγελινὸς Μισαηλίδης.	»
Θ. Α. Κοσούδης.	»	Κωνσταντῖνος Κουνοπιώτης.	»
Γ. Σοφοκλῆς.	»	Ζανῆς Χρυσοβελώνης.	»
Γ. Γρηγορᾶς.	»	Ἰωάννης Βερίσης.	»
Χαραλαμ. Ἐμμανουήλ.	»	Πέτρος Στέριος.	»
Π. Σπ. Ξανθόπουλος.	»	Ἐμμ. Γριμανέλης.	»
Χρ. Παπαδόπουλος Νικομηδ.	»	Κωνς. Μαντζαράκης Ἰγγλέσης.	»
Σ. Μαυρογένης.	»	Ἀλέξ. Φωκᾶς τυπογράφος.	»
Π. Καμάρας.	3	Χαράλαμπος Βουρδουμπάκης.	2
Γ. Κορωνιός.	10	Ἀριστ. Ν. Σαράφης.	2
Περικλῆς Ζωγράφος.	2	Τζάνος Κωνσταντινίδης.	1
Σταῦρος Χρηστίδης	1	Ι. Βόδιζας.	»
Αντ. Ν. Δεμάθας.	»	Γ Βεδρουμῆς.	»
Ν. Σακαλλίδης.	»	Κωνστ. Ἠσαηλώφ.	»
Δημοσθ. Ν. Κοσμέτος.	»	Μιλτιάδης Καλβοκορέσης.	»
Γιαννακὸς Σπυρόπουλος.	»	Δημήτριος Λογοθέτης.	»
Νικόλ Ζαρείφης.	10	Ἰωάννης Δ. Ῥάμος.	»
Ἰάκωβος Μαρσάν.	1	Βασίλειος Γόμπος.	»
Δημήτρ. Ζωγράφος.	»	Κ. Λ. Ῥοΐζας.	»
Δημήτρ. Βορίδης.	»	Γ. Δ. Στρατηγόπουλος.	»
Σταμάτ. Ἀγέλαστος.	»	Π. Πετρακίδης.	»
Ζαχαρίας Λογόπουλος.	»		
Μιχαὴλ Ἐγγονόπουλος.	»		

Ἰω. Φ. Γκιών.	1	Δ. Μελαγχροινός.	1
Λεωνίδας Χριστόπουλος	»	Εὐριπίδης Δ. Καλπαζόγλους.	»
Ματθαῖος Κ. Παρανίκας.	»	Σταῦρος Λαμπίκης.	»
Παναγῆς Α. Καλλονᾶς.	»	Ρ. Πυλάδης.	»
Ζ. Στεφάνοβικ.	»	Σ. Σταυρίδης.	«
Κων. Ἐμμανουὴλ Προυσσαεύς.	»	Ε. Ἰωαννίδης.	»
Παῦλ. Στεφάνοβικ (Σκυλίτζης)	»	Σ. Ποπολάνος.	»
Π. Τ. Ἀποστολίδης.	»	Ι. Α. Φιλιππίδης.	»
Σπ. Ξανθόπουλος.	»	Σ. Γ. Σκυλίτζης.	»
Μιχαὴλ Ν. Παπαδάκης.	»	Ἠλίας Γεωργιάδης.	»
Νεοκλῆς Καραντινός.	2	Α. Κ. Γαγκός.	
Γ. Σ. Γεωργιάδης.	1	Ν. Κ. Γερασιρίδης.	»
Δ. Κλήρας Ἰατρός.	»	Ἀθαν. Ματάλας Γραμ. Προξεν.	»
Ι. Α. Πηλάδης.	»	Β. Σιμεώνοβιτζ.	»
Ἀδελφοὶ Θ. Σωσίδη.	»	A. Lapiérre.	»
Ε. Δ. Γαβρᾶς.	»	Et. Katinakis.	»
Ν. Διονυσιάδης.	»	Ἰωάννης Βιθυνός.	»
Κ. Καραβελόπουλος.	2	Φ. Ι. Σαλαχᾶς.	»
Κ. Σεϊμήρης.	2	Α. Σαλαχᾶς.	»
Μ. Ξανθόπουλος.	1	Ι. Δαλέζιος.	»
Γ. Σεβαστόπουλος.	»	Μ. Σικωτάκης.	»
Γ. Σταματόπουλος.	»	Σ. Βόλγος.	»
Ἀδελφοὶ Δεπάστα.	»	Ζανῆς Δράκος.	»
Ν. Φωτιάδης.	2	Παναγ. Γεωργιάδης.	»
Κλεάνθης Καλλιάδης.	1	Ν. Δεστουνιανός.	»
Νικόλ. Τσερλέντης.	»	Ν. Διονυσιάδης.	»
Δημήτρ. Μεζίρης.	»	Γ. Γώζος Ἰατρός.	»
Κηλαϊδίτης Σταύρου.	»	Ἐπ. Ῥαπτόπουλος.	»
Δημήτρ. Ἰωαννίδης.	»	Π. Κ. Ψιακῆς.	»
Κ. Πανώριος.	»	Ἰωάννης Π. Βλαστός.	»
Μ. Ῥούσσιας.	»	Ἰωάννης Ἀποστολίδης.	»
Θεόδ. Τσικαλιώτης.	»	Ἀβραὰμ Μαλλιάκας.	»
Ν. Ι. Πασπαλῆς.	»	Βασίλειος Ταζης.	»
Γ. Μ. Κλιντηρόπουλος.	»	Κ. Γ. Σιαγκούνης.	»
Ἰωάννης Μ. Ῥαπτάρχης.	»	Ι. Γ. Μανωλέλης.	»
Γ. Ν. Λιβάνης.	»	Π. Μανωλέλης.	»
Στέφανος Τστικαλιώτης.	»	Ἐμμ. Φάχρης.	»
Λύσανδρος Συρίγος	»	Φιλοποίμην Δημητρακόπουλος.	»
Α. Κωνσταντινίδης	»	Μιχ. Παπαλαμπρινούδης	2
Γεώργ. Ε. Κυριακοῦ.	»	Π. Π. Σεκιάρης.	1

Δ. Α. Μαυρογορδάτος.	1
Ἀγέλαστος Βοῦρος.	2
Στέφανος Ῥάλλης.	2
Σ. Μ. Μαυρογορδάτος	1
Ἀνδρ. Συγγρός.	5
Ἀντ. Βλαστός.	5
Παῦλος Λουτράρης.	2
Ἀποστ. Πουτῆς.	2
Δ. Ε. Μαυρουλάκης.	2
Ν. Βλέσσας.	1
Σ. Κατινάκης.	»
Ν. Δ. Ψιακῆς.	»
Κ. Ι. Σπάρταλης.	»
Δ. Κριτόπουλος.	»
Γ. Καλλίγρας.	»
Π. Σ. Μαυρογορδάτος.	»
Α. Μαλώδης.	»
Ν. Γ. Πασπάτης.	»
Ναπολέων Σερούϊος	»
Ἰωάννης Γεωργαντόπουλος.	2
Πλατ. Ῥώτας.	2
Ἰωάννης Κρικῶτζος.	1
Ξενοφῶν Ζωγράφος.	»
Μ. Φίτσιος (Νιχάτ.)	»
Θ. Δ. Γενιδουνιᾶς.	»
Κ. Καραθεοδωρῆς.	»
Δ. Δ. Ὀρλώφ.	»
Γεώργιος Ζαρίφης.	5
Χριστ. Ζωγράφος.	3
Σ. Νικολαΐδης. ἐκ Λαμαθείας.	2
Μεθόδιος Ἱερομόναχος.	1
Ἰωακεὶμ Κοκκώδης.	»
Ἕρμαῖος Καβαινόπουλος.	»
Ἰωακὴς Μ. Κρίκης.	»
Κωνσταντ. Βασιλειάδης.	»
Ἀνδρέας Νικολαΐδης	»
Στέφανος Τσιρᾶς.	»
Εὐδοκίριος Μαργελῆς.	2
Σ. Ἀρχιμανδρίτης Νεῖλος.	1
Θεμιστ. Γριμάλδης.	10
Ἰ. Καραπάνος.	1
Κων. Θεοδωρίδης.	»
Μιχ. Παπαλαμπρινούδης	2
Ἀλέξανδρος Μαυροειδής.	1
Τὸ ἐν Ἱερουσαλὴμ κοινὸν τοῦ Π. Τάφου.	3
Ἐ. Ρωμανίδης.	1
Ἄνθιμος Λέσβιος Ταμίας τοῦ Κ. τοῦ Π. Τάφου.	»
Σεραφεὶμ Σκευοφύλαξ τοῦ ναοῦ τοῦ Π. Τάφου.	»

ΛΗΜΝΟΥ.

Ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης	
Λήμνου Ἰωακεὶμ.	2
Σ. Βουλγαρίτζας.	1
Γεώρ. Δημητριάδης.	»
Π. Ἀρμένης Ἰατρός.	»
Β. Ἰωάννου Βελισσαρίδης.	»
Α. Γαρούφαλος.	»
Ἰωάννης Γεωργιάδης.	»
Παναγ. Λασχαρίδης	»
Νικόλ. Ἐλευθεριάδης	»
Κων. Χριστοδούλου.	»
Τριαντ. Δημητρίου	»
Carlo J. Cecchi	»
Σταμάτ. Ῥάλλης.	»
Νικόλ. Ι. Γαρουφάλου.	»
Ν. Συναδινός.	»
Π. Ἰωαννίδης.	»
Κ. Λ. Ταμβάκης.	»
Εὐάγγελ. Ἐμμανουὴλ Ἰατρός.	»
Κ. Χ. Μαυροδῆ.	»
Ἀθανάσιος Δ. Παναγιωταρᾶς.	»
Νικόλ. Χατζῆ Καλογιάννης.	»
Ἀθαν. Ι. Γαρουφάλου.	»
Νικόλ. Ἐμμανουήλ.	»
Ν. Σταματίου.	»
Ἰωάννης Β. Λαμπίρης προξ. πράκτωρ τῆς Ἑλλάδος.	»

ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ.

Κωνστ. Κλέων Ῥόκκος. Σωμ.	1
Χ. Π. Μεταξᾶς.	»
Εὐσρ. Γ. Γραγούδας Λέσβιος.	»
Χ. Μιχαὴλ Χ. Ἰωάννου.	»
Ἀναστάσιος Μ. Ἠπειρώτης ἐκ Μπάγκας τοῦ Ζαγορίου.	»
Ἀλέξιος Π. Καλαμαρᾶς ἐξ Ἀλαγονίας, ἰατροχειροῦργος.	»
Χατζηδάκης Δημητριάδης.	»
Π. Ζαχαριάδης ἰατρός.	»
Εὐάγγελος Δημητρίου φαρμακοποιός.	»
Χριστόδουλος Δασκαλάκης ἰατρός.	»
Ἀριστοτέλης Παναγιωτόπουλος Μάγνης.	»

ΜΑΡΜΑΡΩΝ.

Ἀπόστολος Ν. Τζαγκούνης.	»

ΜΕΡΣΙΝΗΣ ΣΥΡΙΑΣ.

Ἰωαν. Βάθης.	»
Ἰωάν. Ἀβανίας.	»
Κωνστ. Μαυρομμάτης.	»
Κ. Θεοδοσιάδης.	»
Δ. Κοκκάκης.	»
Θεοφάνης Λουίζου.	»

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ.

Ἀθανάσιος Τριγώνης δικηγόρος.	»
Ζ. Π. Βάλβης δικηγορ.	»
Γ. Χ. Ἄρτης δικηγόρος.	»
Κωνστ. Βλάχος Εἰρηνοδίκης.	»
Παναγ. Ν. Χαλικιόπουλος Γραμμ. Εἰσαγ.	»
Ἀχιλλεὺς Ἀγαθόνικος Ἀντεισαγγελεύς.	»
Γ. Μίσιος Ὑπογραμμ.	»
Σ. Μανολάτος δικηγόρος	»
Ματθαῖος Τριανταφυλλίδης Ὑπογραμματεύς.	»
Ἀναστ. Παπαρράγκος Ὑπογραμμ. Σωμ.	1
Ἰωαν. Πλατύκας Συμβολαιογράφος.	»
Ἰω. Ζαφειρόπουλος Εἰσαγγ.	»
Εὐαγγέλης Ι. Δεδούσης Ὑπογραμματεύς.	»
Νικολ. Ψωμάκης Γραμ. Πρωτοδικείου.	»
Ἀθανάσιος Δημάδης Πρωτοδίκης.	»
Ἀναστάσιος Κ. Γιαννόπουλος δικηγόρος.	»
Ἐπαμ. Ἀμβροσιάδης Πρωτοδίκης.	»

ΝΑΖΑΙ.

Μ. Δ. Σερεμέ.	»
Χ. Ἐλευθέριος Κ. Χαραλάμπου.	»
Στυλιανὸς Ἀκάσογλου.	»
Ὀνούφριος Ἠλιάδης.	»
Κωνστ. Ἀφαλκῶν.	»
Ζαχαρίας Κωνσταντίνου.	»
Μιλτ. Ξενουδάκης.	»
Ἀθανάσιος Χ. Δῆμος.	»

ΠΑΓΝΤΗΡΙΟΥ.

Παναγιώτης Κωνσταντίνου.	
Πακαλάκης.	»
Ἀριστείδης Λαμπρόπουλος.	»
Ἰωάννης Κ. Γκίκας.	»
Ἀναστάσιος Δ. Φραγγιάδης.	»
Χαράλαμπος Ἀρχιψάλτης.	»
Θεοχάρης Ἀθανασιάδης.	»
Παναγιώτης Πισάνος.	»
Χ. Εὐθύμιος Ἀγγελῆς.	»

ΠΡΕΒΕΖΗΣ.

Ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Ἄρτης Κύριος Σεραφείμ.	»
Ὁ τοῦ Ἄρτης Ἐπίτροπος Πρωτοσύγγελος.	»

Χ. Φραγκούδης Ὑποπρόξενος. 1
Π. Κονεμενός. »
Ἀθανάσιος Ἀθανασιάδης. 2
Δ. Γενοβελῆς ταγμ. τῆς Χωροφυλακῆς. 1
Ἰωάννης Δ. Παρονάμης. »
Παναγιώτης Χ. Μαμμώτης. »
Κ. Κόμνος. »
Δημήτριος Ῥαζῆς. »
Βασίλειος Μπακοτάτζης. »
Πέτρος Σκέφερις. »
Σπυρίδων Κονεμένος. »
Γεώργιος Ζ. Τζατέρης. »
Περικλῆς Λουρόπουλος. »
Δημήτριος Χ. Σκέφερις. »

ΠΤΟΛΕΜΑΪΔΟΣ.

Δ. Π. Δ. Αὐγερινός. »
Ἀναγ. Σακελλιῶν. »
Μαρούτζης. »
Λ. Λ. Πετροκόκκινος. »
Παναγιώτης Πωλ. Τζέντζος. »
Πέτρος Ὑψηλάντης. »
Στυλιανὸς Γ. Εὐγενείου. »

ΠΥΡΓΟΥ.

Π. Βενιζέλος Ὑποπρόξενος τῆς Ἑλλάδος. 3
Παναγιώτης Μ. Σάγκας Ἰατρός. 1
Ζ. Ν. Κεσσανλῆς. »
Α. Δημητρακόπουλος. »
Κ. Δ. Κυπαρίσσης. »
Σωκράτης Γ. Ἰωαννίδης. »
Γρηγόριος Α. Μηλιδώνης. »
Α. Κόκκινος. »
Δ. Σαράντης. »
Α. Γεωργίου. »
Μιχαὴλ Ν. Νομικός. »
Ἰωάννης Κώστα. 3
Δ. Νικολαΐδης. 1
Δ. Ν. Γιανούκλας φαρμακοποιός. Σωμ. 1
Χρῆστος Λιάπης. »
Ἰωάννης Χρυσόπουλος. »
Ἰωάννης Σφέτης. »

ΣΕΪΔΗΚΙΟΪ.

Α. Π. Χατζῆκος. »
Ἰωσὴφ Σκευοφύλαξ. »
Στ. Μεταξᾶς δε-Βοῦκος. »
Ν. Καρακώστας. »
Σωτήριος Γκαράννης. »
Ἰω. Μαλαματίνης. »
Ν. Λεοντζῖνος. »
Π. Σωτηρόπουλος. »
Θ. Χανιώτης. »
Ἀρχιμανδρίτης Παΐσιος. »

ΣΕΛΕΝΤΗ.

Γεώργιος Κ. Χ. Δημητρίου. »

ΣΕΡΡΩΝ.

Ὁ Σ. Μητροπολίτης ἢ (ἐπίσκοπος) Σερρῶν Μελέτιος »
Γ. Λαγκαδᾶς ὑποπρόξενος. 2
Δ. Ι. Χαρίσης. 1
Ἰω. Βαλλίδης, διερμ. τοῦ ἑλ. ὑποπροξενείου. »
Γ. Δ. Ῥούμελης. »
Αντ. Πούλιος Ἰωάννου. »
Νεόφυτος Σταματόπουλος. ἱεροδιάκονος ἐξ Ἄργους. »
Ἰωάν. Κοσμᾶς. »
Σπυρίδων Νανοῦ. »
Ἀντώνιος Παρίση Ἀγαπίου. »
Κωνσταντῖνος Στεργίου Καραγωνίδης. »
Δημοσθ. Βουγιουκλῆς. »
Δημ. Ἀγγελῆ. »
Ἀναστάσιος Κ. Κοντός. »
Ἀθανάσιος Γεωργιάδης. »
Ἰωάν. Δ. Βολονάκης. »
Ἰωαν. Παπαμαρκίδης. »
Ν. Ἰωαννίδης. »

Ἀδάμης Κ. Γερμάνης. Σωμ. 1
Χ. Δημήτριος Ἰωάννου. »
Θωμᾶς Κ. Σάπου. »
Σίμος Χαλικείας. »
Στέριος Χαριζάκης. »
Νικόλ. Κωνσταντίνου. »
Γ. Κ. Χατζῆ Ἐμμανουὴλ. »
Εὐαγγέλης Χ. Διαμαντίδης. »
Κωνσταντῖνος Παπᾶς. »
Ζήσης Οἰκονομίδης. »
Ἡ κοινότης Σερρῶν διὰ Δ. Φωκᾶ. »
Κωνσταντῖνος Σλάτικος. »
Ἀνδρέας Ἀναστασίου. »
Δημήτριος Ι. Χατζῆ Δήμου. »
Ἀδὰμ Χ. Λαζάρου. »
Ἰωάννης Δημητριάδης. »
Ἄγγελος Μαῦρος. »
Γεώργιος Π. Τσιακός. »
Α. Βαλουγιάννης. »
Α. Κοντός. 2
Κ. Καλούδης. 1
Γ. Ν. Βιζούκας. »
Ι. Θεοδωρίδης. »

ΣΜΥΡΝΗΣ.

Κωνστάντιος Θ. Τερζῆς ἱεροδιάκονος Μητροπόλεως Βηρυττοῦ. »
Ἀθανάσιος Ζαχαρίου. 5
Χαμδῆ Β. Μουφτῆς. 1
Ἰωάννης Κορωναῖος μουσικός. »
Π. Δ. Χριστοδούλου. »
Γ. Κ. Ὑπερίδης. »
Λαδᾶς καὶ Μητρόπουλος. 2
Σιμιτόπουλος 1
Βέλιοβιτς. »
Σεραφεὶμ Πιττακός. »
Μητσοτάκης. »
Ν. Οἰκονομίδης. »
Ἀριστομ. Λάσκαρης. »
Κ. Θάλης. Σωμ. 1
Ν. Κουτζαλέξης. »
Κωνστ. Ἀνδρουλάκης. »
Φ. Πολύδωρος Κυβετός. 2
Ἰωάννης Θεοδοσιάδης. 1
Παντελῆς Κήττας. »
Δ Γ. Βουγιούκας (διὰ τὴν σχολὴν Βατούσης τῆς Λέσβου). »
Δημ. Γ. Βουγιούκας. »
Ἰάκωβος Ἱερομόναχος Ἁγ. Ἰωάννου. »
Δ. Ι. Βαρδαξόγλους Λέσβιος. »
Ἀπόλλων Βλασάκης Λέσβιος. »
Σ. Μιλλιδάκης. »
Ἀλέξανδρος Κ. Καπετανάκης. »
Δημήτριος Πιττακῆς ἰατρός. »

ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ.

Π. Α. Λουτράρης. Σωμ. 5
Α. Πατρώνης. 1
Χ. Π. Σεράσης. »
Γ. Χ. Ἐλευθεριάδης. »
Π. Δομνηνιός. »
Ἐπαμ. Κ. Παλαμίδης. 2
Γρηγόριος Καρπόζηλος. 1
Π. Δ. Ψωμιάδης. »
Θ. Σπαθάρος. »
Ἀνδ. Τριανταφυλλίδης. »
Ν. Νομικός. 2
Ι. Καπάνης. 1
Ἐλευθέριος Μιχαηλίδης. »
Τ. Τριανταφυλλίδης. »
Ι. Παραγύρης. »
Γ. Καρβωνίδης. »
Π. Κακουλίδης. »
Γεώργιος Κανδύλας. »
Ἰωάννης Χ. Παρασκευᾶς. »
Π. Δ. Τεζοπηγίδης. »
Ἐμμ. Λαγωγιάννης. »
Χ. Δ. Πετρόπουλος. »

Ἀπόστ. Η. Ψαυϊδης. Σωμ. 1
Ἀναστάσιος Κυτρίδης. »
Γ. Σειρηνόπουλος. »
Γ. Ζαΐρίδης. »
Δ. Κασφάκης. »
Π. Η. Αὐγερινός. »

ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ.

Μιχαὴλ Ἰωάννου. »
Μιχαὴλ Τζιαλιὲ ὀγλού. »
Η. Χ. Μ. Τουρτόγλους. »
Ἡ. Φαντὲττούτου. »
Γρηγόριος Γ. Κράλογλους. »
Κ. Ἰωάννου Τουρτόγλου. »
Στέφανος Βασιλειάδης. »
Χ. Σταῦρος Χ. Τουρτόγλου. »
Παντολέων Κυρίπογλους. »
Γεωρ. Ν. Φαρμακοπώλης. »
Β. Κυριακός. »

ΦΩΚΑΙΑΣ (ΝΕΑΣ).

Κωνσταντ. Γλαράκης. »
Γεωρ. Ζαήμης. »
Κυριακὸς Μάρκου. »
Ἰωάννης Ν. Παππακώστας Μακεδών. »
Παῦλος Νικολάου. »
Παναγιώτης Διαμαντίδης. »
Παναγιώτης Βασιλείου. »
Σίλβεστρος Μοναχὸς Ἱβ. ἐκ Ν. Φωκῶν. »
Πέτρος Χριστοδ. Τσωλοίχης Ἠπειρότης. »
Νικόλαος Σ. Νταλάτια. »
Δημήτριος Ἐλευθερίου. »

ΧΙΟΥ.

Ὁ Σ. Μητροπολίτης Χίου Γρηγόριος. Σωμ. 1
Γ. Σουρίας. »
Κ. Σκαραμαγκᾶς. »
Κωνσταντῖνος Θ. Ῥάλλης. (Ὀδυσσέν). »
Κ. Π. Πρώϊος. »
Χρῆστος Ἰωσὴφ Ἰακώβου. »
Γ. Δ. Πάντζαρης. »
Γ. Βαρβιέρης ἰατρός. »
Γεώργιος Κελάς. »
Κωνσταντῖνος Μποτζάνης »
Εὐστράτιος Κοσσένας. »
Εὐάγγελος Παππαναστασίου. »
Ἀργύριος Καράβας. »
Κωνσταντῖνος Τ. Πρώϊος. »
Λεωνίδας Φιλαρετόπουλος. »
Ἀπόστολος Δ. Παπᾶς. »
Ἰωάννης Μ. Συριώτης. »
Δημήτριος Φιαρογιαννίδης. »
Νικόλ. Σ. Ζερβούδης. »
Στέφανος Γ. Ζερβούδης. »
Ἰατρὸς Δοακόπουλος. »
Γ. Δ. Κακκάλης. »
Ν. Α. Κουμπαροῦτζος. »
Γεώργιος Στρύγγος. »
Α. Δ. Ψιακῆς. »
Ι. Δ Πετροκόκκινος. »
Ν. Π. Πετροκόκκινος. »
Π. Ἀμπρᾶς. »
Γρηγόριος Φωτεινός. »
Ν. Α. Κακκάλης. »